

INTERZIS XEROX

ION MARIN · MARIAN MARIN · NICOLAE MOCANU

STATELE UNITE ALE AMERICII

Geografie fizică, umană și economică

**ION MARIN
MARIAN MARIN
NICOLAE MOCANU**

STATELE UNITE ALE AMERICII

**Geografie fizică, umană
și economică**

**Editura Universității din București
1999**

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

BUCUREȘTI

NOTA

II 303046

© Editura Universității din București

Șos. Panduri, 90-92, București - 76235; Telefon/Fax: 410.23.84

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

MARIN, ION

S.U.A.: Geografie fizică, umană și economică /

Marin Ion, Marin Marian, Mocanu Nicolae. - București;
Editura Universității din București, 1999

256 p.; 21 cm

Bibliogr.

ISBN: 973-575-400-2

I. Statele Unite ale Americii

I. Marin, Marian

II. Mocanu Nicolae

911.2(73)+911.3(73):338(73)

B.C.U. București

C20000679

Tehnoredactare computerizată: Constanța TITU

Tiparul s-a executat sub cda 553/1999 la
Tipografia Editurii Universității din București

CUPRINS

<i>Introducere</i>	7
CAPITOLUL I	
<i>1.1. Poziția geografică și țărmurile</i>	11
<i>1.2. Structura geologică și evoluția paleogeografică</i>	14
<i>1.3. Caractere generale ale reliefului</i>	18
CAPITOLUL II	
<i>Condiții climatice</i>	23
CAPITOLUL III	
<i>Rețeaua hidrografică</i>	33
CAPITOLUL IV	
<i>Vegetația, solurile și fauna</i>	39
CAPITOLUL V	
<i>Regiunile fizico-geografice</i>	47
A. Estul Extracordilier	47
<i>5.1. Regiunea Marilor Lacuri - Sf. Laurențiu</i>	47
<i>5.2. Câmpiile și Podișurile Centrale (Central Plains)</i>	52
<i>5.2.1. Podișul Wisconsin - Minnesota</i>	56
<i>5.2.2. Podișul Missouri - Ohio</i>	56
<i>5.2.3. Podișul Preeriilor</i>	58
<i>5.2.4. Masivele (Podișurile) Hercinice</i>	60
<i>5.3. Câmpia din cursul mijlociu al fluviului Mississippi</i>	62
<i>5.4. Munții Appalachi</i>	62
<i>5.5. Câmpia litorală atlantică și de la Golful Mexic</i>	70
<i>5.5.1. Câmpia litorală atlantică</i>	70
<i>5.5.2. Peninsula Florida</i>	74
<i>5.5.3. Câmpia Perimexicană</i>	76
B. Vestul Cordilier	80

5.6. Munții Alaskăi și Insulele Aleutine	81
5.6.1. Munții Alaskăi	81
5.6.2. Insulele Aleutiene	87
5.7. Munții Stâncoși	90
5.8. Podișurile Interioare Înalte	92
5.8.1. Podișul Columbiei	93
5.8.2. Podișul Marelui Bazin (Great Basin)	94
5.8.3. Podișul Colorado (Colorado Plateau)	97
5.9. Sistemul Munților din Regiunea Pacifică (Coast Range)	99
5.9.1. Munții Coastelor	99
5.9.2. Depresiunile longitudinale	100
5.9.3. Munții Cascadelor	102

CAPITOLUL VI

Populația S.U.A.	105
6.1. Considerații istorice	105
6.2. Dinamica, repartiția și structura populației	117
6.3. Populația urbană și unele caracteristici ale rețelei de orașe .	121

CAPITOLUL VII

Economia	128
7.1. Industria	134
7.1.1. Producția de energie	136
7.1.2. Metalurgia feroasă	142
7.1.3. Metalurgia neferoasă	144
7.1.4. Industria construcțiilor de mașini	146
7.1.5. Industria chimică	150
7.1.6. Industria materialelor de construcții	152
7.1.7. Industria de exploatare și prelucrare a lemnului	152
7.1.8. Industria textilă	153
7.1.9. Industria pielăriei și încălțămintei	154
7.1.10. Industria alimentară	154
7.1.11. Industria poligrafică	154
7.2. Agricultura	157
7.2.1. Caractere specifice agriculturii americane	162
7.3. Căile de comunicație și transporturile	168

7.4. Comerțul exterior	181
7.5. Turismul	182

CAPITOLUL VIII

Dinamica și diferențieri în economia S.U.A.

(<i>Geodinamica S.U.A.</i>)	185
8.1. Regiunile New England și Middle Atlantic (împreună cu Regiune Marilor Lacuri alcătuiesc Nord-Estul American) ..	186
8.1.1. <i>New England</i>	192
8.1.2. <i>Middle Atlantic</i>	193
8.2. Regiunea Centrală	197
8.2.1. <i>Subregiunea Marilor Lacuri</i>	197
8.2.2. <i>Subregiunea Bazinului Central</i>	199
8.3. Regiunea Sudului American (Vechiul și Noul Sud)	209
8.3.1. <i>Noul Sud</i>	211
8.3.2. <i>Vechiul Sud</i>	215
8.4. Regiunea Vestului American	218
8.4.1. <i>Subregiunea Munților Stâncoși și a Podișurilor Interioare Înalte</i>	218
8.4.2. <i>Subregiunea Pacifică</i>	211
Bibliografie	254

INTRODUCERE

Volumul de față își propune să prezinte câteva aspecte importante ale geografiei uneia dintre cele mai dezvoltate țări ale Terrei, S.U.A.

Întrucât structurile social-economice sunt într-o permanentă schimbare, prefacere și reînnoire, surprinderea lor la un anumit moment este foarte necesară. Prezentările într-o formă analitică sau sintetică a datelor ce privesc pe de-o parte structurile fizico-geografice, iar pe de alta cele socio-economice, au un singur scop, acela de a surprinde realitatea americană, percepută la modul universitar de cunoaștere și înțelegere, sperând totodată, ca această încercare să fie pozitiv apreciată.

Volumul se adresează studenților geografi, dar și profesorilor care își desfășoară activitatea în domeniu. Își propune în același timp să ofere cunoștințe, abordări, interpretări etc. și altora, dornici în identificarea fenomenului geografic, în această foarte dinamică parte a lumii.

Mulțumim celor care cu bună știință, fac recomandări spre îmbogățirea conținutului.

Autorii

Capitolul I

1.1 POZIȚIA GEOGRAFICĂ ȘI ȚĂRMURILE

Ocupând partea centrală a continentului nord-american, SUA se întinde de la est către vest pe 4270 km, între 69° și 127° longitudine vestică, adică între Pacific și Atlantic în longitudine și între 25° și 49° latitudine nordică (circa 4550 km), adică între arhipelagul coraligen Keys din sudul Floridei și orașul Seattle.

În partea septentrională se învecinează cu Canada iar la sud cu Mexicul. În nord granița se desfășoară de-a lungul paralelei de 49°, de la Pacific până aproape de Lacul Superior pe care-l ocolește. De aici trece prin celelalte patru lacuri și ajunge la golful Fundy.

În sud granița cu Mexicul trece prin nordul insulei și golfului California și se continuă pe valea lui Rio Grande până la golful Mexic. Suprafața SUA este de 9.396.123km² împreună cu Alaska, Aleutine și Hawai. După mărimea suprafeței SUA ocupă locul al patrulea pe glob după Rusia, Canada și China (fig.1).

Țărmurile reprezintă formele de relief care înregistrează cea mai activă dinamică. În limitele SUA ele apar diferențiate de la un loc la celălalt datorită acțiunii specifice a factorilor creatori și modelatori endogeni și exogeni. Astfel, țărmul estic cunoaște cea mai mare complexitate genético-morfologică, pe care se suprapune o accentuată intervenție antropică. Începând de la Sf. Laurențiu și nordul insulei Terra Nova până în peninsula Florida, pe o distanță de aproximativ 4000-5000 km, se întâlnesc: țărm cu riass, cu golfuri, cu estuare, cu cordoane și perisipuri, cu plaje și dune, cu delte. Sectorul

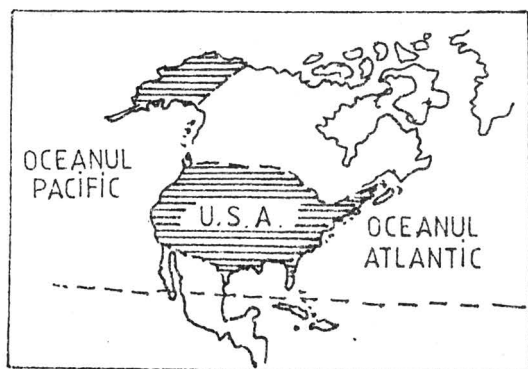

Fig. 1

nordic, până la Capul Hatteras se remarcă prin prezența estuarelor (Haven, Delaware, Chesapeake ș.a.) a golfurilor (Fundy, Cape Cod, Bazzards), a numeroaselor insule (Prince Eduard, Cape Brenton, Nantucket, Aquiddick, Long Hog). Multe dintre acestea au faleze mici

și plăji cu nisip roșu. Țărmlul cu riass apare în Golful Maine unde structurile muntoase paleozoice se îndreaptă perpendicular pe linia țărmlului. La sud de Capul Hatteras, țărmlul este coborât, pe alocuri mlăștinos, cu plăji, lagune, cordoane și perisipuri. Multitudinea modificărilor pe care le-a cunoscut țărmlul implicat litoralul de pe această latură, a făcut ca imaginea inițială să se păstreze doar în puține locuri, unele din acestea intrând în sfera unor areale protejate.

În lungul Golfului Mexic, din Florida până la istmul Tehuantepec, țărmlul este jos, acumulativ (cordoane, perisipuri), cu lagune, cu mangrove și insule. Numai delta fluviului Mississippi introduce o notă aparte prin suprafața ocupată și prin caracterul său de adevărat promontoriu, ca de altfel și Florida. S-ar putea spune că peisajul țărmlului situat la est de deltă reprezintă o repetare a celui din vest. De la Cape Sable spre nord, pe latura vestică a Floridei se succed: țărmlul cu golfuri (Golful Tampa), din regiunea orașului St. Petersburg, cu insule ca cel din dreptul localității Everglades City și cel mlăștinos așa cum se prezintă sectorul situat la nord de Cristal River. Golfurile se repetă pe aliniamentul St. Marks, New Orleans (golful Appalachee, St. Joseph, Pensacola, Mobile ș.a.) aparând în număr ceva mai mare.

În sectorul apusean al Golfului Mexic caracteristice sunt limanele și lagunele. Acest ultim sector se desfășoară aproximativ, de la meridianul localității Beaumont până la istmul Tehuantepec, încadrând cea mai reprezentativă lagună din regiune, laguna Madre. Acestea i se alătură și o serie de limane fluvio-maritime, dintre care unele separate recent de mare. Tipice sunt cele cuprinse între delta fluviului Mississippi și localitatea Galveston. Toate elementele de țărm întâlnite pe această latură au ca suport o întinsă platformă continentală, pe care pot fi urmărite și direcții ale unor paleovăi.

Țărmul vestic înregistrează în caracterele sale specificul unităților structural-tectonice dar și morfologice care vin în contact cu apa în primul rând al Cordilierilor. Este vorba de sistemele montane tinere sau reîntinerite, care nu lasă între ele și mare decât o îngustă câmpie litorală sau iau contact direct cu apa oceanului. În extremitatea sudică până la San Francisco, țărmul prezintă un abrupt (faleză) foarte puțin festonat de golfuri, cu câmpii litorale doar pe latura vestică a peninsulei California. Caractere aparte în peisajul țărmului sunt introduse de fluviul Colorado, care se termină printr-o deltă. La nord de San Francisco țărmul este înalt, iar de la 48° latitudine nordică, în continuare spre nord este puternic fragmentat. Între San Francisco și strâmtoarea San Juan de Fuca elementele care se remarcă în morfologie sunt capurile (Mendocino, Sebastian, Lookout ș.a.). De aici spre nord țărmul se menține înalt, dar și sinuos cu peninsule și capuri. Destul de numeroase sunt golfurile, iar în partea de nord fiordurile. Acest din urmă tip de țărm se întâlnește în Alaska spre strâmtoarea Bering, ca și într-o serie de insule situate ceva mai la sud. Însoțind groapa Aleutinelor, din vestul peninsulei Alaska, se desfășoară arhipelagul vulcanic al Aleutinelor ce desparte America de Nord de Asia, cu țărmuri înalte, prăpăstioase, deseori neprimitoare. Nordul Mării Bering care în trecutul geologic constituia un uscat prin care cele două continente erau unite este dominat de câteva golfuri, larg deschise către strâmtoare, precum și de numeroase capuri și insule.

Foarte prielnice pentru activități portuare sunt țărmurile situate între 45° și 55°, mai ales cele cu estuare și golfuri de la Atlantic (Hudson, Delaware, Chesapeake), în care au apărut unele dintre cele mai mari orașe ale SUA, impresionante regiuni de mare presiune umană și economică (industrie, comerț), însoțite de modificări de fond ale cadrului natural.

1.2 STRUCTURA GEOLOGICĂ ȘI EVOLUȚIA PALEOGEOGRAFICĂ

Aspectul actual al continentului nord-american constituie un stadiu din evoluția naturii acestuia. Reprezintă rezultatul acțiunii combinate și îndelungate a factorilor endogeni și exogeni, care au conturat două importante unități structurale și anume: unitatea scutului canadian (platformă) și unitatea de geosinclinal, atât pe partea atlantică, cât și pe cea pacifică (orogenul). Unitatea structurală centrală a Americii de Nord (Emilia Saulea, 1967) o reprezintă vechea platformă nord americană. Pe marginea estică o însoțesc cutările paleozoice, iar pe cea vestică cele mezozice și neozoice care prind și nuclee mai vechi. Sutura între aceste trei mari unități s-a realizat spre mijlocul terțiarului.

Platforma nord americană ocupă o bună parte a Americii de Nord. În timpurile geologice cele mai vechi, împreună cu Europa și alte platforme situate în emisfera nordică au alcătuit un singur bloc continental numit continentul nord-atlantic, al cărui soclu a fost consolidat la sfârșitul precambrianului. Platforma nord americană apare în perimetrul delimitat de fluviul Mackenzie în nord, Marile Lacuri inclusiv Peninsula Labrador, și Groenlanda. Platforma canadiană, Laurentia, este formată din roci metamorfice, granite și lave bazice, tufuri vulcanice, toate deținătoare ale unor importante zăcăminte de subsol. Fundamentul este alcătuit deci, din serii metamorfice cutate în două mari cicluri orogenice, care de altfel le-au și denumit: cutarea laurentiană, cea care a dat naștere catenei laurențiene, aflată în extremitatea estică a scutului și cutarea huroniană, situată în centru și vest. Soclul platformei se prelungește spre sud fiind acoperit de cuvertura sedimentară.

Grosimea acesteia este din ce în ce mai mare spre depresiunea Mississippi. Un fragment al cuverturii se întâlnește în sudul golfului Hudson, ceea ce înseamnă că, insular, acolo unde scuturile apar la zi, cuvertura a fost parțial înlăturată, iar fundamentul se află la o mică adâncime. Depozite aparținând paleozoicului care acoperă mai mult sau mai puțin continuu scutul, cum sunt: calcarele, gresiile, conglomeratele chiar și rocile eruptive dovedesc existența unor

importante mișcări de ridicare și coborâre, eroziune și acumulare, transgresiuni și regresii vulcanice. Mișcările suportate de cuvertura soclului, asociate probabil și unor inflexiuni ale acestuia, au generat sineclize largi (Hudson, Mississippi) separate prin arii de ridicare bombări-anteclize deseori exprimate în relief prin prezența unor forme pozitive*.

Scutul canadian în general platforma canadiană apare la zi, grație unor deschideri, și mai spre sud în Texasul Central (reg. Llano) până spre platoul Colorado. În timp ce în unele regiuni ale scutului, cuvertura infracambriană și cambro-ordoviciană nu au suferit decât largi ondulări, precum și mișcări tangențiale, pe latura atlantică a Groenlandei între 70° și 75° latitudine nordică, ca și în nordul regiunii appalachiene, aceasta a fost antrenată într-o serie de cutări ceva mai strânse. Ele au avut loc în mai multe faze dintre care principalele sunt taconică și acadiană, aceasta din urmă însoțită de puternice intruziuni granitice. Sunt deci prezente mișcările orogenice siluriene (caledonice) care au conturat și nordul sistemului appalachian, precum și avanfosa de molasă pennsylvaniană și permiană (Emilia Saulea, 1967). Se individualizează astfel un uscat format din scutul canadian, în care erau cuprinse și Insulele arhipelagului nord-american, Groenlanda și Appalachii nordici.

Spre sfârșitul paleozoicului (carbonifer-permian) au loc mișcările hercinice (perioada appalachiană), prezente în sud-estul scutului canadian, adică în Appalachii Sudici și continuate în depresiunea Mexic. Marginea acestei unități se afundă sub sedimentar care se îngroașă treptat spre sud-est.

În mezozoic, uscatul nord-american împreună cu alte unități au format, fie, un singur continent Laurasia (Nordatlantic), pentru ca tot de atâtea ori să se fragmenteze și să se îndeparteze unele de altele. Cutările mezozice sunt proprii regiunii pacifice, evoluția morfotectonică începe aici însă din infracambrian mergând până în pleistocen, iar prin diferite fenomene tectonice și astăzi. După caracterul sedimentării, modul de desfășurare al orogenezei și vulcanism în acest compartiment: se disting *Segmentul Culmilor Pacifice* și celui al *Munților Stâncoși*.

---

* Studiile alături de scutul canadian propriu-zis și blocul Colorado (masivul Colorado).

În sistemul montan pacific, cu desfășurare din Alaska până la istmul Tehuantepec, se întâlnesc serii detritice cu intercalații de material vulcanic aparținând intervalului paleozoic inferior – cretacic inferior. De fapt această unitate s-a consolidat în timpul cutărilor nevadiene din jurasic superior cretacic-inferior însoțite și de puternice intruziuni granitice. Mai târziu o parte a acestui sistem montan s-a prăbușit. A doua fază principală de cutare a avut loc în intervalul cretacic superior-paleogen, adică orogeneza laramică (laramide), însoțită de un puternic șariaj.

Sistemul cutărilor laramice se continuă prin America Centrală în cea de Sud. Acum, și mai departe în terțiar, continentul nord-american își modifică permanent conturul, evenimentul principal constituindu-l alipirea scutului canadian Sistemului Cordilier. Chiar și insulele din nord se atașează uscatului. În neogen are loc unirea Americii de Nord cu America de Sud prin sistemul muntos central-american.

Spre Vorland, între sistemul ridicat și platforma canadiană, adică în avanfosă, are loc un intens proces de sedimentare cu depuneri mai ales paleogene și neogene, de facies continental.

După definitivarea Cordilierilor, prin fracturi, se conturează depresiunea Marelui Bazin iar vulcanismul de pe aliniamentul Vancouver-Mexic-America Centrală, cu moment de paroxism în miocen și pliocen, dă naștere unor platouri vulcanice întinse.

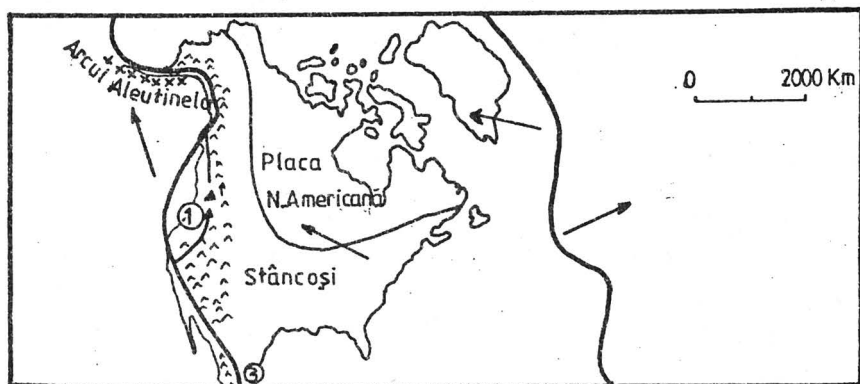
Cele două compartimente ale sistemului Cordilier sunt părți ale aceluiași geosinclinal, dar cu caractere proprii: **unitatea nevadiană (eugeosinclinală sau eugeoclinală)** caracterizată prin vulcanism și întinse arii cu depozite metamorfozate și **unitatea laramică (miogeosinclinală sau miogeoclinală)** fără vulcanism.

Un mare rol în definirea configurației actuale a unei mari părți a continentului l-a avut glaciația pleistocenă. Calota glaciară în extindere maximă, a ajuns la paralela orașului New York. S-a dezvoltat în faze (Nebraskiană, Kansasiană, Illinoisiană-Iowiană, Wisconsiniană) și interfaze. Glaciația pleistocenă se mai remarcă prin: marea răspândire a morenelor aparținând glaciației Kansas, morene alcătuite din argile și blocuri rulate; extinderea interglaciarului Kansas-Illinois (pleistocen mediu) până la sudul lacului Michigan, cu o alcătuire argiloasă, de el fiind legată formarea loessurilor cu participarea proceselor eoliene și

fluviatile din apropierea calotei. În sfârșit interglaciarul Illinois-Wisconsin exprimat prin soluri îngropate, în timp ce glaciarul Wisconsin este marcat, mai ales, de pietrișuri puternic rulate. În perioada Wisconsin și lacul Boneville din podișul Marelui Bazin ajunge la dimensiunile maxime.

În afara calotei glaciare, care acoperea podișurile și câmpiile din jurul marilor Lacuri a putut fi identificată și o glaciație montană. Întâlnită la partea superioară a sistemului Cordilier.

Continental nord-american se află situat în aria macroplăcii America de Nord sau Vest Atlantică la contactul cu macroplaca Pacifică și Garda, Cocos, Caraibe, plăci intermediare ca mărime, situate între plăcile majore amintite (fig.2). Între plăcile pacifică și vest atlantică (America de Nord), deci în aria lor de contact, se individualizează un important sistem de falii numit San Andreas. Aici placa pacifică se deplasează spre nord, nord-est cu circa 5mm/an în raport cu placa americană. Cu alte cuvinte, poziția asimetrică a dorsalei pacifice a făcut ca aceasta să se apropie și să intre parțial sub placa sialică a Americii de Nord. Fenomenul a generat falia San Andreas care începe din golful Californiei având o lungime de circa 600km. Procesul de alunecare a fost însoțit în terțiar de o intensă activitate magmatică generând

- ① Placa Juan de Fuca
- ③ Placa Cocos
- Limită de plăci tectonice

Fig. 2

stratovulcani și caldere. Vulcanismul actual este puțin extins și activ. Astăzi subducția continuă numai la nord de San Francisco, unde resturi ale riftului est-pacific creează în continuare crustă. Vulcanismul este cantonat în Munții Cascadelor unde se află 7 centre eruptive active și 15 vulcani cu activitate recentă. Subducția a generat vulcanismul și în aria Alaska-Aleutine și Mexic. De altfel, regiunea este încadrată în “Cercul de foc al Pacificului”.

Resursele de subsol ale continentului sunt strâns dependente de regiunile structural-tectonice astfel: de cele precambriene sunt legate minereurile de fier, cupru, aur, nichel, cobalt, platină, litiu, uraniu, argint iar de bazinele de sedimentare zăcămintele de cărbune, petrol și gaze, nisipuri bituminoase, sare ș.a. Structurile paleozoice adăpostesc bogății metalifere și nemetalifere dintre care azbest, sare, plumb, zinc, fier, iar cele neozoice, zăcămintele complexe mai ales polimetalice, din care nu lipsesc uraniul și aurul.

În funcție de condițiile de formare, unele zăcămintele se găsesc la suprafață sau aproape de suprafață, altele la adâncimi mai mari, ca de exemplu filoanele aurifere (la 1500m) fiind necesare pentru identificare investigații de tipul ridicărilor magnetice. Multe resurse se întâlnesc în domeniul intruziunilor, cum sunt cele de aur nativ, sau de uraniu și cobalt. De regulă ele apar în serii de filoane asociate cu formațiuni neproductive.

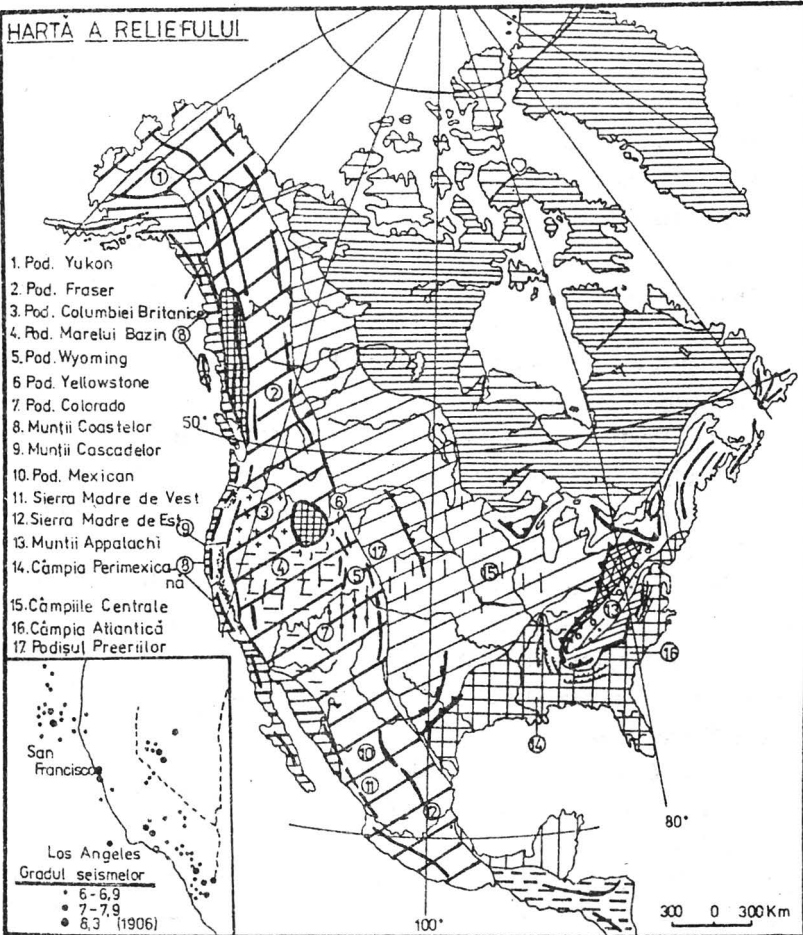
1.3 CARACTERE GENERALE ALE RELIEFULUI

Trăsăturile generale ale reliefului Americii de Nord sunt în strânsă dependență cu tectonica, structura și roca, elemente generatoare și, intensitatea acțiunii factorilor modelatori exogeni care au definitivat aspectele și caracterele actuale. Câteva particularități se impun a fi menționate și anume:

- unitățile majore ale reliefului au direcția generală de desfășurare nord-sud
- contactul dintre regiunile muntoase și câmpii se realizează în multe cazuri prin treapta piemonturilor, actuale podișuri sau coline a căror altitudine depășește 1000-1500m (fig.3)

AMERICA DE NORD

HARTĂ A RELIEFULUI

I. UNITATI DE RELIEF IN ARIA PLATFORMELOR □ Podișuri și câmpii cu relief rezultat în urma modelării glaciere, periglaciare și fluviatile □ Podișuri și câmpii cu relief rezultat în urma modelării glaciere și fluviatile □ Podișuri rezultate în urma modelării fluviatile și fluvio-lacustre

II. UNITATI DE RELIEF IN ARIA CUTARILOR HERCINICE □ Câmpii fluvio-marine pe acoperirea sedimentară a soclului hercinic □ Munții Appalachii intens peneplenați (a) ; Piemontul Appalachian (Appalașian) (b); a b c d e Podișul Appalașian (c); Depresiunea Appalașiană (d); Principalele linii structurale în nordul munților Appalachii (e).

III. UNITATI DE RELIEF IN ARIA CUTARILOR MEZOZOICE SI NEOZOICE □ Munți cu înălțimi ce trec de 4000m în aria cuturilor mezozoice □ Munții Coastelor inclusiv Sierete Mexicane cu înălțimi ce trec de 6000m □ Munți și podișuri dezvoltate pe structură vulcanică (batolite) □ Podișuri dezvoltate pe roci vulcanice □ Depresiuni tectono-erozive în regiunea cuturilor neozoice (depres Californiai, depres. Willamete) □ Relief de tip Ranges (culmi și depresiuni) în Pod. Marelui Bazin, Mexic. □ Relief structural în Pod. Colorado □ Cueste □ Abrupturi structurale □ Abrupt de falie □ Relief carstic □ Relief pe depozite toess: de □ Dune

- prezența unor importante simetrii: mai întâi a unităților morfologice centrale, de la latitudinea Marilor Lacuri spre nord și sud astfel: prezența câmpiilor și platformelor continentale în jurul fiecăruia din golfurile Hudson și Mexic; poziția principalelor peninsule de-o parte și de alta a meridianului de 90° (peninsulele Alaska și Labrador în nord, Florida, Yucatan și California în sud).
- ambele sisteme montane se desfășoară sub forma unor culmi paralele nord-sud. Culmile închid bazine interioare cu relief de podișuri înalte ca în vestul Cordilier sau însoțesc, în apropiere, podișuri cu care sunt legate genetic și morfologic ca în vestul munților Appalachi.
- atât în Vestul Cordilier cât și în Estul Extracordilier se întâlnește cel puțin o depresiune cu caracter longitudinal (tectono-erozivă) ca depresiunea Californiei sau, numai erozivă cum este depresiunea Grand Valley.

Din aceste particularități rezultă că, în aria continentală nord-americană se conturează două mari regiuni și anume: *Vestul Cordilier*, un sistem muntos, format în timpurile mezo-neozoice, de culmi paralele și podișuri înalte intracordiliere, aride precum și o câmpie pacifică îngustă și *Estul Extracordilier*.

Vestul Cordilier se întinde de la granița cu Canada până la granița cu Mexicul, trecând evident și pe teritoriul celor două țări. Predomină sistemele de culmi longitudinale care adăpostesc între ele podișuri vulcanice și sedimentare (Podișul Columbiei Britanice, Podișul Marelui Bazin, Podișul Colorado). Regiunea înregistrează o seismicitate activă și importante manifestări vulcanice. Cuprinde Lanțul Pacific alcătuit din Munții Coastelor și Cascadelor, care au și cele mai mari înălțimi, unitate consolidată în orogeneza laramică și faza pasadena, așa cum s-a mai arătat și Munții Stâncoși cu înălțimi sub 5000m. Pentru cei din urmă datele asupra tectonicii și neotectonicii, considerațiile litofaciale și stratigrafice, au pus în evidență câteva etape principale în evoluția lor și anume: etapa jurasic superior-cretacic superior caracterizată prin ridicarea unor segmente muntoase, procese de

sedimentare în bazine marine de mică adâncime, apariția șariajului până către eocen, definitivarea cadrului morfostructural, modelarea peneplenei Stâncoșilor. La sfârșitul eocenului a avut loc ultima fază de cutare în Stâncoși. În etapa oligocen-pliocen caracterizată de ridicări în boltă și blocuri însoțite de deformări ale peneplenei a existat un activ vulcanism, generatorul platourilor bazaltice. În sfârșit, pleistocen, când predomină procesele legate de instalarea glaciației cuaternare odată cu ridicarea lanțului Cordilier la altitudini mari. Ghețarii de vale se uneau la poalele culmilor modelând intens relieful (tabel 1).

În ansamblu, se consideră că partea nordică a Stâncoșilor s-a format la periferia vestică a platformei nord-americe, iar șariajul a impus o configurație lineară a culmilor și depresiunilor. Partea centrală a apărut pe seama structurilor vechi de platformă antrenate în zona mobilă orogenă. Morfostructura este deci mai ales de tip bloc sau cutată bloc.

Estul Extracordilier se întinde între Vestul Cordilier și Oceanul Atlantic, inclusiv Golful Mexic. Are în componență Munții Appalachii, Câmpia litorală Atlantică, Câmpiile și Podișurile Centrale.

Munții Appalachii, importantă regiune de cutări paleozoice, sunt alcătuiți din culmi paralele cu direcție meridiană, deci longitudinală. Sunt puternic tociți, cu puține vârfuri situate deasupra nivelului montan general (1500-2000m).

De acești munți sunt legate structural și morfologic Marea Vale și Podișul Appalachian (Cumberland).

Mai spre vest, între Podișul Appalachian și Vestul Cordilier se află Podișurile și Câmpiile Centrale. Ele au apărut în urma modelării unei cuverturi cvasi-orizontale, paleozoico-mezozoice, de către calota glaciară, în jurul Marilor Lacuri, dovada constituind-o acumulările morenice, iar post cuaternar mai ales, de o rețea hidrografică aparținând bazinului Mississippi. Reprezentative în această parte sunt Podișul Preeriilor, Podișul Missouri, Podișul Ohio și Câmpia Mississippi.

TIPURI DE CLIMAT	TEMPERATURI MEDII (în °C) / PRECIPITAȚII MEDII (în mm)					
	Ianuarie	Iulie	Anuale	Minime	Maxime	Anuale
Climat continental temperat New York (coasta Atlanticului) Pittsburg (Pennsylvania)	0,7 -0,7	24,9 23,7	12,5 11,5	72 (feb.) 64 (feb.)	113 (aug.) 102 (iul.)	107,6 930
Climat continental de iarnă spre rece Chicago (Ilinois) Des Moines (Iowa) Marquette (Michigan) Saint Louis (Missouri)	-4,6 -5,9 -9 -0,1	22,4 25 18,3 26,4	9,2 10,1 5,0 13,3	53 (ian.) 28 (feb.) 56 (ian.) 50 (ian.)	94 (iun.) 120 (iun.) 79 (iul.) 109 (iun.)	864 771 828 897
Climat continental semi arid Denver (1600 m Colorado) Williston (Dakota Nord)	-1,6 -14,4	22,1 20,6	9,9 4,0	12 (feb.) 13 (ian.)	69 (mai) 43 (iul.)	363 345
Climat continental RECE Fairbanks (Alaska)	-23,9	15,6	-3,3	7,6 (aug)	53,3 (aug)	279,2
Climat deșertic de adăpost Las Vegas (670 m Nevada) Phoenix (Arizona)	6,4 10,4	32,3 32,9	18,9 21,4	1 (iun) 2 (iun)	13 (iun-iul) 28 (aug)	99 184
Climat continental oceanic Seattle (Washington)	4,4	17,8	10,6	15 (iul)	124 (ian)	848
Climat de tranziție medit.- oceanic San Francisco (California)	9,2	17,1	13,8	0 (iul)	104 (dec)	475
Climat subtropical mediteranean Los Angeles (California)	13,2	22,8	18,8	0 (iul)	85 (feb)	373
Climat subtropical umed Atlanta (Georgia) New Orleans (Louisiana)	7,1	26,0	16,4	62 (oct)	136 (mar)	1197
Climat tropical Miami (Florida)	12,3	27,3	20,0	72 (oct)	136 (mar-ag)	1371
Climat tropical de alizee Honolulu (Hawai)	19,4 22,0	27,5 25,5	24,0 23,0	52 (ian) 28 (iun)	-209 (oct) 108 (feb)	1518 802

Capitolul II

CONDIȚII CLIMATICE

Printre condițiile care determină clima acestui continent, inclusiv a S.U.A. se remarcă:

- întinderea mare în latitudine (circa 65°), care a permis existența zonelor climatice, de la cea polară, până la cea tropicală

- desfășurarea și dispunerea marilor linii orografice, care permit o circulație lejeră a maselor de aer cu caractere total deosebite dinspre nord spre sud și invers. În acest sens, Cordiliera din Vestul Pacific, paralelă cu țărmul constituie un important obstacol, o barieră orografică (frontieră climatică de prim ordin) în calea maselor de aer oceanic ce se deplasează dinspre vest spre continent. De aceea, influența sa se manifestă sub două aspecte și anume: unul pozitiv întâlnit numai pe versanții vestici și câmpia litorală unde cad importante cantități de ploaie (ploile orografice) cu mare influență în dezvoltarea vegetației arborescente și, unul negativ, pentru regiunile situate dincolo de barieră care vor fi dominate de o accentuată uscăciune impunând peisajele de semideșert și deșert. Cât privește Appalachii, nici prin orientare, nici prin înălțime nu au un rol analog Cordiliei, ci determină diferențieri în repartiția regională a precipitațiilor.

- influența maselor de aer cu origini și caractere diferite: arctice, temperate, tropicale maritime și continentale ca și a vânturilor de vest, nord și nord-vest, a ciclonilor, a taifunurilor și huricanelor (uragane tropicale a căror viteză depășește 180km/h).

- prezența icebergurilor, care aduc de la latitudinile mari apă cu temperatură scăzută, influențând regimul temperaturilor în regiunile traversate.

- curenții calzi și reci, care prin origine și direcția de înaintare imprimă mai ales climei țărmurilor, caracterul lor termic și de umiditate. Este vorba de curenții calzi ai Golfului, Alaskăi, Groenlandei de Vest și curenții reci, al Californiei, al Labradorului.

- masele de apă înconjurătoare (Oc. Pacific, Oc. Atlantic, apele Golfului Mexic și Oc. Arctic), mai ales prin masa de vapori de apă pe care o furnizează și care este transportată spre continent.

- unitățile acvatice interioare – Marile Lacuri, apele fluviului Mississippi, lacurile de acumulare. Toate acestea, prin dimensiunile lor, au o influență sensibilă atât asupra regimului termic, dar mai ales al umidității.

- ariile de maximă și minimă presiune, care generează deplasarea de la un loc la altul a maselor de aer. *Anticlonul Groenlandez, Nord-American, Nord-Canadian, Nord-Pacific* (format în sudul Aleutinilor) și *Ciclonul Islandez* care acționează iarna și *Anticlonul Groenlandez, Nord-Atlantic, Nord-Pacific, ciclonii Nord-American și Islandez* care acționează vara. Pe structura barică amintită există o stare de interferență în circulație atmosferică mai ales între *Anticlonul Azorelor* și cel *Californian*.

În funcție de mișcările aparente anuale ale Soarelui, ariile anticlonale avansează vara spre nord și se retrag iarna spre sud. Deplasarea anuală în latitudine poate atinge o distanță de 20°. Anticlonul care exercită cea mai mare influență asupra climei S.U.A este cel Pacific. Invadarea zonei litorale în timpul verii, cu mase de aer generate de acesta este însoțită de instalarea unui timp frumos și uscat, mai ales la sud de paralela de 40°, iar iarna, din contră, un timp cu precipitații abundente în nord și moderate în sud.

Un element de mare importanță pentru clima SUA îl constituie repartiția și dinamica temperaturii (vezi tabel 1). Aceasta înregistrează pronunțate variații de la un loc la altul ca și de la un sezon la celălalt.

Izoterma anuală de 0° poate fi urmărită în lungul paralelei de 50° latitudine nordică pe direcția Terra Nova, lacul Winnipeg, podișul

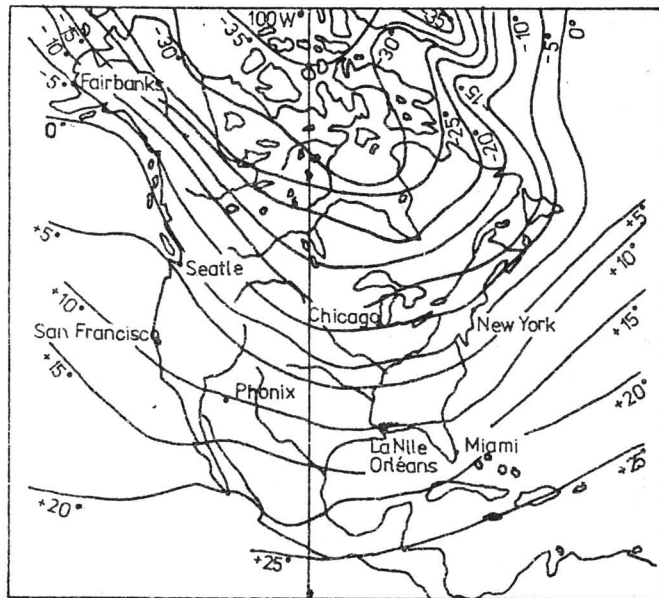
Mackenzie, urcând în vest de-a lungul paralelei de 60° , în timp ce izoterma de 10° trece pe la nord de New York, sudul Marilor Lacuri traversând podișul Missouri până la orașul Vancouver. În sfârșit izoterma de 20° ocolește prin nord Golful Mexic, trece prin sudul podișului Colorado și ajunge în dreptul orașului Los Angeles (fig.4).

Și în evoluția precipitațiilor se cunosc mari variații cantitative, dinspre interior spre exteriorul țării. Cele mai mari cantități, 2500mm și peste 3000 mm cad pe litoralul Oc. Pacific, la nord de paralela de 50° . Cantitatea scade spre interior ajungând la 300-500mm. Spre nord, ca și în unele din podișurile intracordiliere, valorile sunt mai reduse (sub 200mm și chiar sub 100mm) (fig.5). Este important să se sublinieze specificul climatic din cele patru anotimpuri și anume:

- **Iarna** datorită ariilor de maximă și minimă presiune ca și altor factori de influență, se declanșează mișcări ale aerului sub forma vânturilor dinspre SV (vânturi relativ calde), SE (vânturi calde și umede, ploioase), NE (vânturi reci și violente) și NV (vânturi umede și foarte reci). Anotimpul se caracterizează deci, prin: schimbări radicale de vreme într-un timp relativ scurt, (de circa 4 zile); temperaturi care oscilează între 15° în SE și -10° în NV; căderea unor precipitații sub forma acelor de gheață, mai ales în regiunea golfului Hudson, ace de gheață rezultate din trecerea în stare solidă a vaporilor degajați de pe suprafața apei. Apariția acestora provoacă pagube grădinilor, arborilor și liniilor electrice.

Alte caracteristici ale iernii constau în scăderea bruscă a temperaturii în 24 ore, cu peste 20° , precum și deplasarea vânturilor reci (norther) dinspre Câmpia Canadiană până în regiunea Texasului. Această înaintare până la coasta golfului Mexic reprezintă un fenomen normal, uneori cu urmări nedorite pentru culturile subtropicale. Din punct de vedere al precipitațiilor iarna se caracterizează prin ploi bogate. În același timp în regiunile de la poalele estice ale Munților Stâncoși bate vântul de vest cu numele Chinook sau foehnul american, umed, încărcat cu zăpadă, escaladând pantele vestice ale Munților Stâncoși, dar care se reîncălzeste și devine uscat pe cele estice, inclusiv în Podișul Preeriilor și Câmpiile Centrale. El acționează pe o distanță cuprinsă între statul Colorado în sud și valea râului Peace în nord.

AMERICA DE NORD
IZOTERMELE LUNII IANUARIE

AMERICA DE NORD
IZOTERMELE LUNII IULIE

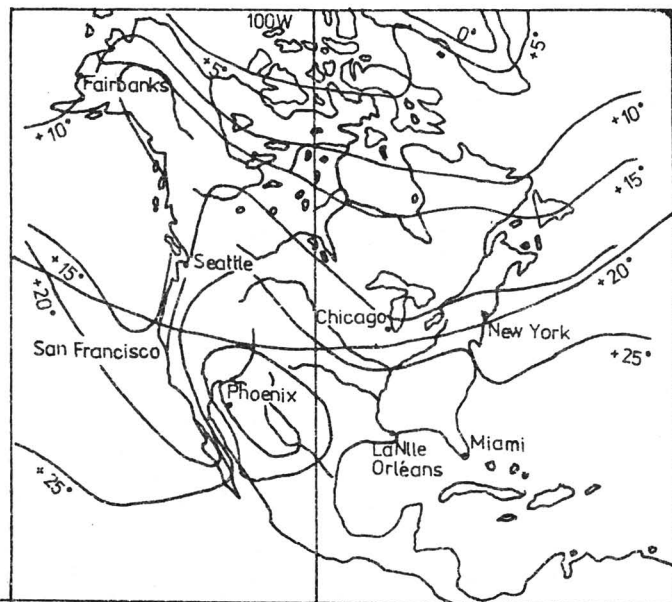

Fig. 4

S.U.A. - Aspecte climatice

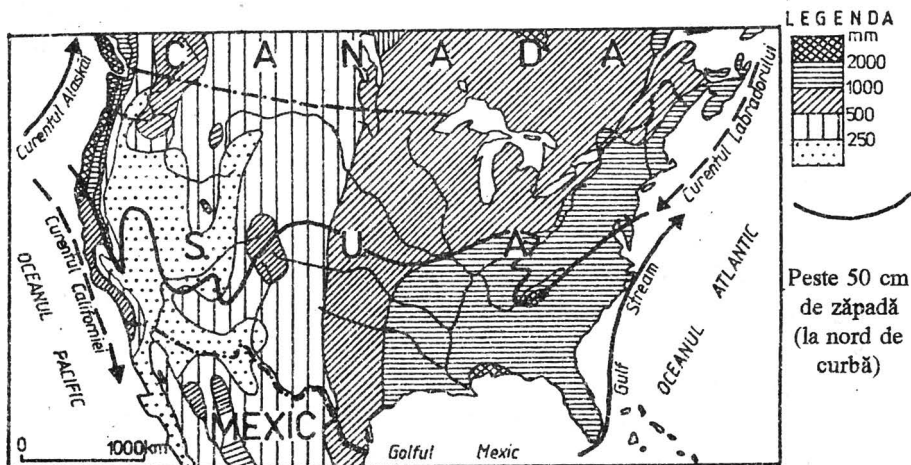

Fig. 5

- **Primăvara** este un anotimp cu ploi sporadice, reduse cantitativ. Activitatea ciclonală scade în intensitate, depresiunile barice căpătă o dezvoltare generală meridională. Dacă spre sudul continentului trecerea către sezonul cald se face insensibil, în nord-est se mai simt încă valuri de frig, viscole și căderi de zăpadă într-o succesiune rapidă. Din contră, în câmpiile centrale, primăvara este timpurie și relativ scurtă. La Winnipeg, în luna aprilie temperatura medie este de 3° , pe malul Lacului Superior 7° (luna mai), iar mai spre vest, în bazinul mijlociu al râului Peace 9° . Cu cât ne deplasăm spre sud și spre sud-vest, temperatura ajunge la 18° (luna mai), ceva mai redusă pe litoral (15°). Aici, datorită mișcărilor ascendente ale aerului, apar averse, iar în sud, în depresiunea California se instalează seceta.

- **Vara** comparativ cu celelalte anotimpuri există o mai mare stabilitate a stării barometrice. Între cele două maxime atlantică și pacifică, în interiorul continentului se instalează o arie de minimă presiune care generează deplasări ale maselor de aer pe acest culoar barometric. Pe coasta pacifică vânturile au un caracter destul de neregulat, unele perturbații locale introducând inerente modificări. În

partea sudică pe coasta Golfului Mexic, vânturile dominante acționează dinspre sud. Umiditatea atmosferică este ridicată, iar ploile depășesc 600mm anual. Pe coasta atlantică, spre nord, ploile sunt abundente, egalizându-le pe cele de iarnă. În ceea ce privește temperatura, sudul, comparativ cu nordul, este foarte cald, media lunii iulie fiind în jur de 30°C. Valorile scad lent spre nord, trecându-se sensibil de la regimul oceanic atlantic la continentalismul interior. În regiunea pacifică temperaturile înregistrează o oarecare uniformitate: 12,6°C la Sitka-sudul peninsulei Alaska, 14,7°C la San Francisco și peste 20°C la sud de California. În Grand Valley temperatura depășește 40°C. Perturbații locale care dau naștere la averse se întâlnesc și în regiunea podișurilor interioare. (fig.6)

- **Toamna** se caracterizează prin ploi relativ reduse cantitativ, secete din ce în ce mai severe spre sud și un interval de toamnă, redus spre nord, doar la câteva săptămâni. Instalarea toamnei este marcată de apariția înghețurilor. În intervalul septembrie-noiembrie în Atlanticul tropical, Golful Mexic, urcând mai rar pe culoarul Mississippi, apar huricanele (fig.7).

Variațiile climatice impuse de complexitatea factorilor menționați a permis individualizarea în S.U.A a următoarelor zone climatice:

Zona climei arctice (polare) nordul peninsulei Alaska. Este o climă aspră cu temperatura medie a lunilor celor mai calde, inferioară valorii de 10°C, temperatura medie anuală este de 0°C. Precipitațiile nu depășesc decât rar 200mm și cad mai ales sub formă de zăpadă. Se simte acțiunea mărilor reci și înghețate. Regiunea este acoperită de aer de origine polară. Se cunosc 7-8 luni pe an cu îngheț, iar temperaturile pot coborî sub -60°C. Există diferențieri între clima fațadei pacifice, a celei atlantice și a cea interioară. Periferic nuanțele climatice sunt mai moderate comparativ cu cele interioare. Ele sunt marcate de o iarnă lungă, aspră, viscole și zăpadă. Clima arctică poate fi diferențiată în: clima arctică umedă cu iarnă lungă și vară foarte scurtă și clima arctică uscată cu iarnă mai scurtă (sudul peninsulei Alaska) (tabel 1).

Zona climei subpolare (subarctice) cuprinde jumătatea sudică a peninsulei Alaska. Are o iarnă rece și lungă și o vară scurtă și răcoroasă, temperatura lunii celei mai calde ridicându-se până la 13°C. Precipitațiile cad tot timpul anului, cantitatea oscilând între 300mm în interior și 500mm pe coasta atlantică.

Zona climei temperate include partea nordică a Câmpiei Atlantice, Appalachii Nordici, podișul Marilor Lacuri, Podișul Preeriilor, Munții Stâncoși inclusiv litoralul pacific. Dacă în est zona se desfășoară între 40°-50° latitudine nordică, în vest ea este cuprinsă între 40°-60° consecință a unor condiții strict regionale. Temperaturile medii oscilează între -10°-15°C în ianuarie și 20°-25°C în iulie. Precipitațiile ajung la 500-1000mm anual, dar se cunosc și valori mai mici în podișurile centrale și sub 250mm în podișurile intracordiliere. Verile sunt calde, iar iernile cu zăpadă, viscole, zile și nopți geroase. Se diferențiază de la est la vest următoarele subregiuni: atlantică, continentală, a șesurilor înalte (preeria) și montană (fig.8).

Regiunii atlantice i se mai spune și atlantică musonică sau appalachiană. Se remarcă printr-o temperatură medie anuală ce depășește 10°C, o vară mai răcoroasă în nord unde se simte influența curentului Labrador și mai caldă în sud. Subregiunea continentală are un caracter umed mai pronunțat în est și ceva mai redus în vest. Verile sunt scurte. Se simte influența icebergurilor ce plutesc pe Hudson, ca și a curentului rece al Labradorului. Clima șesurilor înalte (preeriilor) are un caracter secetos, iar cea montană dinspre vest, precum și a podișurilor intramontane o nuanță umedă și mai rece pe fațadele vestică și estică și aridă în interior, unde precipitațiile sunt foarte reduse. În sfârșit unitatea climatică pacifică se remarcă prin ploi ciclonale, de barieră și veri răcoroase, amplitudinea termică anuală menținându-se în jurul valorii de 27°C. Se subdivide în clima temperat umedă, relativ caldă cu precipitații bogate iarna și vara în vest și, clima temperat semiuscă cu vară secetoasă în est.

SUA - Temperaturi medii lunare (°C)

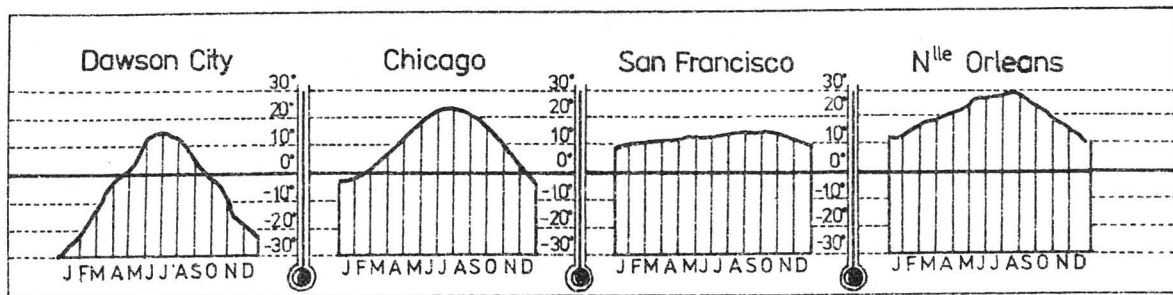

Fig. 6

DIRECȚIA DE ACȚIUNE A ALIZEELOR ȘI HURICANELOR

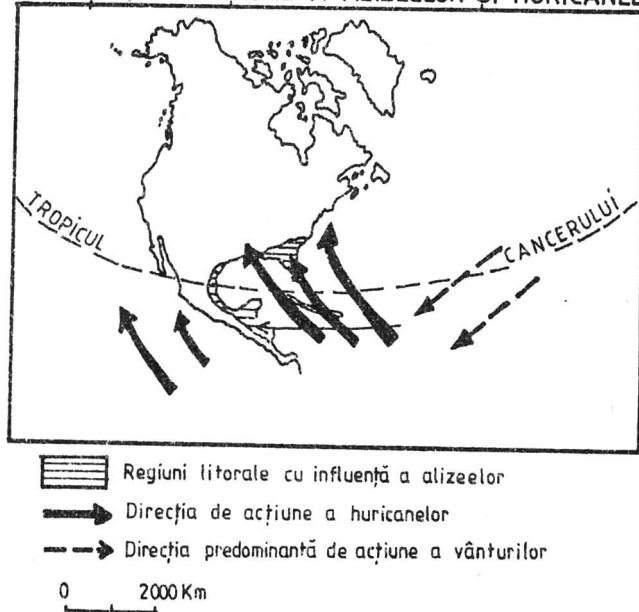

Fig. 7

Zona climatică subtropicală se desfășoară aproximativ între 30° - 40° latitudine nordică. Include regiunea dintre statul California în vest, nordul Floridei în est și nordul Golfului Mexic. Este mai „rece” decât clima subtropicală europeană, datorită curentului rece al Californiei. Temperaturile medii anuale sunt ridicate, iarna bat vânturi puternice în vest, iar precipitațiile trec de 1500mm anual. Valorile se reduc treptat spre interior. Și în zona climatică subtropicală există diferențieri, subdivizându-se în: clima atlantică musonică, continentală, a sesurilor înalte, montană și pacifică.

Zona tropicală umeda acoperă o mica parte a teritoriului sudic și Florida. Fiind expusă alizeelor, precipitațiile ating valori ridicate (1500mm).

S.U.A - REGIUNILE CLIMATICE

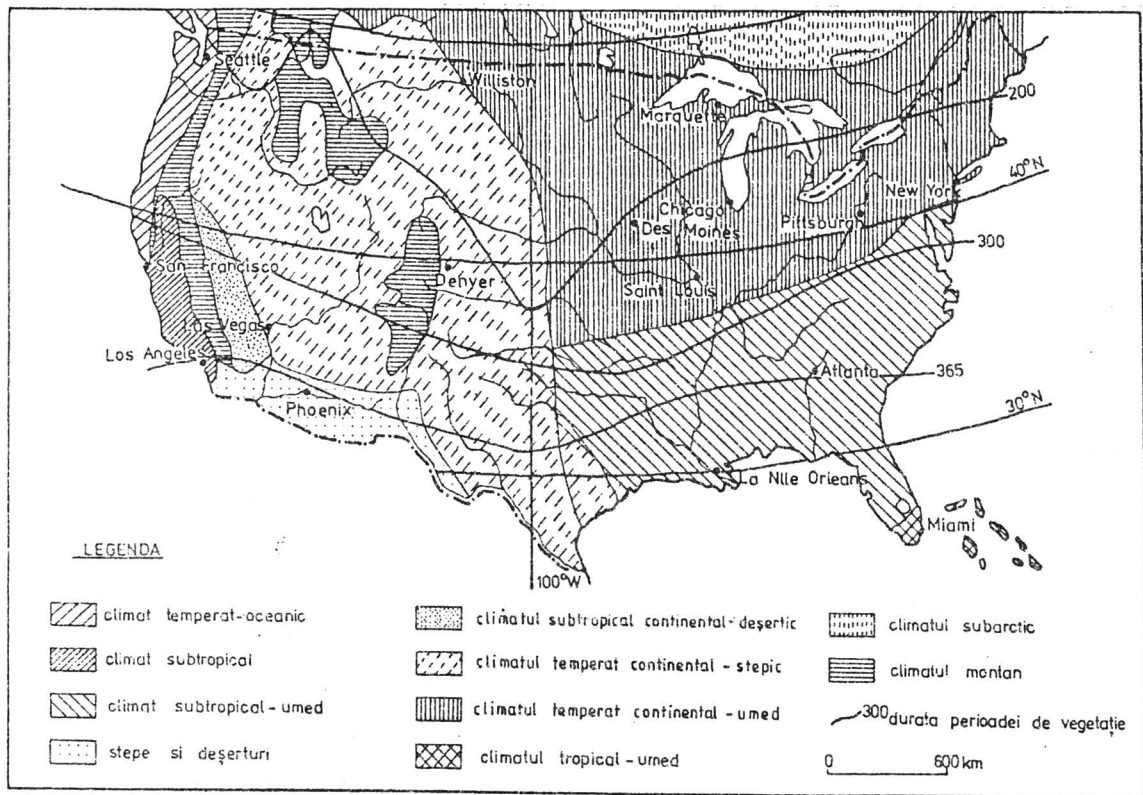

Fig. 8

Capitolul III

REȚEAUA HIDROGRAFICĂ

Corespunde, prin caracterele, dimensiunile și specificul ei, marii întinderi a continentului, alcătuirii petrografice și structurale, precum și condițiilor bio-pedo-climatice.

America de Nord, inclusiv SUA, are unele dintre cele mai lungi fluvii din lume, cele mai mari sisteme lacustre, importante regiuni glaciare, întinse suprafețe endoreice și chiar areice, canale și amenajări hidrotehnice. Coexistă regiuni foarte umede, cu regiuni foarte secetoase, regiuni cu ghețari cu regiuni care nu au cunoscut încă zăpada.

Caracterele liniilor mari ale reliefului imprimă atât dimensiunile bazinelor hidrografice dar și direcțiile de curgere a râurilor. Există râuri lungi (Mississippi-6418km, Missouri-5620km, Colorado-2190km), majoritatea desfășurându-se între Munții Stâncoși și Munții Appalachi și râuri scurte, rezezi cu izvoarele în regiunea Munților Cascadelor fie a Appalachiilor. În aceste condiții ele se îndreapta fie spre Pacific fie spre Atlantic și au un profil longitudinal cu numeroase praguri și cascade. Unele dintre văile râurilor, ca și fiordurile și cuvetele unor lacuri, își datorează existența eroziunii glaciare pleistocene. Apele aparțin bazinelor Oceanului Arctic, Oceanului Pacific, Oceanului Atlantic inclusiv prin intermediul Golfului Mexic. Spre Oceanul Arctic se dirijează un număr restrâns de ape majoritatea venind din Alaska.

Arterele hidrografice tributare Oc. Atlantic, mai puțin fluviul Sf. Laurentiu¹ își au obârșiile în Munții Appalachi, sunt reduse ca lungime și suprafață bazinală, multe vărsându-se prin estuare.

---

¹ Sitemul de navigație Marile Lacuri-Sf. Laurentiu, reprezintă cel mai important dintre toate sistemele de navigație interioară ale lumii; au acces nave maritime de 25000tdw

Sf. Laurențiu pornește din lacul Ontario drenând prin emisari și canale, lacurile Superior, Michigan, Huron și Erie. Are o lungime de 3057 km, un debit de circa 10000m³ și se varsă în Golful Sf. Laurențiu printr-un larg estuar. Debitul maxim este cu 60% superior debitului minim. Apele sale sunt prinse câteva luni de gheață făcându-l impracticabil. Și alte râuri ca Hudson, Potomac, Delaware, Savannah se termină prin estuare spre Oc. Atlantic. Către Golful Mexic se îndreaptă Mississippi, unul dintre cele mai mari fluvii ale lumii. Are o lungime de peste 5970 km, izvorând din Podișul Marilor Lacuri la vest de Lacul Superior. Suprafața bazinului are peste 3 milioane km². Majoritatea afluenților sunt pe partea dreaptă (Missouri cu Yellowstone, Milk, Cheyenne, Plate, Arkansas), iar pe stânga Ohio cu Tennessee (fig. 9). Alte râuri aparținând aceluiași sistem hidrografic drenează estul Stâncșilor, al Preeriilor și o bună parte a Appalachilor. În partea centrală și-a format un culoar în formațiuni cretacice-terțiare. În sistemul hidrografic Mississippi, post cuaternar, au intervenit numeroase schimbări. Multe râuri se dirijau către nord, având o cumpănă de ape amplasată către sud față de cea actuală. Prin captări succesive ele și-au îndreptat direcțiile de curgere către sud, în general spre Mississippi. Exemplu îl constituie Ohio, pentru care, o serie de afluenți care se risipesc spre Sf. Laurențiu și-au schimbat cursul spre sud datorită blocajelor morenaice și influenței scurgerii pe marginea calotei. Debitul său la începutul deltei este cam de 9 ori mai mare decât al Rinului și de 20 ori mai mare decât al Rhönului sau al Padului, dar este aproape un sfert din cel al Gangelui. În regimul nivelelor se constată un maxim în aprilie și un minim în septembrie-octombrie. În Golful Mexic se varsă și Rio Grande del Norte, avându-și izvoarele în Munții Stâncși și care înregistrează destul de mari variații de nivel.

În general debitele specifice, mai ales pentru scurgerea din jumătatea vestică, sunt inferioare valorii de 1l/km³/s, datorită traversării unei regiuni secetoase. Apar însă averse torențiale la începutul verii dar și cele de toamnă, care provoacă foarte mari creșteri. Totuși, Ohio cu izvoarele în Appalachii, înregistrează cea mai accentuată curgere, 15l/km³/s, cu maxim la începutul primăverii, odată cu topirea zăpezii și aportul ploilor ciclonale, și un minim la sfârșitul verii.

Spre Pacific, pe latura Vestică a S.U.A. se îndreaptă Yukon, Fraser, Columbia și Colorado.

În modul de alimentare al acestor sisteme hidrografice domină cel pluvial, nival și glaciatic.

Regimul pluvial se întâlnește în regiunile din sudul subtropical-tropical și în regiunile deșertice din sud-vest. În partea sud-estică a S.U.A. cad precipitații bogate și aproape tot anul este caracteristică alimentarea pluvială, cu creștere de nivel și de debit la sfârșitul sezonului cald. Rezervele de apă subterană, sursă în procesul alimentării, cresc spre primăvară, pentru a se diminua toamna.

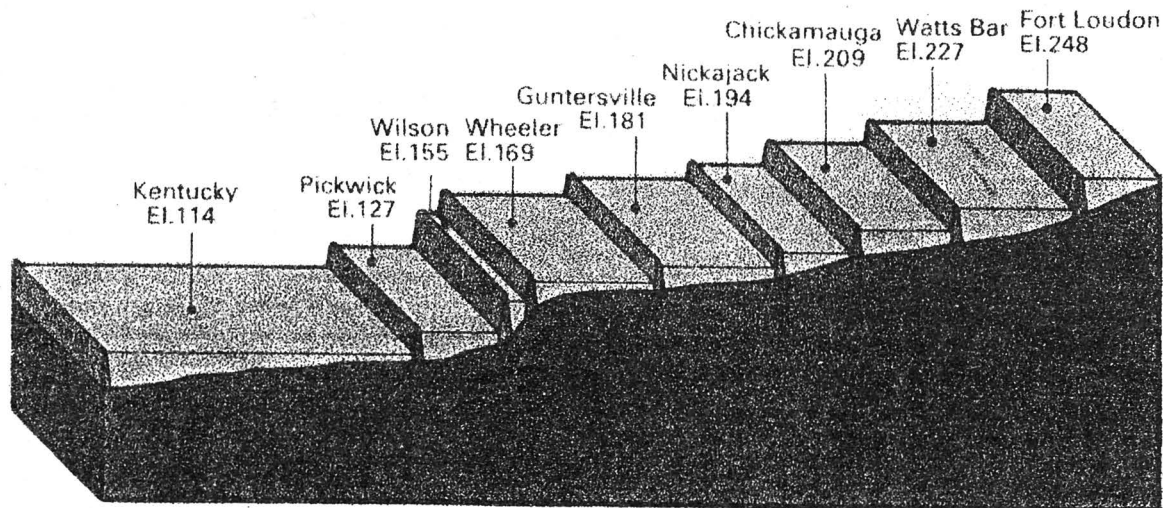
Resursele de apă din regiunea Appalachilor sunt intens exploatate în scopuri: hidroenergetice, irigații, alimentare cu apă.

La vest de Mississippi precipitațiile sunt mai reduse, iar aerul mult mai uscat. Are loc o activă evapotranspirație. Pânzele subterane lipsesc uneori, apa provenită din precipitații și așa mai redusă evaporându-se cu ușurință. Regimul se modifică la fel de mult în nordul Câmpiilor Centrale unde gerul de iarnă reduce debitul, iar cuvertura subțire de zăpadă asigură primăvara o scurgere lejeră. O serie de forme ale reliefului (depresiunile interdunale din Nebraska sau morenele situate la nord de Missouri) introduc modificări în regimul și chimismul apei.

Regimul nival caracterizează rețeaua din sistemul Marilor Lacuri, Sf. Laurențiu, a fluviului Yukon. Are o alimentare din precipitații solide iarna, cu o evacuare treptată primăvara. În regiunile de munte, datorită resurselor abundente, maximul întârzie până la începutul verii, în timp ce în câmpie creșterile maxime sunt primăvara (martie-aprilie-mai) datorită topirii zăpezii. Ploile din acest sezon accentuează valorile maxime, iar aversele de vară și toamnă dau creșteri violente.

Regimul nival de munte se întâlnește în sistemul muntos din vest (Sierra Nevada-Munții Cascadelor-Cordiliera Costală, partea centrală și mediană a Munților Stâncoși). Nivelurile ridicate se produc în mai-iulie, iar cele coborâte în octombrie și februarie.

Există râuri care își schimbă modul de alimentare de la o regiune la alta, cazul râului Columbia, care la Puget Sound trece la regimul pluvio-nival, precipitațiile foarte abundente producând un maxim de toamnă și unul de iarnă.

PROFIL ÎN VALEA TENNESSEE
(altitudinile în metri)

Fig. 9

Regimul nival se atenuază începând cu nordul Californiei în bazinul Sacramento, degradându-se rapid către sud odată cu diminuarea precipitațiilor și creșterea secetei de vară. Variațiile debitului sunt extrem de mari de la un sezon la altul, ca și de la un an la altul.

Regimul arid, în principal se caracterizează prin absența drenajului permanent chiar dacă unele râuri au apă numai câteva ore, sau altele seacă la sfârșitul verii. În toate cazurile, debitul este variabil nu numai de la un sezon la altul, dar și de la o zi la alta. Este specific podișurilor și bazinelor dintre Munții Stâncoși și Cordiliera Pacifică, precum și regiunii de la poalele sierrelor sudice. Aici ploile de vară nu pot produce decât curgeri de scurtă durată; cele de iarnă susțin întrucâtva debitul, iar zăpezile din munți întrețin și curgerea. Împărțirea în bazine (depresiuni), separate de înălțimi este favorabilă drenajului continuu; multe ape se pierd în conurile lor aluviale. Mai mult decât atât, Podișul Marelui Bazin a cunoscut în pleistocen o activitate hidrologică susținută. Se citează printre altele, numărul mare al lacurilor, unele având suprafețe întinse și un număr crescut al deversărilor. Astfel, Marele Lac Bonneville avea o suprafață care a fost estimată la 50000km² și se vărsa prin emisari spre Snake.

Ghețarii din SUA nu sunt decât resturi ai celor cuaternari. Se întâlnesc: tipul alpin clasic, cu bazinul de alimentare conturat; tipul atrofiat, cu lungime redusă în raport cu lărgimea, situat într-un circ deasupra unei văi adânci; tipul alaskian – masa de gheață situată la piciorul muntelui formată din unirea mai multor ghețari de vale².

În sud ghețarii actuali se găsesc la partea superioară a văilor din Sierra Nevada, la altitudini mai mari de 3500 m. Ei și-au format numeroase văi printre care și Yosemite. Astăzi au rămas însă mai mult ghețari de tip pirenean. În partea nordică a Munților Cascadelor ghețarii sunt cantonați pe unele aparate vulcanice recente, Shasta (4380m), Rainier (4391 m), Baker (3227m). Shasta are cinci ghețari, cel mai mare cu o lungime de circa 5km și nu coboară sub 2500m, iar Rainier are 28 ghețari, cel mai lung fiind de 10km. Mici ghețari se întâlnesc și în regiunea Munților Olimpia.

---

² Ghețarul Malaspina - Alaska

În Munții Stâncoși, datorită climei continentale uscate se semnalează o regiune minusculă de “neve” în Sangre de Cristo. Se întâlnesc acumulări de pietriș, nisip, argilă considerate deseori morene fosile, datând de la sfârșitul glaciului. Acestea se găsesc în munții situați la nord de 40° latitudine nordică, unde, se pare că în cuaternar au existat condiții propice existenței ghețarilor. La nord de 48° în Parcul Național Glaciuar, pe vârfurile ce trec de 3000m se găsesc 60 de ghețari. Printre cei mai mari se numără Blackfeet Glacier. În Alaska limita inferioară a zăpezilor persistente coboară la 600m, iar ghețarii până la nivelul mării. Alături de râuri, lacurile reprezintă un important component hidrografic, rolul lor, îndeosebi al celor construite de om fiind din ce în ce mai mare.

Cea mai întinsă regiune lacustră o formează Marile Lacuri situate la granița cu Canada. Geneza cuvetei lor este complexă dar rolul precumpănitor l-au avut tectonica și eroziunea glaciuară pleistocenă. Principalele lacuri sunt: Superior, Michigan, Huron, Erie și Ontario. Adâncimile maxime se găsesc sub nivelul oceanului planetar. În SUA se mai întâlnesc, mai ales în Cordilieri, lacuri vulcanice (caldere, de crater, de baraj vulcanic) ca cele din Parcul Yellowstone, din Sierra Nevada, Mți. Shasta; lacuri tectonice ca cele din Sierra Nevada; lacuri de baraj, mai ales antropice cum sunt cele din bazinul Tennessee, Mississippi, Missouri sau cele din California.

Capitolul IV

VEGETAȚIA, SOLURILE ȘI ANIMALELE

Sub aspectul alcătuirii și dispunerii reprezintă rezultatul interferențelor climatice, în primul rând, al desfășurării în latitudine și altitudine, al expunerii marilor unități de relief, al glaciațiunii cuaternare. Toate acestea au făcut ca vegetația să migreze când spre sud când spre nord în funcție de înaintarea sau retragerea calotei glaciare, al apelor, intervenției societății omenеști. În epocile anterioare pleistocenului, vegetația întregului continent era mult mai variată. Predominau genurile tropicale, care, treptat au migrat către sud. O întinsă pădure îmbracă această masă de uscat. Răcirea glaciară și clima postglaciară, au adus profunde schimbări, astfel că, tundra a ocupat extremitatea nordică în Canada, multe forme arhaice s-au retras spre Atlantic și Pacific, pădurea de foioase s-a menținut cu unele modificări la sud de Ohio, iar pădurea de conifere s-a diversificat în forme atlantice (bradul alb), forme boreale și forme pacifice.

Vegetația de tundră și tundră montană apare în Alaska și în partea superioară a unor culmi din Cordilieri. Se deosebesc tundra cu mușchi (*Polytrichum*) și licheni din care nu lipsesc *Cladonia rangiferina* și *Saxifraga caespitosa* și tundra mușchilor și tufișurilor cu soluri gleice. Frecvent apar specii de *Betula glandulosa*, *Rhododendron lapponicum*, *Cassiope tetragona*. În general vegetația de tundră este sărăcăcioasă, fiind reprezentată printr-un covor ierbos deseori întrerupt. Sub aceste plante se găsesc soluri poligonale de tundră, soluri turbo-gleice, soluri

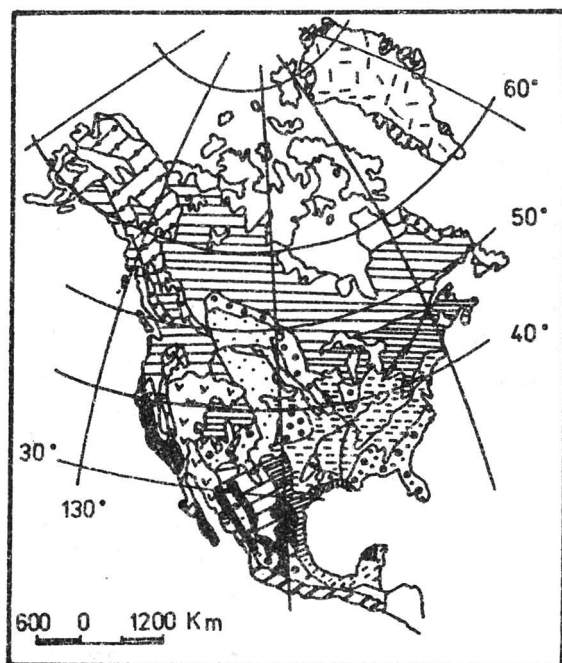
mlăștinoase, soluri podzolico-gleice. Solurile, inclusiv cele mlăștinoase, îngheață până la 9 luni pe an, dezghețându-se în sezonul “cald” pe o grosime mică. La limita cu pădurea de conifere, pe soluri argiloase, se întâlnesc turbării (muskegs).

Vegetația de silvotundră poate fi găsită și în nord-vestul peninsulei Alaska. Se subdivide în două subzone: silvotundra (forest-tundra) spre nord și subzona pădurilor rare (open woodland) spre sud. Specii mai frecvent întâlnite sunt *Linus banksiana* și *Betula papyrifera*. La granița nordică a silvotundrei cresc *Picea mariana*, *Picea glauca* (fig.10). Faptul că elemente de tundră înaintează spre sud, la 50° latitudine nordică, se explică prin influența curenților reci, atmosferici și chiar marini, veniți dinspre nord. Sub vegetația amintită se găsesc soluri podzolico-gleice.

Pădurile de rășinoase se întind în sudul silvotundrei, coborând sub latitudinea nordică de 45°. Ocupă o fâșie de circa 500km pe direcția est-vest din Terra Nova până în Alaska. Specia cea mai frecvent întâlnită este *Picea glauca*. Sub stratul arborescent se găsesc soluri podzolice.

Pădurile de rășinoase din vestul SUA – pădurea Americană. Se întinde pe circa 3600km nord-sud între Alaska și California. Este considerată o pădure azonală a cărei prezență este strâns legată de apropierea Oceanului Pacific și a Cordilierilor. Aceste două influențe i-au dat un caracter temperat. Însăși caracterele climatului, atât cele termice dar mai ales umiditatea (nebulozitate mare datorită influenței apelor reci ale mării, ploile bogate și mai ales primăvara când cade 1/5 din cantitatea anuală) sunt favorabile prezenței pădurilor pacifice. În acest domeniu silvic se îmbină lumea pădurii boreale adică dominarea coniferelor și lumea pădurii “tropicale” prin exuberanță și gigantism. Pot fi separate astfel două regiuni, după speciile dominante și anume: una nordică în care se găsesc Bradul Douglas (*Pseudotsuga menziesii*), Tsuga de Vest (*Tsuga heterophylla*), apoi *Thuja gigant*, *Thuja plicata*, Molidul de Sitka (*Picea sitchensis*) și, una sudică unde genul reprezentativ este *Sequoia*, gigantul regnului vegetal (100m înălțime, 56m diametrul și o vârstă de câteva mii de ani). Lângă *Sequoia sempervirens* cresc și specii de foioase cum ar fi: stejarul, arțarul ș.a.

AMERICA DE NORD - HARTA VEGETAȚIEI

LEGENDA

	Zăpezi veșnice și ghetari		Savană, păduri rare, tufișuri subtropicale și tropicale
	Tundră și silvotundră		Păduri subtrop. și tropicale fără frunze în anotimpul uscat
	Păduri de conifere		Păduri tropicale umede
	Păduri de amestec		Stepă montană, semipustiu și pustiu
	Păduri de foioase		Vegetație periodic inundată
	Păduri de conifere subtropicale și tropicale		Tundră montană, tufișuri și pajști subalpine
	Silvostepă		
	Stepă - prerie		
	Pustiu, semipustiu		
	Păduri cu frunze aspre sempervirescente și tufișuri		

Fig. 10

Însăși climatul oceanic impune o predominare a rășinoaselor asupra foioaselor. Sub pădurile acestei regiuni se întâlnesc soluri brune podzolite, podzoluri (mai ales pe substratul morenic). În limitele regiunii se află importante parcuri naționale din care nu lipsesc o serie din genurile și speciile amintite: Yosemite N.P. (cu păduri mixte), Redwood N.P. (cu *Sequoia sempervirens*), Parcul Național de Sequoia și N.P. Canyon cu *Sequoia gigantea*.

Pădurile de amestec (pădurea laurențiană) au o răspândire mai restrânsă, apărând în lungul estuarului fluviului Sf. Laurențiu, la nord-est și mai ales la sud de Marile Lacuri. O fâșie aproape continuă însoțește Munții Appalachii de la nord la sud, trecând apoi spre vest prin nordul Câmpiei Golfului Mexic, spre câmpia fluviului Mississippi. Corespunde climatei mai calde, cu o temperatură medie în timpul sezonului de vegetație de 15°-16°. Genurile mai frecvent întâlnite sunt: *Pinus*, *Quercus*, *Acer (saccharinum)*, *Betula (lutea)*, *Fraxinus (americana)*, *Tilia (americana)*, dar și *Taxodium*, *Tsuga*, *Laurus*. În munții Adirondacks limita superioară a pădurii urcă până la 1500-1800m. Suportul vegetației menționate îl reprezintă solurile derno-podzolice.

Pădurea de foioase (pădurea appalachiană) spre deosebire de celelalte se întinde pe direcția nord-sud, la est dar și la vest de fluviul Mississippi. Aceste formațiuni pluristratificate acoperă întinse suprafețe ale Podișului Appalachian, versantul occidental al Munților Appalachii, precum și podișuri, câmpii din partea centrală a SUA. Spre nord limita pădurilor de foioase depășește paralele lacurilor Erie și Ontario, ajungând în vest până la preerie, iar în sud până la pădurile de conifere sud-atlantice. Ca elemente caracteristice apar *Acer pennsylvanicum*, *Acer saccharinum*, *Quercus*. La sud de pădurea de foioase, ocupând o parte din Câmpia atlantică și perimexicană ca și peninsula Florida, se găsesc pădurile permanent verzi din zonele temperat calde și subtropicale-umede cu ploi de iarnă, fără secetă vara și fără anotimp rece. Ele mai poartă denumirea de păduri sud-atlantice și se desfășoară între statele Virginia în est și Texas în vest. Arealul se suprapune unui climat cu ploi abundente, temperaturi ridicate și ierni blânde. Cuprinde

o vegetație exclusiv americană. Componenta floristică, deosebită de cea europeană se aseamănă întrucâtva cu cea din Asia, în care se găsesc magnolii, liane. Este domeniul speciilor *Pinus palustris*, *Pinus caribaea*. Apar, de asemenea, multe relict (ex. Arborele lălea). Pădurile se dezvoltă pe soluri brune sau, mai spre sud, pe soluri roșii și galbene subtropicale (I. Pop, 1979).

Silvostepa ocupă ca și pădurile de foioase, pe aceeași direcție nord-sud, regiuni ale podișurilor interioare de la râurile Saskatchewan și Athabaska, până în partea de nord a Câmpiei perimexicane, aproximativ râul Arkansas. Covorul arborescent este format din specii de stejar, arțar, frasin, iar cel ierbos din graminee. Ambele formații demonstrează caracterul continental al climei. Un areal important este ocupat de solurile cenușii de pădure și cernoziomuri.

Stepa (preeria) se întinde pe o suprafață de circa 45 milioane ha, în regiunea Podișului Preeriilor de la poalele estice ale Munților Stâncoși, între 30°-55° latitudine nordică. După aspect și componență, preeria se divide în: preeria cu graminee înalte întâlnită pe treptele mai scunde ale reliefului unde predomină speciile de *Andropogon*, preeria cu asociații de amestec și preeria cu graminee scunde aflate pe treptele mai înalte. Uneori trecerea de la preeria înaltă la cea joasă, deci cu ierburi scunde, este secundară datorită pășunatului abuziv. Stepă cu graminee ca formă de bază a asociațiilor de preerie se diferențiază de la stepă în care domină colilia (*Stipa comata*), pirul, ovăsciorul la stepă în care dominantă este iarba *gramma (Buteloua gracilis)*, apoi asociațiile cu *Stipa* și *Koeleria*, *Stipa* și *Andropogon*, *Bromus*, nelipsind nici *Salicornia*. Sub aceste asociații se găsesc soluri brune castanii, soluri brune sudice. Clima temperată se continentalizează din ce în ce mai mult spre vest, fapt reflectat însăși de sporirea numărului de eflorescențe de calcar pe profilul solului. Stepă constituie partea cea mai favorabilă pentru culturi, fiind grâнарul țării.

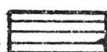
Vegetația de semideșerturi și deșerturi subtropicale și tropicale se întâlnește în regiunea podișurilor înalte intracordiliere de pe teritoriul SUA (Podișul Marelui Bazin cu ierni reci, Podișul Colorado, Mojave

cu ploi de iarnă și Gila-deșerturi holarectice subtropicale). Nu putem omite Death Valley, cel mai cald deșert situat la -85m , care primește o cantitate de precipitații în jur de 42mm anual și o temperatură medie a lunii iulie de 39°C . Se alătură acestui peisaj vegetal, regiunea de deșert și din vestul Marelui Lac Sărat. Plantele frecvent întâlnite sunt: arbustul de creozot (*Larea divaricata*), agavele, opunțiile, yucca, cacteul candelabru-o plantă suculentă ș.a. Pe văile uscate (washes) în multe din deșerturile amintite se întâlnesc specii de *Tamarix*, *Nitraria* (fig.11) și asociația "chapparal" cu tufișuri asemănătoare maquis-urilor mediteraneene, în care sunt prezente speciile de *Quercus*, *Arbutus*, *Ceanothus*.

LOCALIZAREA DEȘERTULUI ÎN SUA

Regiuni aride și foarte aride

Regiuni semi-aride

Fig. 11

Vegetație asemănătoare savanei (ierburi, tufișuri, copaci) se află în vestul Golfului Mexic, unde domină stratul gramineelor. Astfel de asociații se găsesc și pe litoralul golfului californian.

O notă aparte în structura și dispunerea vegetației o introduc culmile Sistemului Cordilier. În primul rând pădurile care dau, alături

de pustiuri, nota peisajului, poartă amprenta influenței pacifice. Ele se întind din Alaska până în deșertul Mojave. De-alungul Cordiliei se desprind trei sectoare și anume: unul nordic al pădurilor de conifere din zonele temperată și subpolară, unul central al pădurilor de conifere din zona subtropicală și sectorul sudic al pădurilor cu frunze căzătoare în anotimpul secetos. Dacă în nord predomină speciile **Abies**, **Thuja**, spre sud sunt mai numeroase **Pseudotsuga**, **Sequoia**, asociate și mai spre sud cu **Quercus sempervirens**, **Olea americana**. Speciile rășinoase oceanice din nord-vestul continentului erau prezente și în Europa încă în terțiar. În pleistocen însă, ele au dispărut (H. Walter, 1974).

Există o etajare a vegetației cu diferențieri în funcție de altitudine, expunere, pantă etc.

În ceea ce privește animalele, multe dintre genurile și speciile din S.U.A. se întâlnesc în Europa și Asia. Acest fapt dovedește legătura care a existat în trecut între continentele amintite, prin urmare, a existat posibilitatea de migrare a organismelor prin intermediul istmului Behring între Eurasia și America, întrerupt abia în postpleistocen.

Glaciația pleistocenă a împușinat numărul lor. Multe dintre ele sunt cunoscute azi doar ca fosile în diferite structuri. Și între America de Nord și America de Sud au existat legături ale uscatului, ultimele rămase din timpurile pliocene când a existat și un schimb de viețuitoare între cele două mase continentale. O mare parte aparțin zonei calde apropiată celor două continente.

SUA este cuprinsă în regiunea holarctică în care se disting două subregiuni: nord-americană de est și nord-americană de vest.

Subregiunea nord-americană de est se întinde în regiunea pădurilor de foioase și preeriei și destul de puțin în Alaska. În pădurile de foioase se întâlnesc: cerbul de Virginia, bursucul american, ursul baribal, vizonul. Dintre păsări: curcanul sălbatic, ierunca americană, gaița albastră. Numeroase reptile cum sunt: șarpele regal comun, crotalul apoi batracieni (broasca de pădure), multe familii de pești endemici (Lepidosteidae, Amblyosteidae, Amiide ș.a.) raci endemici (I.Popp, 1979) își găsesc aici condiții optime de viață.

Preeria americană, cu multe specii endemice ca și în vegetație, cuprinde animale printre care: antilopa americană (*Antilocapra americana*), bizonul (*Bison bison*), coiotul sau lupul preeriilor (*Canis latrans*), vulpea de preerie, cățelul preeriilor, cocoșul preeriilor (*Tympanachus cupido*), șarpele cu clopoței de preerie (*Crotalus confluentus*).

Subregiunea nord-americană de vest cuprinde aproape întreaga jumătate vestică a SUA, mai puțin peninsula Alaska. În condițiile unui climat destul de diferențiat oceanic în vest, temperat continental excesiv în podișurile intracordiliere și temperat continental în vest, atât vegetația cât și fauna sunt destul de pestrițe. Vom întâlni: capra zăpezilor, berbecul zăpezilor, ursul din Munții Stâncoși, veverița de Oregon, veverița californiană, iepurele californian, cârțița californiană.

Subregiunea Sonoriană, cuprinde și o mică parte a SUA. Aici un loc deosebit îl ocupă deșertul Arizonai. Există specii care fac tranziția între viețuitoarele regiunii neoarctice și a celei neotropicale. Numeroase sunt reptilele originare ca de exemplu șopârta Gila (*Heloderma suspectum*), șobolanul de buzunar, sciuridele etc.

Capitolul V

REGIUNILE FIZICO-GEOGRAFICE

A. ESTUL EXTRACORDILIER

5.1 REGIUNEA MARILOR LACURI-SF. LAURENȚIU*

Reprezintă o adevărată mare interioară, navigabilă între Duluth și Sf. Laurențiu datorită amenajărilor dar mai ales canalelor existente. Se constituie într-o regiune de tranziție parțială, între scutul canadian din nord și cutările appalachiene în sud, iar pe de altă parte între Podișurile și Câmpia Canadiană în nord, Câmpiile Centrale de pe teritoriul S.U.A. și Appalachii Nordici în sud, unitate tabulară complexă din punct de vedere fizico-geografic.

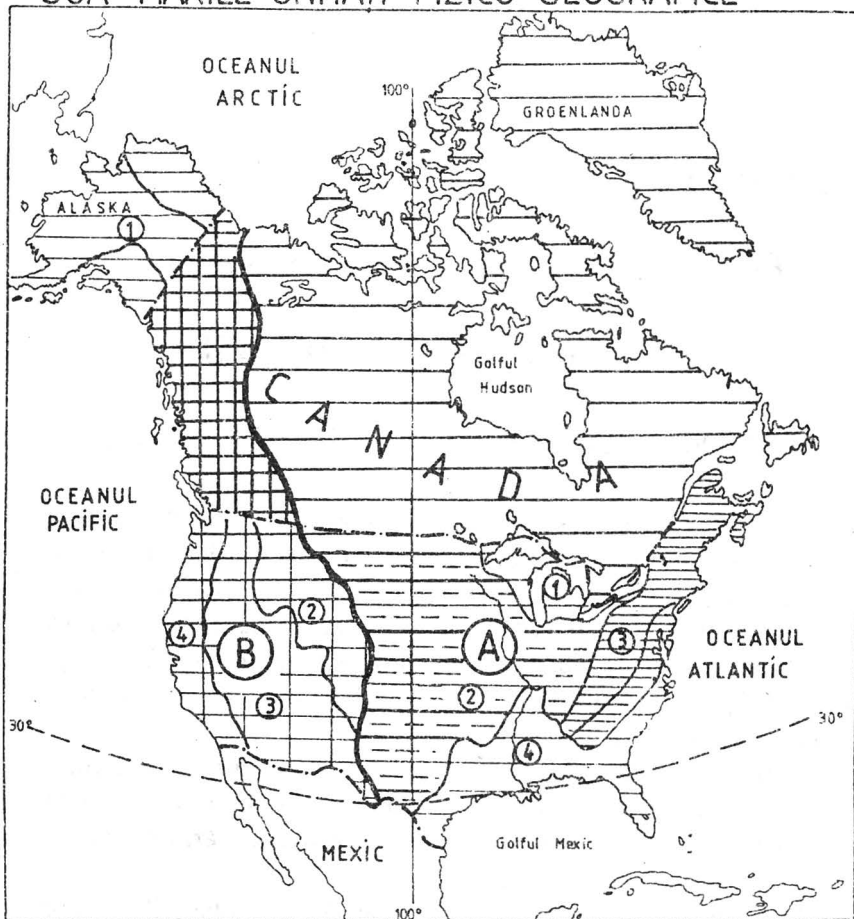
Limitele regiunii sunt date în cea mai mare parte de înălțimile joase cum sunt cele din nordul lacurilor Superior și Huron, platouri grezo-calcaroase cum sunt cele din nordul lacului Ontario și șesurile argiloase, nisipoase în rest (fig.12).

În înălțimile din nordul Marilor Lacuri își au obârșiile o bună parte a râurilor care se îndreaptă spre Depresiunea Hudson. În această regiune au avut loc dislocări ale scoarței care au produs denivelări, accentuate ulterior de eroziunea agenților externi—glaciară, marină, fluviatilă. Calota glaciară ca și marea postglaciară au contribuit la

---

* Cea mai mare parte a regiunii analizate este ocupată cu lacuri: **Superior, Michigan, Huron, Erie, Ontario** și altele mai mici ele însumând o suprafață de peste 200000km².

SUA - MARILE UNITĂȚI FIZICO-GEOGRAFICE

B. VESTUL CORDILIER

1. Munții Alaskăi și Insulele Aleutine
2. Munții Stâncoși
3. Podișurile Interioare Inalte
4. Sistemul Munților din Regiunea Pacifică

A. ESTUL EXTRACORDILIER

1. Regiunea Marilor Lacuri - Sf. Laurențiu
2. Câmpiile și Podișurile Centrale
3. Munții Apalachi
4. Câmpia Atlantică și de la Golful Mexic

Fig. 12

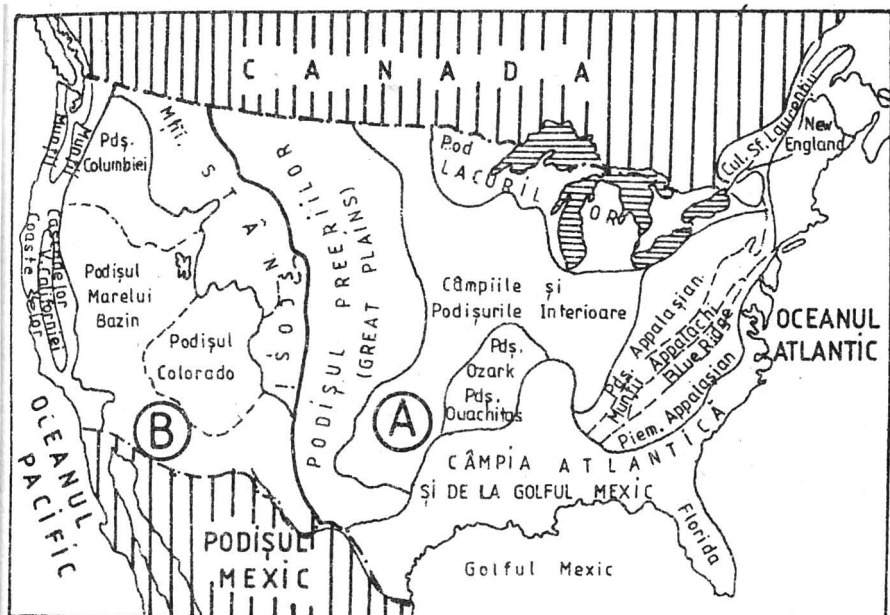

Fig. 13. S.U.A. MARILE UNITĂȚI FIZICO-GEOGRAFICE

A. Estul Extracordilier

B. Vestul Cordilier

depunerea unui strat gros, predominant argilos, care a acoperit formele preexistente, imprimând o oarecare monotonie reliefului. Totuși, rocile bazale așa cum sunt în vest calcarele, care apar la zi, au generat și forme cu totul specifice. Morfologic, în perimetrul analizat se asociază, deci șesurile fie marine fie glaciare sau aluviale cu podișurile calcaroase, grezoase și cu dealurile.

Șesurile însoțesc fluviul propriu-zis de-o parte și de alta, dar ajung și în regiunea Lacurilor sub forma unor fâșii situate în apropierea lor. Sunt formate în general din argile, marne, nisipuri. Cele lacustre, deseori, ajung la suprafețe apreciabile în jurul lacurilor Ontario, Erie și Huron. Argilele întâlnite aici, arată întinderea mult mai mare pe care a avut-o suprafața acvatică comparativ cu cea actuală. Anumite momente din evoluția reliefului în regiunea Marilor Lacuri pot fi urmărite și prin terasele lacustre care dau ocol perimetrului acvatic.

În ceea ce privește originea depresiunilor lacustre, se consideră că, pe de o parte structura și tectonica și apoi modelarea glaciară sunt factorii majori care au dat naștere cuvetelor.

Podișurile dezvoltate în limitele regiunii analizate se ridică întrucâtva deasupra șesurilor, formate pe depozite prepaleozoice și paleozoice – marne, calcare, conglomerate care ies deseori de sub cuvertura paleocen-pleistocenă care înclină ușor spre sud și vest. Eroziunea selectivă pe această structură monoclinală a generat trepte marginale, din care unele sub forma unor fronturi de cueste cu frunțile îndreptate spre nord, cu glacisuri și întinse platforme structurale. Dintre treptele amintite impunătoare este cea care formează abruptul Trenton-Niagara, delimitând spre sud lacul Ontario. Niagara are o denivelare de circa 100 m și s-a retras inegal în funcție de debitul postglaciara al lacului. Regiunea a fost supusă glaciațiunii, partea sudică fiind acoperită de către o manta continuă de morene care apar cu același aspect de trepte marginale. Cuesta Niagara este de fapt o continuare a altora aflate mai către vest, între Golful Green și Lacul Superior, regiunea Lacului Huron –Niagara, dezvoltate pe calcare și dolomite de Trenton – (ordovician), peste care se găsesc, mai spre sud calcare siluriene – (calcare de Niagara), pe seama cărora au apărut aceste tipuri de cueste. Mai puțin reprezentative, apar cuestele în regiunea Sault Sainte Marie. Al doilea șir de cueste, pe calcare devonian – mediu se găsește în sudul lacurilor Ontario și Huron. Între cele două șiruri se află depresiunea subsecventă în care este cantonat lacul Erie. Astfel de forme sunt și cele din amonte de Montreal.

Deasupra podișurilor se detașează dealuri mai înalte sau mai scunde, martori insulari cristalini și vulcanici, rădăcini ale vulcanismului paleozoic manifestat prin curgeri de lavă și lacoliți – înălțimile Rigaud -260m și Royal-235m sau martori insulari detașați în roci sedimentare, cum sunt cei de lângă Ottawa, cu înălțimi cuprinse între 200m și 500 m. Aproape în totalitate se înscriu în limitele unui nivel inferior.

În ceea ce privește estuarul Sf. Laurențiu, el se află cantonat într-o regiune coborâtă tectonic, dar și cu rezistentă petrografică redusă, adâncită apoi prin eroziunea fluviatilă, glaciară asociată cu o înnecare recentă (tansgresiunea Champlain). Însăși transgresiunea a contribuit la “modelarea” estuarului. Din relieful inițial au rămas martori printre care și insula Anticosti ce face corp comun cu Labradorul.

Formele pozitive situate de-o parte și de alta a estuarului își datorează prezența unor roci vechi dure – gnaise, granite, cuarțițe. Ele se ridică deasupra suprafeței de nivelare situate cam la 200-400m. În această regiune a Sf. Laurențiu se găsesc Munții Adirondack, cu înălțimi ce trec de 1600m, o bogată rețea de râuri și lacuri, cel mai mare râu fiind Hudson care se termină printr-un estuar în care este adăpostit orașul New York. Același nivel este dominat și de câțiva martori cretacici. Este foarte răspândit relieful glaciatic de vale.

Culoarul Sf. Laurențiu are o climă mult mai aspră datorită deschiderii sale mari către nord-est, lăsând să pătrundă spre interior apele reci aduse de curentul Labrador. Din acest motiv culoarul beneficiază mai puțin de influențele favorabile ale oceanului Atlantic. Astfel la Montreal temperatura medie de iarnă este de -10°C dar, se cunosc destul de des valori care coboară sub -30°C . Temperaturile scăzute, asociate cu valori ale umidității asigură cantitatea mare de precipitații solide ce cad în culoar – circa 3m grosimea stratului de zăpadă.

Sf. Laurențiu are un bazin de alimentare de peste 2 mil. km^2 și o lungime de circa 3000km, inclusiv Marile Lacuri pe care le drenează. Râul, cu un curs vijelios, impus de numărul mare de cascade, își colectează apele dintr-o serie de lacuri, iar din sud adună apele Munților Adirondack. Fluviul Sf. Laurențiu unește Marile Lacuri, cu Oceanul Atlantic. În treimea inferioară mai primește râul Saguenay, care drenează lacul glaciatic Sf. John. Atât lacul cât și valea moștenesc o linie tectonică. Întrucât lacurile drenate nu înregistrează variații de debit considerabile, nici regimul lui Sf. Laurențiu nu prezintă oscilații mari. Se constată totuși creșteri în perioada topirii zăpezilor. Creșteri periodice, dar nu foarte mari, sunt generate de flux, cu influențe benefice pentru transporturile pe fluviu. Din cauza temperaturilor foarte scăzute, apa din estuar îngheață 3-4 luni pe an iar dezghețul produce deseori inundații. În profilul longitudinal al fluviului apar o serie de denivelări care trec de 20m și au generat cascade (Soulanges 25m, Lachine 15 m). Alte câteva caractere întregesc peisajul morfologic al regiunii și anume: îngustări și largiri ale culoarului, cum sunt cele dintre promontoriile Quebec și Levis unde fluviul are o lățime de numai 1km, cele din fața punctului Mont unde are 40 km și între pen. Anticosti și

coasta Gaspé 70 km. Adâncimea apei în estuar este variabilă crescând până la 400 m la sud de pen. Anticosti.

O serie de văi care aparțin estuarului, V. Metapadia dintre Sf. Laurențiu și lacul Chaleur, sau valea prin care se drenează lacul Terniscovata au înregistrat pregnant în morfologia lor, modelarea glaciară.

5.2 CÂMPIILE ȘI PODIȘURILE CENTRALE (CENTRAL PLAINS – GRAND PLAINS)

Regiunea este cuprinsă între Munții Appalachii în est, Munții Stâncoși în vest, Podișurile canadiene, Podișul Marilor Lacuri în nord și Golful Mexic în sud. Sub o cuvertura sedimentară din ce în ce mai groasă spre sud, se află prelungirea platformei precambriene canadiene și a celei hercinice (fig.13).

După cum este denumită, regiunea reprezintă o întinsă suprafață, cu relief ușor vălurat creat în principal de sistemul hidrografic Mississippi care o drenează. Există însă, la contactul cu regiunile învecinate, unități morfologice, care, prin caracterele lor fac trecerea către aceasta măbind varietatea peisajelor.

Între aceste limite se găsesc aproape toate formațiunile paleozoice dar mai ales cele carbonifere așezate în straturi orizontale sau monoclinale. Comparativ cu acestea, la contactul cu Stâncoșii, adică în Podișul Preeriilor, depozitele sunt și ușor cutate. Ele provin din regiunea Stâncoșilor. În timpul transgresiunilor cretacee și neogene s-au depus sedimente acoperite ulterior de cele provenite din mari conuri de dejecție, ale unor sisteme hidrografice puternice. Pe structurile monoclinale s-a dezvoltat relieful de custe, suprafețe structurale așa cum apar mai ales în unele dintre Podișurile Centrale, iar pe alte structuri, aparținând rădăcinilor hercinice (appalachiene) martori de eroziune cu aspect de horsturi depresiuni.

În partea sudică, relieful dominant este cel fluviatil, prezent în Câmpia Mississippi, o câmpie de acumulare, terminată printr-o câmpie litorală, cea de la Golful Mexic.

Un loc aparte este ocupat de Piemont (Great Plains), o regiune relativ bine conservată, ce scade în altitudine către est de la 1500m la 200-400m. Regiunea se înscrie în climatul temperat cu cea mai mare parte a suprafeței, păstrând nuanțe de continentalitate, iar către sud în climatul subtropical umed. Există în timpul unui an, între Appalachii și Stânci, un culoar de pătrundere a maselor de aer, fie de proveniență nordică (polară-mai ales iarna), fie de proveniență tropicală (vara). Masele de aer care aparțin acestor două direcții acționează prin ridicarea temperaturilor de vară la 25°C, prin urmare instalarea unor veri calde, lungi și prin apariția multor zile cu îngheț și viscole iarna. Cantitatea de precipitații scade în general de la est către vest, de la sud către nord și de la periferie spre interior.

Variabilitatea dar și omogenitatea elementelor climatice în câmpiile și Podișurile Centrale, delimitează următoarele mari tipuri climatice:

a) climatul continental cu ierni foarte reci, cu veri calde și umede, în care cantitatea de precipitații este cuprinsă între 700-1000mm/an. Acest tip de climă caracterizează regiunea cuprinsă între sudul Marilor Lacuri și nordul câmpiei Mississippi și de la Appalachii până aproape de meridianul de 98° latitudine vestică.

b) climatul continental uscat cu ierni reci, în care bate vântul blizzard și cu veri toride, în care acționează foehnul-chinook. Cantitatea de precipitații, cu ploi sub formă de averse, scade sub 400mm/an. Acest tip de climat cuprinde cea mai mare parte din Podișul Preeriilor (statele Dakota, Nebraska, Kansas, Oklahoma).

c) climatul continental, cu ierni dulci, practic fără ger. Se întâlnește în sud la contactul cu climatul subtropical și deșertic în sud-vest, în Texasul de Vest și estul statului New Mexico. Cantitatea de precipitații nu depășește 400mm/an.

d) climatul subtropical, cu veri calde și umede, cu precipitații de 1000-1500mm/an, cu ierni fără îngheț. Se întâlnește în sudul Texasului și Florida. Este influențat și de curentul cald al Golfului, regiunea aflându-se în așa numita "Centură a Soarelui" (Sun Belt). Climatul subtropical se întâlnește în statele Carolina de Nord și Sud, Georgia, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, o bună parte din statele Arkansas și Tennessee și sudul Texasului.

Apele care străbat Câmpiile și Podișurile Centrale aparțin aproape în totalitate bazinului Mississippi. Acesta are o suprafață de peste 3,3 milioane kmp și un debit mediu de 17400 m³/s. Iși are izvoarele într-un lac aflat în vestul Lacului Superior. O serie de culmi formează cumpăna de ape dintre Golful Hudson, Sf. Laurentiu și Mississippi. Bazinul superior al fluviului este dominat de relieful glaciare foarte dezvoltat, însăși culoarul său urmărind o succesiune de văi și depresiuni de cele mai multe ori asociate.

Existența ca și înaintarea sau retragerea calotei glaciare au influențat direcționarea scurgerii. A existat o lungă perioadă, când apele din împrejurimi, inclusiv din lacuri, se scurgeau prin Mississippi către sud. Chiar și celelalte râuri mari, Missouri, Ohio, au urmărit marginea calotei. Retragera acesteia a însemnat o etapă importantă în fixarea direcțiilor de scurgere, păstrând totuși porțiuni din văile preglaciare. Această "renovare" în sistemul hidrografic Mississippi s-a realizat pe un relief dominat de acumulările glaciare, dar și pe formațiuni mai vechi și mai dure în care valea s-a adâncit. Acestea din urmă aparțin în bună măsură cuverturii paleozoice, încât culoarele de scurgere au aspecte și caractere destul de diferite de la un loc la altul: de la văi largi, la defilee cu cascade cum este cea de lângă orașul Minneapolis, sau succesiuni de bazine.

De la obârșie până la Sf. Paul, Mississippi primește o serie de afluenți dintre care cel mai important este Minnesota. Mai spre sud până la St. Louis, confluează cu Cedar Des Moines, Illinois. Până aici fluviul traversează o regiune ușor valurată, cu depresiuni și coline glaciare, dar și cu podișuri dezvoltate pe formațiuni paleozoice (gresii, calcare, conglomerate) în care fluviul s-a adâncit luând aspectul de culoar bine delimitat. Primește apoi pe dreapta unul dintre cei mai importanți afluenți, Missouri, cu izvoarele în Stâncoșii de pe teritoriul statelor Montana și Idaho. Până la orașul Bismarck, Missouri mai confluează cu Yellowstone, apoi cu Niobrara, Plate, Republican, Kansas, unindu-se la St. Louis cu Mississippi. Pe partea stângă, din Appalachii primește Ohio cu afluentul său Tennessee cu care confluează la Cairo. Nu sunt excluse inundațiile, foarte dese în trecut și atenuate în ultimele decenii, evitându-se astfel pe cât posibil, consecințele catastrofale.

În condițiile climatice amintite, în regiunea Câmpiilor și Podișurilor Centrale, vegetația spontană se schimbă mai ales în direcția est-vest, adică, de la pădurile de foioase, la silvostepă și stepă (preerie), iar în sud de la păduri de conifere și foioase cu frunze sempervirescente din zonele subtropicale și tropicale spre păduri rare și tufișuri.

Astăzi, multe din regiunile împădurite au fost transformate în terenuri agricole, prin deștelenire sau prin exploatarea resurselor de subsol (petrol, cărbune, gaze, minereuri), prin extinderea căilor de comunicație, a așezărilor, a unor construcții industriale.

În pădurile de foioase se întâlnesc: fagul (*Fagus grandifolia*), frasinul american (*Fraxinus americana*), arțarul (*Acer saccharicum*), stejarul (*Quercus virginiana*, *Q. alba*, *Q. borealis*), mesteacănul (*Betula lutea*), nucul (*Juglans cinerea*, *J. nigra*) ca și arborele lea, magnolia (*Magnolia acuminata*). Către sud apar plante tropicale (palmieri, bambuși) iar pe litoral pinul (*Pinus rigida*, *Pinus palustris*).

La vest de Mississippi își fac loc asociațiile de silvostepă care semnifică trecerea către stepa nord-americană (preeria), astăzi într-o profundă schimbare în favoarea terenurilor agricole, mai ales în regiunea grâului.

Există două etaje ale preeriei, divizate astfel, de multiple condiții. Preeria joasă, cu ierburi înalte și o preerie înaltă cu ierburi scunde. Flora preeriei este mult mai bogată decât a stepelor paleoarctice, având numeroase genuri și specii endemice (I. Pop, 1979), printre care: *Bouteloua hirsuta*, *Buchloe dactylooides* (iarba bizonilor), precum și specii comune printre care: *Stipa*, *Adropogon*, *Festuca*, *Poa*.

Asociațiile de preerie, devin din ce în ce mai puțin bogate în genuri și specii spre sud, ca în podișurile Ozark sau Llano Estacado. De la solurile brune de pădure întâlnite la est de Mississippi, se trece la cernoziomurile de preerie, apoi, spre sud, la solurile castanii de stepă uscată. În câmpia litorală din jurul Golfului Mexic se află soluri umede și vertisoluri.

Condițiile naturale proprii și specifice pentru anumite compartimente ale regiunii Câmpiilor și Podișurilor Centrale au determinat individualizarea următoarelor subregiuni: *Podișul Wisconsin-Minnesota*, *Podișul Missouri-Ohio*, *Podișul Preeriilor*, *Masivele Hercinice*, *Câmpia din cursul mijlociu al fluviului Mississippi*.

5.2.1. PODIȘUL WISCONSIN-MINNESOTA.

Are un relief glaciatic reprezentat prin: morene aparținând mai ales fazelor glaciare Wisconsin și Illinois, având corespondențe în Europa, fazele Würm și Riss; șesuri glaciare și fluvio-glaciare; văi glaciare, blocuri eractice. Este fragmentat de afluenții lui Mississippi, care își au obârșiile în cumpăna de ape dintre Mississippi și Marile Lacuri. Aceasta este situată foarte aproape de lacurile Superior și Michigan, pe morene terminale (Wicander, J. Monroe, 1989). Deseori râurile își scaldă apele în lacuri, de altfel foarte numeroase, lacuri glaciare de dimensiuni nu prea mari, situate în lungul văilor. Regiunea aparține pădurii boreale (de conifere) care se asociază, mai ales în regiunea Wisconsin, cu păduri de foioase, dând naștere pădurii mixte. Dincolo de pădurea de amestec apar, stepa cu arbori pentru ca, mai spre vest, să îi ia locul stepa propriu-zisă. Se întâlnesc podzoluri și soluri podzolice, soluri brune, soluri aluviale, de stepă.

5.2.1. PODIȘUL MISSOURI-OHIO

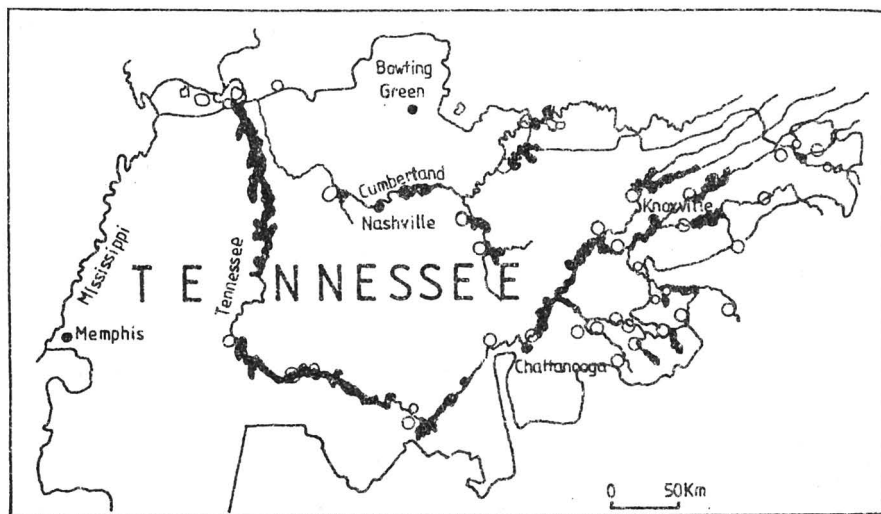
Podișul Missouri continuă spre est Podișul Preeriilor de care, sub aspectul evoluției, se leagă foarte strâns. Relieful său s-a dezvoltat îndeosebi pe seama cuverturii cretacice cu alcătuire litologică puțin omogenă (gresii, conglomerate, nisipuri, marne) și o așezare monoclină a stratelor. În aceste condiții rețeaua hidrografică a dat naștere unui relief structural cu cuate, suprafețe erozivo-structurale, depresiuni structurale. Inclinarea stratelor în general către vest a impus și o anumită expunere a șirurilor de cuate, adică spre est. Înălțimile date de acestea nu trec de 800m, cele mai multe având altitudini cuprinse între 300-600m. Primul șir de cuate se desfășoară între afluenții lui Missouri, Jam River și Minnesota River. Are o direcție nord-vest sud-est și poartă numele de Coteau des Praires. Se află prin urmare, la est de Podișul Preeriilor, iar platforma structurală înclină ușor spre valea Jam. Cuvertura superficială este formată și din acumulări glaciare aparținând mai ales ultimelor două faze Illinois și Wisconsin, al doilea aliniament principal, cu înălțimi cuprinse între 300-500m, situat mai spre vest, poartă numele de Missouri

Coteau, delimitând Preeria Inaltă. Cuesta Missouri este dezvoltată pe aceleași depozite cretacice. Podișul este străbătut de la nord la sud de Missouri și afluenți, fragmentând șirurile de cueste, dând reliefului un aspect deluros.

Dincolo de Mississippi, spre est, până la Podișul Cumberland se desfășoară *Podișul Ohio*. Spre deosebire de precedentul se dezvoltă în limitele cuverturii paleozoice (carbonifer-permian) pe stratele cvasiorizontale. Are înălțimi cuprinse între 250-350m și este străbătut de râul cu același nume. În limitele sale se individualizează o suprafață intens șlefuită cu un peisaj monoton, intens denudată, cu martori de eroziune care o depășesc din loc în loc, mărinđ gradul de fragmentare. În lungul unora dintre afluenți (Ex: Cumberland, Tennessee) (fig.14), pe terasele și în luncile dezvoltate se întâlnesc așezări, culturi agricole, construcții industriale amenajări hidrotehnice. Podișul Ohio, continuare către sud a Podișului Marilor Lacuri, păstrează relieful structural de data aceasta pe o structură cu largi boltiri, de domuri asociate cu cuvete, în calcare, gresii, șișturi paleozoice în care sunt cantonate hidrocarburi. Sunt evidente aliniamentele de cueste dezvoltate pe bombările dintre Lexington și Nashville (P. Biroț, 1970) pe calcare siluriene cu intercalații de marne, gresii. Cuestele periferice sunt formate pe marne, gresii și calcare cu silice de vârsta carbonifer inferior. Acolo unde calcarele carbonifere se găsesc la suprafață, precum cele din sudul podișului, a apărut relieful carstic din care nu lipsesc: doline, chei, polii, peșteri, curgeri subterane. Aici se afla Peștera Mamuților ce formează Parcul Național cu același nume și în care relieful carstic subteran prezintă o mare bogăție de forme (grote, galerii, stalactite, stalagmite ș.a.).

Ca și în cazul Podișului Missouri și în Podișul Ohio, se găsesc depozite glaciare în nord și loessoide în sud.

Clima regiunii, temperat continentală, se caracterizează prin veri călduroase și ierni foarte umede, îngheț și precipitații cuprinse între 700-1000mm în est în Podișul Ohio și climă uscată cu ierni reci și veri toride, în Podișul Missouri, cu precipitații în jur de 400mm. Regiunea este supusă maselor de aer polar-continentale, îndeosebi iarna și celor tropicale vara. Aportul important de apă din est face ca debitul mediu al râului Ohio în zona de confluență (Cairo) să fie de circa 8000m³/s, ceea ce înseamnă mai mult decât Missouri și Mississippi la

○ Centre H.E.P.

*Fig. 14. Programul de amenajare a văii Tennessee
(Tennessee Authority Valley)*

un loc. În perioada inundațiilor Ohio transportă $5200 \text{ m}^3/\text{sec}$ (Vicksburg), fiind necesare în acest fel măsuri pentru a stăvilii eroziunea versanților și protecția împotriva inundațiilor, prin construcții adecvate atât pe Ohio, dar și pe Tennessee și Missouri.

Regiunea este împădurită cu păduri de foioase dar și silvostepă, sub care se găsesc soluri brune de pădure. În podișul Missouri se întâlnesc asociații de stepă, (preerie) cu diferite specii de graminee și tufişuri sub care se află soluri negre de preerie.

5.2.3. PODIȘUL PREERIILOR

Constituie unitatea de tranziție între Stâncoși și Podișurile, Câmpiile situate pe dreapta fluviului Mississippi. Reprezintă o întinsă regiune piemontană a Stâncoșilor, desfășurată atât pe teritoriul Canadei cât și pe cel al S.U.A.

Este dezvoltat pe formațiuni mezozoice dar mai ales terțiare, argile gipsifere, gresii, marne, conglomerate, precum și gresii permieni și carbonifere către sud. Mai ales pe teritoriul Canadei, pe o cuvertură suborizontală s-au format platouri ale căror înălțimi se ridică la 800-1500m,

asociate cu depresiuni sculptate în depozitele acestei cuverturi. Pe alocuri, peste depozitele amintite, se găsesc argile și nisipuri eocene, nisipuri și calcare lacustre miocene și pliocene, rămase fie sub forma unor martori de eroziune fie de culmi joase, netede, mai puțin fragmentate de apele aparținând bazinului Mississppi (fig. 15).

Cuvertura piemontană terțiară situată către Mississippi apare ceva mai unitară și mai dezvoltată, în timp ce la contactul cu Munții Stâncoși se asociază cu petece de cuvertură suborizontală paleo-mezozoică. Tot pe această arie de contact apar fie masive izolate, cu caracter de inselberg, provenind din structurile Stâncoșilor sau ale soclului, cum este Black Hills (2207m), un dom format pe șisturi cristaline precambriene și granite, acoperit pe aripi cu calcare carbonifere, șisturi triasice și gresii de Dakota/fie intruziuni granitice sub forma unor culmi nu prea înalte, ca cele situate la sud de Arkansas din aceeași regiune a Podișului Preeriilor. Se remarcă de asemenea rolul gresiilor cretacice în depozitarea unor importante cantități de apă foarte necesare acestor ținuturi cu frecvente secete.

Înălțimile Podișului cresc spre vest și scad treptat către nord și est. Apare destul de răspândit relieful structural, fie că este dezvoltat pe cuvertura terțiară suborizontală fie pe cea alcătuită din gresii și șisturi cretacice sau carbonifere. Pe calcarele moi paleozoice au apărut întinse platouri structurale, iar pe cele dure hogback-uri. Cele mai răspândite forme sunt însă cuestele. Se înșiră pe mai multe aliniamente și etaje privind fie spre vest, către Stâncoși, fie spre est. Un aliniament de cueste extrem de clar exprimat în relief îl întâlnim în jumătatea sudică în Podișul Llano Estacado, în lungul culoarului Pecos, dar și la nord de acest sector între Pecos și Arkansas. Disponerea stratelor într-un platou cu marginile ridicate a făcut ca relieful de cuestă să fie prezent și pe latura estică iar în depresiunile situate la poalele șirurilor de cueste, pe un pat puternic argilizat să fie cantonate multe lacuri. Pe intruziuni granitice de vârstă secundară, cum sunt cele situate la est de culmea Sangre Cristo din Stâncoșii Sudici, apare un aliniament de inselberguri.

Având în vedere varietatea rocilor din care este alcătuită regiunea nelipsind nisipurile, gresiile, marnele și argilele, precum și condițiile climatice, marcate de valoarea redusă a precipitațiilor, suplinită însă prin caracterul de aversă, gama proceselor actuale corespunde întrutotul

acestora. Vom asista la o mare frecvență a formelor de șiroire (văitorențiale, ogașe, văiugi, ravene) așa numitele badland-uri din Dakota și Montana. Nu lipsesc nici formele curioase apărute pe conglomerate, gresii și nisipuri, frecvente în bazinul mijlociu al fluviului Missouri.

Podișul Preeriilor are un climat temperat-continental marcat în general de uscăciune. Precipitațiile trec rar de 500mm/an și au un caracter pregnant de aversă. Cresc ierburi înalte (tall gras), iar mai aproape de Stâncoși ierburi de talie mică (short gras). Nu lipsesc gramineele (*Agropyron*, *Poa*, *Festuca*, *Stipa*) prezentă fiind iarba bizonului (*Buchloe dactyloides*) sub care se găsesc cernoziomuri, iar către sud, soluri castanii sub o vegetație cu tufişuri (mosquito) și ierburi, dar și cu plante de deșert tipic cum sunt *Opuntia*, *Yucca*, specii de cactee. Pe lângă toate acestea există o vegetație și soluri de luncă în lungul marilor râuri.

5.2.4. „MASIVELE” (PODIȘURILE) HERCINICE

Sunt masive izolate, parțial acoperite de cuvertură, masive care se leagă strâns de structurile appalachiene. Se întâlnesc în regiuni unde hercinidele au cunoscut o accentuată scufundare. Cuvertura acoperitoare are grosimi care trec de 5000m spre sud. Cele mai importante masive au aspectul de platou sau culmi intens șlefuite: Podișul Ouachita, Podișul Ozark, Podișul Springfield, Platoul Amarillo, Munții Boston, sunt numai câteva din acest sistem hercinic.

5.2.4.1 PODIȘUL OUACHITA

Este delimitat de râul Arkansas în nord și Red River în sud. Se ridică la 884m în spatele orașului Little Rock, fiind alcătuit din mai multe coline cu caracter de inselberg și platouri joase. Domină relieful appalachian, de culmi paralele formate pe roci cuarțoase separate prin depresiuni argiloase. Completează peisajul vegetația de pădure, stepa și tufişurile.

5.2.4.2 PODIȘUL OZARK

Se află situat între râurile Mississippi în est, Missouri în nord și Red în sud. Se găsește în limitele unui sâmbure hercinic, cristalin (Francis Mounts, 550m) aflat aproape de confluența lui Missouri cu Mississippi. Pătura sedimentară secundară acoperitoare, a fost înlăturată, iar acolo unde a rămas a determinat apariția unui relief de cueste și suprafețe erozivo-structurale, de văi și depresiuni. În funcție de direcția de înclinare a stratelor, cuestele au orientare foarte diferită. Oricum, ele le continuă pe cele din Podișul Ohio.

5.2.4.3 PODIȘUL SPRINGFIELD-SALEM

Reprezintă o continuare spre sud-vest a Podișului Ozark. Altitudinile nu depășesc 200m, au caracter ușor colinar și se înșiruie până la Salem. Relieful s-a dezvoltat pe calcare, gresii, marne ale cuverturii primare și secundare. Se întâlnește, mai ales, o vegetație de pădure cu frunze căzătoare sub care se găsesc soluri brune.

5.2.4.4 PODIȘUL AMARILLO

Este un masiv granitic scufundat, înecat în depozite destul de recente, constituind o continuare spre sud a Podișului Ouachita.

5.2.4.5 „MUNȚII” BOSTON

Reprezintă de asemenea o continuare spre sud, peste White River, a Podișului Ozark. Această culme alungită pe direcția vest-est în partea nordică a statului Arkansas, are peste 800m. Se leagă de podișul Ozark prin matori de eroziune de joasă altitudine. Este o regiune care datorită numeroaselor lacuri de acumulare, reușește să suplinească valoarea redusă a cantității de ploaie cazută și evapotranspirației crescute.

Masive paleozoice apar și mai către sud, dar ele sunt aproape în totalitate îngropate.

În general masivele hercinice sunt intens șlefuite, tocite, putând fi încadrate în suprafețe de nivelare, încă discutate în ceea ce privește vârsta și extensiunea.

5.3. CÂMPIA DIN CURSUL MIJLOCIU AL FLUVIULUI MISSISSIPPI

Cuprinde sectorul dintre orașele Memphis în sud și St. Louis în nord. Este o regiune de mare concentrare a apelor, fluviul Mississippi primind: Missouri, Ohio cu Tennessee și Cumberland, White iar ceva mai la sud Arkansas. Reprezintă o câmpie fluviatilă dar și loessoidă prin care se scurge lenș fluviul Mississippi. Un climat temperat continental cu ^{insulare} influențe boreale dar și tropicale, constituie o condiție esențială în vegetație de pădure cu stejar sempervirescent și cu Pinus radiata, alături de păduri cu frunze căzătoare. Există de asemenea o bogată vegetație de luncă.

5.4. MUNȚII APPALACHI

Alături de Câmpia Atlantică, Appalachii reprezintă principala unitate fizico-geografică de pe latura estică a S.U.A.. Au o lungime de circa 2000km și sunt delimitați spre nord de golful Sf. Laurențiu, în apele căruia se afundă iar spre sud de Câmpia Atlantică, sectorul dinspre Golful Mexic.

Genetic, Appalachii fac parte din cutările paleozoice și anume: din cele caledonice spre nord, asemănătoare celor din estul Groenlandei și Nordul Arhipelagului Nord-Canadian, de care au fost separate ulterior și hercinice în sud. Spre deosebire de cutările paleozoice, cel puțin europene, cele din America de Nord (S.U.A.) sunt mult mai unitare. Aceste două compartimente, genetic diferite, sunt separate de linia tectonică Mohawk – Hudson. Dar sunt și unele trăsături ale cadrului natural care-i separă.

Evoluția paleogeografică este strâns legată de poziția lor în apropierea Scutului Canadian. Acesta, prin gradul său ridicat de stabilitate, a constituit un puternic obstacol în evoluția geosinclinalului limitrof. Astfel că, procesele majore de cutare și diastrofismul specifice evoluției geosinclinale au urmat calea cutelor foarte strânse și apariția numeroaselor dislocații, ambele cu consecințe în structură și perspectiva evoluției regiunii.

Spre sud, cutările aparțin părții terminale a paleozoicului, iar cutele păstrează un paralelism clar. Petrografic sunt formați din calcare și dolomite cambriene și ordovicience, care au dat naștere formelor pozitive în relief și sisturi, gresii, marnocalcare, pe seama cărora au apărut depresiuni culoare, înșeuări.

Post-genetic o parte a Appalachilor a suportat transgresiunile mezozoice, când a avut loc depunerea conglomeratelor, calcarelor, gresiilor, argilelor, cu grosimi considerabile în bazinele Great-Valley, Champlain.

Tectonica în benzi pe direcția NNE-SSW a impus și o dispunere asemănătoare a zonelor structural-tectonice, adică a zonelor internă și externă. Zona internă este alcătuită din fragmente ale soclului precambrian prinse în cutarea hercinica; urmează o serie eugeosinclinală, paleozoic inferior, apoi intruziuni granitice devoniene și carbonifere. Această structură a fost nivelată, rezultând suprafețele de nivelare situate la joasă altitudine, deasupra cărora se desprind martori de eroziune formați pe roci foarte dure, însăși Piemontul Appalachian, situat la poalele estice ale Munților Appalachi, dezvoltat într-o regiune de prăbușiri la finele mezozoicului, păstrează martori de eroziune, din suprafețele cretacice alcătuite din roci dure; mișcările post-cretacice au impulsivat și mai mult eroziunea, accentuând gradul de fragmentare și izolare a martorilor din vechea peneplenă. Dacă suprafața cretacică este mai greu de identificat, cea miocenă are o extindere mult mai unitară în Piemontul Appalachian, deși a fost prinsă și dislocată de mișcările post-miocene. Spre est structura piemontană dispăre sub o cuvertură formată din strate moi, nisipuri și gresii puțin consolidate, specifice alcătuirii geologice a Câmpiei Litorale. Trecerea de la Piemont spre Câmpia Litorală Atlantică se face printr-un abrupt marcat morfologic de rupturi de pantă în profilul longitudinal al văilor (râurilor). Extensiunea și amploarea suprafețelor de nivelare precum și altitudinile la care se găsesc, asociate cu unele caractere morfologice ale regiunilor limitrofe au făcut să se considere toate aceste suprafețe ca aparținând uneia singure și că diferențierile structurale sunt cauzate de petrografie și de tectonică.

Spre deosebire de zona internă, cu structură și caractere mai omogene zona externă este susținută de o serie sedimentară, cutată, pe

seama căreia a apărut relieful appalachian*. Stratele destul de groase, dispuse în benzi, sunt formate din calcare, și sisturi argiloase cambriene și ordovicene, precum și depozite mai recente cu gresii rezistente. În Podișul Appalachian, cu o structură tabulară, aceste gresii sunt în bună parte cutate iar pachetele sunt destul de groase încât pe seama lor au apărut creste de circa 300-500m, care domină Marea Vale.

Desfășurarea sistemului appalachian pe circa 3000km, nord-sud, presupune traversarea întregii zone climatice temperate dar și existența unor influențe arctice în nord și subtropicale în sud. În aceste condiții elementele meteo-climatice vor înregistra diferențieri destul de consistente, fațada orientală fiind în general ploioasă, cu veri calde și umede supusă invaziilor repetate de aer tropical umed, venite de la latitudinile sudice. Iarna însă, fluxul tropical joacă un rol șters, cu o prezență întreruptă de mase care vin frecvent de la latitudinile nordice. Astfel temperaturile în ianuarie sunt cuprinse între -5°C în nord și în jur de -5°C...-10°C la sud. În iulie valorile variază între 10°C...20°C în nord și 20°C...30°C în sud.

Tot în ianuarie Munții Appalachii sunt traversați și de mase continentale de aer, dar cu o direcție din vest către est, generate de minima islandeză. Vara circulația se desfășoară de la est către vest adică dinspre Atlantic, circulație impusă de maxima Azorelor și minima din interiorul continentului. Iarna apar multe zile cu temperaturi negative în jumătatea nordică, zăpada în strat destul de gros și viscole iar vânturile care acționează asupra continentului în acest anotimp poartă numele de Norther și Blizzard. Vara masele de aer se îndreaptă spre minima continentală nord-americană, aducând în Appalachii un plus de umiditate. Cantitatea de precipitații este cuprinsă între 1000-2000mm/an cu maxime de toamnă și iarnă. Clima regiunii este influențată și de curenții oceanici Curentul Rece al Labradorului și Curentul Golfului.

Există un număr suficient de râuri care își au izvoarele atât pe versantul vestic dar și cel estic. Cele din vest traversează în drum, către

---

*) Etape importante în apariția reliefului appalachian: geosinclinalul de vârstă primară; cutările hercinice, (Permo-Triasic); penepelenizarea sistemului în jurasic; fosilizarea unor depozite cretactice, bombarea terțiară; alternanță, adâncire-nivelare post pliocen. Relieful rezultat: culmi paralele pe vechi cute ale suprafeței jurasice, văi care separă culmile.

fluviul Mississippi principal colector, podișul Appalachian, în care și-au format defileele precum și Podișurile și Câmpiile Centrale. Principalul sistem hidrografic este Ohio cu Tennessee și Cumberland. Pe versantul oriental râurile sunt ceva mai numeroase, dar mai scurte, cu multe repezișuri, cascade și mici defilee. Unele dintre ele sunt amenajate hidroenergetic sau în alte scopuri. Cele mai importante sunt Potomac, Savannah, Altmaha, Roanoke, James.

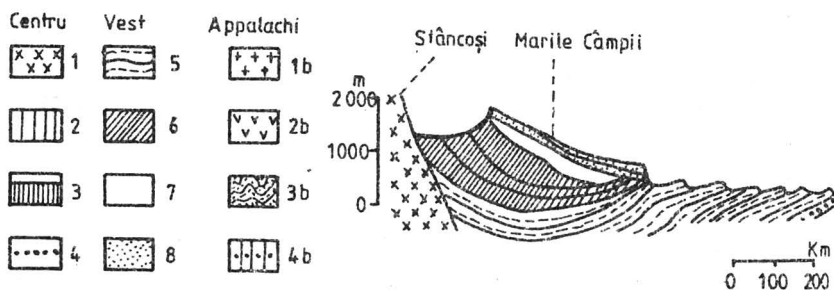
Vegetația Munților Appalachi adică pădurile de foioase, cunoscute și sub numele de pădure appalachiană corespunde condițiilor climatice actuale, dar și cu elemente ce aparțin unor condiții climatice trecute, nelipsind în componența sa din: stejar, arțar, carpen, castan. Dincolo de 1000m altitudine se găsesc coniferele (molid, brad, pin) sub care se află soluri podzolice. Dintre animale, un loc de seamă îl ocupă mamiferele, cu multe specii proprii: cerbul virginian, ursul baribal, veverița zburătoare, vulpea americană.

O serie de diferențieri spațiale în caracterele fizico-geografice împart Munții Appalachi în două sectoare și anume: Nordici și Sudici.

a. Appalachi de Nord. Limita nordică a lor se identifică într-o serie de insule și peninsule (ex. Anticosti, Terra Nova), apropiate scutului canadian (scutul precambrian). De fapt Appalachi de Nord au fost cutați în două faze importante și anume: orogeneza Taconică (ordovician-silurian) și Acadiană (silurian, culminând cu devonianul). Acum au luat naștere Green Mountains (Vermont), culmi și platouri etajate, șlefuite în roci precambriene, paleozoice (gnaise și cuarțite) intens cutate. Ele ajung la înălțimi ce nu depășesc 1400m. Resturi ale soclului apar în Vermont, unde au suportat recristalizări, însă fenomenul major l-a constituit apariția intruziunilor magmatice, cu prezența gabrourilor și peridotitelor, granitelor, mai ales, formând un relief viguros de eroziune diferențiată. Grabenele sunt datorate intensei falieri la care a fost supusă regiunea. În unele din culmi se identifică suprafața de eroziune de 200-600m ca și cea miocenă. În limita ambelor suprafețe se întâlnesc circuri și lacuri glaciare (lacuri de baraj morenaic). Văile, dintre care unele transversale, au aspect de chei. Este cazul, cel puțin parțial al culoarului Hudson, care reprezintă un culoar structural. Post-genetic Appalachi de Nord au fost supuși unei intense șlefuiți inclusiv din partea calotei pleistocene. Urmele sunt evidente, dar mai puțin în munții înalți care se ridicau deasupra nivelului gheții, datorită durtății

apreciabile a rocilor constitutive (cuarțite, gnaise, granite). Sunt evidente și formele lăsate în relief de către apele curgătoare: văi, culoare, defilee. Cel mai sudic sector al Appalachilor de Nord se află pe teritoriul statelor care compun regiunea New England (Maine, New Hampshire, Vermont, Connecticut, Massachussets, Rhode Island). Regiunea a fost prinsă într-o serie de mișcări pozitive și negative diferențiate spațial, care au dat naștere reliefului de horsturi și grabene, astfel: horstul cristalin, triunghiular Adirondack (1629m), horstul Vermont și grabenele Mohawk, Connecticut. Unele din acestea au fost mulate parțial de cuvertura mezozoică. Multe din culmile situate între litoral și Sf. Laurențiu sunt platouri etajate, intens modelate, aplatizate, dispuse în șiruri paralele pe direcția nord-sud ca și majoritatea marilor depresiuni. Altele constituie adevărate creste a căror ascuțime amintește de

SECȚIUNE DIN CENTRUL SPRE VESTUL S.U.A.

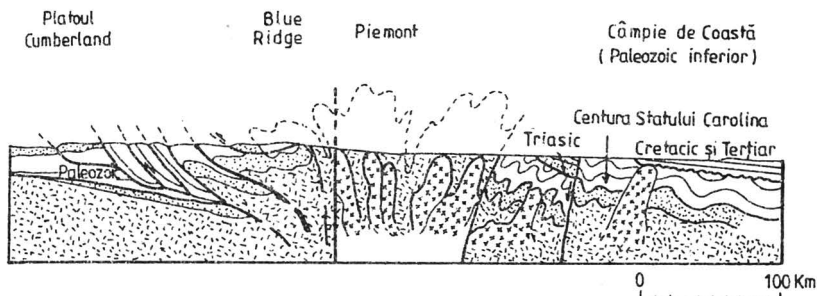

Partea centrală și occidentală a secțiunii (P. Birot)

1. Soclu precambrian.
2. Calcare ordoviciene
3. Calcare cu sillexuri (carbonifer inferior)
4. Gresii (carbonifer superior)
5. Argile gipsifere și gresii permieni
6. Argile și nisipuri cretace

Fig. 15

(continuare în figura 16)

Interpretări alternative ale structurii Appalachian Central. Interpretările vechi implică existență unei simetrii bilaterale și originea în adâncime a faliilor.

Interpretările mai noi (secțiunea 2) arată că faliile devin mai puțin adânci dar sunt asociate într-o zonă majoră de falieri, cu rocile din bază încorporate în mase largi.

(KING 1959 și COOK 1979, HARRIS și BAYER 1979).

SECȚIUNE PRIN REGIUNEA SUA

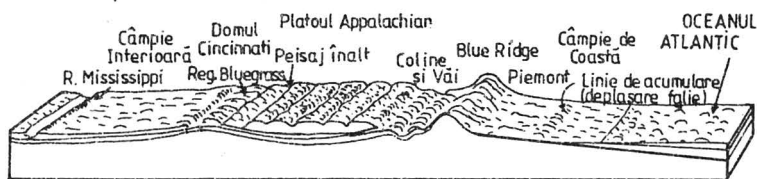
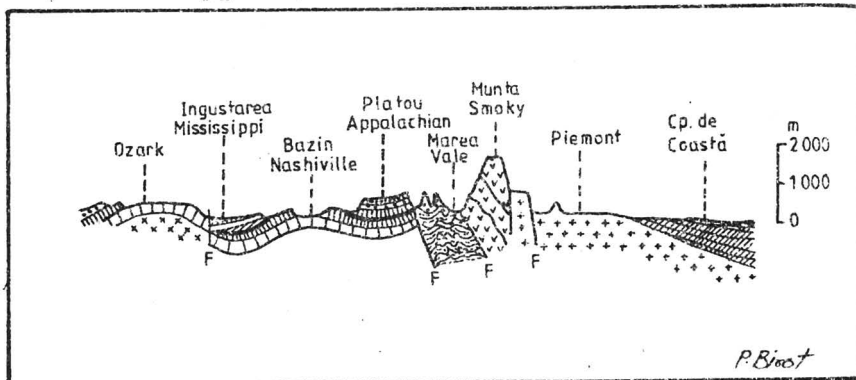

Fig. 15 b

modelarea glaciară. În relieful glaciara se includ depresiuni glaciare, văi, coline morenaice, toate cantonate mai ales pe culoarele de vale sau în apropierea lor. Tinerețea sistemelor hidrografice este marcată și de multitudinea rupturilor de pantă și a repezișurilor. Frecvent apar martori de eroziune, cunoscuți cu numele de monadnock. Tipice, se găsesc în munții din statul New Hampshire (Mont Monadnock). La est de culoarul Connecticut se află un alt bloc muntos, pe teritoriul statului New Hampshire, White Mountains (1916m în vârful Washington) situat la vest de orașul Portland. Este un masiv format pe eruptiv detașat deasupra peneplenei. Treapta joasă a reliefului, câmpia, care ajunge până la Atlantic, are un relief glaciara cu forme de eroziune și acumulare. Țărmlul este destul de festonat cu insule, peninsule, unele desprinse sau rămase

7. Argile și nisipuri eocene
  8. Nisipuri și calcare lacustre miocene și pliocene
- SECTORUL APPALACHIAN
- 1b. Soclu precambrian și granite paleozoice cu vârste variate
  - 2b. Cuarțite cambriene
  - 3b. Seria cambrian-devonian metamorfică (argilite, calcare)
  - 4b. Gresii carbonifere
  6. Nisipuri cretacee

Fig. 16

din vechiul uscat, altele apărute prin înecarea regiunilor joase cu ocazia ultimei transgresiuni. Apar și mici estuare în care sunt localizate orașe ca Brunswick, Portsmouth, sau depresiuni care se alungesc în interiorul uscatului pe culoare de vale. Așezarea regiunii îi conferă un climat temperat răcoros, specific marginilor estice ale continentului, cu nuanțe: influența continentală drastică în vest, cu ierni foarte reci și nu prea ploioase; influențe oceanice în est, pe fațada atlantică, cu rol important al maselor de aer ce vin din nord, inclusiv curentul rece al Labradorului; influențe de aer rece în culoarele de vale care descind în Atlantic și care cantonează aerul sosit de la latitudinile înalte. Temperaturile medii anuale sunt din ce în ce mai ridicate spre sud și mai coborâte spre nord. La Boston temperatura medie anuală depășește 10°C , cu valori medii în ianuarie de -16°C iar în iulie de $22,7^{\circ}\text{C}$. Precipitațiile medii anuale, la aceeași stație, se apropie de $1000\text{mm}/\text{an}$. Deși temperaturile medii de iarnă nu sunt coborâte, totuși își fac loc înghețurile, care, uneori se prelungesc și viscocele, condiții în care apa foarte multor lacuri îngheață. Regiunea se află la latitudinea pădurilor de conifere, molid (*Picea rubra*),

brad, pin, în nord, dar și a pădurilor de amestec și de foioase spre sud, cu stejar, arțar, carpen sub care se găsesc soluri podzolice și brune.

b. Appalachii de Sud se întind aproximativ între culoarul Hudson-Mohawk în nord și Câmpia Litorală Atlantică spre est. Sunt culmi paralele pe direcția generală NE-SW, separate de către văi sau culoare tectono-erozive. Paralelismul acestor culoare se datorește revărsării paralele a cutelor către vest. Pe lângă rocile metamorfice se întâlnesc roci sedimentare și eruptive, pe seama cărora agenții modelatori au creat un relief de o mare varietate. În Appalachii de Sud nu mai apare relieful glaciatic, extins în New England, luându-i locul eroziunea torențială și fluviatilă (fig.16). Aici se găsesc altitudinile maxime din Appalachii (Vf. Mitchell-2045m). S-au format în orogeneza hercinică, în mai multe faze, dintre care două sunt mai importante: carboniferă (appalachiană), când au apărut cele mai multe dintre masivele sale (ex.Ouachita) – unele dintre ele îngropate sau ușor descoperite de sub depozite mai noi, și faza permiană (allegheniană), când a fost definitivat întregul sistem appalachian. Culmile muntoase sunt grupate în două sectoare: Catskill și Blue Ridge, la care se alătură Podișul Appalachian și Great Valley. Munții Catskill sunt situați între culoarul Hudson și depresiunea Mohawk. Au altitudini coborâte, sub 1000m și caracterul de culmi sau masive izolate. Blue Ridge, în care apare și altitudinea maximă, constituie o culme mai înaltă decât împrejurimile, datorită atât consistenței rocilor din care sunt alcătuiți (cuarțite, șisturi cristaline, gresii dure, conglomerate) cât și unor înălțări ulterioare. Sunt traversați din loc în loc de văi cu caracter de defileu care se îndreaptă către Atlantic (Delaware, Potomac, Susquehanna, Savannah, Altamaha, Roanoke, James), pe aceasta fațadă, Blue Ridge, căzând periclinal. Podișul Appalachian reprezintă o unitate tabulară formată mai ales pe gresii și conglomerate carbonifere. El continuă spre vest, dincolo de Marea Vale, culmile Appalachilor, ocupând o poziție intermediară. Este delimitat în est de falii iar culele sunt intens nivelate. Totuși unele au rămas sub formă de creste care depășesc ușor 500m și domină fie Marea Vale (Great Valley) prin Cumberland Escarpment fie Câmpiile și Podișurile Centrale. Culmile intens șlefuite sunt formate pe gresii, conglomerate iar multe din văi pe calcare. Podișul Appalachian este divizat în două subunități: în sud Podișul Cumberland, cuprins între culmea Oak Ridge și izvoarele râului Tombigee și Podișul

Allegheny care se continuă până la culoarul Mohawk. Podișul Allegheny este fragmentat mai ales de râurile care aparțin sistemului hidrografic Ohio. Great Valley (Marea Vale sau Valea Appalachiană) se află între culmile Blue Ridge și Podișul Appalachian. A apărut într-o regiune de slabă rezistență litologică, mai ales pe șisturi argiloase și gresii moi. Cu unele întreruperi poate fi urmărită mult către nord. În interior se remarcă prezența unor înălțimi (anticlinale) care separă sau individualizează sectoare mai joase (sinclinale). În aceste condiții a apărut un relief structural cu tipuri specifice de văi, inclusiv transversale.

Regiunea Appalachiană a cunoscut post-cretacic o înălțare diferențiată fie către est fie către vest sau nord, imprimând și o direcție corespunzătoare drenajului.

5.5 CÂMPIA LITORALĂ ATLANTICĂ și de la GOLFUL MEXIC

Reprezintă unitatea morfologică ce însoțește țărmul Oceanului Atlantic și al Golfului Mexic. Este o continuare, fie a Podișului Appalachian în est, fie a Câmpiei fluviului Mississippi și a altor râuri, care se varsă în Golful Mexic în sud. Trăsăturile cadrului fizico-geografic asociat deseori cu elemente de substanță ale cadrului uman, mult deosebite de la un loc la celălalt, delimitează trei sectoare și anume: Atlantic Coastal Plain (Câmpia litorală atlantică), Florida și Câmpia Perimexicană.

5.5.1. ATLANTIC COASTAL PLAIN (CÂMPIA LITORALA ATLANTICA)

Se desfășoară sub forma unei fâșii de circa 250km lățime, pe o distanță de aproximativ 750km, nord-sud între Oceanul Atlantic și Piemontul Appalachian. Cadrul natural înregistrează particularități specifice legate, pe de-o parte de prezența unei unități joase de câmpie spre ocean, iar pe de altă parte de unitatea piemontană vecină.

Câmpia reprezintă un șes redus ca altitudine (48m la Augusta, 99m Florida, 146m sud de Columbus), cu o inegală lățime, mai dezvoltată spre sud de regiunea Capului Hatteras și mai îngustă spre estuarul Hudson. Câmpia litorală atlantică poate fi împărțită în: sectorul situat la nord de Capul Hatteras și cel situat la sudul acestuia. S-a format pe locul unei arii puternic scufundate, inclusiv o parte din Appalachii, sau mai exact a structurilor hercinice. Fenomenul s-a produs lent, iar transgresiunile mezozoice și apoi neozoice prin mările jurasice, cretacice și cele terțiare nu au avut aceeași extensiune, dovadă, aria depozitelor care, pe lângă discordanță, se pierd treptat către vest.

Cele mai întinse sunt formațiunile terțiare, care au grosimi diferențiate și o ușoară așezare monoclinală, pe seama cărora a apărut pe alocuri un relief structural. Scufundarea s-a produs către sfârșitul terțiarului și începutul cuaternarului, lasând în jumătatea vestică a regiunii o platformă litorală din ce în ce mai extinsă. Aceasta înseamnă că, totuși, mișcarea de scufundare chiar dacă a antrenat și o parte din sistemul cutarilor paleozoice, nu a fost foarte puternică și că fostele structuri continentale se găsesc la adâncimi nu foarte mari. Desigur, amploarea sau mărimea spațiului scufundat este din ce în ce mai pronunțată spre nord, în limitele sale întâlnindu-se și relief glaciar, prin morene înecate și foste văi care coborau pe platforma continentală dincolo de 1000-1500m adâncime (vezi Hudson Canyon, Delaware, Chesapeake). Valea Hudson dincolo de izobata de 200m, se transformă într-un canion cu adâncimi ce trec de 1000m. De asemenea cele două bancuri submarine situate la nord de New York, bancul George și bancul de Vest din estul Noii Scoții (Canada) sunt străbătute de văi submarine ce pot fi urmărite dincolo de 1000m adâncime sau chiar mai mult. Aceste văi se acceptă că s-au format în condițiile unui climat destul de umed cu ape curgătoare puternice și de mari dimensiuni, dar că ele, cel puțin în anumite sectoare au fost modelate și glaciar.

La nord de Capul Hatteras câmpia litorală este relativ îngustă iar țărmul prezintă trei componente importante: falezile, estuarele și golfurile. Prezența acestora se datorește intervenției câtorva factori și anume: tectonica din ultima parte a terțiarului și cuaternarului, glaciația pleistocenă și ultima transgresiune. Toți acești factori au creat la nord de Boston, un țărm înalt, cu faleză impunătoare, golfuri, capuri, insule,

peninsule. Țărmul este format aici pe roci consistente, dure, rezistente la acțiunea agenților modelatori. Celălalt țărm, la sud de Boston până la Cap Hatteras, cu estuare, a evoluat pe seama acțiunii mareelor și abraziunii. Mișcările negative asociate ultimei transgresiuni au permis înaintarea apei oceanului pe văile care debușau în acesta, transformându-se în estuare, adevărate brațe de mare care pătrund spre interior cu peste 300km. Unele dintre ele, vechi sisteme fluviatile, astăzi regularizate, au un culoar principal de apă, cu maluri festonate, cu golfuri, capuri și insule din care se despart brațe secundare de dimensiuni mai mici. Este cazul sistemului Chesapeake cu aderențele Potomac, Tappahannock, Mattoponi, James. Ele comunică cu oceanul printr-un spațiu foarte deschis, fapt ce a influențat pozitiv instalarea numeroaselor așezări portuare.

Alte sisteme de estuare ocupă o singură cale de apă fără secțiuni secundare, având aspectul unor pâlnii ce se continuă mult în lungul râului pe care a luat naștere. Au un sporit grad de regularizare și o largă deschidere spre ocean. Este vorba de estuarul Delaware. O ultimă categorie, o formează cele cu dimensiuni reduse, dar nu foarte diferite față de primele. Au trăsăturile unor golfuri largi care debușează prin alte mici estuare ușor alungite. Aceste golfuri sunt barate aproape în toate cazurile, deși chiar și în astfel de condiții s-au dezvoltat așezări cu preocupări în transporturile maritime. Cele mai caracteristice regiuni cu estuare în sensul celor arătate sunt Albermale și Pamlico, ambele situate în regiunea Capului Hatteras. Sistemele hidrografice în bazinul cărora s-au dezvoltat estuarele pătrund mult în interiorul uscatului avându-și obârșiile în Munții Appalachi. Fluviul Hudson își adună apele și din lacuri situate în Munții Adirondack, fiind legat prin canale și de alte sisteme lacustre, ca de exemplu cu lacurile Champlain, Great Sancandaga, George sau cu râuri ce se îndreaptă spre estuarul Sf. Laurențiu. Râul Delaware își are izvoarele în Munții Catskill și se leagă tot prin canale cu sistemul hidrografic Susquehanna, ce alimentează estuarul Chesapeake. Alte râuri mai însemnate sunt Mattoponi care își scaldă apele în Lake și izvorăște din partea Centrală a Appalachilor, apoi James, Chowan cu izvoarele în Piemont, Roanoke, care, de asemenea traversează o serie de lacuri, Tar, Neuse, Cape, Fear, Ashley, St. Johns. În afara râurilor, rețeaua de ape este reprezentată și

prin sisteme lacustre izolate sau în salbă, cum sunt: Anna, Gaston, Phelps, Marton, Crescent. Multe dintre lacuri, ca și importante suprafețe litorale, datorită drenajului slab, sunt însoțite sau împânzite de mlaștini, reprezentativă fiind Everglades din sudul Floridei.

La sud de Capul Hatteras, țărmul este coborât, cu plaje întinse, lagune. Dacă în jumătatea nordică apare o clară individualitate a interfluviilor și culoarelor de vale cu toate modificările suferite în urma intervențiilor societății, în cea sudică, nu poate fi vorba de acest paralelism. De la râul Potomac spre sud, câmpia se lățește mult iar cordoanele litorale se unesc formând numeroase capuri: Hatteras, Lookout, Fear, Romain, Canaveral. În spatele cordoanelor, spre uscat unele estuare iau caracter lagunar cu apă mai mult sau mai puțin sălcie. Spre sud la gurile de vărsare ale râurilor au apărut, insule (Ossabaw, Sapelo, Simons, Cumberland) unele dintre ele instabile, formațiunile vegetale, mangrovele, nereușind să le fixeze. Multe din râurile și lacurile regiunii sunt unite între ele prin canale navigabile pentru a ușura activitatea de transport între localități și regiuni.

Climatic, ne situăm la interferența maselor de aer arctic și subarctic permanent reci, cu geruri scurte dar puternice cu căderi de zăpadă și, a celor maritim-tropicale, care înaintează spre interiorul uscatului sub forma "museonului", acțiune întreruptă de activitatea ciclonică, întrerupere ce determină apariția secetelor. Temperaturile de iarnă oscilează între -1°C spre nord și 15°C în sud, unde există o relativă uscăciune și un timp cald. Uneori și aici temperaturile minime pot coborî și mai mult. Cu toate acestea, iernile sunt mai calde și mai puțin secetoase, iar temperaturile de vară, urcă la 30°C . Cantitatea medie anuală de precipitații variază între 500-1000mm în jumătatea nordică și, 1000-2000mm în cea sudică. Este relativ uniform repartizată în toate anotimpurile, cu unele creșteri vara. Pe cele două subunități, nordică și sudică, stratul de zăpadă se repartizează neuniform; în jumătatea nordică are caracter stabil și se formează în fiecare an iar în jumătatea meridională a statului Georgia, stratul de zăpadă aproape lipsește.

Toate aceste particularități subliniază aspectul cald și ploios al climei, încadrată zonelor temperată, subtropicală și parțial tropicală cu subtîpul-clima țărmurilor estice. Acest tip de climă are același caracter

musonic, cu iarna rece, uscată cu vara ploioasă relativ moderată din punct de vedere termic. Climatul subtropical cu influență musonică se manifestă prin caracterul umed și cald, iar clima tropicală prin acțiunea aerului maritim tropical umed provenit din anticiclonele subtropicale.

Vegetația spontană, acolo unde se menține, se particularizează prin existența pădurilor de foioase sau amestec, în nord cu fag, stejar, arțar, carpen și, a celor de foioase și conifere (pin) subtropicale, sempervirescente în sud. Vegetația forestieră este asociată pe întinse suprafețe cu mlaștini în care cresc trestia, chiparosul de mlaștină, rogozul, iar pe litoral, mangrovele. Grupele predominante de soluri sunt ultisolurile iar pe solurile calcaroase negre bogate în humus se întâlnesc culturile de bumbac.

Câmpia Litorală Atlantică situată la sud de Capul Hatteras se întinde mult în suprafață pe teritoriul statelor Carolina de Sud și Georgia. În acest sector cele mai multe golfuri sunt barate de către cordoane litorale. Este o regiune în care se adună mult material târât de curenții litorali, adus de pe continent de către râuri. Insuși Capul Hatteras a rezultat din convergența curenților din sud și nord. În micromorfologia litorală poate fi întâlnit relieful de dune care însoțesc la o anumită distanță țărnul. Se găsesc de asemeni lacuri și mlaștini, inclusiv lacuri amenajate, cum sunt cele din Carolina. O serie de alpii (Savannah) ale rețelei hidrografice ce se varsă în Atlantic, pot fi urmărite și submers, pe platforma continentală, de fapt o continuare scufundată a câmpiei litorale.

5.5.2. PENINSULA FLORIDA

Uscatul peninsulei, acest „intrus“ în continent a constituit un singur uscat alături de o bună parte a arhipelagului Antilelor și peninsula Yucatan. Structuri geologice asemănătoare se întâlnesc în aceste trei componente: în primul rând formațiunile cretacice și cele neogene, reprezentate mai ales prin calcare și apoi depozitele pliocene prezente în toate unitățile. Existența unor terase marine suspendate, în cele trei unități ca urmare a ridicărilor pleistocene și postpleistocene demonstrează că aceste mișcări au și împărțit regiunea în peninsule, insule, arhipelaguri (fig.17). Florida reprezintă o unitate de câmpie-podiș cu altitudini care nu depășesc 100m și pe care, în condițiile

FLORIDA

Harta geografică generală

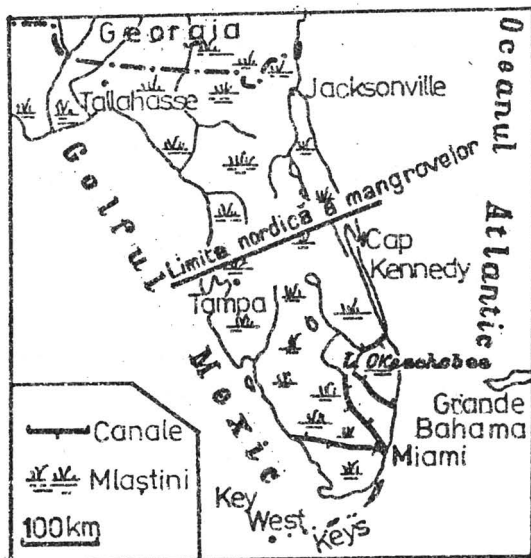

Fig. 17

climatică optimă de la această latitudine, a luat naștere relieful carstic de suprafață și de adâncime. Se întâlnesc doline, uvale, peșteri. Sistemele hidrografice sunt reprezentate prin câteva râuri dar mai ales lacuri (George, Apopka, Kissimmee). Unele văi și depresiuni în care sunt cantonate lacurile s-au dezvoltat pe seama proceselor carstice. Cel mai bun exemplu îl constituie lacul Okeechobee, cantonat într-o polie. Peisajul hidrografic este completat de canale care fac legătura între Oceanul Atlantic și Golful Mexic. Atât lacul Okeechobee cât și mlaștina Everglades fac parte dintr-un mare Parc Național. Suprafața topografică a reliefului Floridei înclină ușor de la est către vest, fapt ce a influențat și prezența unui țărm cu faleze, puțin festonat în est și un țărm cu lagune

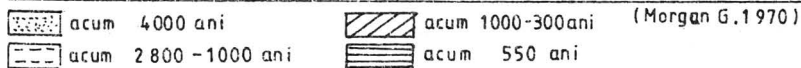
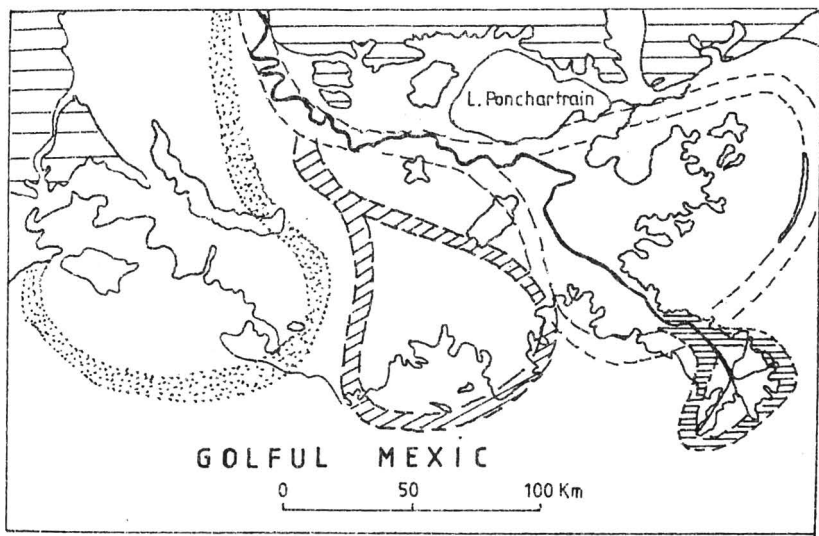
*) Structura calcaroasă, ca și înclinarea spre sud a straturilor a determinat o scurgere a apelor subterane. Constituirea unor canale a schimbat complet sensul drenajului, dirijându-l spre alte direcții, sudul Floridei fiind astfel accesibil.

(Mosquito Lagoon), cordoane litorale, insule, peninsule în vest. Atât pe latura atlantică dar și pe cea dinspre Golful Mexic se găsesc plaje nisipoase, cele mai întinse aflându-se între: Marineland și sudul Centrului Spațial Kennedy și tot pe această latură între West-Palm Beach și Miami. Pe latura vestică a peninsulei cele mai întinse plaje se întâlnesc între Disney World și lacul Okeechobee și în raza golfului Tampa. În partea sudică a peninsulei, în extremitatea opusă Capului Sable se întind insulele Keys, o lungă barieră de recifi. Clima peninsulei Florida este subtropicală în partea nordică și tropicală în sud. Temperaturile medii sunt cuprinse între 10°C-20°C în ianuarie și 20°C-30°C în iulie. Precipitațiile sunt destul de bogate, depășind 1500mm/an. Ele se datoresc prezenței și acțiunii alizeelor de nord-est care traversează regiunea de la nord-est către sud-vest și aduc de pe Atlantic o importantă cantitate de umiditate. Peninsula Florida oferă condiții pentru dezvoltarea pădurilor din care nu lipsesc copacii cu frunze semperviriscente (Taxodium). Nu lipsesc nici pădurile de chiparos (chiparosul de baltă), palmieri (cocos), pădurile de conifere care însoțesc litoralul estic cu Pinus curibaea, Pinus palustris, după cum spre nord, își fac apariția pădurile subtropicale. Sunt câteva areale silvice, mai ales cele din jumătatea nordică, de importanță națională, fapt pentru care sunt protejate întrutotul. În afară de construcțiile coraligene, țărmul este însoțit deseori de vegetație de mangrove. Multe specii de plante și animale, dintre care unele endemice, trăiesc în regiunea mlăștinoasă Everglades sau în preajma lacului Okeechobee. Se întâlnesc de asemenea refugii pentru păsări cum sunt cele din jurul lacului sau din arhipelagul Keys lângă Tropical Aquarium.

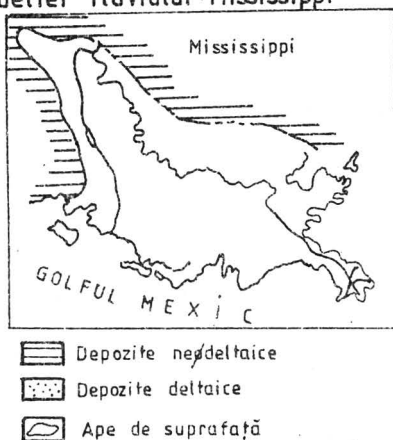
5.5.3. GOLF COASTAL PLAIN (CÂMPIA PERIMEXICANA).

Se află situată în jurul Golfului Mexic între cele două peninsule, Florida și Yucatan. Câmpia din jurul Golfului Mexic s-a dezvoltat, cel puțin parțial, în limitele unei cuvete umplute cu depozite fluviatile, marine, lacustre. Această depresiune se continuă către nord cu o apofiză (King, P., 1959, Wright E., 1965) a cuvetei Golfului (fig.18). Fundamentul său aparține paleozoicului cutat și scufundat. Peste el se

Relația spațio-temporală în evoluția deltei fluviului Mississippi

Fig. 18

aștern, așa cum s-a arătat, depozite mezozoice și neozoice îndeosebi cretacice și jurasice, terțiare și cuaternare. Disponerea lor monoclinală, cu înclinare către țărm, ca și alcătuirea petrografică (argile, calcare, gresii, marne, nisipuri) a permis eroziunii să detașeze cuate slab exprimate în relief. Denivelările dintre formele de relief amintite sunt de ordinul zecilor de metri, deși înălțimile din Câmpia Perimexicană rar trec de 100m și acestea numai la vest de fluviul Mississippi, în dealurile dezvoltate pe diapire și domurile gazeifere de aici.

Deși suntem în prezența unei regiuni marcată și de subsidență, totuși țărmul este asociat cu prezența cordoanelor litorale sau a deltei digitate a fluviului Mississippi. Prin urmare Câmpia de la Golful Mexic este comună fluviului Mississippi, a mării dar și altor râuri cum sunt: Colorado, Bravos, Trinity, Red River, cu un debit solid susținut, cu puternice aluvionări cu regim torențial accentuat. Ele se varsă în golfuri barate de cordoane litorale, regiuni mlăștinoase, multe rectificate și amenajate spre a fi folosite. Și alte râuri, River, Alabama, Chattanooga, aduc importante cantități de aluviuni direct prin revărsări sau indirect prin aportul la debitul solid al fluviului Mississippi. Puterea de aluvionare a fluviului este remarcată și prin numărul mare al grindurilor și ostroavelor din albia minoră, mai ales la sud de Mississippi. Câmpia reprezintă de fapt o întinsă suprafață aluvială, inundabilă.

O complexitate geomorfologică și hidrografică accentuată, înregistrează valea fluviului Mississippi la sud de Memphis. Complexul de luncă este din ce în ce mai bine reprezentat prin: brațe părăsite, mai ales pe stânga fluviului, numeroase belciuge, suprafețe supraumectate, mlăștinoase, despletiri, mai cu seamă pe partea dreaptă, după confluența cu Red River. Delta înaintază până la Port Ends, de-o parte și de alta ei existând multe lacuri printre care și Maurepas, White, Vermilion. De fapt Câmpia Perimexicană se termină la Golful Mexic prin cea mai întinsă lagună, lagună Madre. Mai ales râurile care își au obârșiile în Stâncosi și-au format largi conuri de dejecție la confluență, încât se poate vorbi de noi benzi de acumulare proluvio-coluvială la contactul cu câmpia propriuzisă, dar și în limitele câmpiei, mai cu seamă la nivelul luncilor. În acest fel, la următoarele inundații, unele porțiuni se transformă în adevărate

lacuri, stânjenind culturile vegetale, comunicațiile, iar altele devin uscaturi. Astfel sistemele hidrografice sunt obligate deseori să-și modifice direcțiile de curgere aluvionând sau distrugând.

Câmpia de la Golful Mexic (S.U.A.) se încadrează climatului subtropical cu nuanțe. Mai ales vara, regiunea stă sub influența circulației tropicale, timp în care masele de aer încărcate cu multă căldură dar și cu ceva umiditate pătrund și înaintează în câmpie. În anotimpul de iarnă, din contră se constată pătrunderea maselor de aer dinspre nord, nord-est, iar atunci când acestea depășesc 35° latitudine sudică, compromis mai ales culturile de bumbac și citrice. Temperaturile medii anuale trec de 20°C (New Orleans) și nu coboară sub 11°C în ianuarie. Destul de ridicată este cantitatea de precipitații de circa 1500mm/an. Clima subtropicală caldă de la meridianul orașului Houston spre est, numită și clima coastelor de est, se completează cu un climat subtropical și tropical cu nuanță de uscăciune, în care cantitatea de ploaie nu depășește 600mm/an. Remarcăm în mod deosebit, în intervalul august-noiembrie, prezența uraganelor, tornadelor și ciclonilor tropicali cu loc de formare în regiunea Caraibelor și care bântuie regiunea cu urmări dintre cele mai nedorite.

Cel mai avansat sector al Câmpiei Perimexicane (S.U.A.) se află în regiunea deltei fluviului Mississippi. Terenurile aparținând deltei, încep la nordul orașului Baton Rouge și se extind pe teritoriul statelor Louisiana și Mississippi. Fluviul se desface în acest perimetru în brațe dintre care, unul principal care colectează aproape jumătate din apa care se scurge spre golf și alte brațe secundare separate de grinduri, mlaștini, lacuri, ostroave. Suprafața deltei crește cu peste 100m anual, creștere ușurată pe de o parte de prezența unor marea mai slabe în acest sector, iar pe de alta de întinsa suprafață a platformei continentale situate la o adâncime redusă și de debitul solid foarte consistent.

În fața deltei se întâlnesc insule, capuri, cordoane litorale, lagune (Pontchartrain). În general întreg țărmul de la Golful Mexic este amenajat prin lucrări hidroameliorative în vederea desfășurării unui transport activ lipsit de evenimente. În primul rând s-au construit canale pe distanțe mari care să adăpostească și să protejeze traficul naval. Aici se întâlnesc mari porturi ale S.U.A. cum sunt: New Orleans, Port Arthur, Corpus Christi, Pensacola.

În condițiile climatului subtropical și tropical, cresc păduri sempervirescente cu specii de pin, tei, palmieri, magnolii, nenumărate genuri caracteristice malștinilor, bălților și luncilor din regiunea tropicală și mai ales mangrovele. Nu lipsesc dintre animale caimanul, broaștele țestoase, numeroase specii de păsări rare cum sunt flamingii.

B. VESTUL CORDILIER

Se desfășoară pe latura vestică a S.U.A. pe o distanță de circa 4000km și o lățime de peste 1500km. Acest sistem muntos se constituie în două segmente, unul pe teritoriul Alaskăi și unul pe teritoriul S.U.A.

Trăsăturile majore ale reliefului sunt prezentate de reflectarea caracterelor etapelor de evoluție parcurse, neuitând că, în sistemul geosinclinalului au fost antrenate și regiuni mult mai de timpuriu consolidate (platforme vechi). În general evoluția s-a desfășurat de la est către vest, succedându-se sau asociindu-se, perioade sau faze orogenetice, începând cu triasicul și până în neogen. Vulcanismul, ca urmare a mișcărilor însoțite de fracturi și flexuri, seismicitatea legată de așezarea blocurilor în scoarță, ca și glaciația cuaternară cu rolul său în modelarea culmilor înalte, sunt evenimente majore în definirea trăsăturilor majore ale reliefului.

Relieful este alcătuit din două sisteme montane bine individualizate, Sistemul Pacific și Stâncoșii, mai mult sau mai puțin unitare, platourile sau podișurile intracordiliere, depresiunile dintre care unele situate sub nivelul oceanului planetar, piemonturile, unități de tranziție și record de mari proporții, cum ar fi Piemontul Preeriilor.

Celelalte componente ale cadrului natural se comportă conform specificului latitudinii, dar includ și o serie de particularități impuse de liniile majore orografice, prezența bazinelor maritime înconjurătoare etc.

În acest sistem vom deosebi patru mari subunități fizico-geografice și anume: *Munții Alaskăi și Insulele Aleutine, Munții Stâncoși, Podișurile Interioare Inalte, Sistemul Munților din Regiunea Pacifică.*

5.6. MUNȚII ALASKAI ȘI INSULELE ALEUTINE

5.6.1. MUNȚII ALASKAI

Alaska, unul dintre cele 50 de state ale S.U.A., se află situat în nord-vestul țării, la granița cu Canada. Peninsula este scăldată de apele Oceanului Glacial Arctic, prin mările sale marginale, Marea Bering și apele Golfului Alaska. Este despărțită de peninsula Ciukotka prin strâmtoarea Bering (95km latime).

Țărmlul, destul de puternic articulat pe laturile vestică și sudică este însoțit de multe insule, peninsule, golfuri (Ex. Norton, Kotzebue, Bristol s.a.), platforma continentală având o dezvoltare diferită pe cele trei laturi: foarte extinsă și situată la mică adâncime în vest, spre continentul Asia și, îngustă trecându-se repede la adâncimi mari în sud și parțial în nord (fig.19).

Alaska este dominată pe cele două laturi, nordică și sudică de două sisteme montane separate printr-un podiș (Podișul Central – Yukon), înalt și foarte puternic fragmentat. Paralel cu țărmul vestic se desfășoară sistemul muntos Pacific asimilat uneori cu Munții Coastelor. Acești munți, în care se concentrează mare parte din activitatea vulcanică din Alaska, formează osatura peninsulelor și insulelor din această parte continuându-se spre interior printr-o serie de culmi în care se găsesc altitudinile maxime din întregul sistem cordilier și anume Mc. Kinley, 6193m și Logan, 6050m. Acest sistem muntos a apărut datorită cutărilor nevadiene (juristic-cretacic inferior) însoțite de puternice erupții prezente în relief prin vechi cratere, platouri, curgeri vulcanice, vulcanism care s-a continuat și în terțiar.

Cutările au prins în sistemul lor depozite paleozoice din care nu lipsesc șisturile cristaline, gresiile, conglomeratele alături de amfibolite, granodiorite. Apar astfel culmi prelungi, aproape neîntrerupte pe zeci de km, vecine cu vârfuri izolate, piramidale printre unele dintre ele trecând pasuri de altitudine. Unele din culmi coboară până aproape de țărm, lăsând între ele locul fiordurilor adânci, depresiuni sau strâmtoni (Cook, Șelehov). Sunt și depresiuni ce se găsesc foarte aproape de înălțimile vulcanice, chiar cratere în stare

ALASKA

Hartă geografică generală

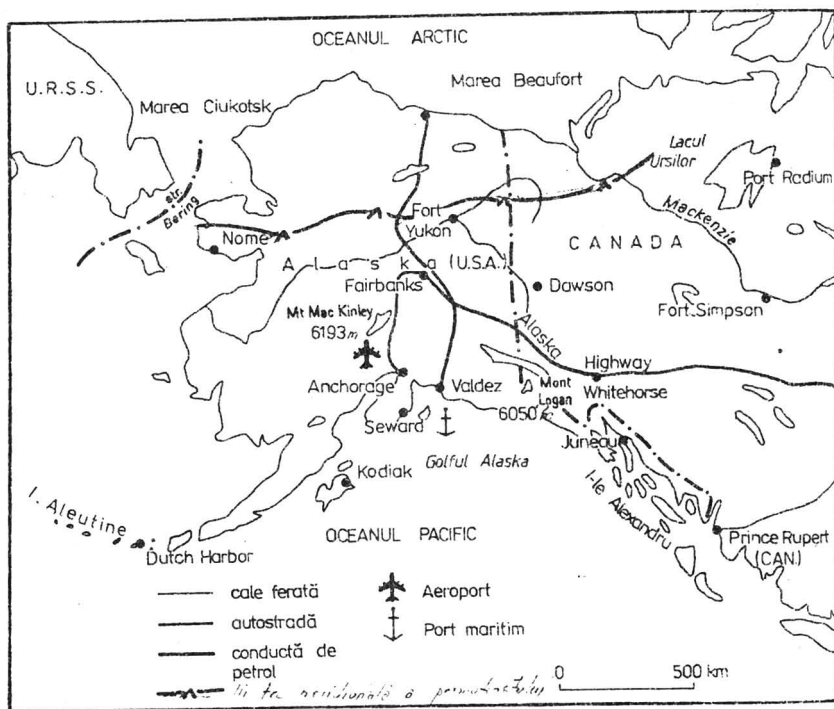

Fig. 19

de erupție (Ex. Katmai). Există al doilea lanț eruptiv în estul depresiunilor cu vârfuri semețe acoperite de ghețari (Mt. Sandford, Blackburn, ambele peste 4900m). Monotonia impusă de aspectul plat al unora, se datorește în bună măsură eroziunii glaciare. Vârfurile cele mai înalte se întâlnesc foarte aproape de țărm (St. Elias – 5480m) străjuind-ul. Este mai mult ca sigur că o parte din culmile alaskiene situate la altitudini coborâte, sunt părți prăbușite. Există aici un relief glaciare creat de ghețarii cuaternari ca și de cei actuali. Se întâlnesc: ghețari suspendați sau care coboară sub nivelul mării; ghețari izolați sau câmpuri de gheață; ghețari de tip alpin, foarte numeroși în pleistocen sau de tip scandinav.

La poalele masivului Elias, în regiunea piemontană se află ghețarul Malaspina, unul dintre cei mai lungi ai globului (circa 100km). El coboară și sub nivelul oceanului planetar.

Pe latura nordică a peninsulei Alaska, se află Munții Brooks care pot fi considerați segment al Stâncoșilor. Aparțin acelorași cutări mezozoice. Această grupare montană se termină aproape de valea fluviului Mackenzie. Altitudinile trec ușor de 2800m, coborând în culmi care se departează între ele spre strâmtoarea Bering. Nu lipsesc relieful glaciuar, ghețarii actuali ca și zăpezile persistente. Spre nord sistemul Munților Brooks se continuă către Oceanul Arctic printr-o regiune colinară și apoi o câmpie litorală, joasă, cu mlaștini și lacuri, cu un țârm puțin articulat. Este străbatută de râuri dintre care cel mai important este Colville ce se varsă în Marea Beaufort. Între Munții Brooks și Culmile Alaskiene din sud se află Podișul Central sau Yukon. Are înălțimi cuprinse între 600-1000m, coborând treptat spre valea Yukon. Este destul de fragmentat și se lărgește spre litoralul vestic. În limitele sale se găsesc depresiuni, unele de dimensiuni mari, apărute pe seama factorilor tectonici și apoi erozivi.

O notă aparte în peisajul din Alaska o introduce relieful periglaciuar. Teritoriul Alaskăi este unul dintre ținuturile S.U.A cercetat mai ales în ultimele două decenii, fapt explicabil prin condițiile vitrege de aici, în primul rând de climatul foarte dificil subpolar și polar. Aceste două tipuri climatice au favorizat în nord existența reliefului periglaciuar, cu forme specifice dintre cele mai interesante: **mobilele de pamânt numite "pingo", poligoanele formate pe penele de gheață (ice wedge polygons), și lacurile de dezgheț** ca fenomen termocarstic.

Mobilele de tip pingo iau naștere ca urmare a acumulărilor de apă din substrat care, odată cu scăderea temperaturilor în sezonul de iarnă, duc la formarea lentilelor de gheață. Acestea (concomitent eu procesul de îngheț) împing substratul de deasupra, determinând apariția în peisaj a reliefului de tip pingo. Mobilele pot fi mici, măsurând 2m în diametru și 30cm înălțime (mobile înghețate), pot fi medii, asemănătoare palasurilor cu 10-50m diametru și 1-7m înălțime, sau mari, pingos cu 300m diametru și 60m înălțime.

O clasificare mai detaliată se poate face și pe baza sursei de apă și a modului de îngheț. Astfel există două tipuri de pingo: în *sistem deschis* și în *sistem închis*. Cele formate în sistem deschis au la origine un lac dezghețat în timp ce pingo-urile formate în sistem închis își preiau apa necesară formării lentilei de gheață din zona subterană sau infiltrații. Viața movilelor durează de la câțiva ani (pentru cele mici) până la câteva mii de ani (pentru cele mari). În final terenul ridicat este erodat sau movila crapă dând la iveală lentile de gheață care apoi se topesc. Pingo apare frecvent în zonele de coastă din jumătatea nordică a Alaskăi, dar mai ales în zona Mackenzie din Canada. Una dintre cele mai mari aglomerări de pingo a fost evidențiată de cercetătorul american Walker, care, în 1973 amintea de existența a 38 de astfel de movile în delta fluviului Colville.

Mult mai importante, ca răspândire în suprafață sunt poligoanele formate de pene de gheață. În 1976 se estima că 20-40% din terenurile polare sunt marcate de asemenea poligoane. Pot avea 3-7 laturi, marginile fiind marcate de către o buză ridicată. Vara, suprafața lor inferioară poate fi mlaștinoasă sau chiar acoperită de apă. Sub marginile ridicate se află pene de gheață din sezonul rece anterior. Iarna, când temperaturile sunt sub punctul de îngheț, terenul se contractă, ca urmare se crapă deseori zgomotos. Vara crăpătura se umple cu apă și formează un filon de gheață în partea ce străbate permafrostul. În următorii ani, terenul se crapă din nou de-a lungul aceleiași linii de slăbire și filonul crește. Se poate forma astfel, o pană de până la 8m adâncime, care, în mod normal are 1-1,5m.

Sedimentele desprinse din grosimea penei sunt împinse spre a forma marginile poligonului pe fiecare parte. Apa este deseori prinsă în depresiuni, între margini și în interiorul poligonului. Penele de gheață se pot forma în proporție de 50% în primii 3m de la suprafață. Crăpăturile de contracție determină natura poligonului, în aceeași măsură în care influențează și caracteristicile sedimentelor în care a apărut. În sedimentele uniforme distribuția crăpăturilor este întâmplătoare. Acolo unde apare o constrângere termală, cum ar fi existența unui "canal fluviatil" relativ mai clad, poligoanele numără 4 laturi, dintre care două sunt paralele cu malul canalului.

Deși fenomenul de “ice wedge polygons” este acceptat cvasiunanim, aceste structuri fac parte încă din familia poligoanelor de contracție.

Când terenul conține gheață în exces, topirea duce la subsidența și apoi, la formarea unui termocarst. Poate că, cea mai obișnuită formațiune de acest gen, în Alaska, o constituie lacul de dezgheț. Acesta poate fi circular sau oval. În mod obișnuit are mai puțin de 300m diametru deși poate atinge și 1-2km. Lacurile de dezgheț au adâncime mică, de obicei sub 1m, adâncimile maxime nedepășind 3-4m. Se formează atunci când o masă de gheață din substrat este expusă și se topește. Câteodată pot fi generate de către o lentilă de gheață care crește până ajunge la suprafață. De obicei există un factor determinant care duce la expunerea gheții și la topire (cutremure, explozii, meteoriti de mici dimensiuni, eroziunea puternică a unui râu). Lacul abia format ia rapid o formă circulară pe măsură ce se topește și sapă pe dedesubt permafrostul. Variațiile de viteză ale vântului, vegetația și conținutul de gheață al permafrostului duc la migrarea freatică a lacurilor și la schimbarea frecventă a formei lor. Până la urmă permafrostul de sub țărnul lacului este izolat de apa din lac prin sedimente și vegetație, iar acesta se umple treptat cu aluviuni transformându-se ulterior într-un teren neted, neacoperit de vegetație (fig.20 a).

Aceste forme periglaciare apar într-un număr mai mare nu departe de apele curgătoare aparținând sistemului hidrografic Yukon. Fluviul își are obârșiile dincolo de Alaska și se varsă printr-o deltă ce se leagă de Golful Norton. Se alimentează mai ales din zăpezi dar și din ghețari, cazul unora dintre afluenții săi. Are un regim de scurgere susținut și îngheață circa 7-8 luni pe an, ca și numeroasele lacuri care însoțesc fluviul spre vărsare.

Având în vedere latitudinea la care se găsește Alaska, peisajul este dominat de tundra arctică și montană, silvotundră, păduri boreale și temperate.

Mai mult de 1/3 din suprafața regiunii, adică extremitatea nordică a Podișului Yukon, Culmile Munților Brooks și Câmpia Litorală Nordică aparțin tundrei, silvotundrei și formațiunilor ierboase subpolare. După cum rezultă din datele climatologice de la stația Barrow, temperaturile

medii în anotimpul de iarna coboară circa 5-6 luni pe an sub -20°C și numai în iunie-august depășesc 0° - 5°C . Precipitațiile nu trec de 200mm anual, cu o creștere în intervalul iunie-octombrie de peste 10mm în fiecare lună (fig.20 b; 21 a,b).

RĂSPÂNDIREA PERMAFROSTULUI ÎN AMERICA DE NORD

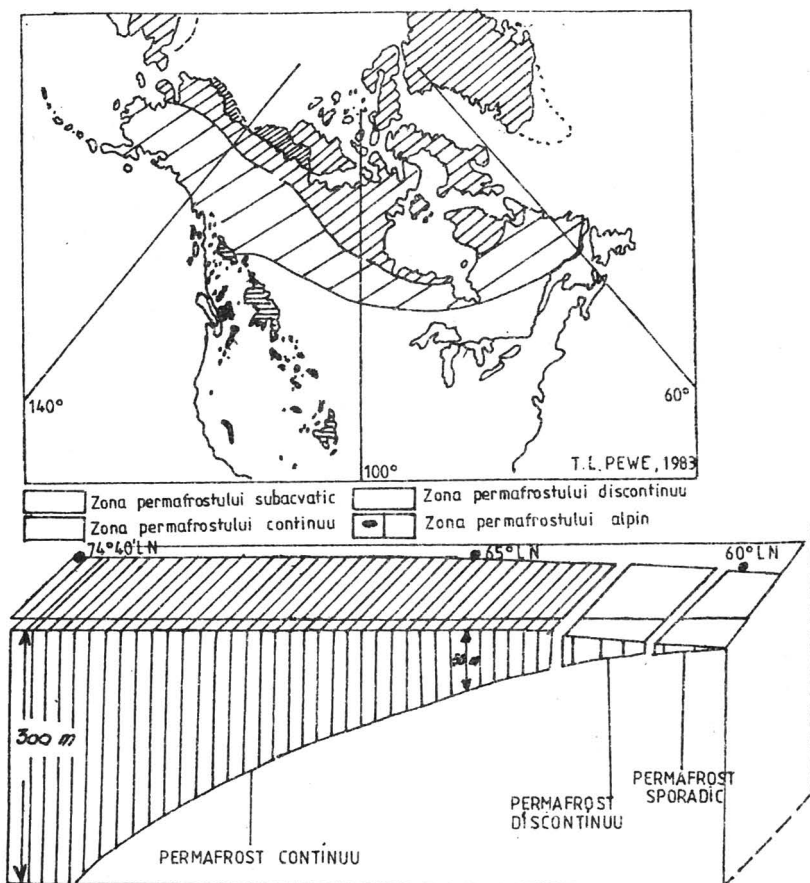

Fig. 20 a, b.

5.6.2. INSULELE ALEUTINE

Sunt înșirate pe circa 1500km, separând fosa Aleutinilor de Marea Bering. Ele s-au individualizat odată cu ultima transgresiune, împreună cu o parte din Alaska și Ciukotka.

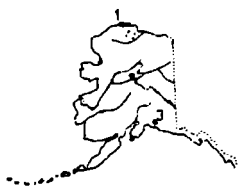
Relieful s-a dezvoltat și pe eruptiv cu mulți vulcani activi. Reprezentativ este vulcanul Shisaldin (cca.3000m) iar cele mai mari insule sunt: Umnac, Unimac, Unalasca.

În condițiile climei temperat-oceanice în care verile sunt moderate iar iernile nu foarte friguroase (august 12°, 14°C, februarie – 4°, - 5°, -6°C) și în care precipitațiile nu depășesc 3000mm anual din care 2-4 luni cu zapadă, plantele și animalele sunt în număr destul de mare dacă le raportăm la spațiul arhipelagului.

În insulele situate în sudul Alaskăi, în condițiile climatului temperat oceanic în care un important rol îl are influența curentului cald al Aleutinilor se cunosc temperaturi pozitive în aproape 7 luni pe an (aprilie-octombrie) cu valori medii care depășesc chiar 10°C iar precipitațiile ajung la 1520mm/an. Valoarea crescută este influențată de prezența sistemului Cordiliei Alaskiene, obstacol în calea maselor de aer umede ce vin dinspre ocean. Această importantă cantitate de apă, alimentează ghețarii locali, destul de numeroși. Este prezent și înghețul persistent (permafrostul) care influențează atât scurgerea cât și procesele geomorfologice din această zonă climatică. Cadrul biogeografic cunoaște similitudini cu cel siberian din punctul de vedere al genurilor de plante și animale care se întâlnesc în ambele regiuni. Ele atestă legăturile care au existat între cele două continente înaintea și în timpurile pleistocene, când se putea trece cu ușurință dintr-o parte în alta. Astăzi regiunea reprezintă fie un “deșert polar” sau de gheață, fie tundra sau silvotundra cu ierburi și tufișuri cu frunze căzătoare în nord și păduri temperate de conifere în sud. Dintre coniferele caracteristice latitudinii se remarcă: *Picea sitkensis*, *Tsuga canadensis*, *Thuja nutkaensis*, precum și o serie de foioase (mesteacăn, arțar).

Se întâlnesc soluri poligonale de tundră și silvotundră, podzoluri, soluri aluviale. Animalele, adaptate acestor condiții mai puțin primitive populează cele trei biomuri nelipsind: renul (Caribu), vulpea polară, lemingul, lupul polar, hermelina, samurul, râsul, ursul cenușiu, marmota.

ALASKA - stații meteo reprezentative

1. BARROW
2. TANANA
3. VALDEZ

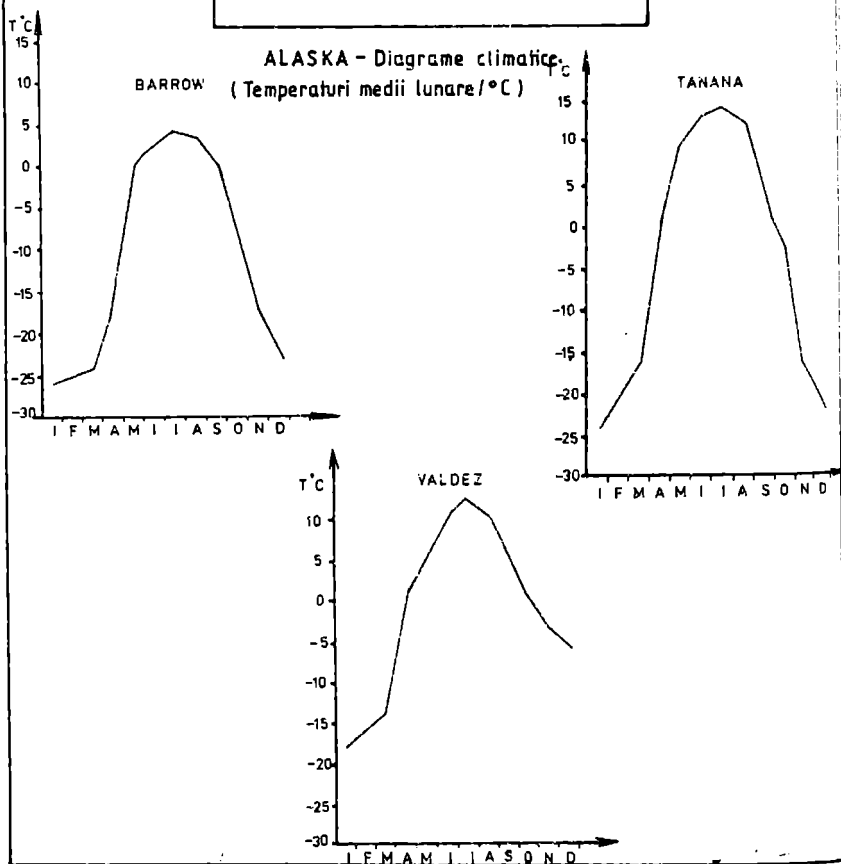
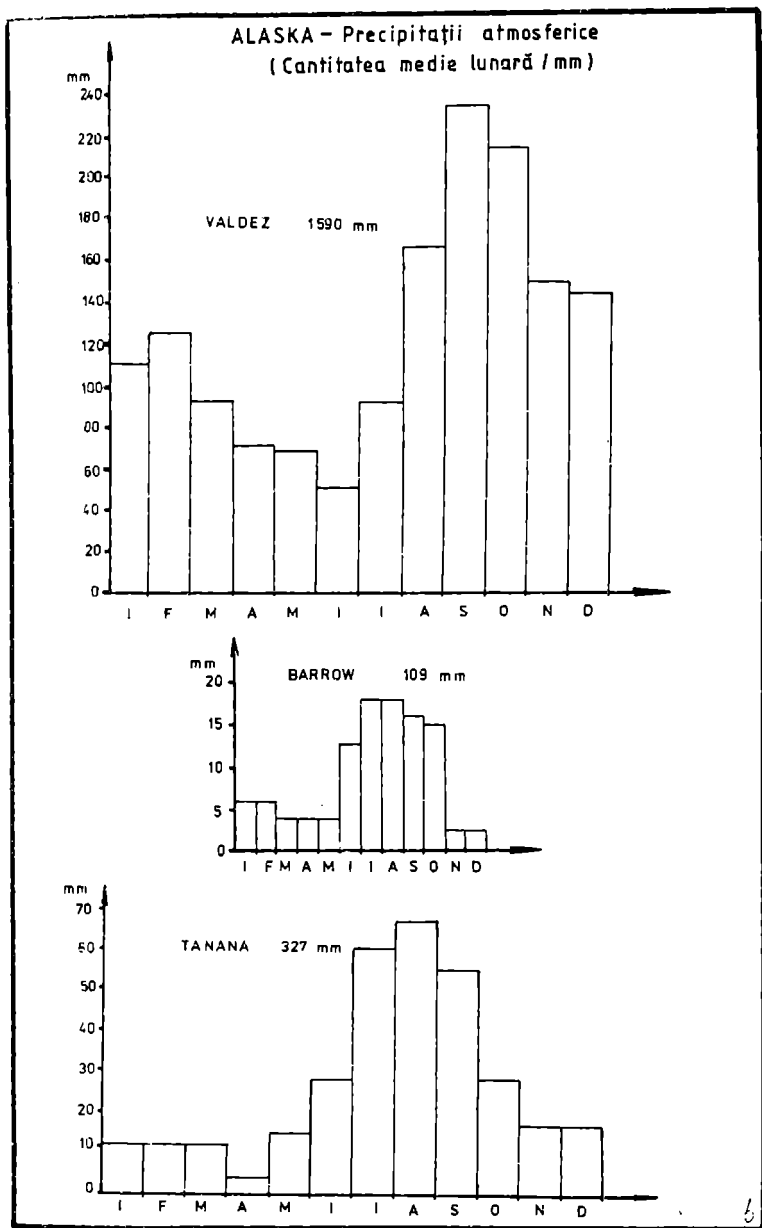

Fig. 21a

Fig. 21b

5.7. MUNȚII STÂNCOȘI

Prezintă aceeași desfășurare longitudinală ca și culmile Stâncoșilor de pe teritoriul Canadei. Dealtfel reprezintă o continuare a acestora spre sud. Fac parte din sistemul cutărilor mezozoice aflându-se la contactul cu platforma canadiană iar spre sud cu structurile hercinice din est.

În general înălțimile depășesc mai rar 4000m, ca în sectorul muntos de pe teritoriul statului Colorado. În rest altitudinile se etajează în trei trepte hipsometrice de largă extindere și anume: cea de 1000m, cea de 2500m și cea de 3000m.

La sud de paralela de 45°, prin urmare nu prea departe de granița cu Canada, Stâncoșii prezintă particularități tectono-structurale dar și morfologice care-i separă în două sectoare, nordic și sudic.

a. **Sectorul Nordic** – este aproape sau chiar la contactul cu importante mase eruptive. De asemenea modelarea glaciară pleistocenă a fost destul de extinsă, calota continentală făcând joncțiunea cu ghețarii montani. Vom întâlni nuclee ale soclului precambrian ca în masivul Teton din bazinul superior al râului Snake. Tot aici cuvertura primară și mezozoică au fost dislocate, în limitele lor formându-se depresiuni și culoare. Unele dintre aceste culmi au fost străpunse în jurasic-eocen de batolite enorme cum sunt cele din Idaho, sau lacoliți degajați de eroziune în Little Rock. O parte din formele prezente, fie din cele formate pe eruptiv, fie mai vechi au fost intens modelate de eroziunea glaciară.

Culmile acestui sector nordic sunt separate de către rețeaua hidrografică ce aparține sistemului Missouri în est și Columbiei în vest. Printre subunități se numără și podișul Yellowstone, situat la poalele vestice ale lui Absaroka Range. Se găsește la circa 2000-2500m altitudine iar relieful eruptiv format pe riolite, bazalte, breccii tufuri are o largă răspândire. Riolitele și tufurile pliocene și cuaternare fosilizează un relief dezvoltat pe lave depuse anterior.

Peisajul Podișului este marcat și de prezența a numeroase lacuri printre care și lacul Yellowstone, un lac de baraj vulcanic ce se scurge prin canionul râului cu același nume, apoi izvoare termale, gheizeri, vulcani noroioși dar și copaci fosilizați. Jumătatea estică a acestui sector este dominată de culmi și masive izolate formate pe structuri ale soclului

precambrian (Big Horn, 4000m) acoperit parțial de sedimente paleozoice și mezozoice, sau Little Belt, Big Belt despărțite prin depresiuni de scufundare (post-pleiocene) unele de mare întindere ca Wyoming Basin, încadrat de culmi: Uinta, Wasatch, Wind, Med Baw, care au conservat un expresiv relief glaciatic (fig.22).

b. **Sectorul Sudic**, în mare parte pe teritoriul S.U.A, este format din culmi care se ridică în înălțime spre sudul bazinului Wyoming, aliniindu-se pe aceeași direcție nord-sud, de-o parte și de alta a râurilor Plate, care se îndreaptă spre nord și Rio Grande spre sud către granița cu Mexicul. Cele mai importante sunt: Laramie, Park, Front, Sangre. Înălțimile depășesc 4000m (Longs 4345m, Pikes 4301m, Blanca 4364m, Weeler 4011m). Sunt formate din șisturi cristaline, granite, conglomerate, calcare. Și în acest aliniament masivele sunt despărțite prin depresiuni, multe tectonice și la a căror formare un rol deosebit l-au jucat rupturile, dislocările neogene. Sunt evidente abrupturile de dislocare ce se întind de-a lungul lui Rio Grande spre est, abrupturi

Profile geomorfologice (Vestul Cordilier)

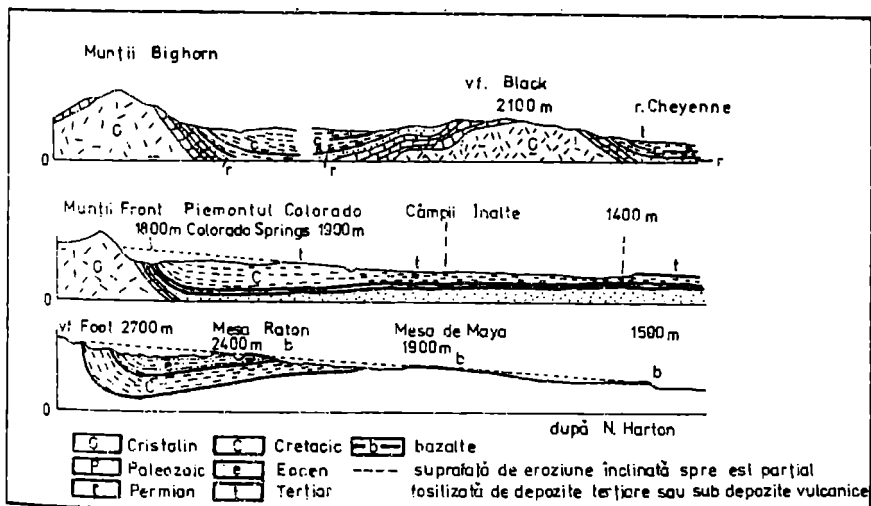

Fig. 22

care aparțin mai ales culmii Sangre de Cristo Range cu vârfuri ce trec frecvent de 4000m (Blanca, Culebra, Weeler). În partea superioară a culmilor, mai ales în limitele unor suprafețe de eroziune se găsesc urme ale modelării glaciare. Dincolo de Albuquerque, de-o parte și de alta a fluviului Rio Grande până la El Paso se succed o altă serie de culmi alungite meridian dar care nu mai trec de 4000m (C.Black, C. Sacramento). Sunt formate atât pe depozite precambriene unele descoperite de sub cuvertura paleozoică și mezozoică sau pe structuri de cuvertură sedimentară, precum și pe eruptiv mai vechi sau mai nou. În afară și paralel cu culoarul tectonic Rio Grande se desfășoară Estancia Valley, o depresiune de asemenea tectonică, aproape lipsită de ape curgătoare doar cu lacuri din care unele cu apă sărată. Principala depresiune (culoar) se află situată în lungul lui Rio Grande, un culoar tectonic întins pe o distanță de 60km, care începe ceva mai la sud de obârșia fluviului Colorado. Mai ales în jumătatea sudică de-a lungul fluviului, se găsesc numeroase baraje în spatele cărora s-au format lacuri a căror apă este necesară în principal pentru irigații în această regiune secetoasă. În peisaj alături de păduri se întâlnesc pășuni, iar în depresiuni o vegetație spontană care a fost deseori substituită culturilor. Oricum vegetația este adaptată unor condiții de uscăciune. În etajul coniferelor nu lipsesc: *Picea engelmani*, *Abies nobilis*, *Tsuga martensiana*. La altitudini mai coborâte se găsesc pini xerofiti, ienuperi, alături de păduri de foioase cu stejar, fag, carpen. Fauna Munților Stâncoși este destul de variată nelipsind: berbecul de zăpada (*Ovis nivicola*), capra zăpezilor (*Oremnos americanus*), antilopa de munte (*Oretragus oretragus*), ursul grizzly (*Ursus arctos horribilis*)

5.8. PODIȘURILE INTERIOARE ÎNALTE

Din Alaska și până în Mexic între Sistemul Muntos Pacific și Munții Stâncoși se găsesc podișuri înalte, cu peisaje dominate de uscăciune, cu rare așezări urbane și cu o economie care vizează mai ales viitorul.

5.8.1. PODIȘUL COLUMBIEI

Se întinde de-o parte și de alta a fluviului cu același nume, Columbia, pe teritoriul statelor Washington și Oregon. Este străjuit de Munții Cascadelor spre vest și Munții Stâncoși spre est. Reprezintă un larg bazin de sedimentare umplut cu depozite vulcanice a căror grosime trece de 1500m. Depozitele vulcanice (bazalte, diorite, cenuși vulcanice, andezite) sunt intercalate cu depozite sedimentare, ceea ce denotă, într-un moment al evoluției sale, funcționarea regiunii ca un bazin de acumulare relativ închis. Relieful podișului prezintă diferențieri regionale în funcție de structură, tectonică și natura petrografică. Astfel culmile sub formă de platouri etajate scad pretutindeni în altitudine către fluviul Columbia, adică spre partea centrală a regiunii în care eroziunea a dislocat și evacuat o parte din material. Este vorba atât de eroziunea glaciară cât și de cea fluviatilă. Către vest și est altitudinile cresc treptat spre 2500-3000m, platourile fiind înlocuite prin culmi din ce în ce mai semețe; ele fac legătura cu înălțimile Stâncoșilor și ale Munților Cascadelor. Unele dintre acestea se leagă de sistemul muntos din vest; sunt anticlinale care au suferit transformări postgenetice. Podișul Columbiei poate fi împărțit în trei subunități și anume: platoul din limitele statului Washington, delimitat de însuși fluviul Columbia, cu un grad de fragmentare moderat; platoul central în care sunt incluse Blue Mountains și Columbia Deschules Plateaux, cu vârfuri izolate care trec de 3000m, probabil culmi terminale ale Stâncoșilor către vest și platoul Oregon, cu foarte multe lacuri spre sud. Gradul ridicat de fragmentare a reliefului este susținut și de prezența unor defilee și canioane (Snake), cum sunt cele pe care le-a creat fluviul Columbia și afluenții săi Snake și Spokane. Prin urmare în Podișul Columbiei se asociază: relieful vulcanic, relieful glaciară, prezent mai ales în jumătatea nordică și cel fluviatil. Fluviul Columbia străbate podișul pe două direcții majore și anume: direcția est-vest de la izvoare până la Grande Coulee, o piață de adunare a apelor (Okanogan, Chelan, Coulee), de aici îndreptându-se către sud până la localitatea Pasco și apoi din nou spre vest, printr-o vale antecedentă, pe lângă orașul Portland vărsându-se printr-un lung estuar în Oceanul Pacific. Un important afluent de pe

stânga, râul Wilamette, își are obârșia în culmile Crater Național Park și se îndreaptă către nord, printr-o depresiune longitudinală, despărțind Munții Coastelor de Munții Cascadelor. Fluviul are o lungime de 2800km. Principalul său afluent, Snake, își are obârșia în Culmile Parcului Național Yellwostone, însoțește spre est două dintre subunitățile Podișului Columbiei și confluează cu fluviul lângă localitatea Pasco. Frumusețea peisajului este dată de îngustări ale văilor sub formă de canion (Snake) sau cascadele Twin Falls și Shoshone, tăiate într-o placă bazaltică de către același Snake în partea mediană a așa numitei "Snake River Plain", sau Idaho Falls ceva mai departe. Intreaga regiune este mult coborâtă față de cei peste 3000m cât se înregistrează la nivelul culmilor ce străjuiesc canionul. Același peisaj atractiv este întâlnit și în subunitatea nordică, dominat de prezența unui păienjenis de albi părăsite, rezultat mai ales al modelării glaciare. Tot aici a fost construită una dintre cele mai importante hidrocentrale valorificându-se pragurile rămase în urma retragerii ghețarilor cuaternari, praguri sculptate în placa bazaltică. Fiind adăpostit de către culmi care depășesc 3000m atât dinspre Pacific cât și dinspre Atlantic, Podișul Columbiei are un climat de uscăciune, cu o vegetație dominată de plante xerofite. Pădurile (*Pinus ponderosa*) ocupă marginile înalte ale podișului, iar la contactul cu munții se întâlnesc pășuni și fânețe, multe suprafețe irigate de pe care se recoltează grâu, plante tehnice, legume. În genere bilanțul hidric în Podișul Columbiei este nesatisfăcător în multe locuri pentru vegetația arborescentă. Se valorifică în principal apele fluviului Columbia prin amenajările (bazinele de retenție) care s-au construit în lungul său, ca și apa unor lacuri din podiș.

5.8.2. PODIȘUL MARELUI BAZIN (GREAT BASIN)

Reprezintă continuarea către sud a podișului Columbiei pe teritoriul statelor Nevada și Utah. În vest este delimitat de Sierra Nevada și regiunea muntoasă Shasta (4300m). Trăsăturile majore ale reliefului sunt date de culmile longitudinale rezultate în urma distorsiunilor din lungul unor flexuri. Mișcările au fost de mare amploare dovadă fiind și amplitudinea reliefului legată pe de o parte de altitudinile care frecvent

trec de 3500m, iar pe de alta de depresiuni dintre care unele situate sub nivelul oceanului planetar (Death Valley -86m). Atât culmile cât și depresiunile sunt destul de golașe sau acoperite cu vegetație ierboasă de uscăciune. Procesele de dezagregare, alterare însoțite de desprinderi, prăbușiri și deplasare pe pantă a materialului precum și acumulările în vatra depresiunilor sau a culoarelor uscate, sunt pretutindeni prezente. Se remarcă în mod deosebit Valea Morții (Death Valley), o depresiune tectonică, un fost lac pleistocen, situată între două culmi, una strâns legată de Sierra Nevada, cealaltă străjuind către est depresiunea. Mai ales culmile din această parte a Podișului Marelui Bazin se deosebesc nu numai prin alcătuire petrografică, dar și prin mișcările în care au fost antrenate. Flexurile le-au dat un aspect abrupt, iar eroziunea le-a transformat din blocuri cu aspect de horst în culmi ascuțite. Bazinele au evoluat spre depresiuni endoreice. Podișul Marelui Bazin se continuă dincolo de culmile care delimitează în sud Valea Morții (nord-estul statului California) cu un platou ușor etajat în limitele căruia se află deșerturile Mojave și Arizona. Regiunea a fost separată în două subunități de către fluviul Colorado. Structura Marelui Bazin se datorește prezenței șariajului (la finele jurasicului, prelungit până aproape de miocen), cu masive dezvoltate în limitele soclului precambrian și fosse umplute cu sedimentar paleozoic și mezozoic. Izolat, apar aliniamente de vârfuri sau culmi eruptive (intruziuni granitice, lave). Aceste structuri au fost șlefuite și acoperite în miocen de lave. Regiunea a intrat într-o perioadă de intensă șlefuire după miocen. La finele pliocenului procesul de modelare era dominat de pedimentație, iar astăzi, în regiunile exoreice, predomină glacisarea. Această ultimă subunitate a Podișului Marelui Bazin este traversată de la nord către sud de fluviul Colorado. Unele dintre depresiunile din această parte a Marelui Bazin se adâncesc ușor, mai ales sub acțiunea factorului eolian, care, permanent scoate, transportă și deplasează materialele rezultate de pe suprafețele înclinate și depuse la piciorul pantei. Altele, în funcție de poziția pe care o au față de direcția de acțiune a vântului, se umplu modificând astfel valorile altitudinii relative. Podișul Marelui Bazin se încadrează unui climat temperat continental excesiv, cu temperaturi de vară care trec frecvent de 24°C-25°C, chiar 28°C, iar în Valea Morții se depășesc 30°C(32°C, 34°C).

Iarna valorile coboară sub -10°C , -15°C , cu frecvente și prelungite înghețuri. Cantitatea de precipitații este cuprinsă între 200-400mm/an. Aceste valori reduse se datoresc, fie prezenței barierelor orografice (Munții Coastelor, Munții Cascadelor) care stânjenesc pătrunderea maselor de aer umed către est, fie caracterului de foehn pe care-l capătă ridicând valorile temperaturii și ale evapotranspirației. Apele din regiune sunt puține la număr. Ele se îndreaptă către bazinul endoreic al râului Humboldt, în nord, sau, către fluviul Colorado în sud. Multe din râuri nu ajung decât rar la colectori principali, pierzându-se în nisipuri, pietrișuri sau vărsându-se în lacuri dulci și sărate cum sunt cele din vestul statului Nevada. Cea mai mare parte a bazinului este încă o regiune endoreică în care se acumulează permanent material detritic. Însăși Marele Lac Sărat (Great Salt Lake) situat la poalele Culmii Wasatch (Wasatch Range), într-o depresiune tectonică, constituie o regiune endoreică. O serie de dovezi: depozite lacustre, terase lacustre, delte și alte formațiuni litorale, atestă întinderea mai cuprinzătoare a lacului Great Salt Lake în pleistocen, implicit o adâncime mult mai mare decât cea actuală și o certă legătură cu bazinul râului Humboldt, întreruptă astăzi. Cercetările arăta că, perioada pluvială pleistocenă era foarte favorabilă prezenței lacurilor, dintre care cele mai mari erau Bonneville și Lahontan, mărturie fiind însăși Marele Lac Sărat. Există și alte lacuri sărate, situate în mici depresiuni endoreice ca: Sevier Utah, situat la poalele aceleiași Wasatch Range, apoi Walker, Franklin. În regiunea Marelui Bazin vegetația este adaptată iernilor reci cu precipitații puține, prin urmare un mediu ostil, în general nefavorabil, deși într-o anumită perioadă din an, câteva săptămâni, precipitațiile sunt suficiente. Stratul de zăpadă nu poate fi neglijat. El furnizează apa necesară plantelor în perioada aprilie-mai. Este foarte răspândită pelinița, mai ales pe glacisuri, apoi vegetația de sărătură din care nu lipsește Atriplex, apoi cacteele gigantice. Există și păduri de stejar, dar restrânse ca întindere, ocupând culmile înalte cu expunere mai umbrită. În ansamblu podișurile interioare sunt străjuite pe cele două laturi, vestică și estică doar de benzi de pădure a căror prezență este influențată deseori de suficiența precipitațiilor și a temperaturilor ridicate, cel puțin în anumite sezoane. Dar sunt specii, chiar dintre conifere care s-au adaptat atât la ger cât și la secetă (Ex.: *Pinus contorta*) unele urcând dincolo de 2700m (*Picea engelmanni*).

5.8.3. PODIȘUL COLORADO (COLORADO PLATEAU)

Tectonic se suprapune scutului Colorado, unitate care a aparținut platformei canadiene, desprinsă din aceasta și prinsă în cutările mezozoice. De fapt Podișul Colorado se află situat între culmile dezvoltate pe formațiunile mezozoice din vestul Marelui Bazin, străpuse de lave terțiare sau mai vechi și Munții Stâncoși de pe teritoriul statelor Colorado și New Mexico. Podișul Colorado începe acolo unde cuvertura sedimentară terțiară se întrerupe, adică înainte de confluența Colorado-Green și unde începe cuvertura paleozoică și mezozoică a soclului precambrian, străpunsă de intruziuni granitice terțiare, care se întinde de-a lungul întregului canion. Mai ales limita vestică a podișului către înălțimile Wasatch este marcată de abrupturi de flexură pornite din nord, dincolo de Parcul Național Yellowstone. Peste fundamentul cristalin (arhaic) au fost depuse într-un bazin marcat de o ușoară lăsare, șisturi și calcare algonkiene, apoi șisturi, gresii, calcare paleozoice, pentru ca în partea superioară să se afle un complex de strate mezozoice și apoi dispersat paleogene. Grosimea acestui pachet trece de 3000m, iar depunerea s-a efectuat în facies continental și epicontinental. Post genetic s-a instalat o lungă perioadă de denudare, care, în funcție de rezistența rocilor dar și de mișcările la care a fost supus, a creat cornișe, abrupturi, poduri mai extinse sau mai reduse ca întindere, asemănătoare messasurilor. În general dinamica formelor a fost dependentă de mișcările pozitive sau negative pe care le-a înregistrat regiunea în pleistocen și odată cu aceasta, activarea eroziunii pe verticală. În acest fel a luat naștere principalul Canion Colorado, dar și cele secundare, pe seama unei largi boltiri a întregii regiuni. Canionul Colorado taie toate formațiunile până la patul precambrian. Nu este exclusă fixarea traseului chiar pe unele falii și regiuni de captare și antecedentă. Există o retragere a versanților în condițiile climatice actuale, însoțită de crearea unor forme curioase (turnuri, piramide, trepte structurale) pe lângă un colorit variat dependent de natura depozitelor. Podișul este în ansamblu o succesiune de trepte dintre care unele de denudație, situate la altitudini cuprinse între 1500-2500m. Ele cuprind platourile Coconino, San Francisco, Trumbull ș.a. care trec de 3000m. Fluviul Colorado ("fluviul cu apele colorate – colorado") are un bazin care se

extinde către nord în statele Colorado și Utah. Aici primește pe Green River care, printr-un curs epigenetic traversează culmea anticlinală Uinta. Are o lungime de circa 3000km. Deși bazinul sau hidrografic este relativ extins, are o scurgere mai redusă mai ales din cauza puținătății precipitațiilor. Creșteri mai importante se constată odată cu topirea zăpezii. În condițiile de uscăciune de aici se dezvoltă tufișurile de chaparral cu stejari semperviriscenți cărora le iau locul spre sud stepa semiaridă și aridă, iar în deșertul Mojave și Gila speciile și asociațiile de uscăciune severă (fig.23).

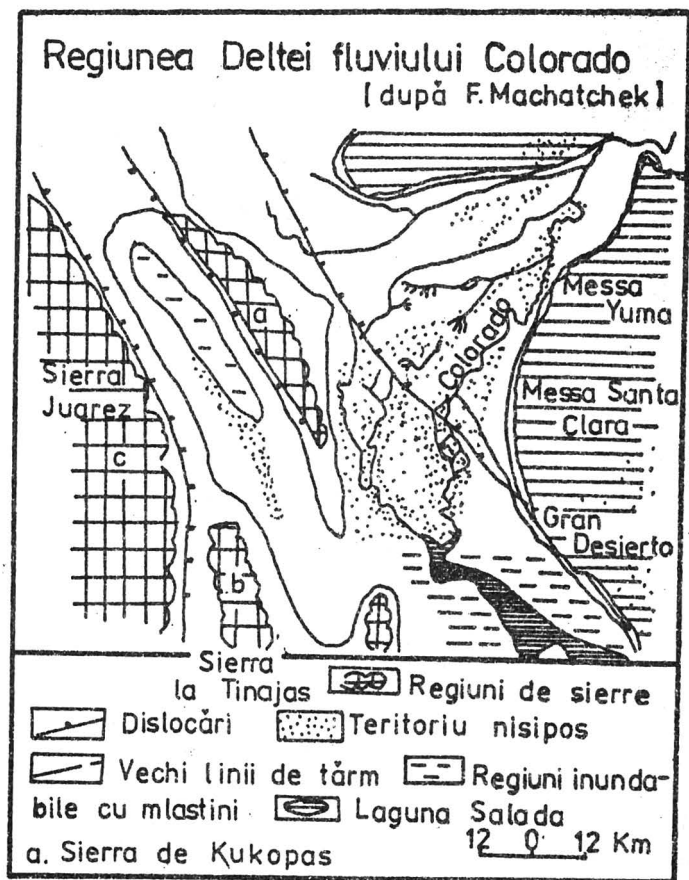

Fig. 23

5.9. SISTEMUL MUNȚILOR DIN REGIUNEA PACIFICĂ (COAST RANGE)

Se desfășoară de la granița cu Canada și până în nordul peninsulei California. De fapt acest sistem muntos este alcătuit din culmi longitudinale, paralele și foarte aproape de țarm.

5.9.1. MUNȚII COASTELOR

Încep de la muntele Olympus (2428m) și se termină la granița cu Mexicul. Au fost schițați în faza nevadiană (juristic-cretacic inf.) și definitivati în faza laramică (cretacic-paleogen) și mai târziu. Unele unități apărute ceva mai târziu, sunt discontinue și înguste străjuind litoralul. Uneori curgerile vulcanice postorogene fosilizează complet formațiunile anterioare. În ansamblu zona Pacifică aparține zonei interne și se suprapune axei geosinclinalului (W. Kenneth Hamblin, 1991) mezozoic, cu structuri, străpunse de intruziuni bazice. Regiunea era conturată la începutul cretacului. De la nord la sud, cumpăna de ape cunoaște reduceri de altitudini sau creșteri. Sunt traversați de râuri pe direcția est-vest, lasând uneori posibilitatea de comunicare cu litoralul pacific. Nu întotdeauna culmile sunt ascuțite ci, pe alocuri, iau un caracter de podiș; așa stau lucrurile cu împrejurimile M-ților Shasta (4317m). Unele dintre depresiuni și văi (Sacramento) sunt cantonate în regiuni cu puternice dislocații, longitudinale și transversale (San Andreas). Și țarmul are numeroase compartimente care se ridică sau coboară, probabil pe linii active, odată cu seria de sisteme muntoase. Este cazul faliei San Andreas desfășurată pe circa 800km, activă din paleogen și care delimitează unele blocuri mobile, prin dislocări și decroșări. Cea mai amplă rețea de flexuri care separă astfel de blocuri, se află în regiunea Golfului San Francisco. Însăși depresiunea golfului, inclusiv Golden Gate, este situată într-o regiune prabușită. Climatic, Sistemul Muntos Pacific, înregistrează diferențieri de la nord (Portland) spre sud (San Diego), atât în ceea ce privește cantitatea și repartitia precipitațiilor dar și a temperaturii. Astfel ploile orografice ajung la granița cu Canada la 2000mm anual (Portland 1100mm anual) pe

versanții occidentale, în timp ce, spre sud la San Francisco în condițiile unui climat subtropical ajung la 510mm/an și 260mm/an la San Diego, mai ales dacă ținem cont de doi factori și anume: influența curentului rece al Californiei și maxima subtropicală. În ceea ce privește vegetația, pe aceeași direcție nord-sud, se trece de la pădurile de conifere cu Sequoia sempervirens la arbuști, tufișuri și ierburi numite chapparral.

5.9.2. DEPRESIUNILE LONGITUDINALE

Se înșiruie de la nord la sud, începând cu Willamette, situată pe râul cu același nume, afluent al Columbiei și continuată cu depresiunea Californiei (Valea Soarelui sau Central Valley of California) și apoi cu golful Californiei.

Depresiunea Willamette se află cantonată între culmile Munților Coastelor spre vest și Munții Cascadelor spre est. Munții Coastelor în acest sector au o desfășurare nord-sud, în masive grupate, separate de râuri care se îndreaptă fie spre Pacific fie spre râul Willamette. Depresiunea are o lărgime mai mare, cu extindere tentaculară, la latitudinea orașului Salem până spre Portland în nord. Este străjuită spre est de înălțimi care depășesc 3000m (Hood, 3422m; Jefferson 3200m). Râul Willamette are o confluență foarte largă între Portland și Salem.

Depresiunea Californiei. Este situată între Munții Costelor și Munții Cascadelor (Sierra Nevada). Este o depresiune tectonică încadrată de falii, un mare bazin interior lung de circa 800km și lat de 100-150km, care a funcționat ca un golf umplut cu depozite marine lacustre aluviale, coluviale și proluviale, cu aportul celor două râuri Sacramento și San Joaquin sau a altora cu obârșiile în Sierra Nevada. Ca și depresiunea Willamette și aici are loc procesul de subsidență marcat și de marea grosime a depozitelor. Are legătură cu oceanul printr-o îngustă deschidere (fig.24).

Golful Californiei este separat de Depresiunea Californiei prin câteva culmi (Sierre), situate oblic față de dispunerea depresiunilor (Sierra Bernard, Mts. Pinos ș.a.) și au înălțimi ce trec de 2000m. De fapt Golful Californiei se continuă către nord printr-un culoar depresionar situat în regiunea lacului Salto -74m sub nivelul oceanului

Depresiunea Californiei și împrejurimi

Caractere ale reliefului

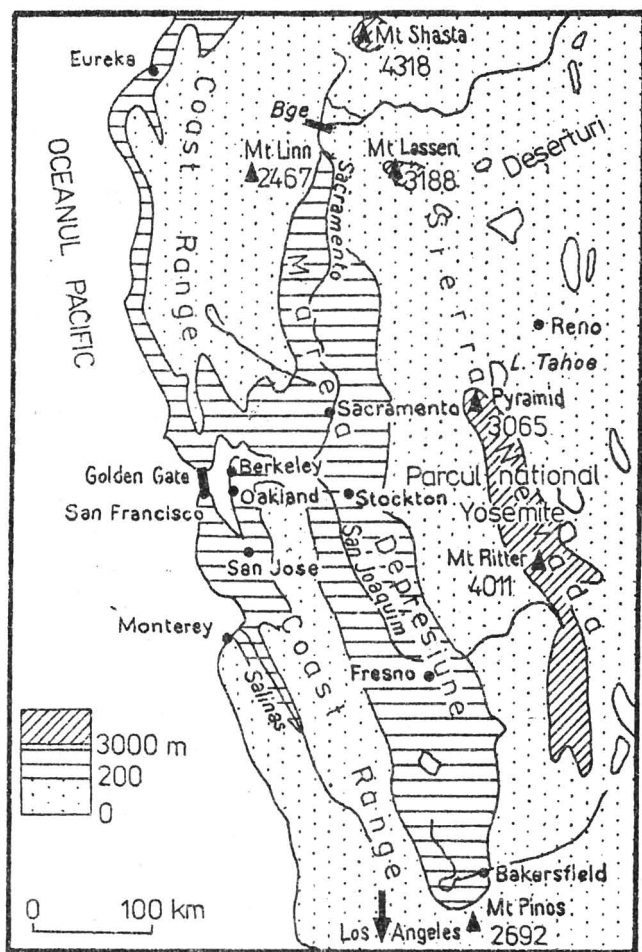

Fig. 24

planetar. Golful Californiei este încadrat de culmile peninsulei California și Culmile Sierrei Madre de Vest. Clima se repetă într-o oarecare măsură, asemănându-se regiunii Coastelor. Vegetația din regiunea Pacifică este formată din păduri pacifice, cu un număr mare de genuri și specii (subregiunea Nord-Americană de Vest). Mai frecvente sunt Picea siktensis, Abies grandis, Tsuga martensiana, Thuja Plicata, Sequoia gigantea, iar pe litoral palmieri. Aici se întâlnesc arborele mamut, mahonia ș.a. (I. Pop, 1979) iar dintre animale speciile de cerb, capra zăpezii, berbecul zăpezilor, veverița de Oregon, marmota ș.a.

5.9.3. MUNȚII CASCADELOR

Reprezintă cea de-a două grupare montană cuprinsă în sistemul muntos Pacific . Ea dublează culmile Munților Coastelor. S-a format în intervalul jurasic-cretacic (cutări nevadiene). Culmile se continuă unele pe celelalte, sau apar grupate, separat, de către înșeuări. Primul sector se desfășoară între culoarele (defileele) râurilor Frasier și Columbia. Aici se găsesc o serie de cratere, conuri (Baker, Glacier Peak, Rainier) a căror activitate a luat sfârșit deocamdată, existența vulcanismului fiind marcată de emanații postvulcanice (fumarole, mofete etc.). Altitudinile depășesc 3000-4000m (vf. Adams, Baker, Rainier). Această regiune înaltă cu mulți ghețari se termină prin câmpii joase către strâmtoarea Juan de Fuca și printr-un întins platou spre Stâncoși. Aici, ca și în altele din apropiere, este cunoscut și relieful glaciatic pleistocen (lacuri, văi, morene). Al doilea sector este cuprins între râurile Columbia și Klamath. Altitudinile maxime sunt date de câteva vârfuri, dintre care unele vulcanice, care scad în valoare de la nord (3427m) spre sud (2800m vf. Loughlin). Aici se află National Crater Park o regiune cu foarte multe forme de relief vulcanic. Al treilea sector se desfășoară în cea mai mare parte pe teritoriul statului California, între râul Klamath și deșertul Mojave. Incepe cu masivul Shasta (4310m) situat între râurile Pit și Shasta, separat printr-o înșeuare de Mt. Klamath. Pe culmile sale se întâlnesc ghețari și un relief glaciatic extins. Dincolo de râul Pit, spre sud, se află vulcanul activ Lassen Peak

(3180m) - un real pericol în regiune, dar și alte forme aparținând reliefului vulcanic. Este cazul calderii în care se găsește cantonat Crater Lake – calderă cuprinsă într-un mare platou vulcanic, În regiunea imediată a sa este prezent și relieful glaciatic. Principalul masiv Sierra Nevada – culme cu osatură granitică, străjuiește spre est, prin măreția și înălțimea sa (Whitney, 4420m) depresiunea Californiei. A înregistrat o înălțare în pliocen-cuaternar când, din jumătatea estică s-a scufundat o parte, dovada fiind și prezența Văii Morții situată sub nivelul oceanului planetar. Reprezintă un batolit încadrat de formațiuni geologice destul de diferite ca vârstă și duritate (șisturi cristaline, calcare, conglomerate etc.) Flexurile intersectează masivul separându-l în culmi și blocuri, unele îndepărtate de regiunea axială. Altitudinile și condițiile climatice, au influențat instalarea ghețarilor cuaternari și menținerea celor actuali. Având în vedere distribuția asimetrică a precipitațiilor pe cei doi versanți opuși, vestic și estic ai Sierrei Nevada, ca și a celorlalte culmi ce opresc binefacerile oceanice, există o repartitie diferențiată a vegetației. În timp ce versanții occidentali primesc cantități sporite și vegetația este mai bogată, în primul rând pădurea de conifere din care nu lipsesc speciile de Sequoia (arborele mamut), molidul gigantic (Picea grandis), cedrul, pinul (Pinus laurentiana) și multe altele, versantul opus, oriental, se remarcă prin gradul ridicat de uscăciune cu numeroase specii de arbuști și plante xerofile. Peisajul se modifică în altitudine, unde se înmulțesc plantele specifice etajelor subalpin și alpin. Sierra Nevada constituie o culme greu de traversat, dar există pasuri de înălțime care fac posibilă traversarea – Donner Pass, folosite și la amplasarea căilor ferate și rutiere transcontinentale (fig.25).

Profil geomorfologic pe direcția vest-est între Munții Coastelor-Oc. Atlantic

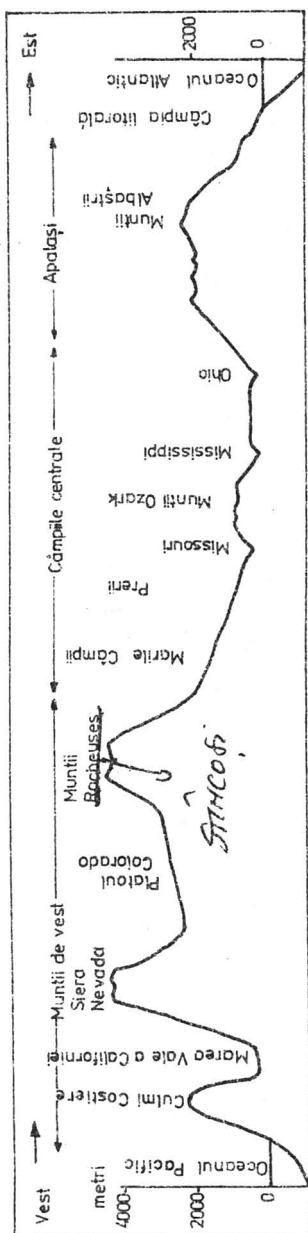

Fig. 25

Capitolul VI

POPULAȚIA S.U.A.

6.1 CONSIDERAȚII ISTORICE

Asupra controversatei probleme a provenienței băștinașului american oamenii de știință sunt unanimi în a considera că primii locuitori au venit aproximativ acum 25-15 mii ani*) din nord-estul Asiei peste Strâmtoarea Bering, neflăturându-se cel puțin teoretic ipoteza cu privire la popularea Americii, din lumea insulelor Pacificului (fig.26).

Indiferent de proveniență, asiatici sau polinezieni au venit treptat, stabilirea pe pământ american sfârșindu-se în mileniul IV I.C.H. O serie de date arheologice și etnografice, precum și texte antice atestă faptul ca fenicienii și cartaginezii, apoi navigatori din Asia de S și SE, vikingii, bretonii etc., au navigat cu succes în lungul sau în apropierea țărmurilor americane.

La numai cinci ani după descoperirile lui Columb, John Cabot atinge țărmurile Canadei, încât se poate spune că, la colonizarea teritoriului nord-american au concurat în secolele ce au urmat spanioli, francezi, englezi, olandezi în condițiile în care teritoriul american era locuit deja de circa un milion de amerindieni divizați în 600 de triburi cu 600 de dialecte, situați pe diferite trepte ale orânduirii primitive. Primii în căutarea unor drumuri spre Indii au fost, mai întâi spaniolii și olandezii cărora le-au urmat, la surt timp francezii. În primele decenii ale secolului XVIII cei mai numeroși au fost englezii care s-au stabilit

---

*) 65.000 * Hr. Începutul populării continentului în timpul fazei mijlocii a glaciației Wiscosin (teză admisă frecvent în ultimul timp).

POPULAREA AMERICII

(Cu 20000-15000 ani în urmă a avut loc migrația mongoloidă, din Asia în Alaska - David Waugh, 1984*)

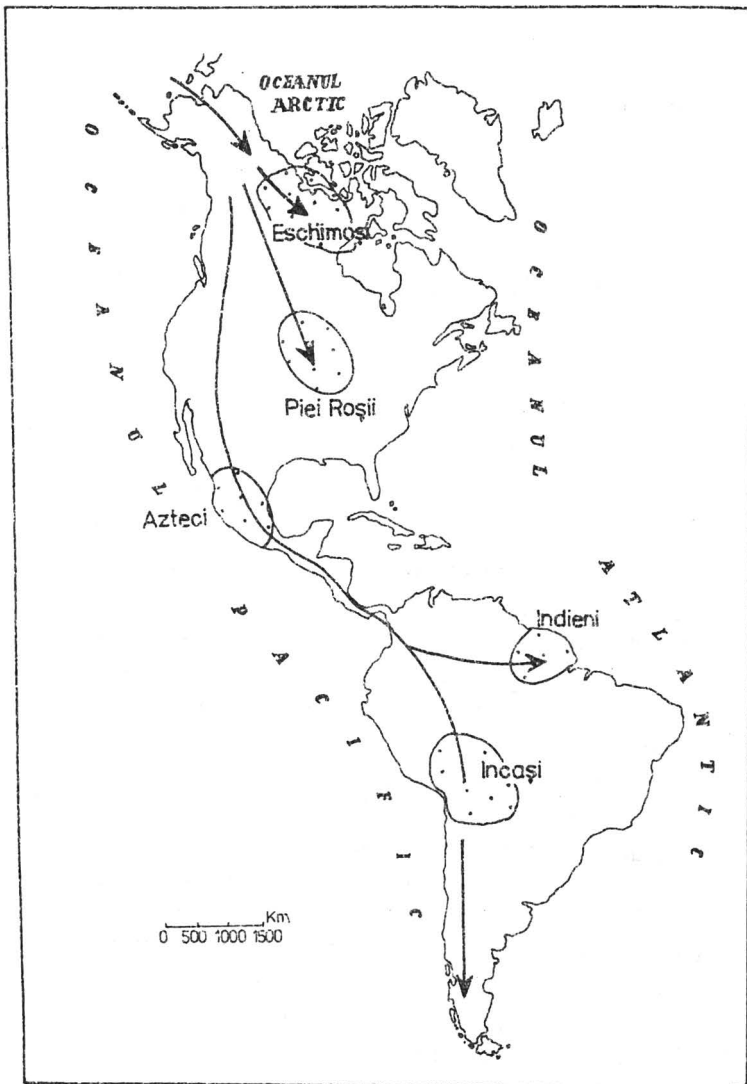

Fig. 26

*) Vezi pag. 105 (in trap.)

pe coastele de est ale Americii mai ales Între Golful St. Laurențiu în nord și Florida în sud. Între aceste limite un val numeros se stabilește în jurul orașului Boston de mai târziu și la sud de râul Potomac (fig.27,28,29,30).

Colonizarea S.U.A. a început undeva în sud, pe coasta Floridei unde spaniolii au întemeiat în 1565 orașul St. Augustine.

Dar mai durabile și mai populate au fost teritoriile care au constituit viitoarele colonii britanice. Unul din motivele care au determinat acest exod european a fost transformarea proprietății feudale agrare în proprietate capitalistă. Aceasta, însemnă printre altele deposedarea de pământ a multora din proprietari, determinând în consecință emigrări în masă dinspre Europa spre S. U. A., spre ținuturi care să le ofere mijloacele esențiale de existență.

Primele așezări, Jamestown –Virginia 1607 și Plymouth – Massachusetts 1620 au pus bazele coloniilor în sud și nord. În 1624 au fost întemeiate New York de olandezi sub denumirea de Nieuwe Amsterdam și, Delaware de suedezi în 1634 sub numele Noua Suedie. Ambele așezări au intrat în stăpânirea Angliei în 1664. Ultima dintre cele 13 colonii engleze, Georgia a fost fondată în 1733.

În 1690 populația coloniilor, exceptând aborigenii era de 250 000, pentru ca în 1776, când coloniile s-au declarat independente populația să numere 2,5 mil. locuitori. La sfârșitul sec. XVII Anglia încetează de a fi principalul izvor de emigranți astfel că primelor două mari grupuri, coloniștii englezi și autohtonii amerindieni, li s-au alăturat negrii africani, și un alt val european alcătuit din populație, irlandeză, franceză, elvețiană etc.

Urmările războiului de 30 de ani din Europa sancționau libertățile religioase în virtutea principiului CUJUS REGIO, JESUS RELIGIO declanșând o puternică emigrație germană, diminuându-se pe la 1750. Germanii s-au așezat pe teritoriile actuale ale statelor Pennsylvania și Virginia. Cerințele tot mai mari de forță de muncă din Lumea Nouă, crizele acutizate din Europa, explică formarea curentelor de emigrație din Europa către America. Victoria obținută de Anglia în războiul de șapte ani 1756-1763 a determinat guvernul britanic să accelereze politica de centralizare a teritoriilor britanice obligându-le să respecte legile Parlamentului.

AMERICA DE NORD ȘI DE SUD - Originea grupelor rasiale

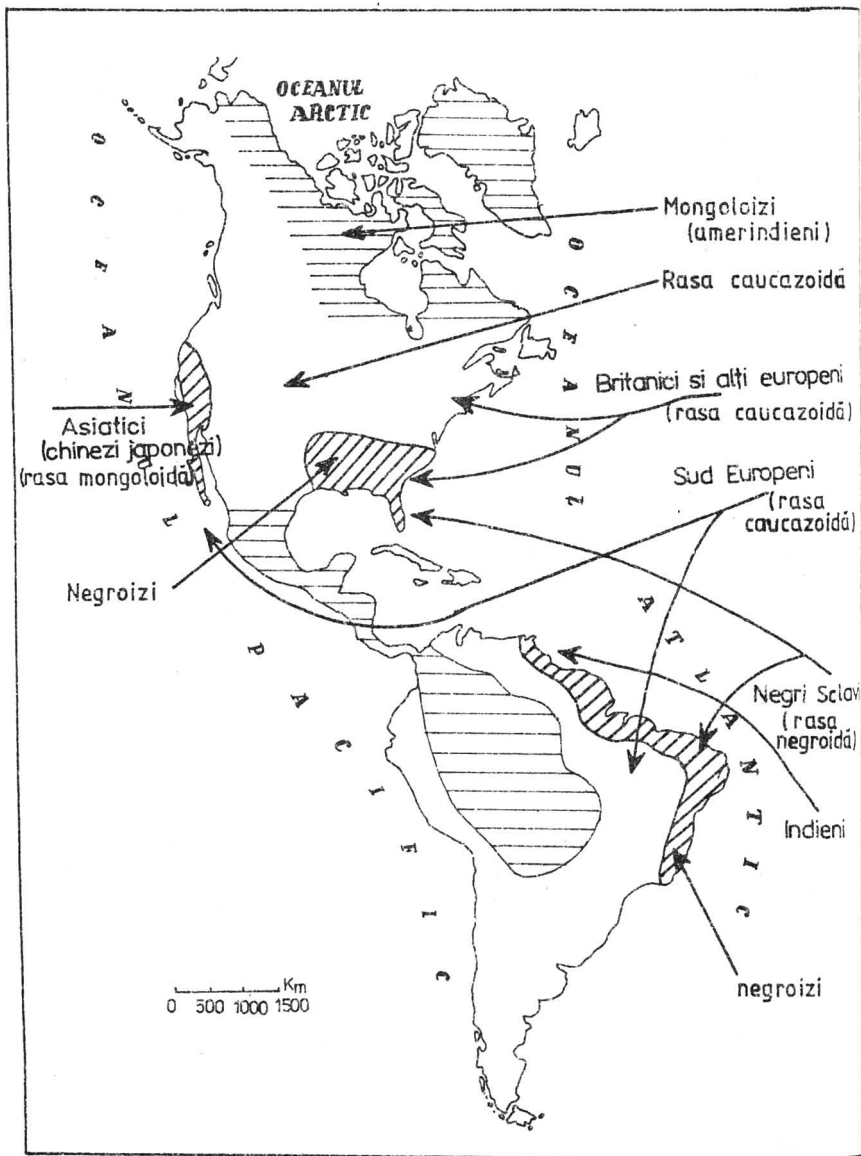

Fig. 27-28

Cele 13 colonii din 1783

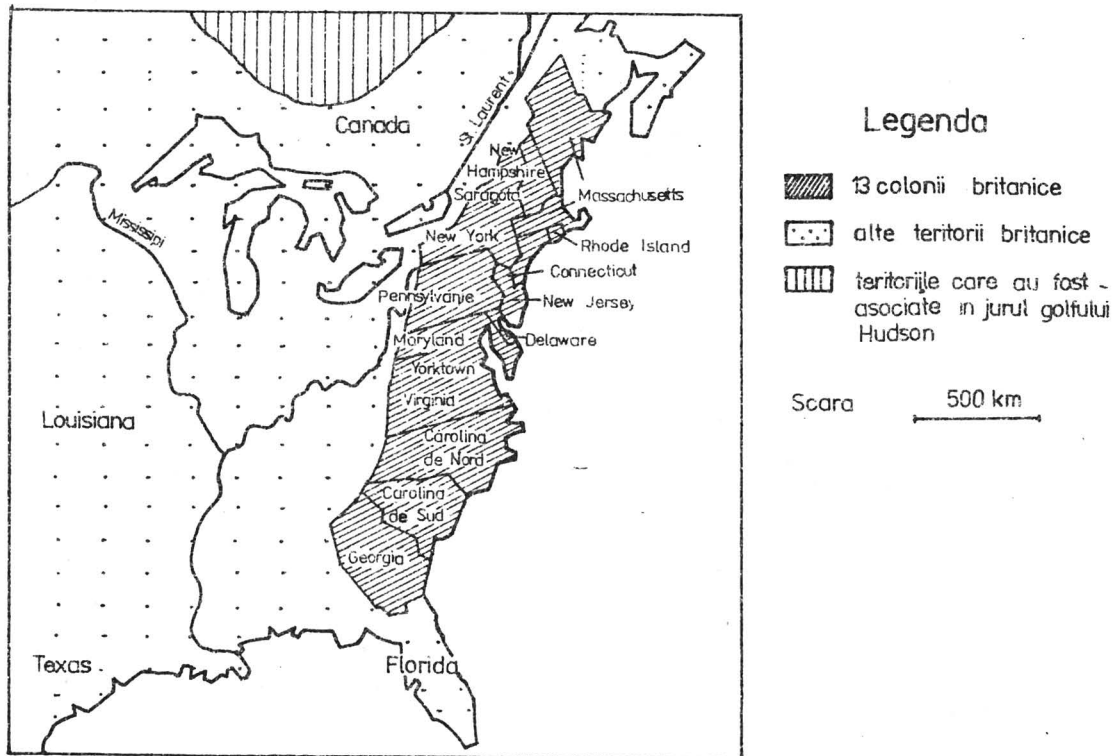

Fig. 29

STATELE UNITE ALE AMERICII ÎN 1850

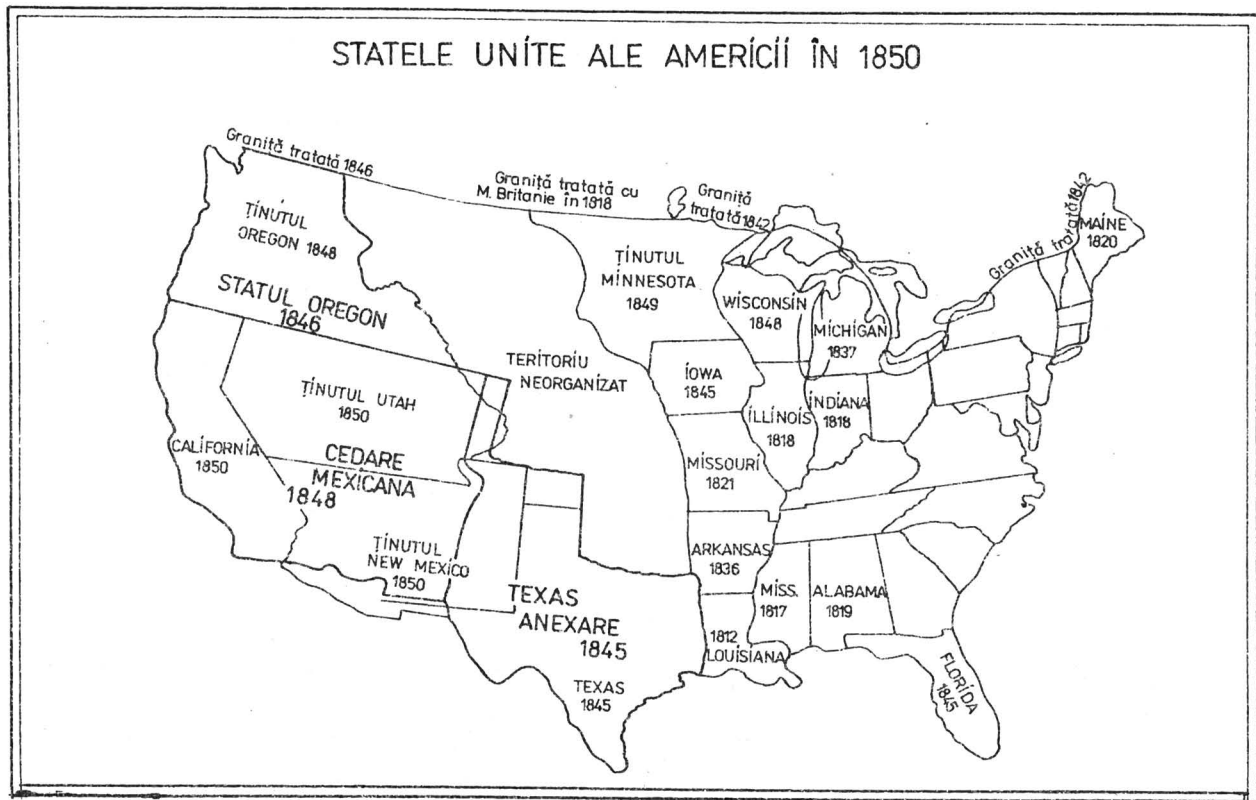

Fig. 30

Războiul de independență, 1775-1783, denumit și prima revoluție americană, a fost prima victorie anticolonială din istoria omenirii. Ostilitățile au început în 1775 la Lexington și la Concord și s-au încheiat la Yorktown –1781, silindu-i pe britanici să încheie tratatul de pace de la Versailles-1783.

Într-un interval de șapte decenii 1789- 1860 populația S.U. A. a crescut de la 4 mil. la 31 mil. locuitori, 25% din sporul populației fiind datorat emigranților, dintre care 40% irlandezi și 35 % germani.

Expansiunea spre vest și sud s-a făcut pe calea exterminării triburilor indiene, achiziționării teritoriului Louisiana de la Franța – 1803, a Floridei ce aparținea Spaniei –1819, a ocupării Texasului – 1844 în urma războiului cu Mexicul, a anexării unei suprafețe uriașe de la acesta -1848.

În circa 70 de ani 1783 –1853 teritoriul S. U. A. s-a mărit de la 2,3 mil.km² la 7,8 mil. Km², iar numărul statelor, a sporit de la 13 în 1790 la 34 în 1861. De asemenea în 1790 numărul sclavilor negri era de 680 de mii. iar în 1860 de 4 mil.

Revoluția industrială începută la sfârșitul sec. al XVII-lea a cuprins nord-estul și nord-vestul S. U. A. iar dezvoltarea pieții interne a impulsionat extinderea căilor de transport. În 1861 datorită adâncirii conflictului dintre nord și sud cu privire la sclavie, au început ostilitățile între sudul sclavagist și nordul ce se baza pe principiul muncii libere, acest război fiind declarat a doua revoluție americană (1861-1865). În primul deceniu după războiul civil în S. U. A. se încheie și revoluția industrială.

Expansiunea către vest a continuat într-un ritm accelerat, ajungându-se până la Pacific, triburile indiene fiind izgonite în rezervații. Numărul statelor a sporit de la 34 în 1861 la 45 în 1896.

Creșterea populației a continuat înregistrându-se 31 mil. în 1860 și 76 mil. în 1900, în urma venirii unui nou val de emigranți, circa 14 mil din Europa de sud și sud-est. Acesta cuprindea o mare varietate de grupuri etnice: italieni cehi, slovaci, maghiari, polonezi, ruși, evrei, români din Transilvania (25-30de mii.în 1900.)

Paralel cu concentrarea producției, a centralizării capitalurilor, a mecanizării agriculturii, creșterea oligarhiei financiare, are loc expansiunea către interior și peste granițe. Astfel, S. U. A. achiziționează

Alaska de la Rusia cu 7mil.dolari în 1867, apoi Arhipelagui Samoa, portul Pago-Pago 1889 iar în 1898 i-le Hawaii pentru ca tot în 1898 să profite de războiul coloniilor spaniole anexând Filipinele, Porto-Rico și ins. Guam. Odată cu înregistrarea unor sporuri serioase în producția agrară, populația S.U.A. crește de la 76 mil. în 1900 la 98,6 în 1914 în care imigranții erau de 14,8 mil., (români-150 000), ceea ce asigurau economiei un rezervor imens de mână de lucru ieftină. Acum, numărul statelor a ajuns la 48.

Între 1820-1974 circa 47 de mil. de oameni au participat la popularea S.U.A. dintre care 36 mil. erau europeni, apoi din America 9mil., 2,9% din Asia, Africa și Oceania. Dealtfel sec. XIX poate fi considerat cea mai însemnată perioadă de populare din istoria S.U.A. În sec. XX emigrația însumează 6 mil. Scăzând din intensitate, Europa nu mai constituie sursa de bază, primul loc ocupându-l Asia. Astăzi deplasarea europenilor, către statele New York și California, numărul celor sosiți menținându-se la 300-400 000pe an, are un rol redus în creșterea numerică a populației S.U.A. Acțiunile agresive mondiale s-au intensificat iar S.U.A. participă la războiul din China 1899-1901, în America Centrală 1912-1916 precum și la Antantă în primul război mondial. Perioada dintre cele două războaie mondiale se caracterizează prin mari revolte ale proletariatului, paralel cu criza economică din 1929-1933, ce a spulberat prosperitatea americană (17 mil. șomeri.)

New-Deal-ul o politică liberală (1936) moderată a burgheziei monopoliste, cu reforme și concesiile față de masele largi a dus la creșterea populației în 1940 la 132 mil. locuitori. De asemenea S.U.A. își intensifică treptat eforturile în dezvoltarea științei și tehnologiei fapt confirmat prin supremația sa în al doilea război mondial.

După al doilea război mondial îmbinarea unui uriaș complex militaro-industrial, cu exportul de capital, a căpătat o pondere uriașă, fapt reflectat și în creșterea populației de la 150 mil. în 1950 la 215 mil. în 1976 și, a numărului statelor la (50 cu-Alaska în 1958 și Hawaii în 1959). Se adaugă posesiunile extrateritoriale Porto -Rico (1974) precum și regiunile: canalul Panama, I-le Virgine Americane din Antile, Samoa Americană, I-ns Guam, Arh. Mariane, Caroline și Marshall din Oceanul

Pacific toate administrate de S.U.A. Mărirea numărului statelor Uniunii dar și a suprafeței și numărului de locuitori, reflectă procesul de desfășurare istorică a fronturilor de extindere îndreptate în general de la est spre vest. În prezent S.U.A. are o suprafață de 9,5km și o populație de 287 mil. locuitori.

Aspectul actual al S.U.A. oferă o imagine vie a activității umane desfășurate pe un spațiu de dimensiuni uriașe, concretizată în gradul înalt de dezvoltare a tehnicii, ca rezultat al unei evoluții relativ scurte dar într-un ritm intens și accelerat. Procesul de populare al S.U.A. a cunoscut etape și faze importante odată cu venirea valurilor de emigranți din Europa și Africa fiind legat istoric de termenul de frontieră al cărui conținut nu reprezintă o simplă limită ci un areal schimbător. Această frontieră a reprezentat materializarea unor etape istorice în care a avut loc mutarea ei tot mai spre vest, de la Appalachii spre Ohio apoi către Mississippi și Missouri și, disparând la vest de Cordilieri. Dacă se face referire la evoluția „frontierei”, statele Uniunii au trecut succesiv prin câteva faze de dezvoltare social-economică.

Prima a amerindienilor agricultori, vânători și a exploratorilor albi, faza comercianților ce fondează factorii în ținuturi nelocuite, faza populării de către coloniștii agricultori, faza de pionerat când peisajul geografic a suferit mari schimbări, faza industrializării și urbanizării ce a deschis o etapă de dezvoltare continuă a teritoriilor și faza actuală de conservare și protejare a societății umane.

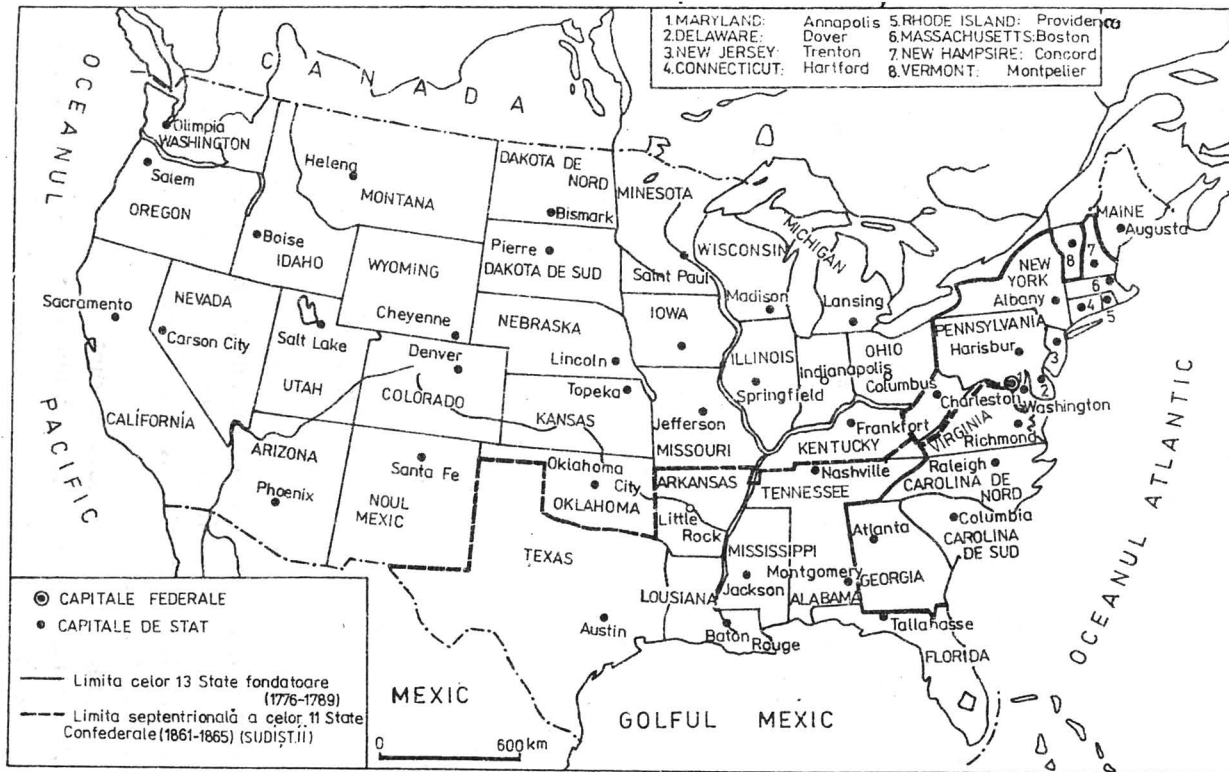
În așa cum s-a văzut în S.U.A. populația este produsul unui amestec de rase. Amerindienii, cei mai vechi locuitori, au fost numiți de către europeni cu un termen generic indieni pentru ca, ulterior, în funcție de locul unde s-au stabilit să capete nume proprii: cheyennes, sioux, appashi, comanch. Considerând că sunt originari din Asia (Siberia) și fiind ruși de locurile lor de baștină ar fi evoluat original situându-se pe diferite trepte de civilizație fie că se găseau în Yucatan, Mexic, Peru. Cei mai mulți nomazi și seminomazi se ocupau cu vânătoarea – principalul mijloc de existență. Triburile din sud-vestul S.U.A (Pueblos) erau sedentare și se ocupau de agricultură, iar cele din estul fluviului Mississippi cu cultura cartofului porumbului și pescuit .

La venirea albilor, amerindienii erau circa un milion fiind răspândiți cu precădere la est de Mississippi. Numărul a scăzut rapid, astfel că în 1900 se estimează că existau 227 000. Azi, împreună cu metișii, reprezintă 2,8% din populația țării. Deposedăți de pământuri s-au retras mereu spre vest., În zilele noastre sunt întâlniți în regiunile deșertice și semideșertice din vestul S.U.A., un număr mai mare aflându-se în California unde, înainte de ocupația spaniolă, erau circa 133 000. Se mai găsesc în statele: Utah, Arizona, New Mexico, Wyoming, Oklahoma, North Dakota, South Dakota în rezervații, unde s-a remarcat o oarecare tendință de creștere: 244 000 în 1920, 792 000 în 1972 1,2 mil. în 1995. Procesul de integrare al indienilor la condițiile vieții moderne din S.U.A. se desfășoară lent, motiv pentru care ei păstrează un nivel de viață sub nivelul celorlalți locuitori ai țării (fig. 3 la, b). Și astăzi se vorbesc dialecte hopi, navajos, sioux recunoscute oficial. Dacă sistemul rezervațiilor a favorizat păstrarea obiceiurilor și tradițiilor, el a fost în schimb un obstacol în atragerea băștinașilor în activități productive, iar modul de viață din clanuri imprimă valori mari ratei morbidității și mortalității.

În S.U.A. se întâlnește cel mai mare amestec de populații de pe glob. Veniți ca emigranți, sau ca sclavi, negrii sunt răspândiți pe tot teritoriul S.U.A. încă din secolul al XVII-lea. În 1790 reprezentau 19,35% din populație, în 1970 erau 22mil. pentru ca în 1995 să fie 33 milioane. Cele mai mari ponderi ale populației de culoare se găsesc în statele sud-atlantice District of Columbia 73%, Virginia 25%, Maryland 18% în statele Louisiana 31%, Arkansas 20%

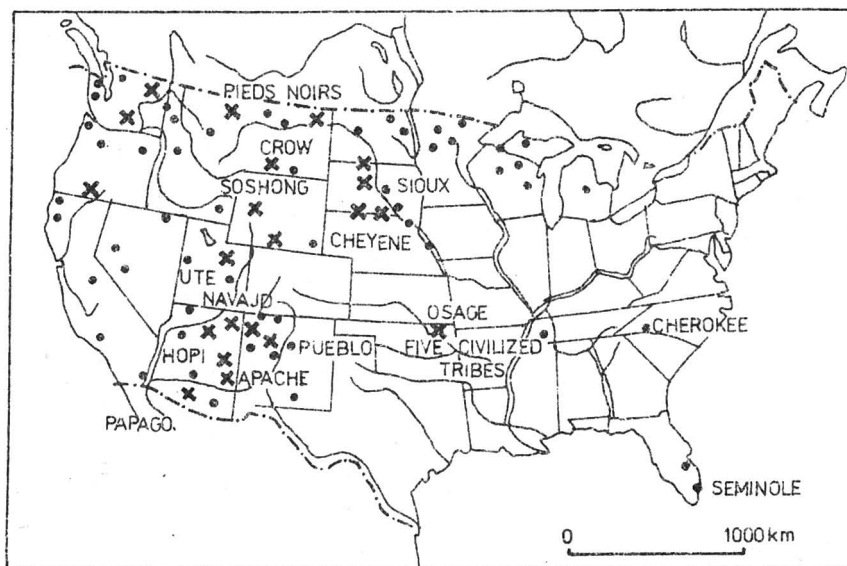
District of Columbia este singurul stat din S.U.A. unde numărul negrilor îl întrece pe cel al albilor, prezența lor fiind remarcată mai ales în ateliere și servicii casnice. Exceptând California, în jumătatea vestică a S.U.A. numărul negrilor este redus, sosirea lor aici fiind apreciată a se fi întâmplat după primul război mondial. Negrii reprezintă în această parte 5% din populația statelor respective. Repartiția generală a populației de culoare în S.U.A. este legată de practicarea unor activități economice legate de industria minieră sau plantațiile de bumbac, unde, negrii au fost folosiți mai întâi ca sclavi. Cultura bumbacului pe câmpiile din sud de-o parte și de alta a fluviului Mississippi, a avut un rol

FORMAREA STATELOR UNITE, STATELE ȘI CAPITALELE

Fig. 31a

S.U.A. – Rezervații indiene

LEGENDA

✕ principalele rezervații indiene

• alte rezervații indiene

Fig. 31 b

important în viața națiunii americane la începutul sec. XX când, a necesitat un număr mare de forță de muncă. Numărul redus al negrilor în Idaho, Utah, Wyoming, Montana, North și South Dakota, Minnesota se explică într-o măsură oarecare prin existența unor condiții naturale, mai puțin favorabile.

Emigranții din țările Asiei sunt în principal chinezi și japonezi. Ei au venit la jumătatea sec. XIX atrași de bogățiile Californiei, unde formează 5% din populația statului. Și în restul țării, de exemplu în Chicago, se întâlnesc japonezi dar și alți asiatici. În ultimul timp s-a

remarcat o concentrare a populației asiatice (chinezi, indieni, indonezieni, coreeni, filipinezi, polinezieni) în orașul New York. În 1995 numărul lor depășea 100 000.

Se remarcă un număr mare de mexicani, răspândiți în Texas și California, unde desfășoară mai ales activități agricole sezoniere, traversând Rio Grande. În ultimii ani există o tendință de migrare spre partea continentală a S.U.A din Porto-Rico și I-le Hawaii.

6.2 DINAMICA, REPARTIȚIA ȘI STRUCTURA POPULAȚIEI

Aprecierile asupra evoluției populației în actualul teritoriu al S.U.A., până în sec. XVII, au arătat că în jurul lui 1650 populația S.U.A. era de 50 de mii iar în 1690 de 211mii locuitori. În secolul următor când emigranții în cea mai mare parte europeni, încep să se fixeze în imensele teritorii din Appalachi, în număr tot mai mare, populația crește de la 310 mii locuitori în 1710 la 4 mil. locuitori în 1790.

În întreg intervalul 1790-1995 populația a sporit de la 4 mil. la 285 mil. locuitori. Cele mai însemnate creșteri medii anuale calculate la 1000 locuitori, la nivel federal, au fost înregistrate la jumătatea sec.XIX astfel: 1790-1860, 34% între 1800-1810, 36% și între 1840-1850, 37%.

În deceniile care au urmat până la anul 1900 sporul populației scade la 21%. Creșterea vertiginoasă a economiei S.U.A. prin dezvoltarea industriei, agriculturii, transporturilor și a altor ramuri nu numai în orașele din lungul coastei atlantice ci și în cele din sudul Marilor Lacuri sau, în teritoriul situat la est de Mississippi a concentrat peste jumătate din populația țării. La nivel federal, se observă că, în timp ce pe coasta atlantică se cunosc creșteri însemnate ale numărului populației, în sud și în statele dintre Mississippi și Stâncosi creșterile sunt lente, s-au se înregistrează chiar scăderi. După 1900 creșterea este lentă, pentru ca în preajma primului război mondial creșterea medie anuală să fie de 14%. După criza economică din 1927-1930, cu urmări negative sub aspect demografic, creșterea medie a fost de 7%.

Reechilibrarea economică după al doilea război mondial, a dus la o nouă tendință de emigrări, în care ritmul mediu anual de creștere urmează o linie ușor ascendentă 14,55% în 1950, 18% în 1970, și 20-21% în 1995.

Considerată pe grupe de state, cea mai însemnată creștere, au avut-o statele vestice (între 1920-1970 circa 29mil. în California, apoi Oregon și Washington). După 1970 și până în prezent creșterile cele mai mari s-au înregistrat în statele de mai jos:

CREȘTERI (ÎN MILIOANE)

STATUL	1970	1995
California	9mil.	30mil.
Florida	6mil.	13mil.
Arizona	1,7mil	3,5mil.
Tennessee	3,5mil.	5mil.
Texas	11mil.	17mil.
Virginia	4mil.	6mil.
Alaska	300mii.	500mii.

SCĂDERI

STATUL	1970	1995
Iowa	3mil.	2,7mil.
Kansas	3mil.	2,4mil.
District of Columbia	800mii.	590mii.

Admițându-se același grad de fertilitate s-a calculat că, populația S.U.A. va atinge cota celor 300mil. locuitori în perioada 2005-2010. S.U.A. se înscriu printre țările lumii cu un spor natural ridicat, explicat printr-o natalitate ridicată și mortalitate scăzută.

Indicele de natalitate este de 16 la mie, 1995 la nivel federal, cu mari diferențieri pe state și, din ce în ce mai puțin contrastante pe naționalități. Cel mai ridicat indice de natalitate îl are District Of Columbia 27% și statele Virginia 25%, Maryland 23%. În jur de 20% înregistrează statele montane sud – atlantice, iar sub medie statele pacifice și nord-vestice.

Indicele de mortalitate este de 7-9%, manifestând variații sensibile între state. În Alaska și I-le Hawaii este de 5-6% iar în District Of Columbia și NE-ul S.U.A. de 10-11%; aici și numărul de accidente de circulație este cel mai ridicat din S.U.A. Din analiza piramidei pe grupe de vârstă, S.U.A. se încadra, până în anii 1985-1987 în grupa țărilor cu o populație tânără, unde, cei cuprinși între vârstele de 22-40 de ani reprezentau 1/3 din totalul populației. După 1988 ponderea grupei de vârstă 20-44 ani era de 40% din totalul populației. În acest fel populația S.U.A. dar și a Canadei este considerată o populație matură.

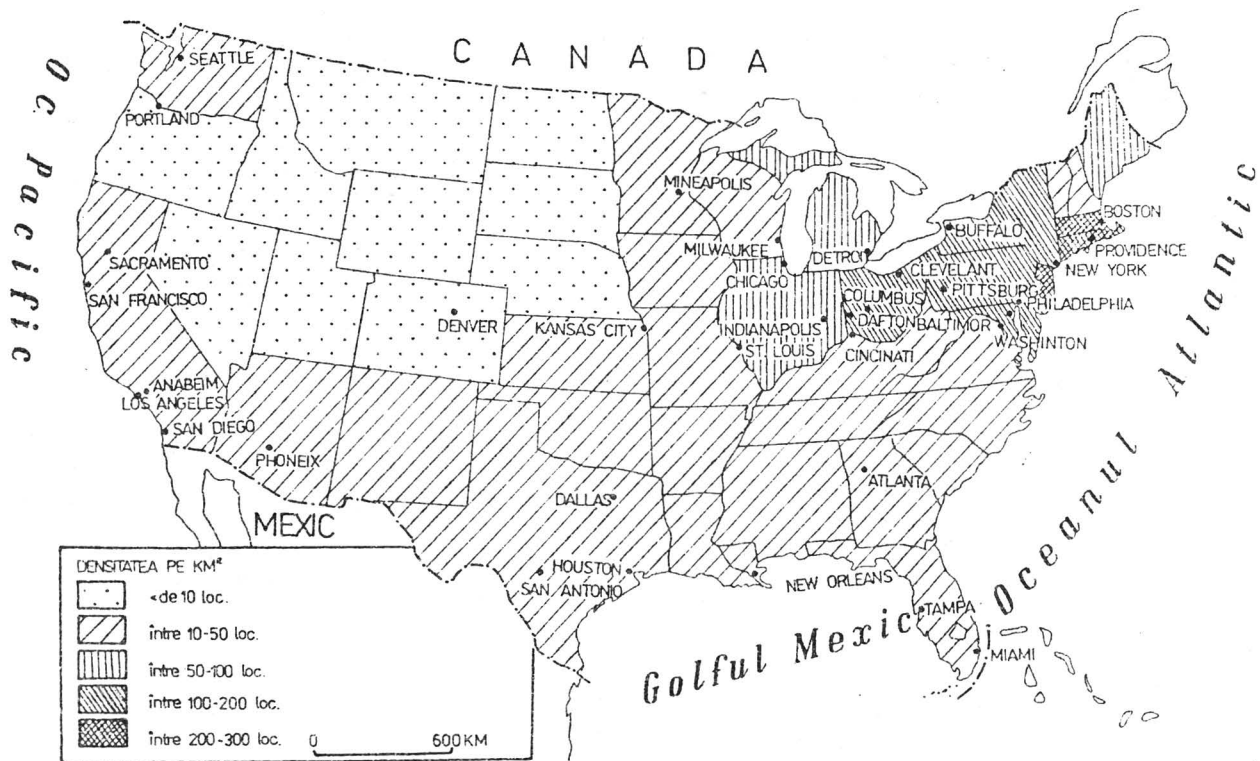
Speranța medie de viață este de 75 de ani în statele Dakota de Nord și sud, Minnesota, Colorado, Nebraska, Iowa, Utah dar și în Connecticut și I-le Hawaii, 73-75 ani în nord-vestul S.U.A., 65-69 ani în statele sudice Alabama, Mississippi, Georgia, South Carolina.

Nivelul dezvoltării economice a diferitelor regiuni, precum și varietatea condițiilor geografice explică în bună măsură marile diferențieri ce există în repartiția teritorială a populației din S.U.A. Densitatea medie este de 27-28 loc./km², însă, analizată teritorial această densitate prezintă diferențieri contrastante. Astfel valoarea de 158loc./km² din statele din nord-est este net superioară densității medii a statelor centrale și vestice 10-15loc/km², excepție face California cu 50-85loc.km². O diferențiere distinctă se observă între New York, New Jersey, Pennsylvania cu densități medii de 150-170 loc./km² sau Ohio, Indiana, Illinois, Michigan cu 90-100loc./km² și statele vestului muntos: Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, New Mexico, Arizona, Nevada, Utah cu circa 5-10 loc km²(fig.32).

Arealele cu densități mari și foarte mari se întâlnesc în NORD-ESTUL S.U.A., unde se află cea mai puternică zonă industrială a țării desfășurată între coasta atlantică și Marile Lacuri.

Alte concentrări, apar doar insular în sudul Louisianeii, sud-estul Texasului, nord-vestul statelor Illinois și Missouri, sud-estul Minnesotei pe coasta pacifică a Californiei și în statul Washington. Aproape jumătate din suprafața S.U.A. situată la vest de meridianul de 100 long. vestică are o densitate scăzută.

Două areale alungite pe direcția nord-sud în limitele statelor Nevada, Utah, Idaho, Arizona în zona muntoasă, au o populație rară datorită climei aride, lipsei apei și implicit valori scăzute ale densității populației.

S.U.A. - Densitatea populației

Fig. 32

6.3 POPULAȚIA URBANĂ ȘI UNELE CARACTERISTICI ALE REȚELEI DE ORAȘE

În S.U.A., ca dealtfel pe întreg continentul american, formarea rețelei urbane s-a datorat inițial imigrației europene, orașele fiind în general noi. Popularea timpurie și mai intensă a zonei litorale atlantice a creat toate condițiile pentru dezvoltarea ulterioară a rețelei urbane. Localizarea orașelor, viitoare complexe industriale din lungul litoralului atlantic, a fost determinată de poziția lor geografică ce a permis legături lesnicioase atât cu interiorul S.U.A.cât și cu alte zone ale lumii. Imensitatea teritoriului, varietatea condițiilor naturale, a valorilor socio-economice incontestabile, au statuat o puternică dezvoltare a rețelei urbane cu o structură și repartiție teritorială foarte diferită (fig.33).

Creșterea populației urbane s-a realizat îndeosebi, prin intermediul migrației alături de creșterea naturală (ex. Chicago circa 39 000 în 1850, 1,5 mil. în 1900, 8 mil.în 1995.) Țesătura cea mai deasă a rețelei urbane a S.U.A. este concentrată în nord-est, orașele formând un areal continuu de la Boston –Massachusetts în nord, până la Norfolk-Virginia în sud, pe o lungime de 750 de km și o lățime cuprinsă între 100 și 250 km. Această nebuloasă urbană formează megalopolisul “BOSWASH”. În partea centrală și vestică a S.U.A. rețeaua urbană este formată din mai puține orașe mari (Chicago, Los Angeles, San Francisco) dar multe orașe mijloci și mici. Ele au generat aici două megalopolisuri “SANSAN”, la Pacific (San Francisco, San Diego) sau în partea central- nordică la sud de Marile Lacuri - “CHIPPITS”. O caracteristică a rețelei urbane a S.U.A.o constituie existența unor aglomerări urbane de tipul conurbațiilor. În astfel de regiuni locuiește o mare parte din populația urbană a țării. Dacă în 1970 erau declarate 265 de concentrări, urbane între care, 34 depășeau un milion de locuitori, azi sunt 302, din care 50 au peste un milion locuitori. Ca fenomen actual se remarcă o creștere mai rapidă în zonele suburbane decât în orașele centrale (fig.34).

Populația zonelelor suburbane sporește numeric mai mult decât orașul propriu-zis, atât prin tendințele orășenilor de a avea locuințe în zone mai liniștite, cât și prin afluxul populației rurale atrasă de oraș, populație care se stabilește în jurul acestuia (fig.35 a,b) .

S.U.A. - Principalele centre urbane

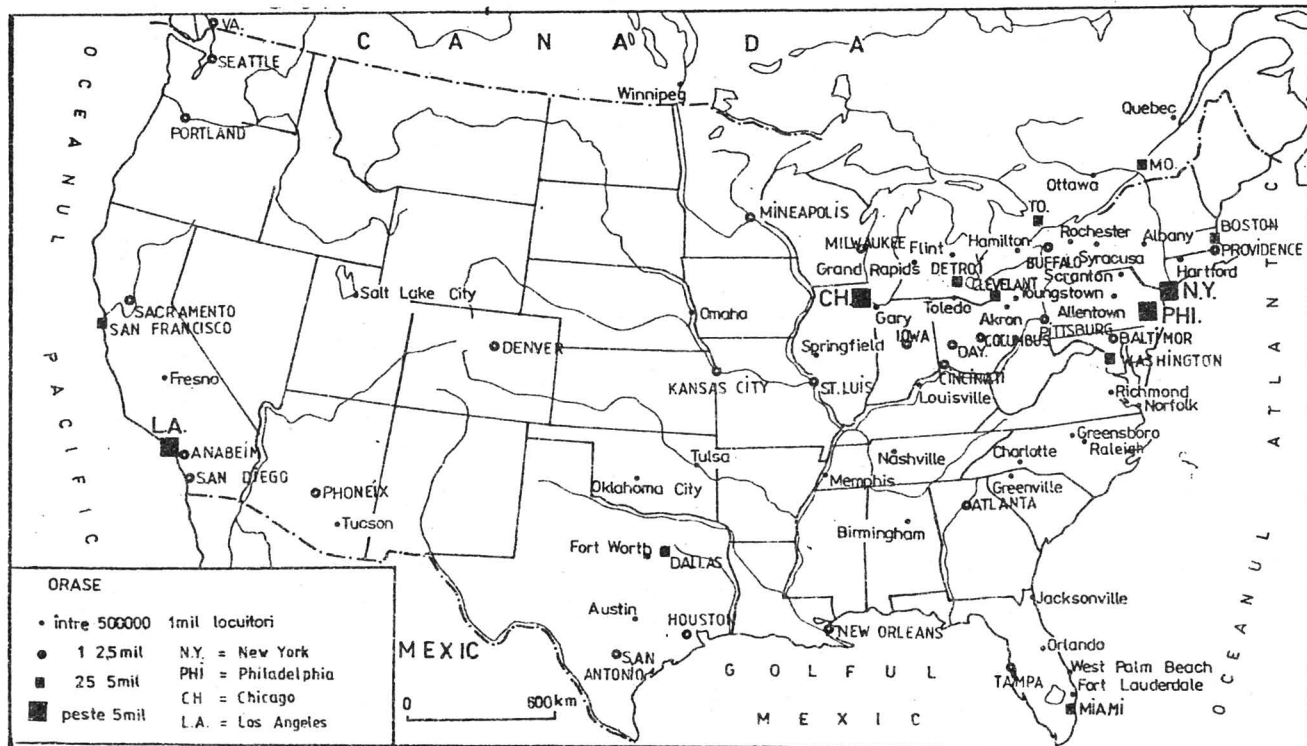

Fig. 33

Aglomerății urbane în S.U.A.

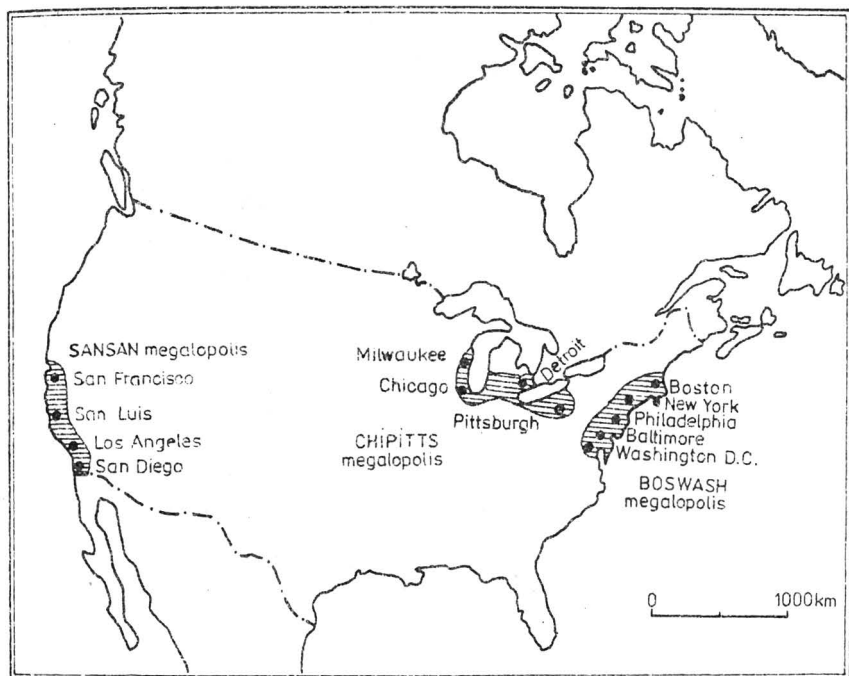

Fig. 34

Dintre cele 77 de orașe ce depășesc 300 000 locuitori, luate fără suburbii, unele înregistrează creșteri foarte lente 2-3% Atlanta, New York, Norfolk, dar și scăderi -3 sau -4% Oakland, St. Paul, Washington. În alte orașe scăderile sunt și mai accentuate St. Louis -20%, Cleveland -16%, Pittsburgh -14%, Buffalo -12%, Birmingham -12%. Interesant este fenomenul de creștere a populației în Jacksonville 178% port și stațiune balneară în Florida, Nashville 170%, centru activ legat de Valea Tennessee, San Jose 125% centru economic al văii San Joaquin din California. Creșteri destul de mari au înregistrat Indianapolis 67%, Houston 40%, Phoenix 37%, Columbus 30%, Memphis 25%, San Diego, Toledo și Tulsa câte 15-20%.

Fenomenul de descongestionare a marilor metropole, poate fi relevat printr-un alt fapt caracteristic vieții urbane americane. Astfel capitalele statelor nu sunt, decât în cazuri rare, cele mai mari orașe din cuprinsul acestora: Sacramento capitala Californiei, este cu mult întrecut de Los Angeles și San Francisco; statul Texas cu capitala Austin cuprinde și orașe mai mari cum sunt Dallas sau Houston. În anul 1995 din populația totală a S.U.A. circa 140 de mil. trăia în zonele suburbane . La această dată din totalul de 74% populație urbană circa 42% era concentrată în orașe ce depășeau ușor un milion de locuitori.

S.U.A. - Megalopolisul BOSWASH

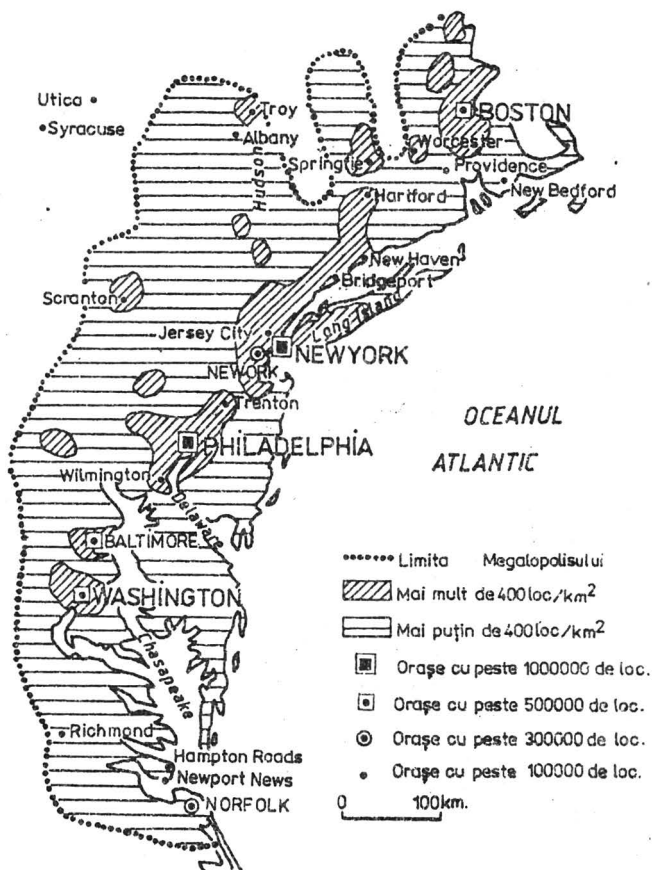
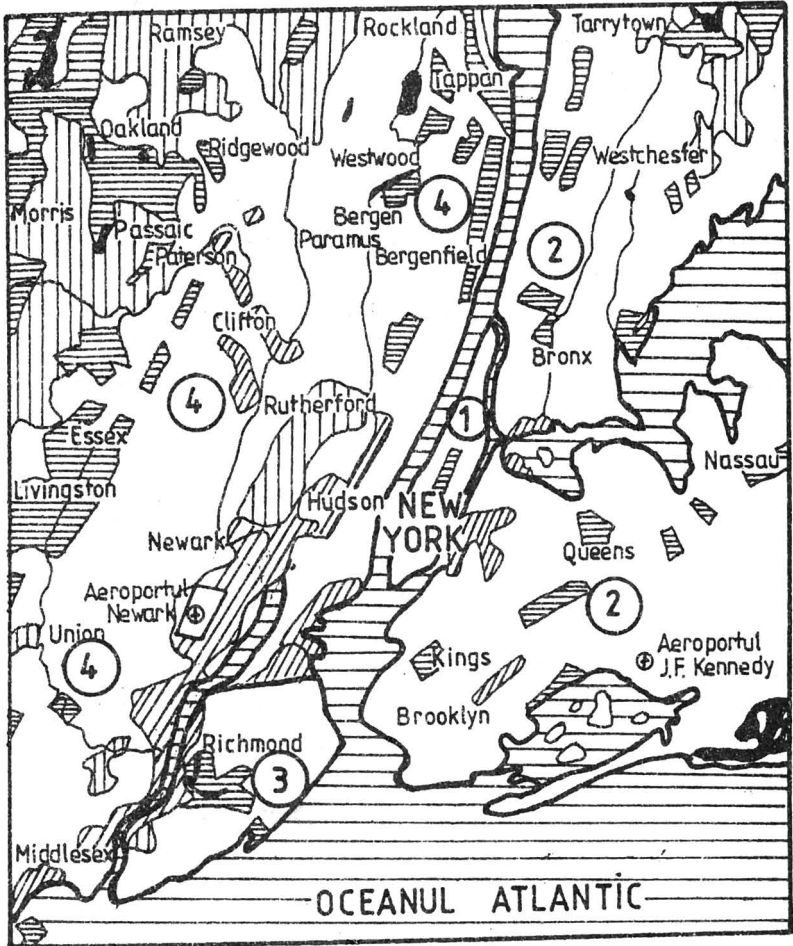

Fig. 35a

NEW YORK

- Industrie
- Spații verzi
- Spații neutilizate
- Spații rezidențiale, comerciale etc.

- ① Densitatea populației > 24.000 loc.
- ② Densitatea populației 5.000-15.000 loc.
- ③ Densitatea populației 2.500-5.000 loc.
- ④ Densitatea populației 1.000-2.000 loc.

Fig. 35b

S.U.A. parcurge astăzi un nou proces de transformare demografică, datele recente, 1990-1992, indicând o dispersare a populației. Aceasta părăsește orașele mari și suburbiile și se stabilește în localități de provincie și zone rurale, preferând locuri cu o densitate mai mică, nefiind nici rurale, nici suburbane, îmbinând caracteristicile ambelor categorii. Se creează în acest fel un nou tip de comunitate, difuză, fragmentată și lipsită de un centru ; dezideratul îl reprezintă forma "NOII PROVINCII". Acest fenomen care este încă în derulare, a schimbat și, va schimba unele caractere demografice și, este capabil să dea naștere unor migrații de amploare. În esență, specificul acestei evoluții constă în apariția unor așezări și zone economice cu o densitate mică, mai mică decât a zonelor suburbane. Mulți americani se întorc la locurile părăsite, repopulându-le, dând naștere unor comunități cu totul noi .

"NOUA PROVINCIE" este întâlnită la periferia marilor orașe, în vecinătatea orașelelor aflate la mari distanțe față de primele, de-a lungul cursurilor de apă și al zonelor litorale, în apropierea zonelor populate de pensionari, sau celor destinate activităților recreative, în zone agricole secundare sau în lungul drumurilor de țară. Asemenea așezări au apărut în sudul statului New Hampshire unde, noile industrii permit populației un mod de viață semirural, în văile din Vermont unde există o prosperitate a firmelor particulare, în sudul statului New Jersey regiune ce oferă o paletă recreativă vârstnicilor, în nordul statului Michigan unde ritmul de sporire a populației este mai rapid decât în sudul statului, în depresiunile munților Appalachi din Kentucky și Virginia de vest, unde populația s-a întors în locurile pe care le-a părăsit în anii '70 atrași de oferta locurilor de muncă, în Tennessee și vestul Virginiei pe platourile odată izolate pe care autostrăzile și aeroporturile le-au făcut lesne comerțului, în multe regiuni din bazinul fluviului Missouri în jurul micilor comunități de pensionari, de-a lungul fluviului Colorado, la sud de Las Vegas, unde s-au stabilit oameni atât de pe coasta de vest cât și de pe cea de est, în nordul statului Idaho unde terenurile ieftine atrag populația din mediul urban etc. Principalele caracteristici ale "NOII PROVINCII" sunt independența și spațiozitatea. Suburbiile au fost întotdeauna și continuă să fie părți

integrante ale unor conglomerate urbane. Distanțele și viabilitatea economică acordă noilor așezări cel puțin conștiința de entități independente. Un rol important a jucat faptul că, o bună parte a activităților economice și comerciale s-au mutat din marile orașe în zonele înconjurătoare, fenomen facilitat de transformarea economiei naționale în direcția unei preponderențe a sectorului de servicii.

Creșterea pensiilor a făcut posibilă apariția unor comunități de pensionari în zone în care nu existau locuințe, în curând stabilindu-se și populația tânără ce prestează noile servicii. Așa au apărut multe stațiuni climaterice atractive. Acest fenomen de relocalizare se dezvoltă la ora actuală la 100 km de New York fiind calificat ca reprezentând un tip de dezvoltare "antiurban" deosebit față de procesul care a dat naștere suburbiilor propriu-zise, care, în pofida întinderii s-au dezvoltat într-un raport strâns cu marile orașe. La nivelul anului 1995, 1/3 din totalul populației S.U.A. trăia în vastele spații provinciale calificate drept "non-metropolitane".

Capitolul VII

ECONOMIA

Dezvoltarea economică a S.U.A., trebuie privită prin prisma unor particularități care pot constitui, în aceeași măsură, factori avantațoși din punct de vedere istoric, social și demografic. Mai întâi subsolul țării, care este încă foarte generos cu cerințele statului. Câteva date pot fi edificatoare în acest sens, S.U.A. deținând: 40% din gazele naturale și zăcămintele de molibden ale lumii; de petrol, cărbune, minereuri de fier, cupru, fosfați, sare, exemplele putând continua. Prin urmare bogăția de resurse, extrem de diferite, bogăție care continuă să se mențină la cote corespunzătoare ca urmare a unei politici de permanentă și atentă investigare, confirmă cele amintite. În același timp și consumul se menține la fel de ridicat menținând extracția, dar și prelucrarea (producția) la aceeași cotă ridicată.

Felul producției	Cantitatea	Locul pe glob
Energie electrica	3268 mld.kw	1
Gaze naturale	546 mld mc	2
Cărbuni	856 mil.t.	2
Otel	88812 mil.t.	3
Aluminiu	6497 mil.t.	1
Cupru	1825 mil.t.	1
Autoturisme	5684 mii buc.	2

Printre primele locuri ale lumii se situează S.U.A. și la producția agricolă prin cantitatea dar și calitatea produselor vegetale și animale, multe dintre ele constituind produse pentru un export activ. De asemenea trebuie amintite toate categoriile de transport care, pe lângă o creștere a numărului și capacității mijloacelor care efectuează această activitate, cunosc un proces continuu de modernizare, re tehnologizare și adaptare la cerințele economiei în general și pieței în special. În același ritm se dezvoltă infrastructura care servește acest compartiment economic.

Există o competiție continuă, mai fățișă sau mai subtilă pe plan economic cu alte puternice țări cum sunt Germania, Japonia, Canada, Franța, Italia, sau alte regiuni ale lumii și, în care S.U.A. rămân deocamdată, în frunte. Să nu uităm că, economia S.U.A. s-a conturat încă de la început în spațiul eficienței, lăsând liberă inițiativa și inventivitatea. Este neîndoielnică participarea comună a tuturor factorilor naturali, istorici, sociali, la dezvoltarea economică a țării având în vedere varietatea și suficiența resurselor incluse în fiecare din ei. Să nu uităm că S.U.A. a cunoscut o industrializare foarte rapidă, pe seama valorificării descoperirilor, mai ales în domeniul tehnicii, fiind promotorul investigațiilor, al concentrării financiar-bancare, al dezvoltării comunicațiilor. Au fost din ce în ce mai rapid antrenate în circuitul economic regiunile din vest și sud, prin investigații asupra subsolului, rezultatele încununând așteptările prin descoperirea de noi resurse utile, succedate de construirea unor noi orașe alături de modernizarea și ultramodernizarea altora. A fost deschisă piața americană pentru foarte multe țări ale lumii, iar în 1988, Congresul American a aprobat o lege cuprinzătoare care să permită accesul piețelor străine pentru schimburile americane.

Să nu uităm că imigrația a avut și ea un rol deosebit aducând forța de muncă deseori ultraspecializată și foarte tânără, cu largi posibilități de adaptabilitate. Astăzi S.U.A. apar ca un campion al sistemului economic mondial, marcat de dinamism și reînnoire permanentă de atitudini și structuri (Remy Kanfou, 1987).

Concentrarea în trusturi și antreprize a consemnat, în anul 1983 existența a 4,6 milioane antreprize de toate tipurile parcurgând un ritm impresionant de creare, dispariție, fuziune și absorbție. Acesta reprezintă un sistem economic liberal, unde sunt posibile ascensiuni dar și

dispariții. Desigur, multe momente ale procesului sunt mai puțin favorabile populației, fapt exprimat prin creșterile, uneori substanțiale ale șomerilor (6mil. – 1979, 11mil – 1982). Aceste convulsii însă incită și obligă la a găsi și soluții din ce în ce mai optime de rezolvare și implicit de înaintare inevitabilă a societății către stabilitate și prosperitate.

Oligopolii și conglomeratele. Masa micilor afaceri este dominată de cele câteva sute de mii de societăți industriale, din care aproximativ, primele 200 controlează 44% din producție. Concentrarea este foarte mare în domeniile: petrol, automobile, chimie, unde mici firme sunt uneori cu ușurință înglobate în grupuri industriale puternice.

Astăzi aceste mari trusturi s-au asociat în oligopoli și conglomerate. Oligopolul reprezintă un grup de societăți dominate de comerț, de schimburi, de afaceri. Așa stau lucrurile în piața automobilului, petrolului, a telefoniei, a unor produse agricole, în asigurări.

Conglomeratul, reprezintă o antrepriză care absoarbe societăți angajate în alte sectoare de activitate.

CONGLOMERATUL

Reynolds Corp.

Sediul inițial: *Winston – Salem (Carolina de Nord)*

Activitatea originală: *tutun (a treia piața americană de țigarete)*

Diversificare:

- *transporturi maritime (Sealand)*
- *petrol (Aminoil)*
- *agro-alimentare*
- *grupul Del Monte (absorbit în 1979) – 20% din piața americană de banane, prima societate americană de conserve de fructe și legume*
- *grupul Nabisco (absorbit în 1985): biscuiți, margarină, cereale pentru micul dejun*

Cifra de afaceri: *1979: 6,6 mild.\$ (19mild.\$ împreună cu Nabisco)*

Economiei americane îi sunt proprii și Societățile multinaționale-transnaționale, în care circa 20% din active sunt străine și pot aparține mai multor țări. Pe glob sunt aproximativ 4000 de astfel de societăți din care multe americane. Acest sistem explică importanța investițiilor acestei țări în lume, care s-au triplat după anul 1970. Firmele americane multinaționale realizează circa 25% din valoarea afacerilor cu străinătatea, dar o bună parte din producție se îndreaptă către America.

S.U.A. reprezintă și o putere comercială a lumii, deși schimburile internaționale ocupă în economia importurilor americane un loc mai puțin important decât în unele țări europene puternic industrializate. Astfel importurile americane reprezintă 7% din PIB, în timp ce în Germania reprezintă circa 27%, în Olanda 40%. Este evidentă ponderea schimburilor interioare care absoarbe esențial producția națională.

Se poate vorbi de câteva etape importante traversate de economia americană astfel:

- începutul secolului al XVII-lea, perioada marcată de valul de colonizări, mai ales dinspre Europa, colonizare care s-a întins pe circa trei secole. Acum se poate vorbi de activități agricole dispersate, având în vedere suprafața optimă limitată de prezența întinselor păduri și a teritoriilor locuite de indieni. Au fost prospere atunci industrializarea și comercializarea peștelui, a codului (Massachusetts), Boston devenind unul dintre cele mai mari porturi ale Americii. Se mai exporta lemn, produse alimentare, germanii fiind printre cei mai întreprinzători dintre coloniști. Agricultură domină Virginia, Maryland, Carolina, Georgia. Culturile de tutun erau din ce în ce mai dese, la fel ca și în cazul culturilor de grâu și porumb. Coloniile cunosc treptat o puternică dezvoltare economică, se accentuează viața negustorească, comercială; se înmulțesc asociațiile fermierilor. În același timp încep dese ciocniri între americani și coloniștii englezi, între legislația din ce în ce mai americană și practicile perimate englezești.

- O nouă etapă este aceea care aduce schimbări majore nu numai în economie dar și în strategia dezvoltării în perspectivă a acesteia. Evenimentul covârșitor ca importanță îl reprezintă Declarația de Independență (4 iulie 1776) conținând actul de naștere al unei noi națiuni. A urmat apoi un război de circa șase ani. Rând pe rând coloniile

au intrat în această confruntare, care s-a încheiat în 1783 odată cu obținerea independenței lor, adică a celor 13 state. Se impune o nouă politică statală. Războiul a provocat multe dificultăți fermierilor, iar piața se restructura pe produse agricole. Imigrația din Europa atinge cote înalte. Cresc suprafețele cultivate cu grâu, se dezvoltă producția manufacturieră punându-se bazele industriei textile. Se produc de asemenea hârtie, sticlă, se dezvoltă siderurgia. La amploare piața internă pe baza dezvoltării rețelei de comunicație în sud, se mărește piața bumbacului odată cu apariția mașinii de egrenat. După 1825, cultura bumbacului se răspândește de la statele atlantice către cele din sud, valea fluviului Mississippi și Texas. Se extinde cultura trestiei de zahăr și a tutunului în Louisiana, în timp ce vestul era preocupat de comerțul cu blănuri. Se inventează telegraful electric, mașina de tipar rotativă. În 1848 se descoperă aur în California. Din ce în ce mai acută apare problema sclaviei, conflictul dintre nordiști și sudiști fiind iminent. Douăzeci și trei de state cu o populație de 22 milioane se opuneau unui număr de unsprezece state cu 9 milioane de locuitori (Scurta Istorie a S.U.A., 1993). În 1865 sclavia este abolită, trecându-se la aplicarea Legii Reconstrucției. Andrew Carnegie, autorul progresului în domeniul producției de oțel, pune în mișcare construirea căilor ferate, a locomotivelor, a podurilor, a flotei de vapoare. Apar: Corporația de Oțel a S.U.A.; compania Standard Oil urmată de asociații de zahăr, ulei, bumbac, tutun; Western Union, prima mare asociație în comunicații; Bell Telephone System. Se dezvoltă agricultura de fermă, deși deseori fermierii se confruntă cu dificultăți. Se remarcă personalitatea lui Roosevelt și întreaga sa activitate.

- O etapă complexă pentru economia americană este dominată de primul și de al doilea război mondial. Războiul izbucnit în Europa (1914) a cuprins și economia americană. Se finanțează, se dezvoltă construcțiile, flota comercială, se construiesc baraje în vederea obținerii energiei electrice (Tennessee Valley Authority), se perfecționează agricultura de fermă. Deși marea criză economică din 1929-1933 a însemnat o stagnare și pe alocuri un regres în economie, totuși complexul de reforme cunoscut sub numele de New Deal, a înlăturat cel puțin parțial consecințele negative ale crizei. Așa cum spun specialiștii, prin New Deal s-a produs renașterea bruscă a interesului

cetățeanului față de guvern. New Deal și-a propus: acordarea unor facilități, credite generoase industriei și agriculturii; asigurarea independenței arendașilor; deschiderea unor piețe externe prin acorduri de reciprocitate, s.a. Al doilea război mondial a impulsionat ramurile industriale necesare pentru producția de război (siderurgia, construcția de nave și avioane, industria chimică). Președintele Roosevelt anunța în ianuarie 1942 importante obiective care vizau în principal industria dar și agricultura, comerțul, comunicațiile în vederea pregătirii pentru război. În 1943 circa 65mil. de oameni erau înrolați sau aveau ocupații legate de război (Istoria S.U.A., 1994). Și în S.U.A. nivelul de trai scade, disproporțiile între bogați și săraci cresc, apar discrepante și la nivelul agricultorilor în defavoarea micilor fermieri. Economia nord-estului domină vestul țării fiind susținută de importante resurse naturale din jurul Marilor Lacuri, Appalachii, de o circulație și un transport permanent pe Marile Lacuri, canale etc. Din 1920-1940 sunt puse în valoare și resurse de petrol, gaze, minereuri ale statelor centrale și central-vestice, apoi sudice și în sfârșit în statele situate la Oceanul Pacific. Germania capitulează (7mai 1945), urmând o serie de întâlniri și conferințe, cea mai importantă fiind cea de la Potsdam. S.U.A. își îndreaptă acum atenția spre problemele interne avându-se în atenție grija pentru poporul american.

- America modernă, o altă etapă importantă care se scurge până în zilele noastre. Economia americană se adaptează noilor condiții, cerere crescândă de bunuri de consum, de locuințe, de mijloace de transport, sănătate, învățământ etc. Alegerile din 1948 câștigate de Truman îi permit realizarea unor noi reforme, Fair Deal, care a vizat de cele mai multe ori starea societății, a oamenilor fără a se neglija celelalte domenii. Urmează era atomică, apariția "Planului Marshall" de ajutorare a țărilor care au suferit de pe urma războiului dar și criza Berlinului, războiul din Coreea; urmează perioada Eisenhower care impune progrese evidente în domeniul economiei cu multe facilități pentru fermieri, pentru protecția socială, inclusiv a negrilor, desegregarea școlilor. Cu unele intervale de recesiuni, valoarea produsului național brut este în creștere. Se impune tot mai mult o cooperare internațională. Noi crize apar în lume: Canalul de Suez, Taiwan, Cuba. Guvernarea Kennedy impulsionează întreaga viață social-economică, inclusiv dezvoltarea regiunilor cu o economie

rămasă în urmă. Se semnează tratatul de interdicere limitată a testelor nucleare (Istoria S.U.A, 1994). Se semnează Tratatul de pace de la Paris cu Vietnamul de Nord. Tehnologia înregistrează momente de vârf prin zborul rachetei Apollo 8 pe orbită lunară, apoi aselenizarea din 1969. Un președinte optimist, Reagan apoi Clinton au adus siguranța și stabilitatea poporului american. Un comerț deschis în care economia americană intră în competiție cu piețele externe, mai ales europene și asiatice. Cu toate acestea Statele Unite au rămas, indiferent cine a urmat la conducere, un stat puternic nu numai din punct de vedere economic dar și cu o mare stabilitate și influență.

Asistăm astăzi, din ce în ce mai mult la dezvoltarea regiunilor care în trecut erau agricole, prin descoperirea unor noi resurse; asistăm la o anumită renaștere a producției, la formarea unor concentrații industriale dar și la o deschidere multidirecțională a S.U.A. către toate țările planetei, în folosul societății omenești, a unei evoluții democratice și a unei stabilități regionale și globale.

7.1 INDUSTRIA

Diversitatea condițiilor naturale ale țării este în strânsă interdependență cu diversitatea resurselor naturale, ce fac obiectul unor activități economice multiple. Deși industria americană traversează astăzi o perioadă de confruntări inerente unor economii statale în competiție, prezența materiilor prime, mai ales a unora este foarte necesară. Există încă importante rezerve de petrol și gaze, cărbuni, minereuri de fier, neferoase, rare, prețioase și radioactive. Cu toate acestea nu poate fi neglijat importul, deseori în contrapartidă. Gradul de dezvoltare al economiei a presupus o necesară dezvoltare industrială. Au existat momente când S.U.A. producea circa 30-40% din producția unor bunuri la nivel global; menținerea acestui primariat a însemnat treptat o secătuire a băncii de materii prime a țării.

Desigur și S.U.A. s-au confruntat cu situații care în totalitate nu o avantajau din punct de vedere economic: importul de materii prime de care nu dispunea; importul mai avantajos decât exploatarea din regiunile proprii; unele restricții guvernamentale etc.

Industria S.U.A. a început cu uzine și fabrici care depășeau potențialul tehnic al Europei și de aici cerințe din ce în ce mai mari de materii prime, de mână de lucru, capacitate tehnologică și ca urmare, apariția unităților de cumulare a capitalului, a firmelor, concernelor. Astăzi industria este dominată de antreprize gigant, care se reasează permanent prin mișcări de concentrare, pe orizontală și verticală. Ele iau din ce în ce mai mult caracter multinațional. În anul 1990 astfel de "conglomerate" dețineau 70% din producția industrială. Dintre primele 10 ale lumii, 8 sunt americane: General Motors, Exxon, Ford, IBM ș.a. Două fapte sunt foarte importante în această direcție și anume: investițiile și managementul. Marile puteri financiare depășesc astăzi cu mult mai multă ușurință momentele de criză. Există în același timp strânse legături tehnico-științifice între antreprize, universități, institute de cercetare (Ex. Massachusetts Institute of Technology). Cu toate acestea industria S.U.A. a înregistrat o oarecare scădere a ponderii sale la nivel global, fapt datorat mai multor factori: insuficienței investițiilor; scăderii bazei energetice și miniere proprii, S.U.A. importând astăzi petrol, apoi fier, bauxită; activei concurențe cu țările puternic industrializate; existența unor inegalități între sectoarele industriale; o producție cu recul a siderurgiei, cu situații de criză în regiuni industriale (Pittsburgh, Chicago, Detroit) prin reducerea progresivă a fierului exploatat în regiunea Lacului Superior, de altfel uzinele cele mai moderne se găsesc în porturi importatoare de minereuri de fier (Philadelphia, Baltimore, Galveston). Altfel stau lucrurile cu industria chimică, ce ocupă primul loc în chimia mondială, dominată de Du Pont Nemours, iar petrochimia și parachimia prin Kodak, GoodYear, Procter & Gamble, puncte forte în materie de inovații și export. Și industria automobilelor rămâne în topul mondial prin General Motors, Ford, Chrysler, deși în ultimul timp au apărut fuziuni la nivel mondial între firme americane și cele din țări ale Europei Occidentale. Este extrem de dinamică "industria investițiilor tehnologice, a studiilor și cercetării științifice" (Silicon Valley). S.U.A. detin prioritate în industria aeronautică, industria spațială (NASA). Pe ansamblul economiei, industria deține mai puțin de 30%, agricultura circa 3%, iar serviciile 67%.

7.1.1 PRODUCȚIA DE ENERGIE

Cărbunele, petrolul, electricitatea, energia nucleară, constituie resurse importante pentru industria S.U.A., asigurând dezvoltarea tuturor ramurilor, implicat a economiei naționale. În anul 1989, S.U.A. ocupa locul 2 în lume în producerea energiei (18% din totalul mondial).

Resurse	Rezerve/mld.t./1995	Loc mondial
Petrol	3.90	10
Cărbune	24000	2

Resurse	Producție	Loc mondial
Petrol	384 mil.t.	2
Gaze naturale	546mld.mc	2
Cărbuni	934 mil.t.	2
Hydroenergie		11% din prod.mond.

Surse: CEE Energy, W.P.T.R. 56, Add 1, 1996
Energy Statistics Yearbook, 1987-1997

Cărbunele. Atât exploatarea cât și valorificarea acestuia sunt diferite în funcție de regiunea de exploatare și cerințe (vezi nord-estul industrial), de eficiența și condițiile exploatării, de echilibrul balanței energetice la nivel statal și regional. Cărbunele este încă în concurență cu hidrocarburile. Peste 80 milioane t. de cărbune sunt exportate anual prin complexul portuar Hampton Roads (Baltimore, Norfolk) împreună cu cereale, produse petroliere. Aproape 60% din mine sunt la zi și 4 dintre orizonturile productive sunt destul de groase. Exploatările cele mai vechi se găsesc în Appalachii, deși în declin, rămân predominante (peste 50%); apoi în sud, în statul Alabama; în nord în Pennsylvania (reg. Pittsburgh), Kentucky, Virginia de Vest; în Stâncosi (Wyoming, Colorado, Utah, Montana) unde se extrage peste 35%; în bazinul Illinois-Ohio care produce aproape pe 11%. Rezervele de cărbune (huila, cărbune brun) se apreciază la 240 mld.t., producția fiind de circa 934 mil.t.

Cărbunele se transportă pe căile ferate și pe canale, către centrele siderurgice, termocentrale, centre ale industriei carbochimice, dar și spre export. Un rol important în transportul cărbunelui îl au Marile Lacuri. Astfel pe lacul Erie, prin portul Cleveland, se transportă cărbune către Buffalo și Detroit, iar pe Michigan către Milwaukee.

Petrolul. Rezervele de petrol sunt de 3,9 mld.t., ceea ce situează țara pe locul 10 mondial (circa 4% din totalul mondial), iar producția de 384 mil.t. conferă S.U.A. locul al doilea în lume. Față de 460 mil.t în 1989, producția actuală cunoaște un oarecare declin. Regiunile de exploatare sunt destul de dispersate în țară. Cele mai vechi se întâlnesc în Appalachia (Pennsylvania) și Illinois, Ohio, Michigan. A doua regiune de unde se exploatează petrolul se suprapune Vestului American, statul Wyoming – Gasper, Salt Creek, Lest Soldier, apoi statele New Mexico, Colorado, Montana și California, între San Francisco și Los Angeles – bazinele San Joaquin și Salinas, care dau împreună 20% din producția națională. A treia regiune Midcontinent (Midcontinent Field) include Kansas – Oklahoma – Texasul inferior și Texasul dinspre Golful Mexic (Central East Texas), Louisiana. Ele dau împreună peste 40% din producția de petrol a țării, urmându-i Alaska cu exploatare în regiunile Cook Inlet, Prudhoe Bay.

Asistăm la o creștere a ponderii în producția de petrol a statelor de la Golful Mexic printre care: Texas (Panhandle, Snyder, Wasson, Pembroke, Ranger) și Louisiana, în care o bună parte din zăcămintele de țiței se găsesc în domeniul platformei continentale.

Sunt însă țări din care S.U.A. importă cantități semnificative de petrol astfel: Mexicul (23% din importuri), Canada (14%), Venezuela (10%), Orientul Mijlociu (12%), Marea Nordului, Indonezia. Producția națională este regrupată în circa 30 de companii dintre care 4 sunt cele mai mari din lume (Exxon, Socal, Mobil, Texaco).

Petrolul se prelucrează fie în centrele prin care se importă, fie în centre de unde se exploatează. Principala grupare de rafinării se află în regiunea Golfului Mexic (regiunea litorală). Se prelucrează petrol autohton și cel adus din țări ale Americii Latine. Cele mai importante capacități de rafinare se găsesc în centrele: Beaumont, Port Arthur, regiunea Houston, inclusiv centrele Baytown, Texas City. În statul

Louisiana, la Baton Rouge există una dintre cele mai mari rafinării ale S.U.A.. Se mai prelucrează petrol în centrele: Lake Charles, Norco, Chalmette. Și în Nord-Estul industrial se află o serie de rafinării, cele mai mari aflându-se în porturi: Philadelphia, New York, Baltimore, Chicago, Toledo, Cleveland, Boston. Petrolul este adus aici din țară dar mai ales din import. Capacitatea celor mai mari rafinării (Chicago, Philadelphia) depășește 55 mil. t/an. În ceea ce privește Mid Continent, capacități importante de rafinare se găsesc în centrele: Tulsa (Oklahoma), Kansas City (Kansas), Wichita (Kansas) statul Oklahoma sau în statele din regiunea Stâncosilor ca în Utah cu centrul Salt Lake City, Wyoming (Casper), Montana (Billings). În vestul Pacific, foarte active sunt Los Angeles și San Francisco, Bakersfield, Long Beach, Seattle (fig.36).

Gazele naturale. Alături de cărbuni și petrol, constituie o sursă energetică importantă dar și materie primă pentru industria chimică. Producția de gaze naturale în 1995 a ajuns la 546, mld.mc., situând S.U.A. pe locul al doilea în lume. În bilanțul energetic, împreună cu cantitatea importată, dețin circa 24%. Se exploatează îndeosebi în statele care au și zăcăminte de petrol adică: Texas (zăcămintele Panhandle), Louisiana, Oklahoma, Kansas, New Mexico (San Juan), California, Wyoming, Virginia de Vest (Clarksburg). Perimetre gazeifere se mai găsesc în Appalachii de Nord, în statele Montana, Utah, în Alaska (Kenay, Birch Hills). Noile surse de gaze naturale din S.U.A. s-au dovedit a fi peste așteptări. Interesant, însă, că producția de gaze naturale în 1986 a crescut cu circa 18%, în timp ce producția de petrol a scăzut cu 20%.

Energia electrică. Este obținută pe seama combustibililor minerali, a unor resurse hidroenergetice ca și a unor resurse neconvenționale. Din punct de vedere al structurii producției de energie electrică, în 1995 S.U.A. folosea 64% combustibili fosili, 16% hidroenergie, 18,5% energie nucleară și alte resurse. Termocentralele dau astăzi circa 70-80% din producția de energie electrică. Ele sunt amplasate fie în bazine cu cărbune superior (Pittsburgh, și statele Virginia de Vest, Kentucky, Tennessee), fie în bazine cu cărbune brun și lignit cum sunt cele din Midcontinent, în apropierea Golfului Mexic (East Texas), sau în aceleași regiuni dar folosind petrolul și gazele

S.U.A. Principalele oleoducte și centre de prelucrare a petrolului

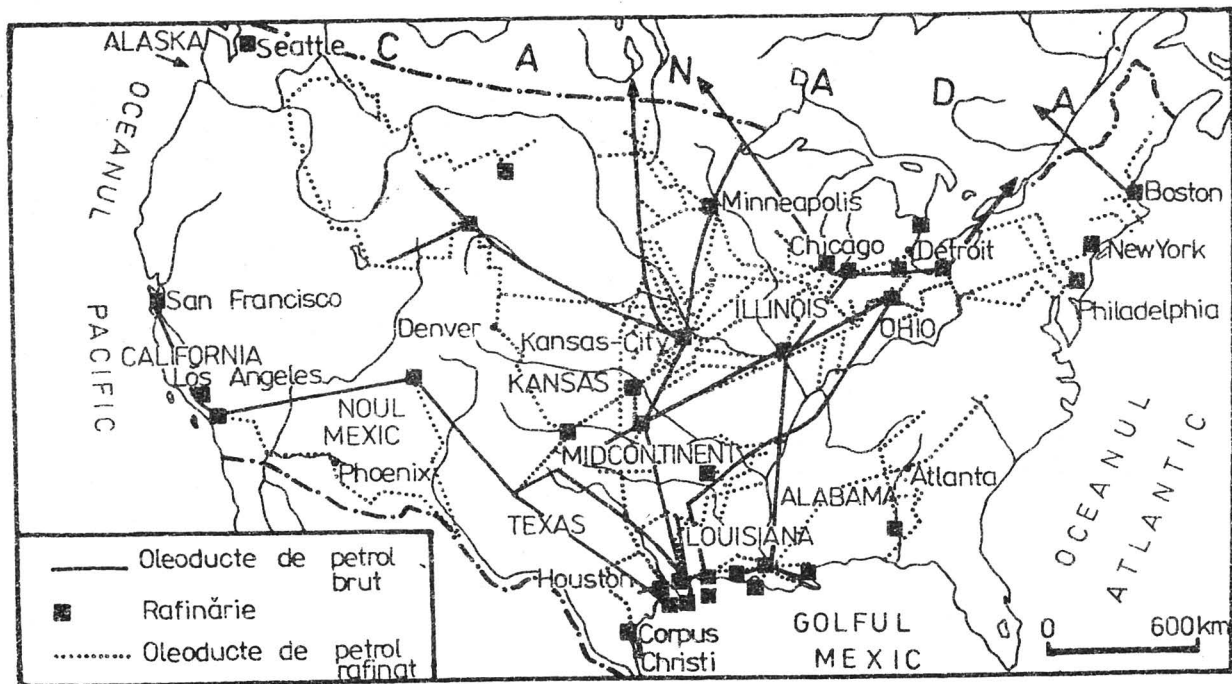

Fig. 36

naturale (Texas – Houston, Dallas, Louisiana – Beaumont), Oklahoma (Oklahoma City), Wyoming, California, Massachusetts. Termocentrale se întâlnesc și în regiunea Marilor Lacuri, mai ales în sudul acesteia în statele Ohio, Indiana, Illinois.

În ceea ce privește potențialul hidroenergetic, capacitatea instalată în 1994 era de 77000 MW. Principalele sisteme hidroenergetice în S.U.A. se întâlnesc pe fluviul Columbia cu 25 de amenajări, dintre care cea mai puternică este Grand Coulee, I, II, III, cu o putere de aproape 10.000MW; apoi hidrocentrala de pe Colorado (Barrage Hoover Powell), de pe Tennessee. La Pacific există amenajări hidroenergetice pe râurile Sacramento, la nord de orașul cu același nume, pe San Joaquin, lângă orașul Fresno și la sud de Bakersfield.

Cel mai amenajat bazin hidrografic este Ohio, cu sistemul văii Tennessee. Energia electrică obținută la început pe seama potențialului hidroenergetic s-a adăugat celei obținute în centralele atomoelectrice, îndeosebi între Knoxville-Chatanooga-Huntsville. Cea mai puternică este centrala Wilson cu aproape 500MW putere instalată, pe lângă celelalte 30 de hidrocentrale (vezi fig. 14).

A doua regiune energetică importantă se află la Marile Lacuri. Este vorba de hidrocentralele din regiunea Cascadei Niagara sau din regiunea New England, în apropierea orașului Albany. Aici poate fi inclusă și hidrocentrala Moses de la Niagara (2000MW).

A treia regiune cuprinde bazinul Colorado. În lungul fluviului se întâlnesc cele două baraje importante Hoover (2000MW) și Parker. Ele alimentează cu energie electrică conurbația Los Angeles-San Diego, precum și o serie de unități industriale aflate în statele din bazinul său hidrografic (Arizona, Colorado, Utah).

Bazinul Columbia, amenajat la început pentru obținerea energiei electrice necesară nevoilor industriei atomice, a constituit în continuare o sursă importantă, adăugându-se celor două hidrocentrale Grand Coulee și Bonneville și altora cum ar fi: John Day, Chief Joseph, Mac Nary.

Producția de electricitate nucleară se bazează pe reacția de fisiune nucleară având drept combustibil uraniul. În S.U.A., prima centrală nucleară a fost construită în 1957 la Shippingport. Astăzi S.U.A. se numără printre țările cu cea mai mare capacitate nucleară instalată (100579MW) în reactoare. În ceea ce privește rezervele și producția

de uraniu, S.U.A. se află pe locul patru în lume, rezervele de uraniu fiind estimate la 366000t, iar producția în 1994 fiind de 1400t.

Centralele nucleare se găsesc în număr destul de mare în orașele din statele atlantice, începând cu New London, Philadelphia, apoi Portsmouth, în statele Connecticut (New Haven), New Jersey, Virginia până la Florida. Și în regiunea Marilor Lacuri se întâlnesc centrale nucleare în jurul lacului Michigan (statele Michigan, Illinois) la: Bayron, Zion, La Salle, Dresden, Bridman. De asemenea pe râul Missouri, la sud de Omaha până la confluență, în valea Californiei (Clay Station) ca și pe râul Columbia, apoi în Carolina de Sud (Seneca), New York (Indiana Point). Participarea energiei nucleare la producția de energie electrică este de circa 20%. Există posibilitatea valorificării potențialului geotermic, S.U.A. având o realizare în acest sens – centrala Geysler, aflată lângă orașul San Francisco, 335MW. De asemenea centralele helioelectrice cum sunt cele de la Barstow, Solar One, Harper Lake; să nu uităm ca S.U.A. deține 60% din producția mondială. Și din capacitatea mondială a centralelor eoliene S.U.A. deține cea mai mare parte (California), unde este valorificată cu un real succes energia mareică (Golful Californiei). În producția mondială de energie electrică S.U.A. deține 32%, fiind primul producător mondial.

Structura producției de energie electrică

Termocentrale	72%
Centrale nucleare	19%
Hidrocentrale	8,5%
Alte surse:	helioelectrica
	Geotermica
	Eoliana
	Mareica

7.1.2 METALURGIA FEROSA

Are la bază prelucrarea zăcămintelor de minereuri de fier. Principalele perimetre de exploatare se întâlnesc în provincia Marilor Lacuri (75% din producție și rezerve), sudul platformei canadiene în sisturi cuarțitice feruginoase, conglomerate, grauwacke și roci marmoreene (R. Filipovici, Gh. Bagu, 1996). Dintre centrele de exploatare mai importante sunt: Mesabi Range din vestul lacului Superior, Marquette, Gogebic, Black River Falls, Duluth. Aici conținutul de fier este de 50-58%. Se estimează că în regiunea Mesabi Range zăcămintele se găsesc pe o lungime de aproximativ 100km (fig.37).

Alte regiuni cu minereuri sunt situate în: Nord-Estul S.U.A. (statul New York), în Monts Adirondack și statul New Jersey. Apoi în sud, în statul Alabama, lângă orașul Birmingham, cu mineralizații de hematit și limonit, în statul Kansas, în statul Utah la Cedar City; în sudul Californiei. Rezervele minereurilor de fier din S.U.A. sunt apreciate din punct de vedere al calității, ca fiind minereuri sărace. În 1997 S.U.A. a produs peste 60 milioane t.. Este însă nevoită să importe minereuri feroase cu conținut bogat din Canada, Brazilia și Africa. În bună măsură zăcămintele se găsesc în apropierea celor de ulei ceea ce a influențat repartitia centrelor siderurgice. În același timp prezența unor căi de transport facile cum este cazul Marilor Lacuri, prin porturile Duluth, Two Harbours a atenuat mult costul transporturilor. De asemenea folosind tot calea transportului pe apă, de data aceasta pe estuarul Chesapeake sau canalul Ohio au apărut și s-au dezvoltat și alte centre siderurgice. Dintre metalele pentru aliaje S.U.A. are: wolfram (78%), titan, vanadiu, molibden, 50% dintre rezervele mondiale aparținând S.U.A..

Astăzi există centre ale siderurgiei atât în regiunea estică, spre Atlantic dar și în cele centrală și vestică. Siderurgia a fost timp de un secol simbolul puterii industriale americane (Roger, Brunet et.colab., 1986). Ea a început în est, nord-est (statele Michigan, Minnesota, Wisconsin etc.) și s-a continuat spre centru, sud și sud-vest (statele Tennessee, Dakota, Alabama, Arizona, Utah, Idaho, Nevada s.a.), în funcție de cerințele imperative ale fiecăreia dintre regiuni.

S.U.A. - Resurse și industrii de prelucrare

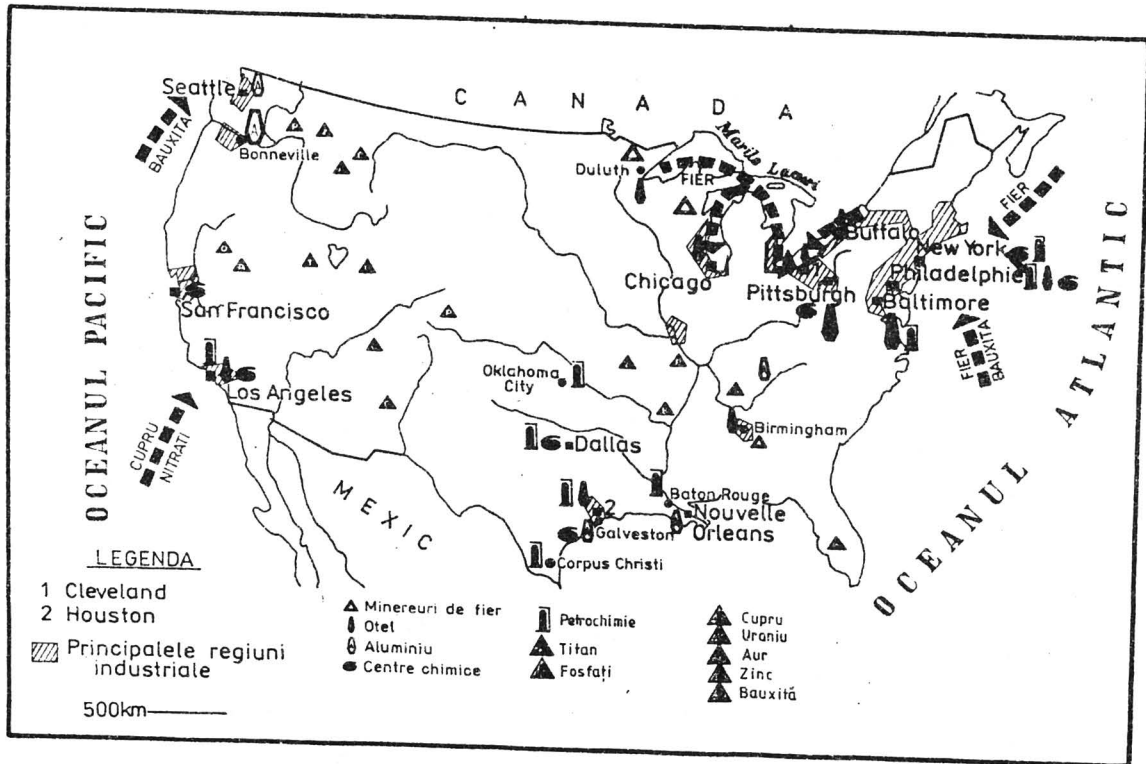

Fig. 37

Se remarcă puternica regiune siderurgică din **nord-estul industrial**, care prelucrează materia primă autohtonă și cea importată. Este vorba de statul Pennsylvania, cu marile centre: Pittsburgh și Bethlehem dar și Johnston, Braddock, Monessen, Weirton, Midland și statul Ohio cu centrele Youngstown, Warren, Cleveland, Canton, Steubenville sau statul Virginia de Vest. În sudul Marilor Lacuri, având în vedere cerințele de produse siderurgice ale regiunii, favorizată de prezența materiilor prime în apropiere, s-au dezvoltat marile oțelării ale S.U.A.. Dintre centre Chicago este al doilea mare pol siderurgic al țării, cu uzine și în orașele din apropiere East Chicago și Gary. Cu aceeași preocupare, siderurgia, se înscriu și centrele Cleveland, Buffalo, Detroit, Lorain, Lackawanna.

La fațada atlantică, pe seama minereurilor de fier autohtone, inclusiv fier vechi, ca și a celor importate s-au ridicat centre siderurgice de primă mărime: Philadelphia, Baltimore, Bridgeport, Trenton. În sud-est siderurgia se concentrează în statul Alabama, având ca centru orașul Birmingham, apoi la vest de Atlanta, la Houston, iar în vestul S.U.A., la San Bernardino lângă Los Angeles. Producția de circa 90-95mil.t/an, situează S.U.A. pe locul al treilea în lume.

7.1.3 METALURGIA NEFEROASA

Variatatea materiei prime, ca și cantitățile sporite, cel puțin pentru o parte a acesteia, au determinat prezența și dezvoltarea acestei ramuri industriale. Ca materie primă se folosesc mai ales minereurile de cupru, zinc, plumb, bauxită. Dintre acestea de o importanță deosebită este cuprul. America de Nord detine 23% din rezervele mondiale, iar producția de cupru rafinat se ridică la 2 mil.t (1995).

Sunt centre unde se extrage minereul și în altă parte se prelucrează, după cum sunt centre care extrag și tot aici prelucrează. Principalele state producătoare de minereuri cuprifere sunt: Arizona (Cooper Cities), Montana (Butte), Utah (Bingham Canyon), New Mexico (Marenci).

Centrele de rafinare și obținere a lingourilor se găsesc și în nord-est la New York, Philadelphia, Baltimore, Buffalo, Toledo, dar și în statele Montana (Anaconda, Helena), în statul Utah (Bingham Canyon), în statul Washington (Tacoma), în California (San Francisco), în Colorado.

Industria zincului și plumbului prelucrează zăcămintele care se găsesc răspândite mai ales în statele din vest și anume: în Arizona aproape de Tucson, Utah la Bingham Canyon împreună cu cupru, în statul Colorado la vest de Denver, în Montana, lângă orașul Butte.

În lungul fluviului Mississippi, zăcămintele de zinc și plumb se găsesc în statul Missouri la Boss. Centrele de prelucrare în cea mai mare parte sunt foarte aproape de regiunile de extracție. Altele se află lângă importante artere hidrografice, folosind energia hidroelectrică (ex. Tacoma).

S.U.A. deține aproximativ 13% din rezervele mondiale de zinc și 36% din rezervele de plumb. Producția de plumb a S.U.A. se ridică la 373000t. Dintre metalele ușoare, bauxita ocupă un loc important. S.U.A. dă mai mult de $\frac{1}{4}$ din producția mondială, ceea ce înseamnă peste 6 mil.t. Rezervele de bauxită se găsesc în statele din Middcontinet: Arkansas (Bauxite), Kansas, Alabama, Tennessee și Ohio. Se valorifică potențialul hidroenergetic al râurilor Tennessee și Ohio, în centrele: Alcoa, Louisville, Evansville, Clurington. Bauxita extrasă dar și cea importată (America de Sud, Africa) se transformă în aluminiu. Cea provenită din import se prelucrează și se transformă în alumină în regiunea Golfului Mexic, într-o serie de centre printre care: Chalmette lângă New Orleans, La Quinto lângă Houston, Galveston lângă Corpus Christi. O parte din alumina de aici se trimite spre a se obține aluminul în nord-vest (statele Washington și Oregon), în centrele Seattle, lângă Portland folosind energia electrică furnizată de râurile Columbia și Snake, iar în statul California la San Francisco. Producții importante se obțin și la magneziu.

Dintre metalele prețioase, în S.U.A. se găsesc zăcămintele de aur, argint și platină. Aurul a constituit un mobil important în cucerirea vestului, dar și a Alaskăi, descoperirea lui impulsând procesul cunoașterii și valorificării Vestului în întregime. Producția de aur minier a S.U.A. a fost de peste 320t și se găsește mai ales în statele din vest (Utah la vest de Salt Lake City, partea central-sudică a statului Colorado, Nevada, California, Idaho, lângă orașul Spokane – statul Washington, la Pantte în Montana).^{*} În aceleași perimetre se găsesc și zăcămintele de sulfuri și cloruri sub care se află argintul. Producția în 1995 a fost de circa 1500t. Se mai găsesc rezerve, dar cu producții mai reduse, de

platină, mercur, cadmiu, beriliu, vanadiu, wolfram, molibden, în state din Munții Cordilieri (California, Utah, Colorado, New Mexico, Arizona). Zăcămintele de titan se întâlnesc în Appalachii.

Zăcămintele de uraniu, ca și alte substanțe radioactive, printr-un proces de concentrare și rafinare folosesc la funcționarea centralelor atomoelectrice, la producția de armament, dar și în instituții de cercetare, laboratoare (New York, Columbus, Cincinnati, Hartford, Chicago) care confecționează instrumente sau aparate de investigare științifică în tratamentul unor boli etc.

Principalele exploatări de uraniu se găsesc în Cordilieri (statele Utah, Arizona, Wyoming, New Mexico, Colorado) iar concentrarea și rafinarea se produce în St. Louis, Merino (Colorado), Fernend lângă Cincinnati. Cele mai importante centre pentru producerea armamentului atomic sunt Los Alamos (New Mexico), Oak Ridge în bazinul râului Tennessee, Aiken iar în cordilieri Denver, Banford, Albuquerque.

7.1.4 INDUSTRIA CONSTRUCȚIILOR DE MAȘINI.

Constituie o ramură importantă a economiei S.U.A., prin multitudinea produselor obținute, gradul ridicat de tehnologie în permanentă perfecționare (automatizare, robotizare*, computerizare). Există, alături de regiunile specializate și de mare concentrare a producției și tendințe noi de deconcentrare și dispersie în regiuni care acum se afirmă, susținute de mâna de lucru specializată și potențialul financiar.

Construcțiile de mașini ocupă cel mai mare procent din forța de muncă industrială. În structura acestei ramuri, un loc aparte îl ocupă producția mijloacelor de transport, fenomen impus, îndeosebi astăzi, de roul transportului, schimbului în general în viața economică a unei țări, a unor regiuni, continente care nu poate fi susținută fără acest mijloc (fig.38).

Vrând nevrând (George Brunet et.colab, 1987), industria americană a automobilului a contribuit în mare măsură la însăși modelarea spațiului urban. Astăzi însă, industria automobilelor resimte fațetele unei crize care presupune importante eforturi mai ales financiare pentru depășire.

---

* S.U.A. a obținut în anul 1994 aproape 80000 roboți industriali.

criză care se interferează și cu elemente concurențiale pe piața transporturilor. Automobilul este deocamdată indispensabil vieții moderne, mai ales într-un stat ale cărui dimensiuni impun acest lucru.

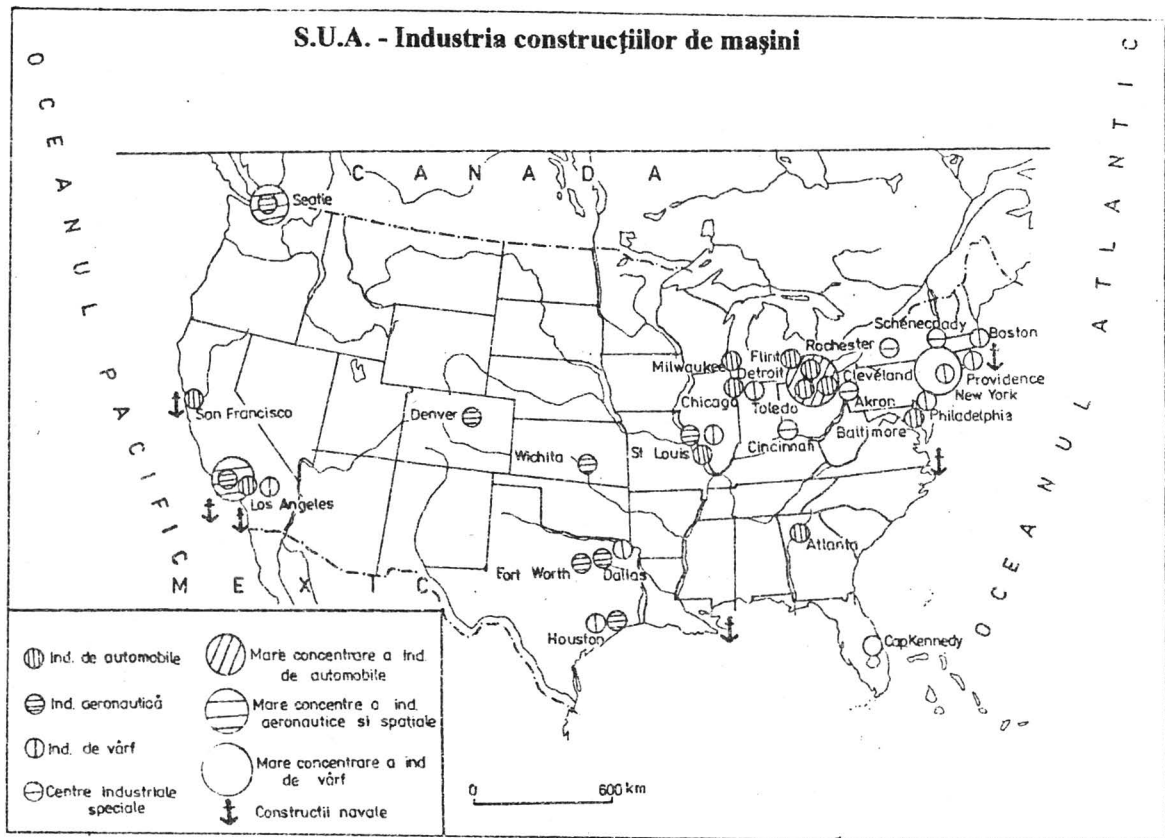
Industria automobilelor
(concentrare și participări)

	General Motors	Ford	Chrysler	Altele
Apariția	1908	1903	1923	
Parte din producția anului 1984	55,9%	22,8%	16%	5,3%
	1995 40%	24%	16%	
Mărci	Cadillac	Ford	Chrysler	Renault
	Chevrolet	Lincoln	Dodge	Honda
	Buick	Mercury	Plymouth	Nissan
	Oldsmobile			Toyota
	Pontiac			Mazda
				Volkswagen

Industria automobilului, apărută în intervalul 1903-1910 constituie un puternic inductor de atracție a forței de muncă, de reală importanță pentru societatea americană. Industria automobilului este o activitate concentrată spațial* în trei grupe mari care cuprind peste 90% din automobilele produse în S.U.A., inclusiv participările canadiene. Producția este grupată în statul Michigan, orașul Detroit, capitala automobilului. Tot aici se mai construiesc tractoare, autoutilitare, produse auxiliare cum sunt anvelopele, vopselele și lacurile etc. Alte centre produc doar o parte a pieselor care compun automobilul, restul de piese și asamblarea efectuându-se în alte orașe din vestul sau sudul S.U.A., sau în alte țări. Cea mai aprigă concurență provine din partea Japoniei. Din 1984 se amplifică investițiile constructorilor japonezi, din care între Chrysler și Mitsubishi, General Motors cu Isuzu, Suzuki, Toyota.

Orașe învecinate cu Detroit cum sunt: Dearborn, Flint, Lansing, Ann Arbor, Kenosha, Janesville, Pontiac, Cleveland, Toledo, Ypsilanti, Jackson, Buffalo, cooperează și contribuie la menținerea și

* Concentrare spațială și financiară.

perfecționarea industriei automobilelor. Centrele constructoare de automobile se întâlnesc și în vestul S.U.A. (Los Angeles) iar la Atlantic (Baltimore, New York). În sud se remarcă Dallas iar în partea centrală o serie de orașe situate în sudul Marilor Lacuri până la Golful Mexic (Indianapolis, Hamilton lângă Cincinnati, Louisville, St. Louis ș.a.). Producția a fost în anul 1995, de 6,5mil. buc.

Ca și industria automobilului, cea de avioane, elicoptere, aeronautică în general, a cunoscut în ultimele decenii progrese deosebite în planul dotării tehnologice, însoțite de recorduri importante îndeosebi în statele California, Washington. Construcțiile aerospațiale se găsesc în centre ca: San Diego, Los Angeles, Huntsville, Seattle, Renton; apoi statele din Stâncoși și Midcontinent: Arizona (Phoenix), Colorado (Denver), Kansas (Kansas City), Dallas, Wichita, Tulsa ș.a. În statele de la Atlantic se construiesc mai ales motoare de avioane în centre cum ar fi: Hartford, Boston, Westchester, New York, Camden. În afară de avioane S.U.A. mai produc: rachete, sateliți pentru telecomunicații, aparatură pentru dotarea aeroporturilor.

O subramură tradițională o reprezintă mijloacele de transport feroviar (locomotive, vagoane, piese de infrastructură, tehnologie de trafic). Sunt câteva centre tradiționale în materie de transport feroviar și anume: Pittsburgh, Chicago, Erie, Butter lângă Youngstown.

Construcțiile navale ocupă astăzi un loc important prin capacitățile construite, adaptabilitatea pentru categorii de marfă transportată, viteza și siguranța în procesul de transport, atenție sporită pentru transporturile navale militare. Cunoscute sunt șantierele navale din orașele Baltimore, New York, Philadelphia, Norfolk, Boston la fațada atlantică; San Francisco, Los Angeles, Seattle, Portland la Pacific; New Orleans, Houston la Golful Mexic. Mari șantiere navale se întâlnesc și în zona Marilor Lacuri. Ele susțin dotarea transporturilor navale din această parte a S.U.A., prin nave (cargouri), pentru transportul materiilor prime, al unor produse semifinite și finite, pentru navigația agrementală și sportivă. Șantierele navale se întâlnesc aici la Chicago, Cleveland, Buffalo. Se mai construiesc submarine, spărgătoare de gheață, portcontainere. Industria de utilaje, echipament și instalații industriale are o răspândire echilibrată, având în vedere specificul său de dotare a celorlalte ramuri cu utilaje, instrumente industriale. Pe lângă

multitudinea produselor realizate, această ramură se remarcă și prin performanțe tehnice și de utilizare. Există și o oarecare specializare dar și o concentrare a producției astfel: se fabrică mai ales utilaj petrolier în centrele situate la Golful Mexic sau Midcontinent (Dallas, Houston, New Orleans, Wichita, Tulsa, Oklahoma City); utilaj textil în orașele din regiunea New England și Middle Atlantic (Boston la New York, Philadelphia, Baltimore); utilaj energetic în statele atlantice și cele de la Marile Lacuri.

În marile regiuni agricole s-a dezvoltat industria care să satisfacă necesarul și cerințele acestui domeniu economic. Se construiesc tractoare, combine, utilaje pentru culturile legumicole și pomiviticole, aparatură pentru irigații și îmbunătățiri funciare. Exisă câteva concentrații industriale dependente de cerințele agriculturii. Una dintre acestea se află situată în jurul Marilor Lacuri, mai ales către vest și include printre centrele mari Chicago, Milwaukee, Indianapolis, Minneapolis. A doua concentrare corespunde bazinului mijlociu al fluviului Mississippi și are ca centre: St. Louis, Kansas City, Memphis, Nashville, Des Moines.

Utilaj și produse energetice, electrotehnice și electronice (motoare electrice, aparate radio și televizoare, aparatură electrocasnică, calculatoare, instalații de automatizare etc.) se realizează mai ales în Nord-Estul Industrial, în centrele: New York, Pittsburgh, Baltimore, Philadelphia, Boston, Chicago, Milwaukee. În același sens se remarcă centrele de la Pacific, San Francisco și Los Angeles. Un rol deosebit îl are firma UNIVAC, care împreună cu cu altele controlează $\frac{3}{4}$ din produsele de macroinformatică.

7.1.5 INDUSTRIA CHIMICĂ

Reprezintă una din ramurile industriale cu rol deosebit pentru viitor, care găsește în S.U.A. materia primă necesară, mâna de lucru extrem de specializată și condiții tehnice și tehnologice de excepție. Însăși ritmul anual de creștere, de peste 5%, reflectă importanța care i se acordă, mai ales în perspectiva imediată.

S.U.A. prelucrează petrol, cărbuni, săruri de potasiu (California, New Mexico), fosfați, sulf ș.a. autohtone dar și importate. Un rol

deosebit îl are petrochimia, ale cărei produse (cauciucul sintetic și polietilena) au fost obținute în 1930-1940. Se prelucrează țițeiul, gazele de sondă, gazul metan.

Există o strânsă legătură între regiunile producătoare de materii prime și cele de prelucrare. În acest sens stau exemple din statele Texas, Louisiana, Oklahoma și California, dar și Golful Mexic unde centrele de prelucrare se găsesc în apropierea perimetrelor de extracție (Tampa, Houston, Baton Rouge, Beaumont, Port Arthur, Lake, Charles). În California, complexele petrochimice sunt amplasate la Los Angeles, San Francisco, Bakersfield, Santa Ana, iar în statul Washington lângă Seattle. O altă concentrare a industriei chimice, dar mai ales a petrochimiei se află în nord-est, cuprinzând New York, Philadelphia, Willmington, Trenton, Toledo, Chicago, Madison, Flint, St. Paul.

În centrele chimice dar mai ales petrochimice de la Atlantic, se obțin: îngrășăminte, fire și fibre sintetice, medicamente, vopsele și lacuri, produse cosmetice.

La Marile Lacuri petrochimia produce cu precădere cauciuc sintetic și anvelope. Corespunde legăturii ce există între această ramură industrială și cea a automobilelor dominantă în regiune. Printre centrele importante în producția de anvelope se numără: Akron, Detroit, Erie iar dintre cele care produc mase plastice, îngrășăminte, acizi: Cleveland, Chicago, Buffalo. Și în partea centrală a S.U.A. (Midcontinent) și Appalachii, pe seama unei mai mari varietăți de materii prime (cărbune, sare, calcar, sulf) s-au conturat centre ale industriei chimice de importantă națională cum sunt: Charleston, Cincinnati, Knoxville, Chattanooga, St. Louis, Evansville, Wichita, Tulsa, Kansas City. În industria chimică un loc aparte îl ocupă subramura care prelucrează resursele vegetale, prin procedee chimice. S.U.A. ocupă un loc important în cadrul statelor care produc celuloză și hârtie, după cum ocupă primul loc la producătorii mondiali numai de hârtie. Se remarcă de asemenea industria de medicamente și produse farmaceutice cu locul său major pentru păstrarea sănătății oamenilor.

7.1.6 INDUSTRIA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚIE

Este destul de extinsă teritorial. Produce ciment (S.U.A. peste 70mil.t) cărămidă, articole de sticlărie și porțelan. Regiunea în care produsele acestei subramuri se obțin în cantități sporite cuprinde bazinele râurilor Tennessee și Ohio având în vedere potentialul lor energetic judicios amenajat, care oferă suficientă energie electrică, cel puțin pentru industria lianților și sticlăriei, mari consumatori de energie. Regiuni importante în producția de materiale de construcție sunt Marile Lacuri și California. S.U.A. mai exploatează marmură din Appalachii și Stâncoși, calcare metamorfice, grafit*.

7.1.7 INDUSTRIA DE EXPLOATARE și PRELUCRAREA LEMNULUI

Are în vedere suprafața împădurită a țării de circa 31% din totalul suprafeței. Regiunile și statele cu un grad accentuat de împădurire sunt New England, regiunea Marilor Lacuri, regiunea munților Appalachii și o parte din Cordilieri.

Cele mai întinse suprafețe sunt acoperite cu de păduri de foioase și conifere. Ele ocupă jumătatea estică și regiunea pacifică. Este vorba de pădurea appalachiană, cu o mare bogăție floristică (*Quercus alba*, *Q. velutina*, *Q. rubra*, *Castanea dentata*), iar în sud-estul S.U.A., către Golful Mexic, pădurea de conifere (de pinete) sud-est atlantice cu *Pinus taeda* ca specie dominantă. Peste 3600 km de pădure se întinde în extremitatea pacifică, de la nord către sud alcătuind numita Pădure Americană. Speciile dominante sunt molidul și pinul, plus tsuga, thuja, inclusiv relictul *Sequoia gigantea*. Mai mult de jumătate din producția de cherestea a lumii este furnizată de S.U.A.. Cu toate acestea se importă mari cantități de lemn. Printre centrele de prelucrare un loc de seamă îl ocupă Portland, Seattle, Charleston. Este dezvoltată de asemenea industria de placaje, plăci aglomerate, furnir, produse fibrolemnoase, industria mobilei. Dintre centrele și statele fațadei atlantice în industria lemnului se remarcă: New York, Philadelphia, Boston, statul

---

S.U.A. este cel mai mare producător de geamuri din lume.

Washington, statul Pennsylvania, iar la Marile Lacuri, Minneapolis, St Paul, Cedar, Rapids Mobile, Jacksonville, Savannah. Pentru obținerea celulozei și hârtiei un loc aparte îl dețin statele Minnesota, Wisconsin, Washington și Georgia. De altfel S.U.A. se află pe locul al doilea în lume la hârtia de ziar.

7.1.8 INDUSTRIA TEXTILĂ

Poate fi considerată ramură tradițională, de început al procesului de industrializare al țării. Materiile prime inițiale, bumbacul și lâna, au fost treptat completate cu mătasea naturală și apoi produsele sintetice, înlocuitoare cel puțin pentru o perioadă a celor naturale. Oricum industria textilă s-a dezvoltat cu precădere în statele atlantice, începând din New England. De aici a migrat către statele sud-atlantice (Carolina, Virginia) și apoi către cele situate la Golful Mexic (New Mexic, Texas, Alabama, Georgia).

Industria bumbacului folosește numai materia primă autohtonă furnizată în primul rând de Cotton belt. Are ca centre principale Rocky Hill (North Carolina), Charlotte, York (Pennsylvania), Washington, Dallas, Atlanta. De altfel S.U.A. este a doua țară în lume, după China, producătoare de bumbac, iar statele Carolina și Texas dau circa 18% din producția mondială.

Industria lânii s-a dezvoltat în New England având în vedere condițiile favorabile pentru creșterea oilor, dar și tradiția forței de muncă. Se remarcă statul Massachusetts și centrul Boston cu valoare națională în această subramură a industriei ușoare. Tot în regiunea atlantică în orașele New York, Philadelphia ș.a. este prezentă industria lânii în concurență cu firele și fibrele sintetice. Deși industria mătăsii naturale a avut o evoluție marcată de scăderi, astăzi multe firme au reluat producția confecțiilor din mătase naturală, produsele fiind din ce în ce mai solicitate. Este reprezentativă în centre din statele atlantice, Virginia și Carolina.

Industria confecțiilor realizează o multitudine de produse în cel mai mare centru, orașul New York. Alte centre cu activitate similară sunt: Philadelphia, Baltimore, Los Angeles, San Francisco, Chicago, Boston.

7.1.9 INDUSTRIA PIELĂRIEI ȘI ÎNCĂLȚĂMINEI

A apărut în aceeași regiune nord-estică a S.U.A., mai înăii ca activitate meșteșugărească. Pieile constituie încă o materie primă importantă, iar S.U.A. rămâne un producător de seamă. Se apreciază că S.U.A. deține 8-10% din producția mondială de încălțăminte și alte produse din piele. Printre centrele producătoare se numără Chicago, Detroit, St.Louis, Cincinnati, Philadelphia, Milwaukee.

7.1.10 INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Este reprezentată prin industria cărnii cu mari centre în sudul Marilor Lacuri și o bună parte din Midcontinent, cu mari abatoare la Chicago, Omaha, Kansas City, Oklahoma City, St.Louis. Centre de prelucrare a cărnii se găsesc și în sudul și vestul S.U.A.. Tot în regiunea Marilor Lacuri, în zona de creștere a animalelor pentru lapte se află mari întreprinderi de prelucrarea laptelui, printre care: New York, Detroit, Boston, Cleveland, Philadelphia. Îndeosebi creșterea bovinelor este favorizată de potențialul ridicat al furajelor. Prezentă este și industria conservelor, cu unele specializări, având în vedere culturile specifice locurilor sau creșterii anumitor categorii de animale. Astfel, în nord-estul S.U.A., mai ales în state din New England se obțin conserve din fructe. În statul California se produc conserve de carne, pește, fructe, inclusiv fructe subtropicale legume, având în vedere caracterul de policultură al depresiunii Californiei, una din principalele regiuni agricole ale țării. Industria zaharului valorifică fie sfecla de zahăr, în statele din vest, fie trestia de zahăr recoltată de pe plantațiile din sud (Louisiana și Florida). În statele atlantice este răspândită industria tutunului cu centre ca: Richmond, Louisville, Philadelphia.

În S.U.A. se obțin mari cantități de bere: New York, Milwaukee, St.Louis; vinuri: California; whisky: Louisville.

7.1.11 INDUSTRIA POLIGRAFICĂ

Ocupă un loc important în sfera industrială a S.U.A. Principalele centre poligrafice ale țării sunt și cele mai mari orașe New York,

Chicago, Los Angeles, Washington, Boston, San Francisco, Detroit, Philadelphia. Industria poligrafică ocupă același loc important în toate capitalele statelor.

Intercondiționarea spațială a activităților industriale au delimitat în S.U.A. cinci mari regiuni industriale după cum urmează: 1. **Regiunea Marilor Lacuri**; 2. **Regiunea Boston-Washington** (ambele alcătuind Manufacturing Belt); 3. **Regiunea Vechiului Sud**; 4. **Regiunea Noului Sud**; 5. **Regiunea Californiei** (fig.39).

1. **Regiunea Marilor Lacuri.** Cuprinde mari centre industriale din care: Chicago și Detroit, Cleveland, Toledo. Aici este cel mai bine reprezentată industria de automobile (Milwaukee, Chicago, Detroit, Cleveland, Cincinnati); industria siderurgică (electrosiderurgia – Chicago, Cleveland, Buffalo, Pittsburgh) pe baza minereurilor de fier din regiune și a celor din import, pe Sf. Laurentiu și Marile Lacuri (de la Mesabi, Duluth); industria chimică mai ales petrochimia pe seama petrolului adus fie prin porturile de la Atlantic sau din Canada, fie prin cele din sud folosind oleoductele și gazoductele. Produsele acestei ramuri industriale (cauciuc, combustibili etc.), vin mai ales în sprijinul industriei construcțiilor de mașini (autovehiculelor). Sunt prezente ramurile industriei de vârf (electronica, optica) dar nu lipsesc nici cele tradiționale cum sunt: industria lemnului, alimentară, textilă. Regiunea este susținută de o infrastructură de transport și comunicații eficiente, de o forță de muncă specializată, de o puternică piață financiar-bancară.

2. **Regiunea Boston-Washington.** Constituie o regiune industrială la fel de complexă ca și precedenta cu foarte mari centre (Boston, New York, Philadelphia) în care interacționează activitățile portuare grupate în: New York, Philadelphia, Baltimore, Norfolk-Newport News, Boston, cu cele siderurgice și ale petrochimiei, pe baza importurilor de minereuri de fier și petrol prin cele două estuare, Delaware și Chesapeake. Se întâlnesc industria de vârf, cu deosebire construcțiile aerospațiale, industria textilă tradițională (New England). Activitățile industriale sunt susținute de eficiente căi de transport maritime, feroviare și rutiere.

3. **Regiunea Vechiului Sud.** Cuprinde câteva centre reprezentative, Chattanooga, Greensboro, Greenville, Atlanta, Birmingham.

S.U.A. - Ramuri și regiuni industriale (A,B,C,D,E)

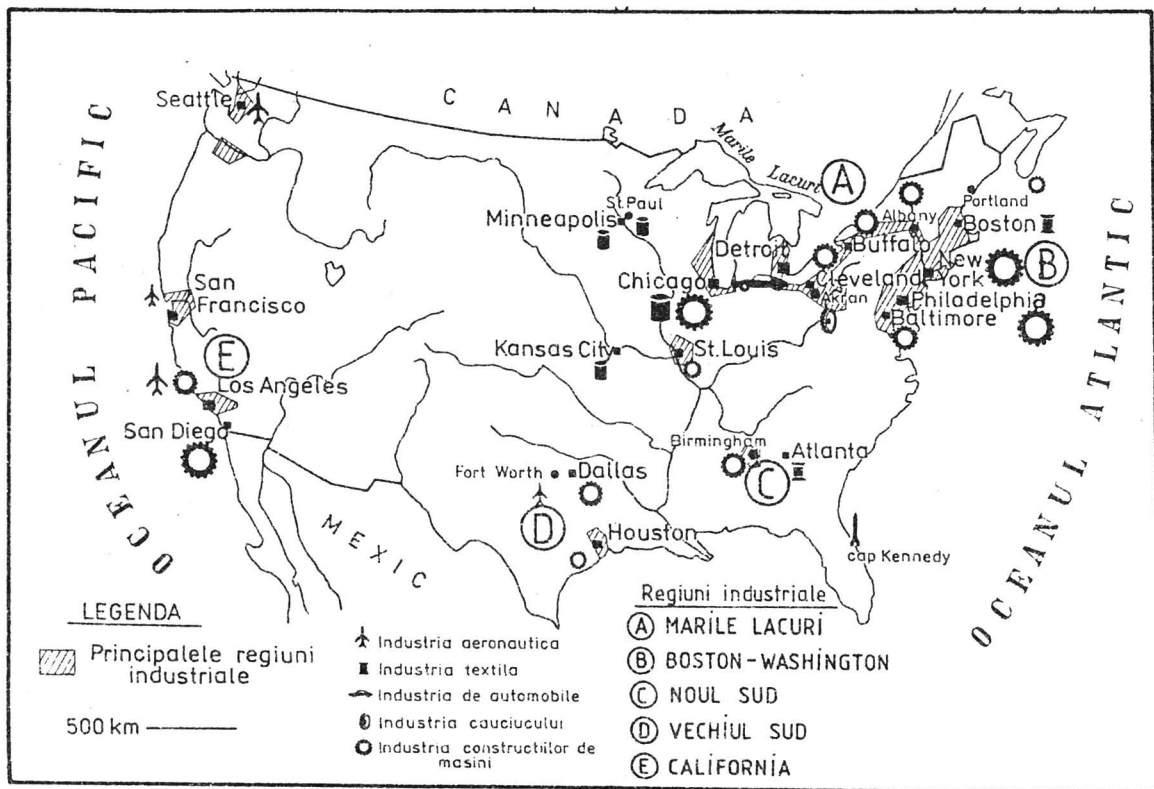

Fig. 39

Sfera activităților este dominată de industria chimică, industria textilă, mai apoi extractivă și siderurgia fierului. Fiind foarte aproape se valorifică potențialul hidroenergetic al fluviului Tennessee.

4. Regiunea Noului Sud. Cuprinde litoralul Golfului Mexic și regiunea imediat limitrofă cu câteva centre foarte mari ca Dallas și Houston. Activitatea industrială este dominată de extracția, transportul și prelucrarea petrolului și gazelor din producția autohtonă și import (New Orleans, Baton Rouge, Port Arthur, Corpus Christi, Houston). Rol important îl au și siderurgia neferoaselor, cu deosebire a aluminiului, apoi construcțiile de automobile și nave, industria electronică, electrotehnică. Cu deschidere la Golful Mexic, regiunea beneficiază de un front larg de comunicație cu exteriorul, iar prin canale, permanent întreținute, se realizează un transport activ pe toată raza golfului din Florida până la Brownsville.

5. Regiunea Californiei. Cuprinde teritoriul statului California, cu două orașe foarte mari San Francisco și Los Angeles. Pe lângă ramuri industriale tradiționale cum sunt industria automobilelor, industria textilă, extractivă și siderurgică s-au impus și altele, mai noi, legate de extracția și prelucrarea petrolului, industria construcțiilor aerospațiale. Industria de vârf s-a dezvoltat foarte mult în acest perimetru prin: industria inovațiilor tehnologice, inclusiv cele militare care au generat așa numitele "parcuri științifice" în jurul unor mari universități sau institute de cercetare științifică, unul dintre acestea fiind SILICON VALLEY.

Desigur în S.U.A. se întâlnesc și centre industriale mai mult sau mai puțin izolate, cu influență în hinterlandul economic, cu perspectiva de a constitui nucleele unor viitoare regiuni industriale. De asemenea pot fi identificate și o serie de subregiuni industriale ca: New York, New England, Philadelphia-Baltimore, Chicago, Pittsburgh, Ohio, Michigan s.a (fig.40a, b).

7.2 AGRICULTURA

Condițiile naturale au favorizat existența unor activități agricole dintre cele mai complexe. Ne gândim la varietatea reliefului (câmpii, dealuri, munți), a condițiilor climatice (clima arctică, temperată,

Subregiunile industriale ale S.U.A. (Canada)

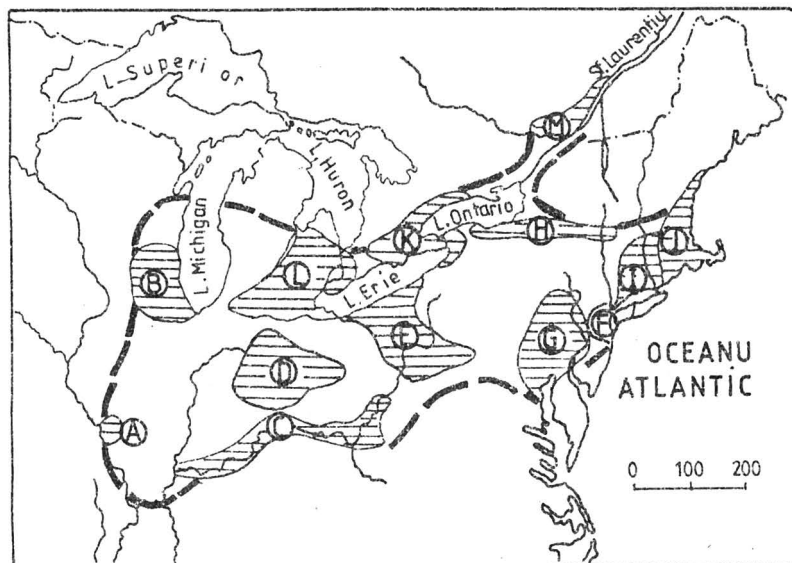

Fig. 40 a

(Englewood Cliffs: N.J. Prentice - Hall)

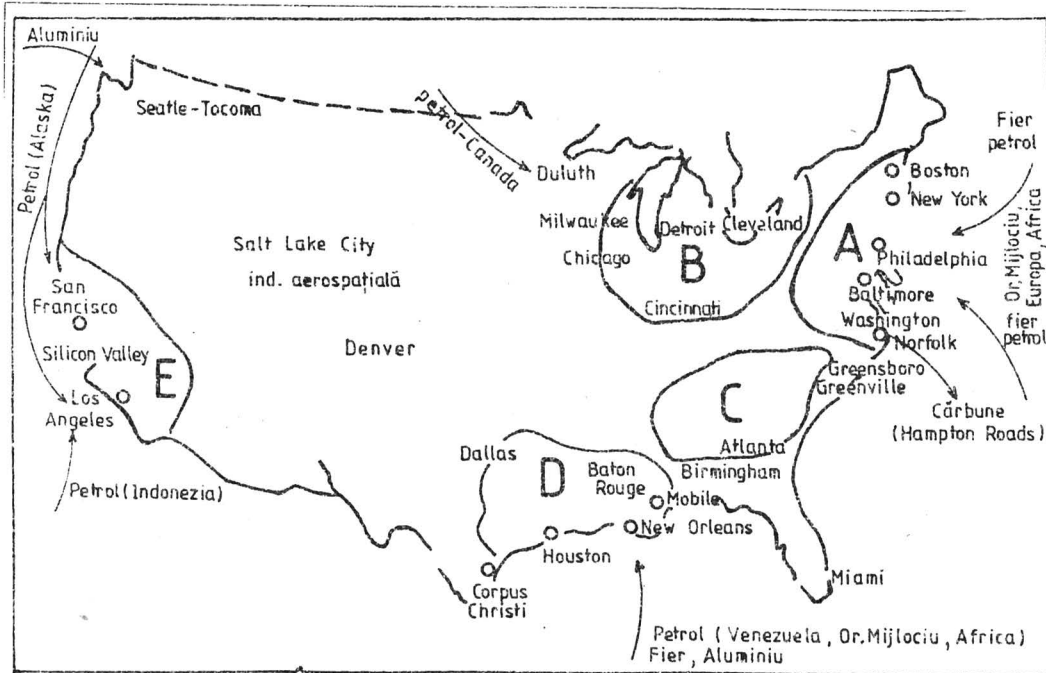
(A) St. Louis	(H) New York partea centrală
(B) Chicago - Milwaukee	(I) New England de Sud
(C) Culoarul mijlociu Ohio	(J) New England de Sud-Est
(D) Culoarul Ohio-Indiana	(K) Niagara
(E) Pittsburgh - Cleveland	(L) Michigan de Sud
(F) Aria metropolitană New York	(M) Sf. Laurențiu de mijloc
(G) Philadelphia - Baltimore	

subtropicală nuanțată până la desertică – Mojave, Marele Bazin) și tropicală umedă (Florida), a solurilor (arctice de tundră, podzoluri și soluri podzolice, cernoziomuri, soluri castanii și brune din preerie, soluri lateritice, soluri montane) etc.

- Astăzi S.U.A., prin cele 180 mil. ha cultivate (22% din suprafața totală) se situează pe locul al doilea în lume, același loc important îl ocupă și după suprafața irigată, circa 25 mil. ha.

Un loc de seamă în formele de organizare a activităților în agricultură îl reprezintă cele de tip familial și apoi societățile anonime,

S.U.A. Mari regiuni industriale

○ Mari centre industriale

Fig. 40 b

fermele ("corporate farms"). Suprafața medie a unei ferme este de 172 ha. Exista însă și mari exploatări capitaliste, cum sunt cele din sudul Californiei, ferme cu manageri (circa 70 de persoane) care se ocupă de creșterea productivității și de controlul pieței, beneficiind de o remarcabilă asistență tehnică din partea statului federal. Desigur numărul fermierilor a oscilat de-a lungul timpului, înregistrând scăderi sau creșteri. Tendința generală a fost aceea de restrângere a numărului micilor fermieri în favoarea fermelor mari.

Principalele terenuri arabile se întâlnesc în partea mediană a S.U.A., de-a lungul fluviului Mississippi, inclusiv regiunea situată de-o parte și de alta a deltei fluviului, până la granița cu Mexicul în vest și regiunea preeriilor. Suprafețe cultivate se mai găsesc în Florida, sudul Marilor Lacuri, Câmpia Atlantică, Depresiunea Soarelui și izolat în regiunea litorală Pacifică.

Alimentație umană		Alimentație animală	Export	Stoc
Grâu	19%	6%	45%	30%
Porumb		56%	26%	18%

Procesul de mecanizare a activităților agricole este extrem de ridicat, permițând efectuarea unui număr mare de operațiuni. În aceeași sferă a agriculturii se remarcă și prezența CAI-urilor (complexe agro-industriale). Procesul de extremă tehnologizare ajunge până la recoltarea și împachetarea semiautomată, așa cum des se constată în agricultura Văii Imperiale a Californiei (Valea Soarelui sau Depresiunea Californiei).

Agricultura americană are un dublu caracter și anume: intensiv și extensiv. Are un caracter intensiv în nord-est apoi în Florida și California și extensiv, în Midcontinent sau în regiunea Pacifică. De asemenea are caracter de plantații pe scama irigațiilor (bumbac, trestie de zahăr) sau a tutunului. Pentru o srie de culturi, cu tot ansamblul de operațiuni pe care le necesită, s-au specializat regiuni sau chiar state. Exista o forță de muncă ultraspecializată și evident, o productivitate ridicată. De fapt agricultura americană își propune și realizează două

deziderate majore și anume: satisfacerea unor enorme cerințe interioare în paralel cu menținerea unui export susținut.

Punctul forte al agriculturii îl reprezintă cultura cerealelor și a plantelor oleaginoase. Cultura porumbului situează țara pe primul loc în lume, circa 30 mil.ha, cu o producție de peste 200-220 mil.t (în ultimul deceniu). În S.U.A. porumbul constituie un important furaj pentru animale. Se cultivă pe “solurile negre”, cu veri calde și umede în numitul **Corn Belt**, între sudul Marilor Lacuri și un aliniament ce cuprinde cursul inferior al râurilor Missouri și Ohio.

Cultura grâului a fost introdusă în America de Nord în secolul al XVIII-lea. Astăzi S.U.A. ocupă locul trei pe glob la producția de grâu (circa 60-62 mil.t/1996). De altfel furnizează circa 40-42% din cantitatea obținută pe piața mondială. Cultura grâului de primavară se practică în regiunea precreei adică în statele situate la sud de granița cu Canada (Dakota, Iowa, Minnesota) dar și în statele situate de o parte și de alta a râului Arkansas (Texas, Kansas, Nebraska, Oklahoma) până la Red River. Producțiile cele mai ridicate le obțin statele: Kansas, Dakota, Oklahoma, dar și Washington, Nebraska. Principalele piețe ale grâului sunt centrele: Minneapolis, Kansas City, Oklahoma City.

Dintre celelalte culturi, locuri importante îl ocupă citricele, apoi tutunul, orzul și sorgul și în sfârșit bumbacul pentru care S.U.A. se situează pe locul întâi mondial la exportatori.

O parte din terenurile irigate se întâlnesc în statul Arizona, apa fiind obținută din lacurile de acumulare Roosevelt și Coolidge. Câteva sute de mii de ha irigate se găsesc în bazinul râului Columbia, din statele Washington și Oregon, în bazinul râului Tennessee unde se află cea mai complexă amenajare hidrografică din partea centrală a S.U.A., sau cele din Depresiunea Californiei pe Sacramento și San Joaquin, în lungul fluviului Mississippi inclusiv delta acestuia, în Florida. Pomicultura se bucura de o atenție deosebită. Un loc important îl ocupă culturile subtropicale și tropicale (citricele – lămii, portocali) și peste 30% plantații de pomi fructiferi de climă temperată (prun, măr, cireș) îndeosebi în zona Marilor Lacuri. Cele mai importante producătoare sunt statele de la Golful Mexic (Texasul de sud, Louisiana, Mississippi).

Cultura tutunului se întâlnește în statele din Middle Atlantic și South Atlantic, dar și în Midcontinent (Virginia, Carolina, Tennessee, Arkansas, Texas, Mississippi, Georgia, Alabama, nordul Floridei).

Printre culturile la fel de vechi, astăzi o plantă uleioasă importantă, se numără soia. Se alătură culturilor de porumb, tutun, arahide, bumbac, în Midcontinent, sudul Marilor Lacuri, regiunea perimexicană. Soia s-a remarcat în ultimul deceniu printr-o creștere a producției, făcând din S.U.A. primul exportator mondial. Ca plante furajere se cultivă sorgul, dar și orzul și ovăzul.

Bumbacul se cultivă pe o suprafață din ce în ce mai mare. S-a extins de-a lungul timpului din sud-est până în vest, în California. Marile producătoare de bumbac sunt statele New Mexico, Mississippi, Alabama, Tennessee, Georgia, Louisiana, Texas, Arizona. Cultura este strâns legată de umiditate, de aceea irigațiile constituie preocuparea majoră dacă ne gândim în principal la statele din vest, care au permanente probleme cu apa.

Pescuitul și vânatul sunt două activități importante. Se remarcă atât prin extinderea ariei de pescuit, o flotă corespunzătoare dotată cu o tehnologie aptă pentru multe operațiuni dar și prin protecția și conservarea unor specii rare, chiar dacă blănurile lor sunt foarte căutate. Pescuitul pe râurile interioare este tradițional, iar pe râurile din vest, nord-vest, bogăția piscicolă o reprezintă somonii, orașul Astoria, din statul Oregon, fiind și unul din cele mai vechi așezări pescărești de la Pacific. În 1867 a fost construită aici, pe fluviul Columbia, prima fabrică de pește. Fiind în pericol datorită pescuitului intens, Canada și S.U.A., au alcătuit Comisia Internațională a Oceanului Pacific pentru Pescuitul Somonului. De asemenea în golfuri, dar și în apele Pacificului se mai pescuiesc: caracuda, ton, creveți, crabi. Orașul Willapa este specializat în pescuitul crustaceelor.

7.2.1. CARACTERE SPECIFICE AGRICULTURII AMERICANE

Specializarea zonelor de producție agricolă constituie un rezultat al unor intercondiționări dintre factorii naturali, sub aspectul favorabilității lor pentru o cultură sau alta, activitatea agricolă tradițională, specializarea forței de muncă. Astfel au fost separate pe teritoriul S.U.A. următoarele zone de producție agricolă relativ omogene (Belturi=Centuri) (fig.41).

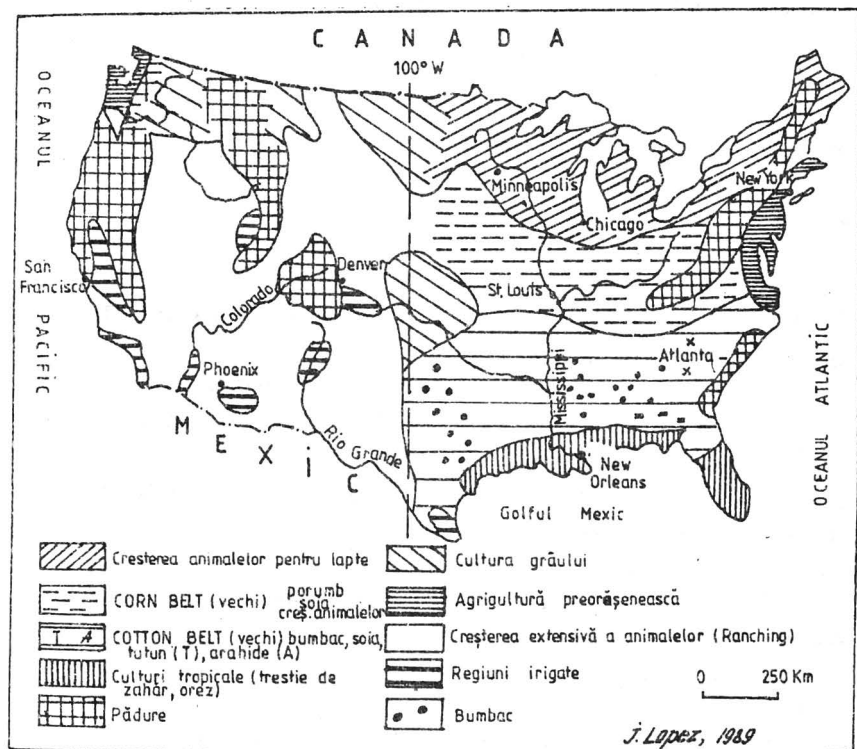

Fig. 41

Zona de creștere a animalelor pentru lapte (Hair and Dairyng Region). Se situează în nord-estul țării cuprinzând statele Minnesota, Wisconsin, Illinois, Michigan, Maine. Creșterea animalelor se asociază unor culturi de cereale (orz, porumb, ovăz), plante tehnice, cu creșterea păsărilor, legumicultura. Se cresc de asemenea animale pentru carne mai ales în regiunea Marilor Lacuri.

Zona porumbului (Corn Belt). Se găsește în sudul regiunii precedente, cuprinzând statele: Nebraska, Iowa, Indiana, Kansas, Dakota, Missouri, Ohio. În acest areal se află regiunea de mare concentrare a producției și anume, statul Iowa. În această zonă cultura

porumbului este intercalată deseori cu cultura grâului (Kansas, Missouri, Dakota) a soiei (Indiana, Ohio), a sfeclei de zahăr, a unor legume dar și cu creșterea cornutelor mari pentru carne și a porcilor.

Zona porumbului și a grâului de toamnă (Corn and Winter Wheat Belt). Se desfășoară din Virginia până în Colorado. Împreună cu porumbul și grâul, se cultivă tutun, soia, bumbac; se întâlnesc plantații de pomi fructiferi, se practică legumicultura. Este dezvoltată creșterea animalelor pentru lapte și carne, a păsărilor.

Zona bumbacului (Cotton Belt), cea mai mare suprafață cultivată cu bumbac din lume, se desfășoară în statele Carolina de Nord și Sud, Texas. Se mai cultivă grâu și arahide. Este frecventă creșterea animalelor și, spre Atlantic economia forestieră.

Zona subtropicală și tropicală (Subtropical and Tropical Coast), este dominată de producția culturilor subtropicale și tropicale (citrice, trestie de zahăr, viță de vie) dar și culturilor de bumbac, orz. Două regiuni sunt importante și anume: California, parțial Arizona de Vest și Golful Mexic, inclusiv Florida. Tot aici este bine reprezentată industria conservelor de fructe.

Zona grâului (Wheat Belt) ce se desfășoară pe direcția nord-sud între statele Dakota-Texas, grupând sau separând regiunile cultivate cu grâul de toamnă de cel de primavară. Și aici există preocuparea pentru creșterea animalelor (bovine, porcine, păsări). Există în regiunile de munte, destul de dezvoltat sectorul creșterii ovinelor și cabalinelor, după cum se remarcă și unele culturi vegetale (secara, orzul chiar și grâul) acolo unde condițiile sunt favorabile.

În S.U.A. este prezentă și foarte apreciată agricultura preorășenească, cu caracterul său intensiv, specifică marilor concentrări urbane. Nu lipsesc din acest tip de agricultură: legumicultura, creșterea porcilor și păsărilor, a animalelor pentru lapte.

Agricultura americană este originală prin (P. Serryn, 1980) "tineretea sa" având în vedere faptul ca 2/3 din suprafața cultivată aparține cu deosebire ultimului secol; varietatea culturilor, consecință "mai ales" a condițiilor climatice; specializarea regională și mecanizarea de excepție.

Pe ansamblu în S.U.A. se întâlnesc două mari regiuni agricole și anume:

ESTUL – cultivat în fâșii aproape continui dispre est spre vest, în strânsă legatură cu factorii naturali și în primul rând cu latitudinea. Este vorba de prezența belturilor. O parte din producția acestei regiuni este exportată chiar dacă S.U.A. importă cantități de zahăr, fructe.

VESTUL – regiune de creștere mai ales extensivă a animalelor (bovine, ovine), pe seama pășunilor și fânețelor. Nu lipsesc nici culturile irigate (bumbac, legume) apoi grâu de primavară. Toate acestea beneficiază de mari sisteme de irigații, baraje, lucrări ameliorative (California, Columbia, Colorado).

Domeniul agricol al S.U.A. mai poate fi împărțit și altfel:

Câmpiile sudice (litoralul sudic) o fâșie întreruptă de păduri, mlaștini, orașe cu o agricultură subtropicală și tropicală (trestie de zahăr, citrice, arahide) continuată spre interior cu un mozaic de culturi: orez, bumbac, soia, porumb, deci *policultură*.

Câmpiile interioare, principala regiune agricolă (Iowa, Ohio = heartland, pentru americani) unde cele mai întinse suprafețe sunt ocupate cu porumb, soia, combinate cu grâu (Missouri spre Kentucky) tutun, iar spre nord, porumb, lucernă (plante furajere), creșterea animalelor pentru lapte.

Câmpia și Piemontul Appalachian remarcate prin creșterea vacilor pentru lapte, cultura cartofului și pomilor fructiferi.

Culturile irigate din Regiunea Preeriilor și Cordilierilor, dominate de cultura grâului (Kansas, Dakota, Washington), secară, orz, bumbac, viță de vie, citrice, dar și fructe, legume, împreună cu creșterea animalelor pentru lapte și a păsărilor.

De asemenea agricultura este larg orientată spre producția vegetală destinată alimentării animalelor (porumb, orz, grâu, furaje, soia, lucernă precum și o serie de subproduse rezultate din prelucrarea acestora). Porumbul domină producția cerealieră. Cultivat în asolament cu lucerna și soia este folosit ca un produs foarte căutat în fermele de porci.

Sunt culturi care se practică tot anul astfel: salata se cultivă vara în nord-est, toamna în California centrală (reg. Salinas) și iarna în sud-vest (Phoenix).

Utilizarea produselor la două importante culturi:

Alimentație umană	Alimentație animală	Export	Stoc
Grâu 19%	6%	45%	30%
Porumb	56%	26%	18%

Cotton Belt din sud aproape că a dispărut sub aspectul continuității spațiale făcând loc policulturii, iar în vest, datorită irigațiilor s-a dezvoltat o puternică agricultură, intensivă ridicând state ca Texasul și California la un important rang agricol.

Studiile agronomice sunt puternic finanțate de firmele private și organismele administrative locale pentru obținerea unor soiuri și rase cu o productivitate crescută.

Un fenomen semnalat pentru agricultura americană l-a reprezentat criza agricolă de la începutul anului 1980, semnificativă prin numărul mare al falimentelor fermelor familiale legat în principal de export.

Astăzi agricultura americană se îndreaptă spre o policultură, menținând însă și structuri tradiționale.

Statistica

- populația agricolă – 3,5% din populația activă (3.600000 persoane/1984)
- 90-95% din populație sunt proprietari (farmers)
- exploatări mici, 10-15ha în împrejurimile orașelor
- exploatări mijlocii, 100-200ha (cerealicultura și creșterea animalelor)
- exploatări mari, peste 200ha (aparțin unor corporații de producători – California, Florida), precum și marilor crescători de animale din regiunea Marelui Bazin, Preeriilor etc.

Tipuri de exploatare (G. DACIER, 1984)

- mica exploatare irigată, în regiunea de Vest; cu 10-20ha, cu mare productivitate; folosește forța de muncă sezonieră
- mica exploatare periurbană, mai ales pentru legume și flori; proprietarul lucrează în oraș; așa numita *part-time farm**.

* Ferme specializate în creșterea animalelor lapte - în nord și în jurul marilor orașe (Dairy Farm).

- exploatarea clasică, în care se combină culturile, creșterea animalelor, mecanizarea cu pregătirea tehnica agronomică deosebită.
- exploatarea în care proprietarul este ocupat în alt serviciu; el coordonează activitățile
- exploatarea în societăți anonime (*corporate farming*) de dimensiuni mari, cu manager. Aceste societăți dețin cam 4% din suprafața cultivată.

Pregătirea agronomică prin:

- Agricultural College (informații tehnice, culturi, hibridizări, asolamente, ierbicide lichide și amestecuri în apă pentru irigații, tehnică de protecție a solului).
- pentru fermieri prin Agricultural Research Service și State Agricultural Experiment Station
- vânzarea recoltelor prin corporații (e. Sunkist – regrupează producătorii) sau prin *agribussines*, care are legături cu industria (citrice în Florida)
- competiție

Produsul	locul în lume	% din prod. mond.	% export	loc mondial (export)
Porumb	1	45 (1985) 191500000t	25%	1
Grâu	3	14 59430000t	50	1
Orez	11	1-2	60	
Soia	1	60	65	1
Ananas	1	30		exportă
Citrice	1	25		1
Struguri și vin	3-5	5		exp.+ imp
Legume	1			exportă

Șeptel	număr	locul în lume
Bovine	101749	3
Ovine		
Cabaline	10000000	1
Porcine	56798000	2
Carne	32445000	2

Irigația constituie, cel puțin pentru jumătatea vestică, o preocupare majoră. În acest sens s-au construit pe marile sisteme hidrografice, baraje, mari colectori de apă pentru irigații dar și pentru evitarea unor viituri catastrofale care ar apărea pe fluvii și râuri.

7.3 CĂILE DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURILE

Marea desfășurare în latitudine dar și în longitudine, pe distanțe de mii de kilometri au obligat S.U.A. să construiască și să amenajeze o rețea de căi de comunicație pe cât de dezvoltată pe atât de rapidă și lesnicioasă. Primele căi de comunicație au apărut în est, acolo unde și de unde a început descoperirea și cunoașterea pământului nord-american. În aceste condiții rețeaua cea mai deasă se găsește pe această latură a țării, extinzându-se în regiunea Marilor Lacuri.

Pentru transportul materiilor prime sunt folosite îndeosebi căile ferate și cele fluviale, iar pentru transporturile pasagerilor, căile rutiere. Se realizează în acest fel legături între regiunile unde se desfășoară activități miniere, agricole, silvice și, regiunile în care se desfășoară activități din sectoarele secundar (industrie) și terțiar (turism, comerț, etc.).

Desigur, asupra amplasamentului căilor de comunicație un rol deosebit l-au avut condițiile naturale, mai favorabile în regiunile de câmpie, multe trasee urmărind culoarele de vale, depresiunile și mai incomod și costisitor, în regiunile munților Appalachi și, mai ales în Cordilieri. Aici a fost necesară pe de-o parte, construirea podurilor,

viaductelor iar pe de alta permanenta întreținere a lor. În S.U.A. cele mai importante poduri și tuneluri se întâlnesc în statele: Utah peste Great Salt Lake; Louisiana – Pont Chartrain Lake – New Orleans; peste Mississippi la St. Louis, Memphis, Baton Rouge iar tuneluri în statul Washington – New Cascade (Munții Cascadelor) de 11500m; în statul Colorado – Moffat de 9820m. În regiunea New York se întâlnesc tuneluri submarine, remarcându-se: East River (2500m lungime), Hudson River (2450m lungime), Union City Tube. În anul 1872 se construiește în America de Nord prima cale ferată transcontinentală. Ea unea New York și San Francisco.

Prin lungimea căilor de comunicație și a parcului de mijloace de transport, S.U.A. se situează pe primul loc în lume. Căile ferate reprezintă principalul sistem de transport pentru materiile prime, precum și pentru multe semiproduse și produse, pasageri. Primele construcții feroviare datează din 1828, pentru ca în anul 1916, lungimea căilor ferate să fie de 428000 km. Treptat locul căilor ferate este luat de cel al căilor rutiere, încât lungimea lor s-a redus la 340000km în 1976 și 187691km în 1993. Cea mai mare densitate este cunoscută în nord-estul industrial, circa 15 km la 100km² (fig.42).

Țara	lungimea rețelei de căi ferate				electrificate	densitate
	1916	1974	1980	1993		
SUA	428000	288300	340000	341000	33,9%	2,2km/100km ²

În cea mai mare parte liniile principale sunt duble iar magistralele au chiar patru linii. Magistralele feroviare, traversează continentul, prima de acest fel fiind New York – Chicago – San Francisco; urmează apoi Philadelphia St.-Louis – Los Angeles. Sunt și magistrale care leagă orașe din regiuni puternic industrializate cum este nord-estul industrial, cu mari regiuni comerciale, ca aceea de la Golful Mexic (New York – New Orleans – Port Arthur).

S.U.A. - Traficul de călători

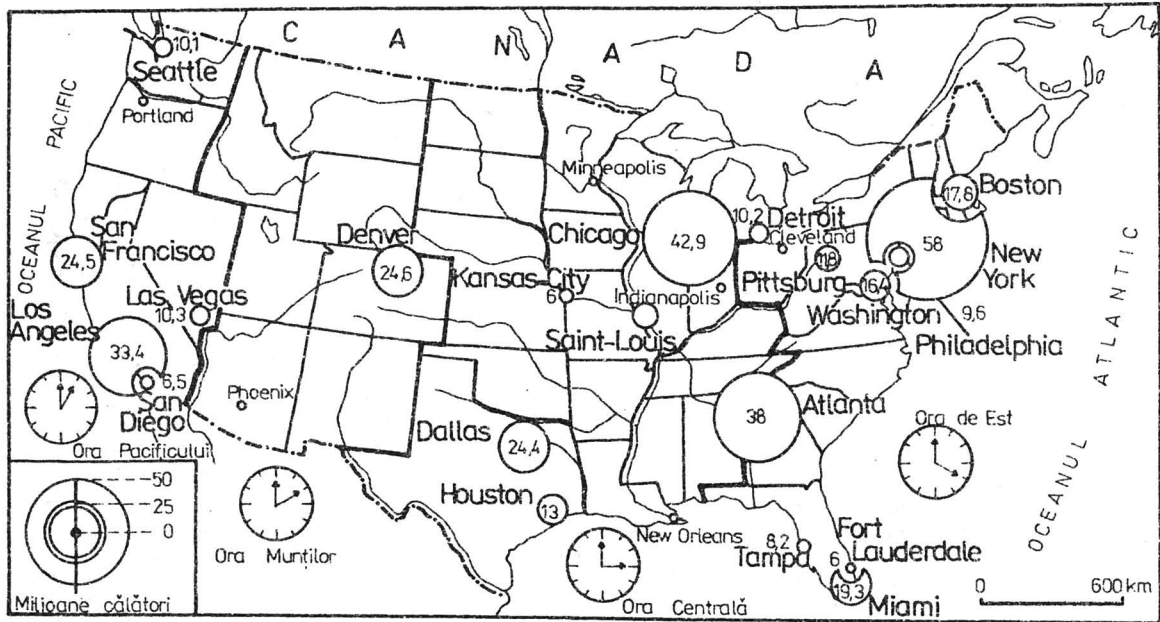

Fig. 42

Magistralele care unesc estul cu vestul S.U.A. sunt:

- New York-Chicago (New York Central), magistrala cu cel mai activ trafic
- Boston-Chicago-Omaha-Salt Lake City-Portland
- New York-Chicago-St. Louis-Kansas City-Denver-Sacramento-San Francisco
- Philadelphia-Chicago-St. Louis-Kansas City-Albuquerque-Los Angeles
- Baltimore-Washington-Atlanta-Jackson-Dallas-El Paso-Phoenix-Los Angeles
- Boston-New York-Philadelphia-Washington-Savannah-Miami
- Detroit-Cincinnati-Knoxville-Atlanta-Mobile
- Chicago-St. Louis-Memphis-New Orleans
- Minneapolis-Kansas City-Dallas-Houston
- Spokane-Salt Lake City-Denver-El Paso
- Seattle-Sacramento-San Francisco-Los Angeles-San Diego

Există 30 de linii ferate spre Canada și 11 spre Mexic.

Printre marile noduri feroviare se numără Chicago unde se întâlnesc 39 de linii. Din acest punct de vedere orașul Chicago poate fi considerat un mare complex feroviar, apoi Pittsburgh, New York, St. Louis, Indianapolis, Kansas City, Denver, Albuquerque. Se mai practică transportul cu ferry-boat-ul.

În transportul de mărfuri pe căile ferate predomină: minereurile, cărbunii, produse industriale, cerealele, bumbacul, legumele și fructele, animalele și produsele animaliere.

Transportul rutier constituie o foarte veche cale de legătură. Pătrunde în cele mai dificile regiuni din punct de vedere al accesibilității. Numărul mare al șoselelor, gradul lor de modernizare, permite un trafic fluent și un confort sporit, care fac din S.U.A. deținătorul primului loc mondial din acest punct de vedere. Însăși apariția automobilului, ca și continua sa perfecționare au impulsionat dezvoltarea și modernizarea drumurilor și odată cu aceasta apariția motelurilor, marilor parcări, al refugiilor ultramoderne, într-un cuvânt a unei infrastructuri competitive.

S.U.A. deține peste 5 milioane km lungime din cele peste 16 cât însumează rețeaua rutieră a globului. Densitatea medie a rețelei rutiere a S.U.A. este de 660km la 1000km². Statele cu cea mai deasă rețea de șosele modernizate sunt: Indiana, New Jersey, Connecticut. Pe teritoriul S.U.A. trece cea mai lungă șosea de pe glob, "panamericana", cu o lungime de 15000km, cu trei sectoare, dintre care două pe teritoriul S.U.A.: Alaska Highway – construită între cele două războaie mondiale, care pornește din Alaska (Fairbanks) și se termină la Seattle, și Autostrada Pacifică, din Seattle până în orașul Tucson (Arizona).

Autostrăzi importante:

- New York-Cleveland-Chicago-Salt Lake City-San Francisco
- New York-Pittsburgh-St. Louis-Kansas-Los Angeles
- Washington-Atlanta-Dallas-Phoenix-Los Angeles
- Boston-New York-Washington-Miami
- Detroit-Cincinnati-Atlanta-Tampa

Podurile rutiere de primă mărime sunt: Lake Pontchartr, Canseway I și II (Louisiana), San Francisco-Oakland (California), Verrazano-Narrows-New York; Golden Gate-San Francisco, iar dintre tunelurile rutiere cele mai numeroase se găsesc în Cordilieri și apoi în Appalachii.

Există autostrăzi (Hollywood Freeway-Los Angeles) pe care se circulă cu viteze crescute în raport direct cu numărul exagerat de mare al automobilelor cuprinse în transportul zilnic. Cea mai deasă rețea de autostrăzi se întâlnește în nord-estul țării de unde pornesc principalele autostrăzi din S.U.A.. Aceeași mare desime de șosele și autovehicule se află în statul California, legată de prezența unor orașe ca: Los Angeles, San Francisco, San Diego.

Transporturile pe apă, au fost printre primele care au ajutat la răspândirea civilizației, dintr-un continent în altul, dintr-un loc în altul al aceluiași continent, dintr-o țară sau regiune în alta. Însăși descoperirea continentului nord-american se datorește navigatorilor. Astăzi transporturile la distanțe mari, se realizează pe apă: oceane, fluvii mari și ceva mai nou pe canale (fig.43).

S.U.A. - Transportul pe apă (râuri , lacuri, mări)

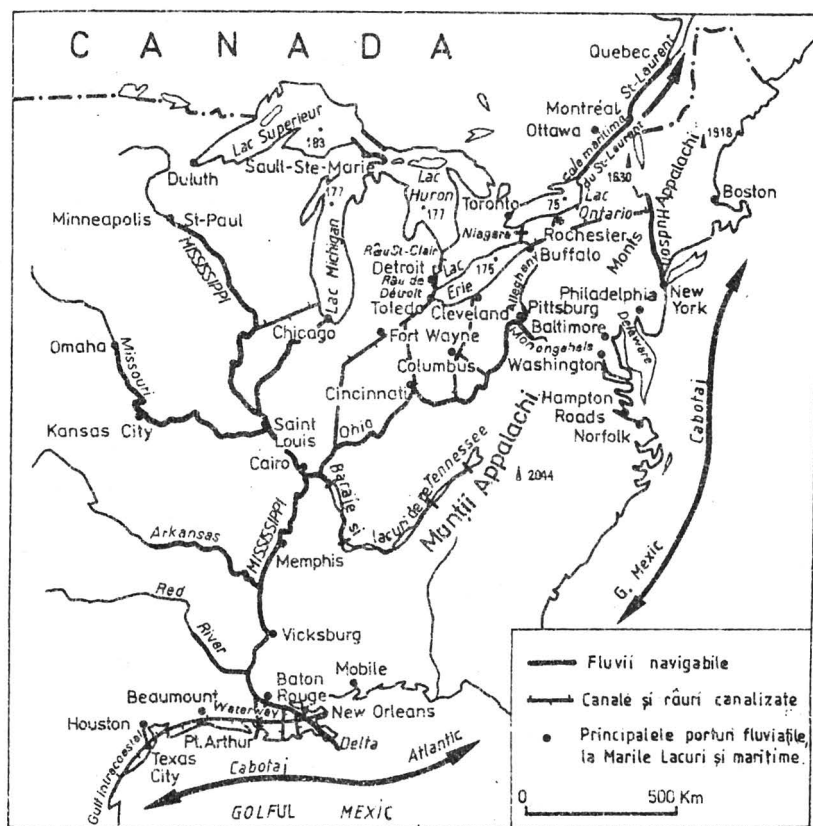

Fig. 43

Transportul pe apă în S.U.A. se face fie pe Marile Lacuri, inclusiv Sf. Laurențiu și o serie de canale din regiune (Erie care leagă lacurile cu Hudson și New York, Toledo-Cincinnati, Chicago, Welland, Long Sep, Clair), pe care se transportă materii prime dar și produse industriale și agricole, fie pe râurile și fluviile interioare. În transporturile fluviatile traficul cel mai intens se realizează pe sistemul hidrografic Mississippi-Missouri. Mississippi este navigabil

de la Mineapolis pe o distanță de 3000km. El primește alte râuri navigabile, printre care Red River, Tennessee. Potențialul său a crescut prin construirea canalului Chicago-St.Louis, care face legătura directă cu apele Golfului Mexic. Prin intermediul unor canale, suficiente pentru pătrunderea unor vase până la 20000tdw, se face legătura între: Marile Lacuri-Sf. Laurențiu și Oceanul Atlantic; între Marile Lacuri-Mississippi și Golful Mexic și de aici prin canalul Panama cu oceanul Pacific. Navigabile sunt și fluviile: Mackenzie, Colorado, Yukon, Columbia.

Porturile de la "marea interioară" (Marile Lacuri) sunt destul de numeroase și active, unele tot timpul anului altele parțial, având în vedere apariția înghețului cum este cazul și pe fluviul Yukon (fig.44).

Astfel, prin portul Duluth-Superior se expediază minereuri de fier către centrele siderurgice situate în această regiune. Prin porturile Chicago, Toledo, Detroit, Cleveland, Buffalo (cu un trafic anual cuprins între 11 și 50 milioane tone) se tranzitează materii prime, produse industriale și agricole. Porturile fluviatiale Pittsburgh, Huttington, St. Louis, Cincinnati, Memphis, Minneapolis au un tranzit anual cuprins între 5-20milioane tone.

Transporturile maritime, inclusiv cabotajul, realizează cea mai mare parte a transporturilor intercontinentale. Ele s-au dezvoltat în strânsă legătură cu necesitatea schimburilor, importuri, exporturi pe care S.U.A. le-a permanentizat și dezvoltat de foarte multă vreme. Prin porturile de la fațada atlantică se importă: petrol și produse petroliere, minereuri, produse diverse și se exportă: cărbune, cereale, produse petroliere etc.

Porturile de primă mărime situate în această parte a țării sunt: Boston care deservește New England, asigurând schimburile cu Europa; New York, un imens complex portuar-comercial, inclusiv pentru cabotaj; Philadelphia și Baltimore, porturi cu funcții portuare complexe; Norfolk și Newport-News, mari exportatori dar și importatori de cărbune, cereale, minereuri (fig.45,46).

Și la Golful Mexic se găsesc porturi specializate în expediția și cabotajul unor materii prime din regiune (petrol, gaze, sulf, fosfați) dar și produse agricole și industriale. Cele mai importante sunt: Tampa (Florida), Houston, Port Arthur, Beaumont, Corpus Christi (Texas).

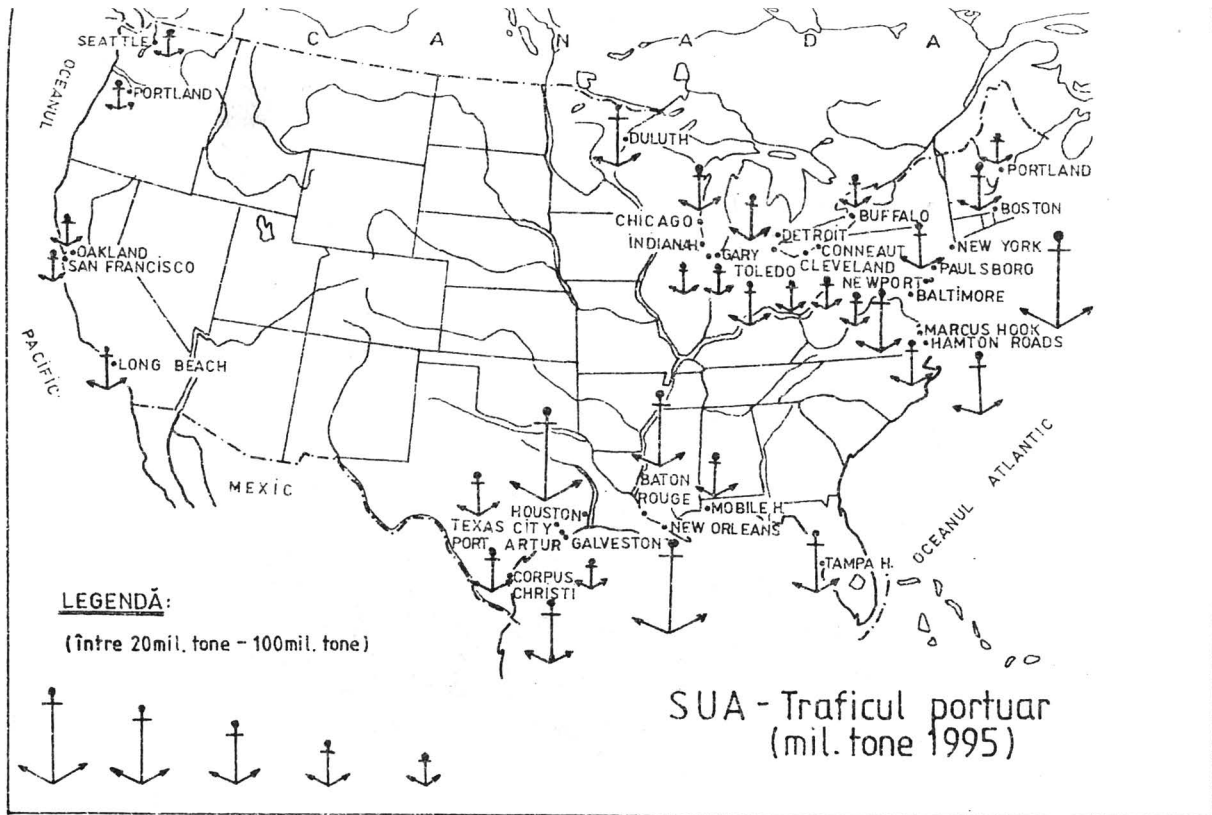

Fig. 44

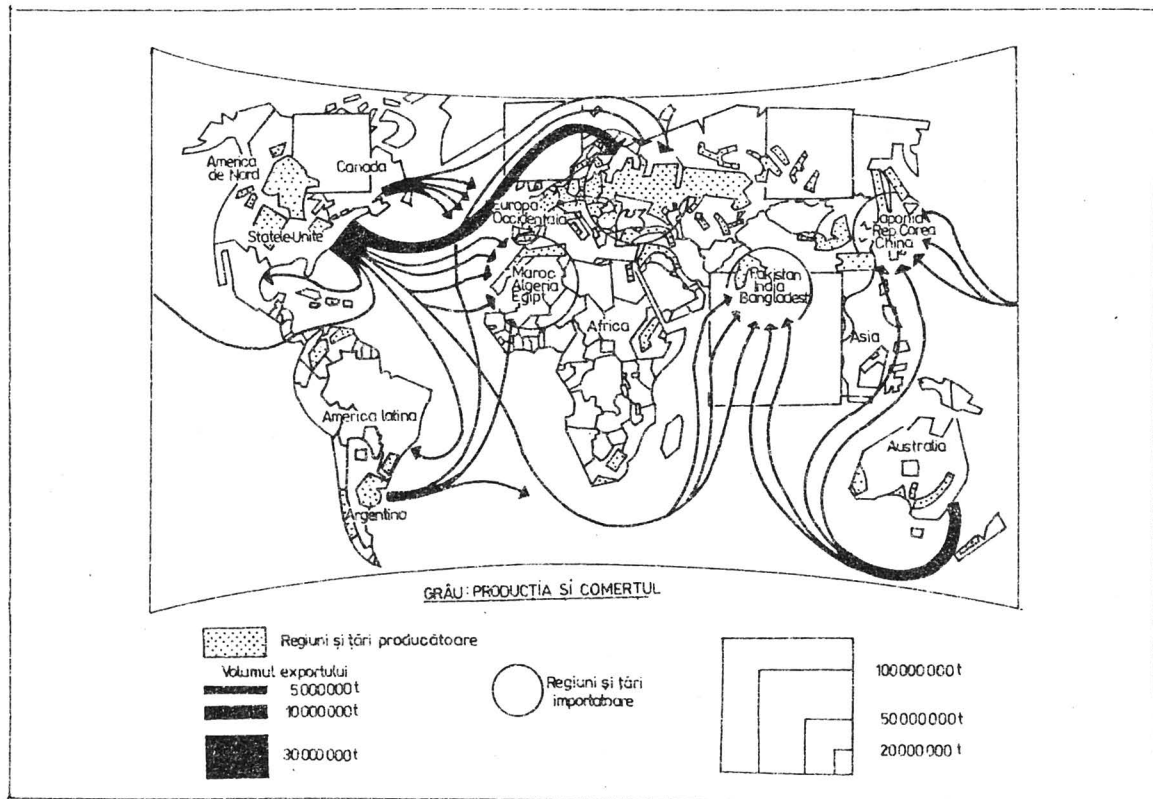

Fig. 45

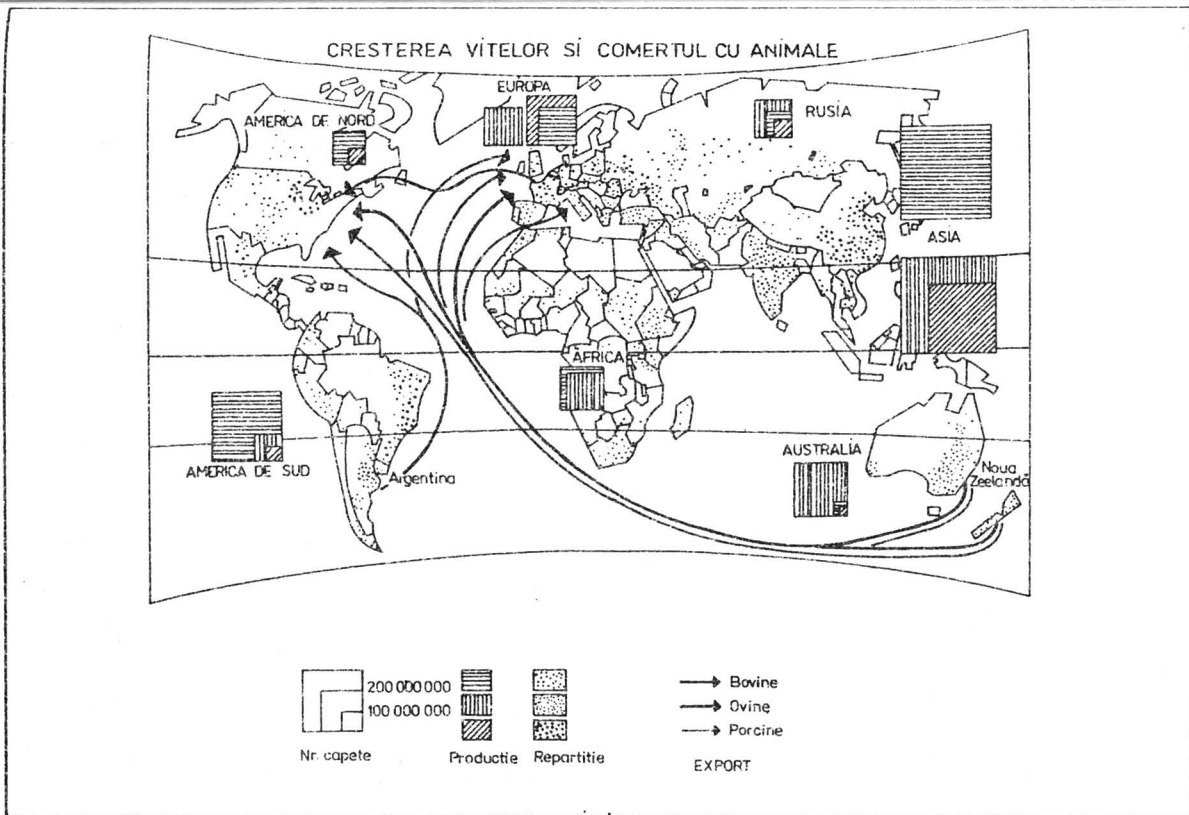

Fig. 46

La acestea se adaugă porturile de la Mississippi, Baton Rouge, New Orleans, cu funcții foarte variate dependente și de relațiile cu țările Americii Centrale.

La Pacific, San Francisco și Los Angeles, două complexe portuare (San Francisco-Richmond, Los Angeles-Long Beach) expediază produse petroliere, lemn și primesc produse diverse. Către nord, Seattle este un port industrial și port spre Alaska.

Dotarea S.U.A. în ceea ce privește numărul de vase (1212) aflate sub pavilion național și străin o situează pe locul 7, iar după capacitate, pe locul 3 (Grecia, Japonia, S.U.A.) cu un total de 52 mil.tdw

Tabel – Tipuri de porturi după poziția geografică

Portul	Poziția geografică
New York	estuar
Philadelphia	estuar
Baltimore	estuar
Boston	golf
Portland	golf
Norfolk	estuar
Newport News	estuar
Houston	golful Mexic
New Orleans	delta Mississippi
Beaumont	delta Mississippi
Port Arthur	golful Mexic
Baton Rouge	golful Mexic
Corpus Christi	golful Mexic
Mobile	golful Mexic
Texas City	golful Mexic
Tampa	golful Florida
Los Angeles –Long Beach	golf – Pacific
San Francisco – Richmond	golf – Pacific
Portland	golf – Pacific
Seattle	golf Pacific

Navele S.U.A., ca și ale altor puteri maritime, circulă sub pavilion panamez, libian, norvegian. Porturile S.U.A. sunt fie de estuar ca New York, Philadelphia, Baltimore, Norfolk, Newport News fie de deltă, golf etc.

Porturile S.U.A. se găsesc pe principalele rute maritime pe glob.

Stabilirea unor legături rapide cu regiunile interioare sau cu alte continente se face prin puternica rețea de linii aeriene. Este un mijloc de transport care a cunoscut permanent înnoiri, în scurtarea timpului parcurs, a confortului, capacității de transport și perfecționarea sistemelor de urmarire și control a zborurilor.

Au apărut mari companii aeriene. Mai mult de 55% din transportul mondial aerian revin S.U.A. principalele rute legând America de Nord, îndeosebi S.U.A. de Europa. Două companii aeriene fac parte din cele mai mari ale lumii; TWA și DELTA..Se transportă călători, mărfuri etc

Regiunile de mare concentrare a transporturilor aeriene sunt: New York, Washington, Seattle, Dallas, Chicago, Los Angeles, San Francisco.

Să amintim că în unele din acestea sunt concentrate și ramurile industriale constructoare de avioane (DOUGLAS-LOS-ANGELES; BOEING-SEATTLE)

Sunt aeroporturi destinate curselor internaționale dar și interne:

Kennedy-New York, aeroporturi și cu destinație turistică precum Miami. De asemenea sunt aeroporturi al căror număr de pasageri ajunge la 60mil. (O'Hara-Chicago cu cel mai mare trafic de pasageri din lume/an (Hartsfield Internațional).

Rutele cele mai active sunt: New York- Washington, Dallas-Forth Worth cu peste 48 mil. pasageri (1995), New York – Chicago, Los Angeles International circa 46 mil. pasageri, Atlanta cu circa 37 mil. pasageri (1995) San Francisco International cu 31 mil. pasageri (1995), Denver Stapleton International cu circa 28 mil. pasageri New York (J. F Kennedy) cu 27 mil. pasageri (1995), Miami International cu peste 26 mil. pasageri, New Jersey-Newark cu 23 mil. pasageri, Honolulu International cu peste 22 ml. pasageri, Boston-Logan cu peste 21 mil. pasageri, Detroit cu 21mil. pasager și Minneapolis cu 20 mil. pasageri.

În anul 1993 (Economia Mondială în cifre, 1994) numărul total al călătorilor transportați cu avionul a fost de 451. 247 000 pasageri din care 45.483.000 pasageri în traficul internațional. Iar din totalul de 14.480.000 tone mărfuri transportate 7 392 000 au aparținut traficului internațional.

Linii magistrale importante leagă S.U.A. cu orașe din Europa, Africa, America de Sud. Un rol la fel de însemnat îl au avioanele taxi, elicopterele, hidroavioanele, comunicațiile spațiale (zborurile cosmice) ca și telecomunicațiile. Din acest ultim punct de vedere apreciem rolul S.U.A. în rețehnologizarea permanentă a echipamentului utilizat în telecomunicații, apariția telefoanelor celulare, perfecționarea sistemelor de radio și televiziune, telecomunicațiile prin computer.

În sistemul transporturilor sunt incluse cele prin conducte (a apei petrolului, gazelor, produselor chimice) și cabluri. Ele au fost impuse de distanțele extrem de mari dintre regiuni, centre de exploatare, prelucrare și consum.

În S.U.A. oleoductele (pipe-line) însumează o lungime de 137 000 km. Prin ele se transportă circa 70-80% petrol brut și 20-30% produse rafinate. Circa 1 mil. km măsoară lungimea conductelor pentru transportul gazelor. Principalele conducte trec prin Midcontinent legând Golful Mexic cu Marile Lacuri sau statele central-atlantice. Și Alaska este traversată de o conductă lungă de 1300 km unind centrele de extracție a petrolului cu portul de expediere Valdez. Tot în nord-vestul S.U.A. o altă conductă pleacă de la Edmonton spre Seattle. Există de asemenea mari centre de distribuire a petrolului și gazelor de-a lungul magistralelor: Houston, Beaumont, Oklahoma, Kansas, Dallas, Chicago.

Se adaugă transporturile speciale, benzile rulante pentru transportul unor materiale de construcții și liniile de înaltă tensiune.

Având în vedere întregul sistem al rețelei de transport și comunicații, în S.U.A. se conturează o regiune, de altfel principala, cu cel mai accentuat trafic, cu o densitate și varietate extrem de mare. Este vorba de Nord-Est, regiune puternic dezvoltată din punct de vedere economic care, a impus existența unor fluxuri de produse și informații de excepție spre principalele orașe

7.4 COMERȚUL EXTERIOR

Activitatea economică a unei țări, trebuie să fie strâns legată de schimburile și legăturile pe care aceasta le realizează cu diverși parteneri. În aceste condiții potențialul industrial și agricol în principal, extrem de ridicate fac din S.U.A. cel mai puternic stat al lumii, care și-a dezvoltat o activitate comercială corespunzătoare exigențelor contemporane.

Exportul dar și importul în zilele noastre au neapărat nevoie de cooperarea cu factori naționali și internaționali, organisme cu rol de influență, participare sau colaborare în plan financiar, strategic. Unele din acestea au apărut chiar în S.U.A. (F.M.I., B.M. ș.a) iar altele (O.M.C.)-1995, vin să jaloneze, să direcționeze piața multor produse, care se îndreaptă mai ales spre țările în curs de dezvoltare situate destul de modest din punct de vedere al posibilităților de cumpărare.

Să nu uităm că, din cele 100 de burse de mărfuri câte există în lume, 18 se găsesc în S.U.A. mai importante fiind: bursa cerealelor la Chicago; bursa cafelei, zahărului, bumbacului la New York, bursa orezului la New Orleans; bursa florii-soarelui la Minneapolis etc.

S.U.A. deține 15% din importurile mondiale de mărfuri și 13% din schimburile comerciale cu produse manufacturate.

În structura exporturilor un loc important îl ocupă produsele industriale (mijloace de transport, produse electronice, electrocasnice) unele din instalații fiind asamblate în alte țări în care se găsesc filiale ale companiilor americane; este vorba de subramura automobilelor.

Exportă de asemenea minereu de fier, cărbune, lemn, produse petroliere, cereale, produse alimentare, produse chimice, fosfați, bumbac și produse textile, produse poligrafice, încălțăminte.

La import, un loc deosebit îl ocupă minereurile feroase și neferoase produsele tropicale (cafea, cacao, ceai, banane) hârtie, cauciuc, țesături de lână.

Principalii parteneri sunt țări din Europa, cu deosebire ale Uniunii Europene către care exportă: cereale, bumbac, automobile, avioane, produse chimice, iar de aici importă: utilaje, autovehicule, vinuri și alte băuturi alcoolice, produse textile și încălțăminte.

Cel puțin în comerțul mondial cu produse alimentare S.U.A. deține 13,5%. Un procent important îl reprezintă legăturile cu țări din America Latină. Comerțul constă în schimburile de mijloace de transport, produse chimice, textile, produse tropicale, petrol și produse petroliere.

S.U.A. exportă către Canada, un partener important, mijloace de transport, produse siderurgice, electrocasnice și importă lemn și produse din lemn, materii minerale (nichel, bauxită, zinc) ș.a.

Se dezvoltă în ultimul timp schimburi cu China. Către Japonia S.U.A. exportă produse alimentare, bumbac utilaje industriale și agricole, mijloace de transport.

Legături comerciale sunt stabilite cu Australia și țări ale Africii. Ele dau o notă distinctă, nouă, schimburilor contemporane. În ultimul deceniu a luat o amploare dezvoltare comerțul mondial cu servicii creștând un adevărat angrenaj între domenii de activitate foarte diferite. Este vorba de serviciile subordonate unor activități industriale, cele bancare și de turism. Acest comerț – export și import de servicii, anulează activitatea globală a unor țări stimulând economia. Iată, S.U.A. constituie unul din principalii exportatori și importatori de servicii. În structura importurilor din sectorul terțiar, domină turismul (35%) comunicațiile (6%) serviciile bancare (5%).

7.5 TURISMUL

Nenumărate sunt obiectivele din această țară care declanșează permanent mirajul spre a fi văzute și admirate. Începând cu peisajele, cu marea varietate a acestora de la cele arctice la cele subtropicale, tropicale, de la cele deltaice la etajele norilor și ceții, de la pădurile luxuriante la deșerturile aproape lipsite de viață, din Alaska spre California, din Florida spre Sf. Laurențiu și continuând cu parcurile naționale, rezervațiile naturale monumentele de artă și cultură, festivalurile naționale și internaționale, stațiuni balneare, totul se oferă cu prisosință celor doritori.

Parcuri naționale	anul înființării
Yosemite (California)	1890
Glacier (Montana)	1910
Mount Mac Kinley (Alaska)	1917
Grand Canyon (Arizona)	1919
Isle Royal (Michigan)	1931
Everglades (Florida)	1934
Big Band (Texas)	1935
Olimpyc (Washington)	1938
Kings Canyon (California)	1940
North Cascade (Washington)	1968
Yellowstone (Wyoming, Montana, Idaho)	1972
Parcuri Istorice naționale	
Chsapeake și Ohio	
Canal (Maryland-West Virginia)	
District of Columbia	

Monumente Naționale: Statuia Libertății din New York

Regiuni și centre turistice

Regiunea Cordilierilor-peisaje

- a) *California*
- stațiuni maritime (Malibu, Santa Barbara, San Diego)
  - stațiuni montane (Passadena)
  - Centre de atracție (Golful San Francisco, Los Angeles, San Diego, Sacramento)
- b) *Munții Stâncoși*
- peisaje
  - parcuri naționale (Yellowstone, Yosemite, Rocky Mountains, Grand Canyon)
  - Centre de atracție (Las Vegas, Denver, Colorado Springs, Salt Lake City)
- c) *Litoralul pacific*
- peisaje - Fluviul Columbia cu defilee,
  - lacuri de baraj, păduri cu plante rare
  - centre de atracție (Seattle, Tacoma)

- d) *Regiunea atlantică* - peisaje (statele Maine, Vermont)
 - centre de atracție
 1) New England (agrement, odihnă)
 2) Cascada Niagara - peisaje
 - centre de atracție (Lake Placid, New York, Philadelphia, Washington, Chicago, Detroit)
- e) *Florida*
 - peisaje
 - turism balneoclimateric
 - centre (Miami Beach, Daytona, Jacksonville)
- f) *Regiunea de la golful Mexic* - peisaje (Delta Mississippi)
 - centre de atracție (New Orleans, Houston, Dallas)

Tipuri de turism

- A) Balnear-maritim – nord-vestul S.U.A, nord-estul S.U.A., California
 B) Balnear-turistic-Florida
 C) Montan și de Sporturi de iarnă - Munții Appalachi, Stâncuși
 D) Agrement acvatic- NE – S.U.A. (sporturi nautice, pescuit sportiv, băi)
 E) De vizitare a punctelor turistice
 - Canionul Colorado
 - Casacada Niagara
 - Parc Yellowstone
- F) Cultural
 - Statuia Libertății
 - Casa Albă
 - Hollywodd

Capitolul VIII

DINAMICĂ ȘI DIFERENȚIERI ÎN ECONOMIA S.U.A. (GEODINAMICA S.U.A.)

Principiile care au stat la baza regionării spațiului S.U.A. sunt destul de diferite și ele se referă la: cadrul natural, cadrul uman, istoric, activități umane. Pe când factorii naturali delimitează regiunile, cei umani completează și nuanțează complexitatea întregului peisaj. De fapt trei factori sunt esențiali în organizarea spațiului S.U.A. și anume: opoziția între Est și Vest, contactul dintre regiunile litorale și cele interioare, rolul major al metropolelor (R. Froment, R. Kienast, 1983).

Deși este țara cu cea mai puternică economie, S.U.A. înregistrează și o serie de diferențieri marcate de inegalități atât în ceea ce privește populația cât și repartitia acesteia, de la teritorii puțin sau aproape deloc populate la nuclee de foarte mare densitate, activitățile umane etc.

La scara marilor ansambluri spațiale se constată o localizare regională, cu regiuni în care sunt prezente activități esențiale și complexe și regiuni în care activitățile sunt mai puțin complexe, mai puțin decisive (R. Knafu, 1987).

- Ramâne prin urmare *regiunea de gravitate tradițională* din NE și se conturează din ce în ce mai mult două regiuni de atracție, cei doi poli și anume Sudul și Texas-ul.

- *Regiuni de mare și continuă atracție*: centura care unește mare parte din statele California, Arizona, Texasul, Louisiana, Florida; state

din piemont; partea septentrională a regiunii New England; doua nuclee în jurul orașelor Denver (Colorado) și Salt Lake City (Utah); nord-estul Pacific și estul statului Wisconsin; (orașe reprezentative, forțe atractive cum sunt: San Francisco, Sacramento, Los Angeles, San Diego, Phoenix, San Antonio, Houston, New Orleans, Tampa, Miami, Charlotte, Washington, Baltimore.

- *Regiuni de atracție recentă*, situate de-o parte și de alta a fluviului Mississippi (Missouri, Ohio, Kentucky etc.) cu orașe reprezentative: Saint Louis, Nashville, Memphis.

- *Regiuni repulsive*, nuclee de continuă migrație, Kansas, Minnesota, Dakota de Nord și Sud, Iowa, Illinois, Ohio, Pennsylvania, New York, o parte din statele din New England.

- *Regiuni puțin populate sau în echilibru*, ocupă o bună parte a statelor din vest: Washington, Oregon, Nevada, Colorado, Utah, New Mexico, Wyoming s.a.

Toate aceste particularități, asociate spațial, au separat patru mari ansambluri regionale astfel: **REGIUNILE NEW ENGLAND** și **MIDDLE ATLANTIC***, **REGIUNEA CENTRALĂ**, **SUDUL AMERICAN**, **VESTUL AMERICAN** (fig.45).

8.1 REGIUNILE NEW ENGLAND ȘI MIDDLE ATLANTIC

(împreună cu Marile Lacuri alcătuiesc Nord-Estul American "Centrul Vital" al țării – Manufacturing Belt)

Caractere generale.

Statele din ambele regiuni dețin 6,2% din suprafața țării și aproximativ 26% din populație: Maine, New Hampshire, Massachusetts, Rhode Island, Vermont, Connecticut, New York(p)***, New Jersey, Pennsylvania(p), Delaware, Maryland, District of Columbia

---

* New England + Middle Atlantic + Marile Lacuri = Nord-Estul American.

** Parțial, cu activități care gravitează și spre alt stat.

Regiunea se desfășoară între litoralul atlantic și Marile Lacuri*, până la Minnesota. Un peisaj de munți (M. Appalachi – Adirondacks, White) și depresiuni, câmpii și podișuri, pășuni și păduri, fluvii și lacuri-canalizează cadrul natural al regiunii. Munții, care nu trec decât foarte rar de 1000m, ocupă suprafețe însemnate în statele Maine, Vermont, New Hampshire, New York. Aparțin cutărilor caledonice, sunt intens șlefuiți. Culmile sunt separate de către culoare de vale clar exprimate cum sunt Mohawk și Hudson.

Îndeosebi, pe teritoriile statelor Pensilvania, Virginia, Carolina, se găsește Piemontul Appalachian, continuat spre ocean cu o câmpie litorală îngustă. Este formată pe o cuvertură nouă cuaternară care are dedesubt un sedimentar din care nu lipsește cretacicul. Câmpia este străbătută de trei estuare principale: Hudson, Delaware, Chesapeake, adevărate culoare de pătrunderea apei și aerului oceanic umed spre interior.

Ocupă o parte însemnată din suprafața și populația țării, realizează circa 50% din producția industrială și 2/3 din comerțul exterior. 53% din populația activă este ocupată în sectorul secundar. În această regiune se găsesc mari organisme și societăți financiare, instituții de schimb. Aici se află cea mai mare aglomerare urbană din S.U.A., megalopolisul BOSWASH, cu foarte multe orașe care depășesc 200000 locuitori, dintre care, două trec de 1 milion de locuitori: New York (7,3 mil.loc., 17,7 mil.loc), Philadelphia (1,5 mil.loc), iar altele cu o populație cuprinsă între 500000 – 1000000 loc**. Baltimore, Boston. Circa 70% din populație se află în regiunea de la est de Mississippi, din care 40% există în cele 12 state și districtul federal din regiunea de față. Se disting cinci mari aglomerări urbane: New York, Philadelphia, Baltimore,

---

* Dacă NE-ul și cei doi poli, Texasul California, sunt regiuni bine conturate, celelalte, constituie ansambluri mai puțin bine structurate.

Un rol important l-a avut construirea în 1825 a canalului Erie. El leagă lacul cu același nume de fluviul Hudson, drum navigabil de importanța majoră pentru regiune. De aceeași importanță se bucură și canalul care leagă Marile Lacuri de fluviul Mississippi. În aceste condiții Noua Anglie (New England), Middle Atlantic și Regiunea Marilor Lacuri devin "Centrul Vital" al națiunii și un mare producător de bunuri.

** Orașul Washington împreună cu aria metropolitană are peste 3 mil. loc.(Studgar = peste 600000 loc.).

Boston, Washington separate de către spații neurbane. Legăturile inter-urbane se realizează prin nenumărate căi de comunicație fie pe uscat fie pe apă (Hudson, Mohawk).

Industria, cu valențe deosebite ale celei grele, în care statele Pennsylvania, New York, Maryland joacă un rol deosebit și cu industria prelucrătoare prezentă în ambele regiuni, impune prestigiul economic al acestui spațiu.

Principalele centre industriale sunt: New York, Boston, Philadelphia Baltimore, Pittsburg, Buffalo* .

Agricultura este prezentă prin cele patru centuri (belt-uri) și anume: zona de creștere a animalelor pentru lapte (Noua Anglie) dar și a păsărilor; zona de cultură a unor cereale, legume, fructe .

În regiunea atlantică, pomicultura, legumicultura și creșterea animalelor sunt destinate marilor aglomerări urbane. Se poate spune că există o populație industrială și alta agricolă care contribuie la dezvoltarea regiunii. Dacă în New England există preocuparea pentru creșterea animalelor, în statele din Middle Atlantic se mai cultivă legume (New Jersey), se cresc păsări, vaci pentru lapte (Delaware, Maryland, Virginia), este răspândită horticultura. În Piemont se cresc animale, se cultivă tutun (Virginia, Carolina de Nord).

Există nenumărate posibilități de turism (week-end) în: M. Adirondacks, White (ca peisaje, lacuri glaciare), Catskill (Appalachii de NE), litoralul din New Jersey.

New England (Noua Anglie). Cunoașterea regiunii a început cu anul 1620, prin debarcarea la Capul Cod a puritanilor (Frații Pelerini). Au fondat mai întâi Plymouth apoi Boston, pentru ca mai târziu, să apară colonia Massachusetts – coloana vertebrală a Noii Anglii (J. Bauberot, Encyclopedia universalis, vol.13). Au urmat apoi alți imigranți, care, treptat au contribuit la formarea celorlalte state.

Popularea, aproape continuă începând cu secolul al XVII-lea, a premers apariția orașelor, a unor structuri urbane, implicit dezvoltarea industriei chiar dacă, la început, primele fabrici au fost cele de prelucrare

---

*Buffalo - centru care aparține statului New York dar funcțional poartă și zona Marilor Lacuri.

DIFERENȚIERI REGIONALE

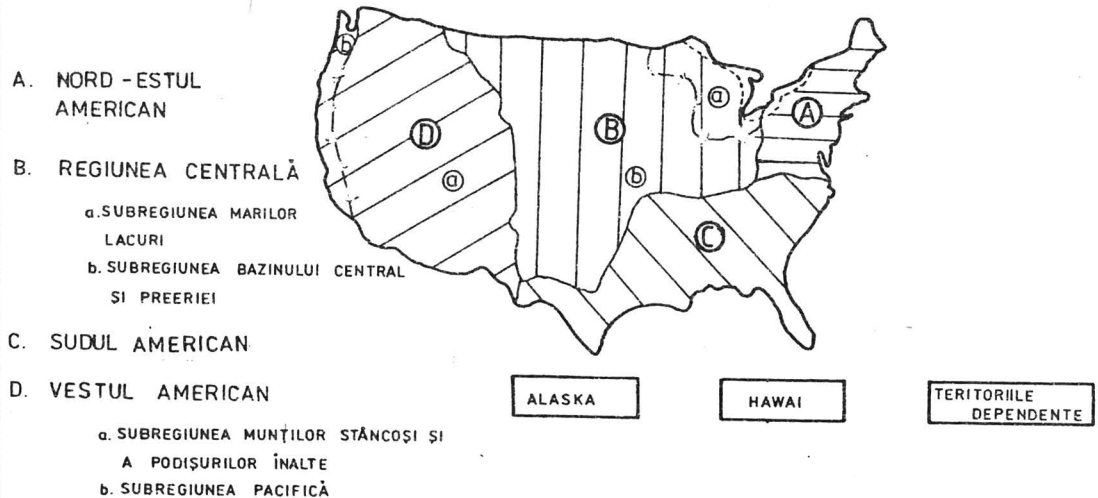

Fig. 45

a materiei prime textile, alimentare și a lemnului. Treptat materia primă s-a diversificat, aducându-se și din import, consecința imediată fiind apariția unor noi ramuri industriale (construcții de mașini până la cele mai moderne, industria chimică, a materialelor de construcții).

Noua Anglie este o regiune de echilibru între o agricultură stabilizată, în care suprafața cultivată se afla în restrângere rămânând însă cultura cartofului, între industrie și servicii, cu o rețea urbană structurată, asemănătoare Europei Occidentale, cu o industrie ușoară de mare competitivitate, cu ferme mici (50-100ha).

În multe din orașele regiunii se vorbește franceza dar și germana, elemente de spiritualitate care dau o notă aparte peisajului cultural.

Turismul este o activitate care, așa cum o prezintă statisticile, revitalizează economia regiunii, având în Boston o metropolă de mare influență (fig.46).

Middle Atlantic. Aici trăiesc circa 20% din populația S.U.A. între Boston și Washington. Densitatea medie de circa 250 locuitori pe kmp, este asemănătoare celei din Europa Occidentală. Industria furnizează o bună parte din producția națională, iar schimburile – foarte active și foarte diverse – se realizează pe un mare front portuar.

Regiunea se detașează printr-un vast sector terțiar, cu centre internaționale de decizie printre care New York, care concentrează cele mai mari societăți comerciale, financiar-bancare ale lumii (Wall Street, Sediul Fondului Monetar Internațional - FMI), un mare centru politic (Sediul Națiunilor Unite – ONU). Este și un foarte important foyer intelectual al lumii. Cu toate acestea și acest segment se confruntă cu: insecuritate, șomaj, poluare etc. Există o puternică agricultură periurbană cu preocupări în creșterea animalelor, horticultură. În unele estuare se practică ostreicultura (crabi, languste). Specializat în conservarea produselor obținute din pescuit este orașul Cape May (New Jersey). Se obțin ca subproduse: făină de pește, ulei, ingrediente. În apele platformei continentale, la întâlnirea apelor reci ale curenților Labrador cu cele calde ale curenților Golfului, pe seama unui plancton deosebit de bogat se practică pescuitul heringilor, macroului.

Aglomerarea urbană Chicago - Gary - Kenosha

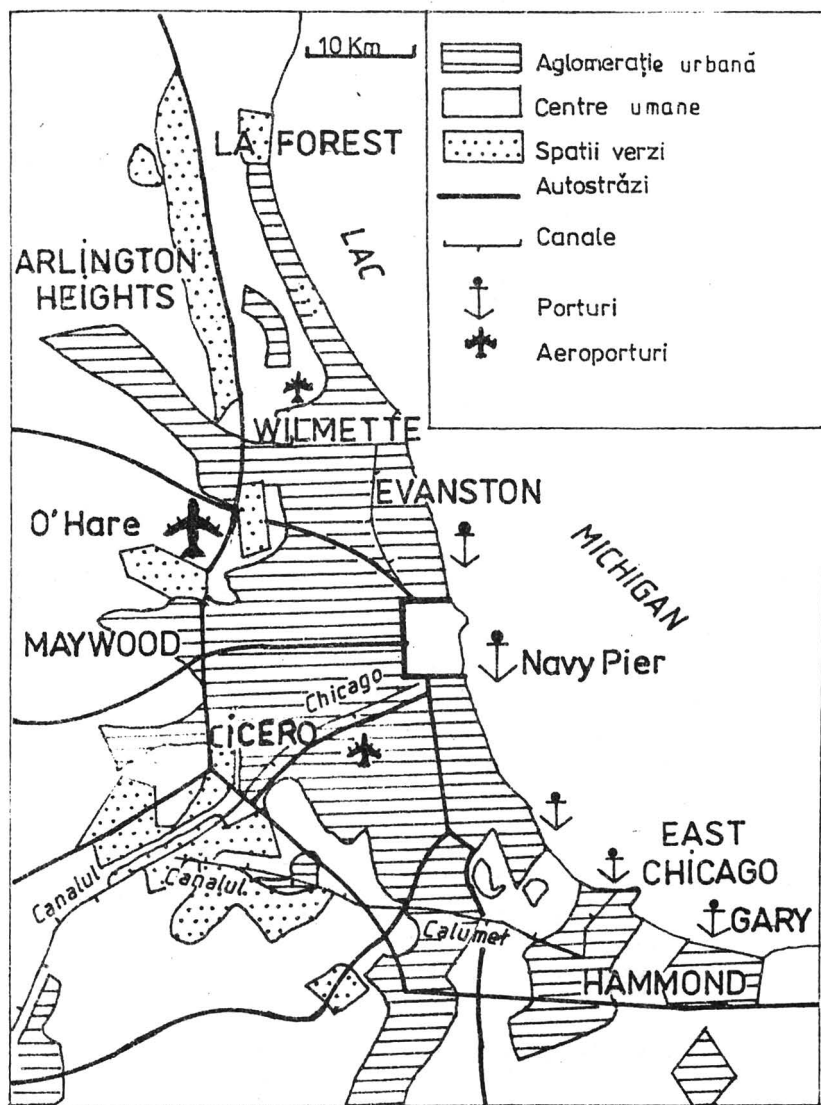

Fig. 46

8.1.1. NEW ENGLAND

- state cu industrializare precoce Massachusetts, Connecticut, Rhode Island; s-a început cu industria ușoară (textilă și alimentară) înlocuită treptat de aeronautică, electronică, instrumente de măsură
- creșterea animalelor pentru carne și lapte; cultura tutunului, pomicultura, legumicultura, pescuitul
- turismul (peisaje, stațiuni, vânătoare)

ASEZĂRI (elemente particulare)

BOSTON (Massachusetts)

- fondat în 1630 de J. Winthrop; așezat într-un estuar, încadrat de un peisaj colinar (glaciar)
- oraș al tradiției engleze și puritanismului, al vechii aristocrații, al unui învățământ de excepție (UNIVERSITATEA HARVARD)
- mare conurbație a S.U.A. împreună cu orașe satelit, situate până la 60 km distanță: Everett, Somerville, Watertown, Arlington ș.a. Construcții vechi tradiționale și cartiere cu o arhitectură ultramodernă (John Hancock)
- metropolă oceanică a regiunii New England; se numără printre primele zece centre industriale ale țării; industria textilă tradițională
- sectorul terțiar ocupă 70% din populație
- are o activitate portuară susținută: prin el se importă combustibili, metale etc.
- este prezentă industria de vîrf: electrotehnică, optică medicală
- **funcția industrială** predomină (industria ușoară, chimică, constructoare de mașini)
- **funcția de transport** : lungimea cheiurilor peste 60 km, port foarte activ, nod feroviar, rutier și aerian
- **funcția financiar-bancară**: firme, bănci
- **funcția comercială**: piață a lânii și peștelui
- activități culturale (Universitatea Harvard, Boston University, Institutul Massachusetts – MIT, cel mai mare conservator din S.U.A., Muzeul de arte, Sala de concerte Boston City Hall)

PROVIDENCE (RHODE ISLAND)

- fondat în anul 1636
- situat la golful Narragansett
- **funcția industrială – portuară** (mai ales cabotaj) : industria construcțiilor de mașini (electrotehnică), chimică, textilă; exportă prin avanporturi produse agricole

HARTFORD (CONNECTICUT)

- construcții de mașini-unelte, aerospațiale

NEW HAVEN (CONNECTICUT)

- centru industrial, cultural (Universitatea Yale)

BRIDGEPORT (CONNECTICUT)

- centru al industriei construcțiilor navale

PORTLAND (MAINE)

- tranzitul petrolului pentru Canada, industria lemnului, a peștelui, turism

8.1.2. MIDDLE ATLANTIC

- industria se dezvoltă pe seama descoperirii resurselor energetice și siderurgice (sec.XVII-XIX)
- puternic aflux de imigranți europeni, apariția marilor orașe, a aglomerărilor urbane, a centrelor polarizatoare (New York, Philadelphia, Baltimore)
- industria grea: siderurgia, construcțiile de mașini, petrochimia, industria textilă
- agricultură preorășenească (legumicultură, pomicultură, creșterea animalelor pentru lapte și carne etc.)
- sistem modern și eficient de căi de comunicație

ASEZĂRI (elemente particulare)

NEW YORK

- reprezintă principalul centru al S.U.A. unde se desfășoară completă activitate economică.
- are o populație de 7,9 mil. locuitori repartizată astfel: New York City 7,9 mil.; Bronx 1,4 mil.; Brooklyn 2,6 mil.; Manhattan 1,1 mil.; Queens 2 mil.; Richmond 300mii locuitori .
- orașul propriu-zis este situat la țărmul Oceanului Atlantic, în zona vărsării fluviului Hudson pe insulele Manhattan, Long, și Staten, iar suburbiile se află pe continent în mare parte în statul New Jersey.
- împreună cu suburbiile sau orașele satelit atinge o populație de circa 18 mil. locuitori.

- Dintre suburbiile și orașele satelit se remarcă:

BAYONNE	72 mii loc.
CLIFTON	83 mii.
EAST ORANGE	76 mii
ELIZABETH	113 mii.
HOBOKEN	46 mii.
JERSEY CITY	611 mii.
NASHUA	56 mii.
NEW ROCHELE	75 mii.
NEWARK	2,1 mil.
NASSAU-SOFOLK	2,6 mil.
PATERSON-PASSAIC	464 mii.
NEW BRUNSWICK	600 mii.
AMBOY SAYREVILLE	450 mii.
FAIR LAWN	450 mii.
LODI GARFIELD	250 mii.
HACKENSACK	95 mii.
IRVINGTON	420 mii.
UNION CITY	400 mii.
GLEN ROCK	600 mii.
WECHAWEN	40 mii.

- Golful New York a fost descoperit în 1524 de Giovanni Verazano navigator italian. Mai târziu olandezii s-au stabilit în insula Manhattan pe care au cumpărat-o de la indienii *canarsee* pentru suma de 25\$. Ei au înființat în 1625 așezarea Neuwe Amsterdam, devenită apoi capitala coloniei Noua Olandă. În 1664 orașul este ocupat de englezi care i-au dat numele ducelui de York. Între anii 1785-1790 a fost capitala federației nord- americane, pentru ca în sec. XX să devină cel mai puternic centru industrial al S.U.A. Mare centru industrial, comercial și mare nod de comunicații cu trei aeroporturi J. F. Kennedy, La Guardia, Newark, important centru de cultură cu Univ. New York (1831) și multe alte universități, biblioteci, muzee (Metropolitan Museum of Art). Cele cinci cartiere ale orașului propriu-zis se află fie pe insule (Manhattan și Staten) fie într-o peninsulă situată între Hudson și East River unde este Bronx. Brooklyn și Queens sunt amplasate în vestul I-lei Long iar Richmond și Manhattan pe insulele Staten și Manhattan. Una dintre trăsăturile caracteristice este mozaicul de locuitori de origine străină constituiți în adevărate "insule etnice": Little Italy, Chinatown, Spanish Harlem, Chelsea s.a.

- în 1995 circa 7,5 mil. erau străini dintre care 2,5 mil. evrei 0,85 portoricani, 0,62 italieni și 1,7 mil. negrii (Harlem, Manhattan, Queens).

- nucleul vieții economice este Manhattan axat pe Fifth Avenue. Cea mai importantă arteră sub aspect cultural este Broadway –64km

- în Manhattan se afla Wall- Street Village, (cartierul artiștilor), World Trade Center, Rockefeller Center, Palatul O.N.U. Aproape jumătate din populația aglomerației locuiește în suburbii și orașe satelit situate în partea continentală, fiecare cu administrație proprie. La ora actuală se încearcă descongestionarea Manhattan-ului unde populația ajunge la densitatea de peste 24.000loc./km² având în vedere și faptul că deplasarea zilnică a forței de muncă spre zona internă atinge valori zilnice peste 3mil. îndeosebi spre Manhattan.

PHILADELPHIA

- situat pe fluviul Delaware în apropiere de vărsarea în estuarul cu același nume
- conurbație desfășurată între Trenton și Wilmington cuprinzând suburbiile: Trenton, Camden, Chester, Wilmington ș.a.

- fondat în 1682 de către William Penn care a dat numele său noii colonii Pennsylvania
- capitala S.U.A. între anii 1790-1800
- **funcția industrială** : industrie energetică, siderurgie, construcții navale, feroviare, petrochimie, industria ușoară, industria poligrafică; import de combustibili, minereuri; siderurgie la “marginea apei” -Morrisville; cea mai importantă este industria chimică (Wilmington) – societatea Dupont de Nemours, apoi informatica; industria este amplasată în lungul canalului Delaware
- **funcția de transport – portuară** : importă mai ales petrol, minereuri și exportă cereale, produse diverse; mare nod feroviar
- **funcția – financiar – bancară – comercială**
- **funcția culturală**: Universitatea Pennsylvania (1740), Institutul Franklin, Independence Congress Hall, Pennsylvania Academy.

WASHINGTON

- situat în estuarul Chesapeake pe brațul Potomac, precum Baltimore, cam la 30 km sud-vest de acesta
- **capitală a S.U.A. din 1800**, formează District of Columbia, teritoriu federal care nu intră în componența nici unuia dintre statele federale
- importantă conurbație
- componente primordiale: Casa Albă, Capitoliul, Memorialul Lincoln, foarte aproape Pentagonul, Cimitirul Național Arlington – majoritatea situate în centrul orașului
- oraș al ministerelor; cu numeroase edificii, universități
- **funcția politică – administrativă – rezidențială**
- **funcția de capitală** – este dominată de activități culturale (The American University, Georgetown University, Academia Militară Annapolis, Biblioteca Congresului, Național Gallery of Art, Teatrul Ford)
- **funcții secundare** : industrială și de transport
- oraș cu multe spații verzi – parcuri

BALTIMORE

- situat în același estuar ca și Washington-ul, în fundul estuarului Chesapeake, cu o dezvoltare de la centru pe 12km și la circa 200km de ocean, folosind canalul care taie peninsula Delaware
- poartă numele lordului Baltimore, primul proprietar din statul Maryland
- fondat în 1729, la limita dintre statele din nord și sud de unde și trăsături de tranziție
- **funcția de transport – portuară** : circa 60 de km de chei; o activitate portuară intensă: se exportă cărbune și produse agricole și se importă petrol, minereuri neferoase, minereuri de cupru, fier; nod de comunicații feroviare
- **funcția industrială** : mare centru al petrochimiei și siderurgiei (Sparrows Point), construcții de mașini, industria textilă, a tutunului, alimentară
- centru universitar – Universitatea John Hopkins – Maryland

8.2 REGIUNEA CENTRALĂ

8.2.1 SUBREGIUNEA MARILOR LACURI*

Cadrul natural dominat de formele rezultate în urma glaciației pleistocene (coline morenice, cuvete glaciare, șesuri argiloase etc.). Relief dezvoltat în limitele unui soclu vechi, cristalin și a unei cuverturi sedimentare suborizontale.

O serie de artere hidrografice cum sunt: Mississippi, Missouri, Illinois, Ohio, lacurile și canalele de legătură asigură un transport ieftin și lesnicios mai ales al unor materii prime ca: petrol, cărbune, minereuri, materiale de construcție, cereale. Lacurile asigură în același timp legăturile cu Canada.

---

* Lacurile sunt cantonate în regiuni cu accidente structurale, peste care s-a suprapus acțiunea calotei glaciare pleistocene.

Un climat continental oarecum "protejat" de paravanul Appalachilor și Stâncoșilor dar în care masele de aer circulă liber dinspre nord și sud, aducând fie aer rece iarna dinspre nord, fie aer foarte cald vara dinspre sud dominând regiunea. În aceste condiții sezonul de vegetație este de 120 de zile la granița cu Canada și 220-240 zile în regiunea de confluență Ohio-Mississippi (G. Dacier, 1983).

Deși este o puternică regiune industrială unele dintre activitățile acestui segment economic cunosc fenomene de declin.

Și aici se poate vorbi de o nebuloasă urbană mai ales în jurul lacurilor Erie – Michigan unde se întâlnesc o sumedenie de orașe dintre care mai importante sunt: Chicago, Toledo, Cleveland, Detroit. Ele alcătuiesc al doilea megalopolis american CHIPPITS. Noile condiții traversate de economia regiunii au făcut ca un procent din populația unor state (circa 5 state) să migreze către alte regiuni (statul Michigan – sold migrator negativ). Se remarcă industria automobilelor (60% din potențialul național) cu centrul Detroit și siderurgia (50% din producția S.U.A.) .

Transporturile sunt asigurate în afara celor pe apă de importante căi feroviare și rutiere. Au apărut și s-au dezvoltat mari noduri de comunicație care asigură desori legătura între transportul pe apă și cel pe uscat (St. Louis). Pentru transporturile rutiere sunt foarte utile autostrăzile (highways).

Economia regiunii se bazează pe importante resurse ale subsolului - energetice, siderurgice - care au premers apariția unei puternice grupări industriale de importanță națională, axa industrială Pittsburgh – Cleveland, apoi pe resurse agricole etc.

Regiunea se află foarte aproape de principalul bazin huilifer al S.U.A. cel din Appalachii. Cel de-al doilea bazin huilifer se află în statele Illinois-Indiana. Necesarul de energie este completat cu cea furnizată de centralele nucleare, mai numeroase în raza lacului Michigan, prin cantitățile modeste de petrol și gaze furnizate de zăcămintele aflate pe teritoriul statelor Illinois și Michigan.

În regiune se găsesc și cele mai importante zăcăminte de minereuri de fier la Duluth, Mesabi etc. Siderurgia orașului Duluth furnizează 5% din produsele siderurgice ale țării. În aria Marilor Lacuri au fost separate două regiuni industriale și anume:

a. **Culoarul Mohawk** care face legătura între Marile Lacuri și NE. Trei centre își dispută întâietatea și anume: Buffalo*, centru siderurgic, al construcțiilor de mașini (nave, automobile, aparatură electronică), petrochimie, primul centru de morărit al țării (Géographie terminales, 1990), un port foarte activ; b. **Axa industrială Pittsburgh - Cleveland** - care se bazează pe existența cărbunelui din Appalachii, a fierului din regiunea Lacului Superior și a centrelor siderurgice Pittsburgh, Youngston, Cleveland.

8.2.2 SUBREGIUNEA BAZINULUI CENTRAL ȘI PREERIEI

Peisaje dominate de câmpii mai joase în imediata apropiere a fluviului Mississippi, sau mai înalte către Marile Lacuri, Preerie și Appalachii. Prin înlăturarea întinselor păduri au apărut terenurile fermierilor. În limitele câmpiei care domină regiunea cu altitudini reduse, se întâlnește un climat continental nuanțat cu ierni aspre și lungi spre Dakota de Nord și mai blânde la sud de confluența Mississippi - Ohio. Precipitațiile scad de la est către vest (1200mm Ohio și 375mm Montana). Însăși această cantitate determină prezența unei agriculturi neirigate (porumb, soia, tutun etc.) la est de această izohietă în timp ce, în vest irigațiile sunt indispensabile pentru cultura grâului și a altor plante tehnice.

Între Lacul Superior și Huron există o denivelare de circa 7m anihilată de canalul Sault-Saint Marie care s-a construit în acest sens. Ramâne însă, denivelarea de circa 100m dintre Erie și Ontario, cunoscută și sub numele de Niagara. Canalul Welland, între Ontario și Erie în apropiere de Niagara, permite circulația între lacuri a vaselor. Cel de-al treilea canal Erie, leagă lacul Ontario cu Hudson (New York State Barge Canal). Este construit în lungul culoarului Mohawk, începând de la Buffalo, în vest, până la Albany în est. Există de asemenea un canal care leagă fluviul Mississippi de lacul Michigan.

---

* Centru care gravitează și spre Marile Lacuri deși este situat în Statul New York ca și Pittsburg din Pennsylvania.

Treptat, aici a apărut una dintre cele mai puternice centuri agricole ale țării, a porumbului, cea mai importantă cereală cultivată în S.U.A.. Circa trei sferturi din recoltă este utilizată pentru furaj, o altă parte este transformată în ulei, amidon, dextroză, glucoză. Se mai obține combustibil, mai ales pentru mașinile agricole precum și medicamente, vitamine, ultraabsorbanți. Porumbul este cultura cea mai importantă la est de meridianul de 98°. Ea a fost treptat extinsă către nord și vest. O parte din producție este comercializată, cealaltă rămânând în mare măsură pentru consumul animalelor.

Fermierii americani – fapt neîntâlnit în multe regiuni de pe glob – utilizează pentru fiecare din activitățile necesare culturii porumbului tehnologie proprie din ce în ce mai perfecționată. În aceste condiții un fermier împreună cu familia poate lucra 140ha și crește un număr mare de animale. În atenție este creșterea porumbului hibrid odată cu descoperirea posibilităților de a crea soiuri noi, din ce în ce mai productive. Coloniștii* stabiliți în Regiunea Centrală au adus și alte plante dar și deprinderi, tehnologii**. Treptat această regiune a început să producă și alte bunuri agricole (fructe, legume, cartofi, soia) încât astăzi, produsele se vând în mare măsură pe seama agriculturii comerciale concomitent cu scăderea numărului familiilor de fermieri mici și creșterea dimensiunilor fermelor. Suprafața medie exploatată depășește 160ha în Iowa – inima Corn Belt – și atinge 500ha în Whea Belt. Se mai cultivă soia pentru ulei alimentar și furaje, se cresc animale (porcine, bovine)***. Marile orașe sunt preocupate de industria agro-alimentară (Omaha, Kansas City, Cincinnati, Minneapolis ș.a.).

---

* Un rol important în formarea solului l-a avut calota glaciară pleistocenă care a adus și lăsat la sud Marile Lacuri material friabil pe seama căruia a apărut solul. Problemele de drenaj apărute ulterior și consecințele acestora a atras atenția fermierilor obligându-i să întreprindă măsuri corespunzătoare. Măsurile de îmbunătățire și conservarea care se aplică prin intervenția unor organisme specializate au avut ca rezultat sporirea producțiilor cu până la 10-12%.

** Primul plug de oțel a fost realizat de către un fermier în 1833. Mai târziu John Deere, considerat printre pionierii constructori de mașini agricole a pornit acțiunea de construire în serie a plugurilor de oțel (Geografia S.U.A., 1993).

*** Există patru tipuri principale de exploatare și anume: 1. Întreprinderi specializate pe cultura cerealelor destinate comercializării - Cash Grain Farm; 2. Întreprinderi parțial specializate în vânzarea unor produse: tutunul (Speciality Crop Farm); 3. Ferme pentru creșterea animalelor și a unor cereale, precum și a unor plante furaje (Livestock Farm).

Evoluția mărimii medii a unei ferme (suprafața) și evoluția numărului de lucrători din agricultură

1920 - 60 ha

1973 - 155 ha

1990 - 1996 - 140 - 200 ha

1920 - 30% din populația țării - fermieri

1960 - 8% din populația țării - fermieri

1980 - 6,2 milioane - populație agricolă

Către nordul regiunii (Wisconsin, Michigan) cultura porumb - soia este înlocuită cu ovăz și lucernă, alternând cu plante furajere, destinate creșterii animalelor pentru lapte. Nu lipsesc însă nici alte culturi necesare consumului din marile orașe. La sud de statele Missouri - Kentucky, există o alternanță de culturi: porumb, grâu de iarnă, soia, lucernă, o bună parte fiind destinate sectorului animalier, statul Iowa obținând supremația la producția de carne de bovine.

Preeria reprezintă o regiune de tranziție care urcă ușor în altitudine spre 1000 m către Stâncoși. Este denumită și "*regiunea situată la vest de izohieta de 500m*". Un climat continental cu secete prelungite domină regiunea.

Și aici primii locuitori francezi* au găsit la sosire o populație amerindiană alcătuită din siouxi, comanche, crescători de animale care s-au izolat treptat în rezervații, mai numeroase în Montana și Dakota.

Sunt puține orașe mari în regiunea preeriei, remarcându-se totuși centrele Denver, Pueblo, Great Falls. Desimea populației este destul de redusă: Dakota 4 loc/kmp, Nebraska 8 loc/kmp.

---

* Primii europeni ajunși pe aceste meleaguri au fost francezii. Ei au cunoscut și s-au impus în relațiile cu băștinașii amerindieni. Au construit câteva așezări în perimetrul Marilor Lacuri - Ohio - Mississippi, iar din confruntările, deplasările și conviețuirea cel puțin spațială cu băștinașii, au rezultat noi state (Ohio 1803, Missouri 1821, Indiana 1816), pentru ca treptat acestora să li se alăture și ținuturile dinspre preerie. Solul extrem de productiv a influențat pozitiv dezvoltarea către anul 1850, în aceste regiuni a agriculturii, deplasând-o din ce în ce mai mult către vest.

La început a fost un ținut lipsit de copaci, cu pășuni în care sălășluiau indienii și turmele de bizoni. Apariția căilor ferate (1868) a grăbit prezența mai întâi a crescătorilor de vite care-și deplasau turmele în lungul căilor ferate spre a le expedia și, apoi, a concesionarilor-fermieri, care s-au impus prin cultivarea terenurilor. Cu toate neajunsurile întâmpinate, nu rareori cu deznodământ tragic, populațiile sosite după seceta din 1839 au adus și primele soiuri de cereale. Acesta a fost "grâul roșu turcesc", singurul rezistent la secete severe, strămoșul grâului actual de primăvara și toamnă.

Astăzi cultura grâului este cea mai importantă dintre cele care se practică în regiune, produsele fiind expediate spre mari centre de prelucrare (St. Louis, Chicago, Minneapolis, Buffalo).

Se obțin grâu de primăvară împreună cu sorg și secară în statele din nord, mai ales Montana și Dakota și grâu de iarnă în sud, adică în Kansas, Nebraska, Colorado. Cu o atenție deosebită se lucrează solul pentru a-l proteja împotriva eroziunii. Se practică irigațiile pe cea mai mare parte a suprafeței, folosind metodele cele mai optime.

Regiunea se remarcă și prin activități agricole cu rol la fel de important, legate de creșterea animalelor, mai ales a cornutelor mari. Acestea se cresc în turme, răspândite pe zeci de kilometri și păstorite de cowboy. S-au dezvoltat târgurile de vite, ca centre comerciale specializate, au apărut și s-au perfecționat abatoarele, transportul frigorific la distanțe mari. Se dă o foarte mare atenție asociațiilor de crescători dar și fermierilor individuali, culturilor care vin în sprijinul crescătorilor de animale, adică, a plantelor furajere. În statele Kansas, Nebraska și Colorado se practică tipul de creștere integrat al animalelor, adică de la naștere până la sacrificare, prelucrarea și conservarea cărnii.

Activitățile industriale au o gamă de reprezentare mai restrânsă existând: exploatarea de cărbune (hulă și lignit) în statele Montana și Wyoming, petrol în Wyoming, gaze naturale în Colorado și Kansas.

STATELE

- a. Wisconsin, Michigan, Indiana, Illinois, Ohio, Pennsylvania, West Virginia, New York (p)
- b. Minnesota, Iowa, North Dakota, Missouri, Nebraska (p), Oklahoma, Kentucky, Texas (p), South Dakota (p), Kansas (p), Colorado (p), Montana (p), Wyoming (p)

Subregiunea Marilor Lacuri (9% din suprafața S.U.A., circa 25% din populație)

Subregiunea Bazinului Central și Preeriei (19% din suprafața S.U.A., 9% din populație)

AȘEZĂRI (aspecte particulare)

CHICAGO

- fondat în 1837
- situat la țărmul sudic al lacului Michigan, între Gary și Evanston
- primul nod de comunicații al țării, legat mai întâi de canalul dintre lacul Michigan și râul Illinois
- activitățile sale industriale se întind între orașele Milwaukee și Toledo
- industrie foarte variată pe seama unor resurse din apropiere (fig.46)
- al treilea oraș american după numărul locuitorilor
- împreună cu orașele satelit (Kenousha, Evanston, Chicago Hights, Witing, East Chicago, Gary) alcătuiește o conurbație de peste 7 milioane locuitori – orașul Chicago fără aria metropolitană are 2,7 milioane locuitori (fig.47).
- oraș tipic american, cu clădiri foarte înalte – Sears Tower, 483m înălțime; pe raza celui mai vechi cartier al orașului – Loop se află centrul artistic dar și cartierul negrilor (Harlem)
- numeroase parcuri (Lincoln, Jackson, Washington) împodobesc cartierele orașului
- centru siderurgic la fel de important ca și Pittsburgh, pe seama minereurilor de fier aduse din regiune și pe seama cărbunilor din Illinois și Virginia de Vest
- furnizează materia primă pentru industria constructoare de mașini prin siderurgie, dar, realizează și tehnologie feroviară, rutieră, echipamente electronice și electrotehnice, mașini agricole.
- nod comercial de primă importanță, port activ la Marile Lacuri, primul centru feroviar al lumii; nod strategic de comunicație; primul aeroport al lumii în ceea ce privește numărul de pasageri (în jur de 60 de milioane)

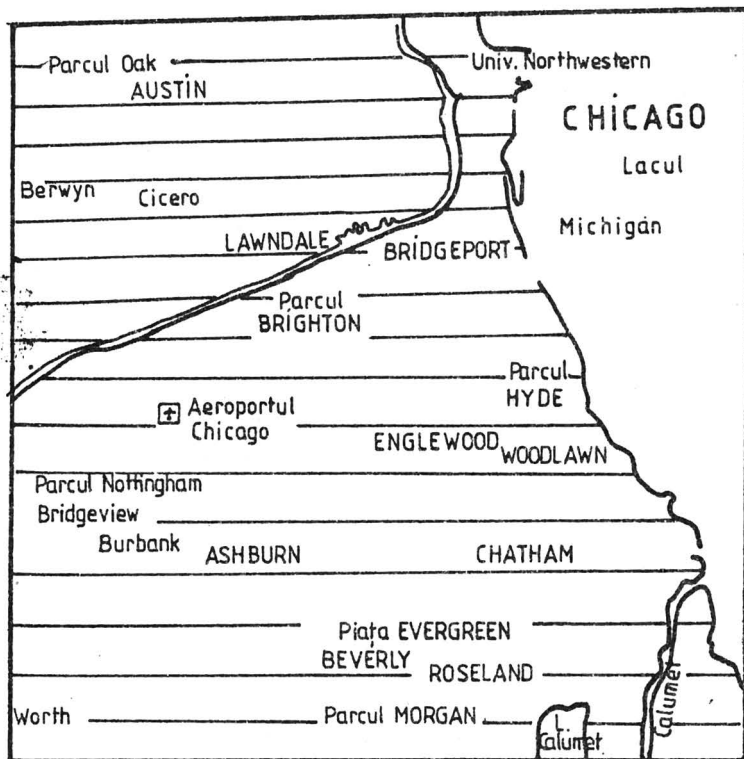

Fig. 47

- centru cu universități, muzee, instituții de cultură (Art Institute, Museum of Science and Industry)
- în limitele spațiului său urban se întâlnesc: cartiere comerciale, financiar-bancare, în nord cartierele rezidențiale, iar în sud cele ale negrilor.
- **funcția de transport** – principalul nod feroviar al S.U.A. (39 linii de cale ferată, 6 gări); nod rutier, loc de întâlnire al unor importante autostrăzi; șapte porturi, cel mai activ trafic pe lacul Michigan; complexul portuar Chicago (Chicago – Gary – Indiana Harbour); legat prin canal de fluviul Mississippi; către el converg magistrale oleoducte, gazoducte; nouă aeroporturi – O’ Hara cel mai mare aeroport al lumii.

- **funcția industrială** - industria metalurgică (Gary); mijloace de transport, mașini agricole, instalații electronice, petrochimie (East Chicago, Gary, Whiting ș.a.); industria alimentară (8 abatoare), industria lemnului.
- **funcția comercial – financiară** – sediul unor mari bănci: “First National Bank of Chicago”, “Continental Illinois National Bank and Trust”, al unor firme industriale: “Pullman”, “Admiral”; mare piață a grâului și animalelor
- **funcția culturală** – universități, muzee, galerii de artă

PITTSBURGH*

- fondat în 1816, pe o veche așezare a indienilor
- orașe satelit : Wikinsburg, Mount Lebanon, Baldwin ș.a.
- unul dintre cele mai mari centre siderurgice asociat cu uzinele din Gary, Youngstown; favorizat de prezența minereurilor de fier și cărbune; produce 1:5 din oțelul S.U.A.;
- trimite cărbune către alte centre siderurgice (Chicago, Detroit, Toledo, Erie, Buffalo, Gary)
- își au sediul: U.S. Steel Corporation, Aluminium Company of America
- sunt prezente industria construcțiilor de mașini, carbochimia
- situat într-un peisaj variat cu un relief frământat, la confluența râurilor Allegheny și Monongahela care formează Ohio
- **funcția industrială** : siderurgie, chimie, construcții de mașini (utilaj feroviar, electrotehnic, materiale de construcții)
- **funcția de transport – portuară** : nod de comunicații (feroviar, rutier)

BUFFALO*

- conturat în secolul al XVIII-lea, la țărmul lacului Erie, la capătul vestic al canalului care unește lacul Erie cu Oceanul Atlantic, trecând prin culoarul Mohawk, apoi prin Albany (Hudson)
- **funcția industrială** : siderurgie, industria electrotehnică, industria chimică

---

* a se include funcțional și la Middle Atlantic.

- **funcția de transport – portuară** : nod de comunicații
- **funcția comercială**

ALBANY, ROCHESTER, SYRACUSE,

- Albany, capitala statului New York – cu cea mai mare universitate din S.U.A.

HARRISBURG – capitala statului Pennsylvania

CLEVELAND

- fondat în 1796
- **funcția industrială** – cel mai complet centru industrial din S.U.A.; produce anvelope (Akron); siderurgie, construcții de mașini (nave, automobile) utilaje; debușcul marelui bazin carbonifer din Pennsylvania, cărbunele fiind trimis pe canalul Erie spre export
- **funcția portuară și de transport** – port la lacul Erie (produse siderurgice, lemn, cereale); transport rutier și feroviar legând Marile Lacuri de Estul Atlantic (fig.48)
- **activități culturale** – muzee, universități

DETROIT

- numele său este legat de construcția automobilului, fiind principalul centru mondial în acest domeniu. Începând cu anul 1893, când Henry Ford construiește primul automobil la Dearborn și până astăzi orașul și-a menținut întâietatea și competența. În numeroase orașe satelit, printre care Toledo, Flint, muncitorii lucrează în proporție de 80% în industria automobilului, iar altele s-au specializat în procesele de asamblare, această rețea ajungând până la Pacific.
- situat pe litoralul lacului Saint Clair
- împreună cu orașele satelit (Dearborn, Warren, River Rouge, Roseville ș.a.) alcătuiește o conurbație de circa 5 milioane locuitori
- **funcția industrială** – industria automobilelor (General Motors, Ford, Chrysler) în care se realizează toate piesele, ansamblele și subansamblele necesare unui automobil; industria chimică (petrochimia); industria sticlăriei

S.U.A. - INDUSTRIA SIDERURGICĂ
ÎN REGIUNEA MARILOR LACURI

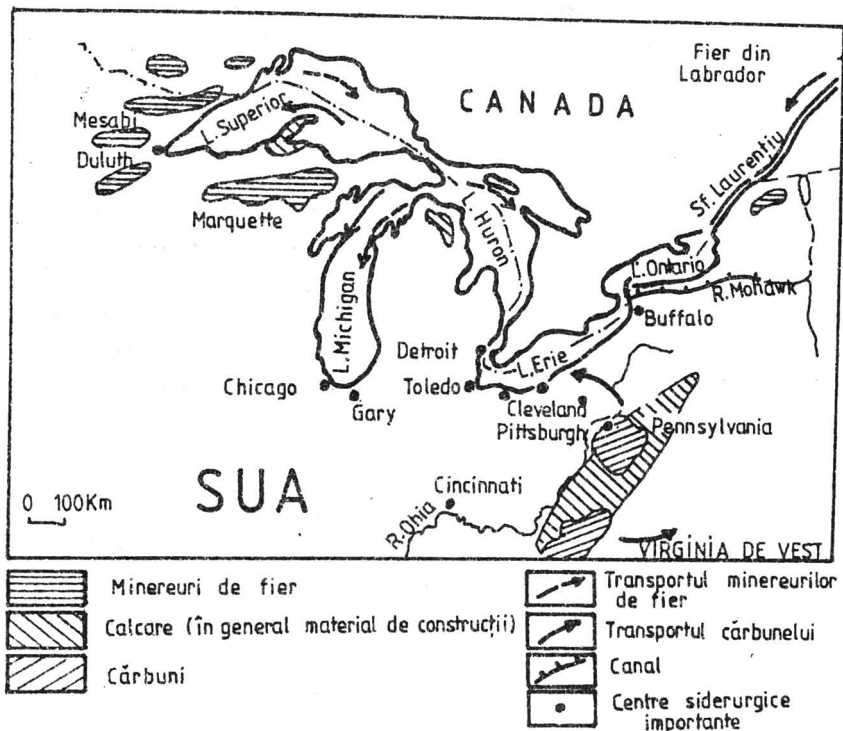

Fig. 48

- **funcția portuară – transport** - port important pentru export, aeroport activ, magistrale rutiere și feroviare
- **funcția comercială** – comerț cu utilaj industrial,
- activități culturale; instituții de învățământ superior, săli de expoziție, muzee.

MILWAUKEE

- fondat după 1830
- situat pe țărmul lacului Michigan
- un oraș industrial cu preocupări în siderurgie, construcții de mașini (nave, automobile, mașini agricole), industria ușoară (încălțăminte, tricotaje), industria berii (BUDWEISER)
- port activ la fel ca și aeroportul său

DAYTON, CINCINNATI, LOUISVILLE, INDIANAPOLIS, COLUMBUS

- orașe care au apărut în strânsă legătură cu funcționalitatea unor culoare fluviatile (Cincinnati și Louisville) pe Ohio sau de căi de comunicație rutiere și feroviare care traversau țara către vest (Indianapolis, Columbus, Dayton); noduri de comunicație (Cincinnati, Indianapolis)
- au preocupări mai ales în industria de prelucrare a produselor agricole și textile ca și ramurile care oferă utilajele necesare (frigorifice, electromenajere, pentru confecții)
- unele dintre centrele amintite au o sferă industrială mai cuprinzătoare, în principal mijloace de transport, piese pentru automobile, material rulant, avioane (Cincinnati), industrie chimică, mașini-unelte

SAINT-LOUIS

- se găsește la confluența fluviilor Missouri și Mississippi; poziția sa de interferență a unor regiuni cu structură economică diferită a influențat sensul dezvoltării sale
- este un centru industrial puternic (automobile, aeronautică, petrochimie, alimentară)
- puternic centru comercial; al doilea centru feroviar după Chicago
- **funcția de transport** – port fluviatil, nod de comunicații în partea centrală a S.U.A. (18 magistrale feroviare, autostrăzi, oleoducte și gazoducte)
- **funcția industrială** - industria mijloacelor de transport (feroviar, rutier, aerian), mașini agricole, siderurgie, petrochimie, industrie ușoară, industria lemnului
- **activități culturale** (instituții universitare, muzee)

MINNEAPOLIS - ST. PAUL

- St. Paul (conurbație) pe malurile fluviului Mississippi, cu multe parcuri și lacuri
- Centru industrial (ind. alimentară, textilă, celuloză și hârtie, mobilă, construcția mașinilor agricole, electrotehnică)
- activități de transport (fluviatil, nod feroviar)

KANSAS CITY

- format din două orașe cu același nume, situate în statele vecine Missouri și Kansas
- **funcția comercială și de transport** – se valorifică produsele agricole și animale; aici se află mari piețe ale grânelor și vitelor, abatoare; funcția comercială strâns legată de cea de transport, mai ales pe calea ferată; Kansas City este un important nod feroviar și port
- **activități industriale** – prelucrarea produselor agricole, construcții de automobile, avioane, petrochimie

OMAHA

- mare centru al comerțului cu animale (abatoare); industrie a construcțiilor mecanice

8.3 REGIUNEA SUDULUI AMERICAN (NOUL SUD* și VECHIUL SUD)

Este o regiune dominată de câmpie și podiș (Ozark), cu un climat cald, subtropical și tropical, ferită de îngheț, cu soluri negre și roșii. Populația este concentrată în câteva aglomerări urbane, cu centre ultramoderne, importante (New Orleans, Dallas, Houston, Birmingham) care însumează 33% din populația S.U.A.. Dacă până în anul 1970 exista o creștere a numărului populației pe seama sporului natural, după această dată se petrece o adevărată migrație mai ales dinspre nord-est către regiunea sudului american.

Industria joacă astăzi un rol important având în vedere resursele de subsol nou descoperite: petrolul și gazele naturale, sarea, fosfații sulful, care au dezvoltat industria chimică, în cadrul căreia cea petrochimică are o importanță foarte mare. S-a dezvoltat industria textilă* având ca materie primă îndeosebi bumbacul, cultivat pe o fișie întinsă de la Appalachii în Texas, deși suprafața s-a restrâns făcând loc culturilor legumicole, orezului, culturilor tropicale și subtropicale. Sunt foarte dezvoltate, industria construcțiilor de mașini (Dallas) și industria

---

* Sau Regiunea Litorală.

industria nucleară (Oak Ridge). Resursele energetice sunt substanțiale dacă ne referim doar la amenajările de pe Tennessee și Arkansas. Râul Tennessee a cunoscut în ultimele trei decenii prefaceri importante prin construirea în lungul său a unor puternice hidrocentrale, a unor bazine pentru irigații. Încă din anul 1933 Congresul S.U.A. a votat un document pentru amenajarea râului Tennessee care

- să reglementeze problema inundațiilor
- să îmbunătățească sistemul de navigație a râului
- să producă energie electrică
- să aducă îmbunătățiri modului de utilizare a pământului situat de-a lungul râului
- să reîmpădurească orice zonă a bazinului unde se impunea acest lucru
- să îmbunătățească condițiile economice și sociale pentru locuitorii zonei.

Sudul se dezvoltă continuu, primește permanent forță de muncă specializată din alte regiuni ale țării, îndreptându-și atenția spre cercetarea în domeniul energiei solare, a petrochimiei. Este ocupată tot mai mult sfera serviciilor, iar în agricultură este cuprinsă doar 4% din populație, și aceasta în mare parte în cultura bumbacului-care rămâne totuși o cultură importantă a sudului. Dacă alteori muncitorii cuprinși în industria bumbacului, realizau numai firele și pânza, restul operațiunilor fiind continuate în nord, astăzi se derulează aici toate operațiunile, inclusiv exportul. Așa cum spun specialiștii "*sudul a dispus întotdeauna de materii prime, facilități de transport și populație disponibilă*". Au contribuit la creșterea sudului: descoperirea petrolului și gazelor (Louisiana, Oklahoma, Arkansas, Mississippi, Texas).

Producția de țiței a sudului

1950 - 1.272.782.000 barili

1972 - 2.480.764.000 barili

1980 - 2.266.980.000 barili

---

* Condițiile climatice sunt extrem de favorabile pentru a ajunge la maturitate.

STATELE

- Texas, Louisiana, Florida, Carolina de Nord și Sud, Virginia de Est, Georgia, Alabama, Tennessee, Mississippi, Arkansas, Oklahoma.
- În statul Mississippi trăiesc aproximativ 50% albi și 50% negrii (R. Cartier, *Les Cinquante Ameriques*)
- Diferențieri în ponderea populației urbane între state (80% în Florida și 39% în Virginia Vest)
- Mari producătoare de petrol și gaze, și în același timp mari prelucrătoare (reg. Golfului Mexic)
- Zăcăminte de minereuri de fier, cărbuni (Alabama, West Virginia)
- Importantă producătoare de energie electrică (sistemul Tennessee); siderurgia feroasă și neferoasă – prelucrarea bauxitei din import, exploatarea fosforitelor; construcții de mașini, nave, utilaj petrolier, electrotehnice); industria alimentară.
- Agricultură: mari plantații de bumbac (Alabama, Mississippi); citrice (Florida); tutun, soia, trestie de zahăr, plante furajere.
- Transport fluvial (Mississippi, Ohio, Tennessee – Red River, Arkansas, Rio Grande; porturile de la Golful Mexic, de la Atlantic (Norfolk, West Virginia, Newport News).
- Transport rutier, feroviar: (Florida – magistrala care unește stațiunile litorale din estul Floridei).
- Turismul (Miami, Jacksonville, Dayton, Palm Beach).

8.3.1 NOUL SUD

Se desfășoară sub forma câmpiei litorale atlantice, care începe la sud de capul Hatteras continuându-se în lungul Golfului Mexic până la granița cu Mexicul. Reprezintă o regiune de câmpie cu un țărm complex dominant de delta fluviului Mississippi care înaintază spre est cam cu 100m/an, formând deseori insule izolate. Câmpia litorală se continuă cu o platformă continentală situată la mică adâncime în Louisiana și Texas, în care zăcămintele de petrol și gaze naturale se găsesc la adâncimi cuprinse între 150-500m. Astăzi între Houston și Corpus Christi se exploatează straturile de cochilii de scoici (lamelibranhiate)

și melci (gasteropode) pentru fabricarea cimentului, varului dar și a balastului necesar pavării drumurilor. Prezintă o climă caldă, însoțită cu o vară caldă și umedă. Cantitatea de precipitații scade dinspre Florida (1300-1400mm) către Mexic (700mm). Există pericolul ciclonilor devastatori toamna. Vegetația spontană – acolo unde există – este reprezentată prin păduri din care nu lipsesc: pinul, stejarul.

Din punct de vedere demografic se constituie ca o regiune de interferențe între *America Latină, lumea Caraibilor și Lumea Atlantică*. Câteva orașe, printre cele importante ale țării domină Noul Sud: New Orleans- cel mai mare port american, 155 mil. tone, situat înaintea New York-ului; Atlanta- 2 milioane locuitori, un fel de capitală a Vechiului Sud, în primele 6 aeroporturi ale lumii; Houston, Miami. Alături de California, Texasul este considerat ca un pol de primă valoare ca resurse naturale, îndeosebi hidrocarburi și bumbac (primul producător de bumbac). Însăși tradiționalul *Cotton belt* evoluează pomicultură (soia, arahide, tutun), cu mari acumulări de capital, cu reinvestiții în servicii.

Predomină industria extractivă și de prelucrare a petrolului și gazelor naturale, a sulfului și fosfaților (3/4 din producția americană); industria construcțiilor de mașini, prezența centrului de lansări spațiale Kennedy. Există un larg front portuar, cu centre foarte active (Mobile, Corpus Christi); un important complex militaro-industrial (Miami-Cap Kennedy); o foarte activă și complexă funcție turistică – primul pol mondial de atracție, cu aproximativ 35 milioane de turiști pe an. Este vorba de plaja și soarele întâlnite cu prisosință mai ales în Florida. Complexele Miami-Fort Lauderdale-West Palm Beach cu un număr de aproximativ 3 milioane locuitori, ca și cel de pe latura vestică, Tampa-St. Petersburg, au o mare densitate de hoteluri de lux, precum și o serie de posibilități optime pentru petrecerea vacanței, sectorul servicii fiind prioritar. Regiunea oferă vizitatorilor începând cu Capul Hatteras până la granița cu Mexicul, vestigii ale epocii coloniale, parcul de distracții Disneyland situate lângă Cap Kennedy ș.a.

Agricultura intensivă este realizată pe terenurile situate între păduri și mlaștini. Nu sunt excluse gerurile și atacul dăunătorilor care compromit uneori culturile. Principalele culturi sunt: citricele, trestia de zahăr, legumele. Plantațiile de citrice se găsesc în partea centrală a Floridei, o regiune situată între St. Petersburg și Cap Kennedy mai

ferită de geruri și cu mai puține terenuri mlăștinoase. Plantațiile aparțin unor ferme specializate, de mare productivitate și o calitate deosebită. Predomină culturile de grapefruit, portocale, mandarine. Florida ca și Texasul și-au dezvoltat toate serviciile ce se referă la operațiunile de recoltare, prelucrare, conservare, transport și comercializarea acestora.

Cultura trestiei de zahăr face parte din cele tradiționale, răspândită cu deosebire la vest de delta Mississippi și sudul Floridei. Suprafețele cultivate cu orez, integral irigate, se întâlnesc în câmpia litorală a statelor Louisiana și Texas, între Baton Rouge și Corpus Christi. Regiunea furnizează circa 40% din producția națională. Producția de legume este foarte bine dezvoltată în toate statele, având în vedere condițiile naturale extrem de favorabile, dar mai ales în Carolina de Sud (Charleston), Florida, Texas (Corpus Christi, Rio Grande inferior).

Litoralul sud-estic, cuprins între estuarul Chesapeake și Florida, este marcat de activități agricole și industriale legate de *nord-est* (industria textilă, electronică, chimică). Orașul Atlanta, în noile condiții își asigură valoarea de nouă capitală a sudului. Dezvoltarea Noului Sud nu a fost posibilă fără aportul căilor de transport, fluviatile și maritime. Ele au contribuit la valorificarea potențialului cadrului natural al regiunii, la schimburile interne și internaționale, fără de care o regiune nu poate să se dezvolte, la reducerea unor costuri având în vedere volumul mare de mărfuri care se transportă, pe fluviu, mare și canale. În acest sens rolul canalului Intracoastal Waterway, cu o lungime de 1770km, între Florida și Bronwuswille, paralel cu țărmul, este extrem de important. În același timp și fluviul Mississippi este legat prin canale de alte sisteme hidrografice, multiplicând în acest sens posibilitățile de legatură până la Marile Lacuri. Însăși centrele Houston și New Orleans sunt legate de mare prin canale.

Cele mai mari orașe situate în lungul litoralului, cu o populație cuprinsă între 200000-400000 locuitori, cu funcții în general industrial-agrară (industria lemnului și hârtiei, industria alimentară, activități portuare) sunt: Charleston și Savannah, sau, mai ales industriale cum sunt orașele din jurul Golfului Mexic: Mobile, important pentru obținerea aluminiului, șantiere navale; Baton Rouge, centru al industriei petrochimice, al tratamentului bauxitei; Beaumont- Port Arthur, centre

ale industriei petrochimice. Aici se află circa 40% din capacitatea de rafinare a țării, iar rafinăriile sunt grupate la vest de deltă, având ca principale centre: Baton Rouge, Beaumont, Port Arthur și Houston. Se rafinează petrolul din regiunea litorală, cel din interior și cel importat. Industria chimică furnizează: cauciuc sintetic, materiale plastice, explozivi, unitățile industriale fiind amplasate între Mobile și Brownsville. Este dezvoltată industria alimentară pe seama produselor agricole, piscicole (heringi, creveți etc.) (fig.49).

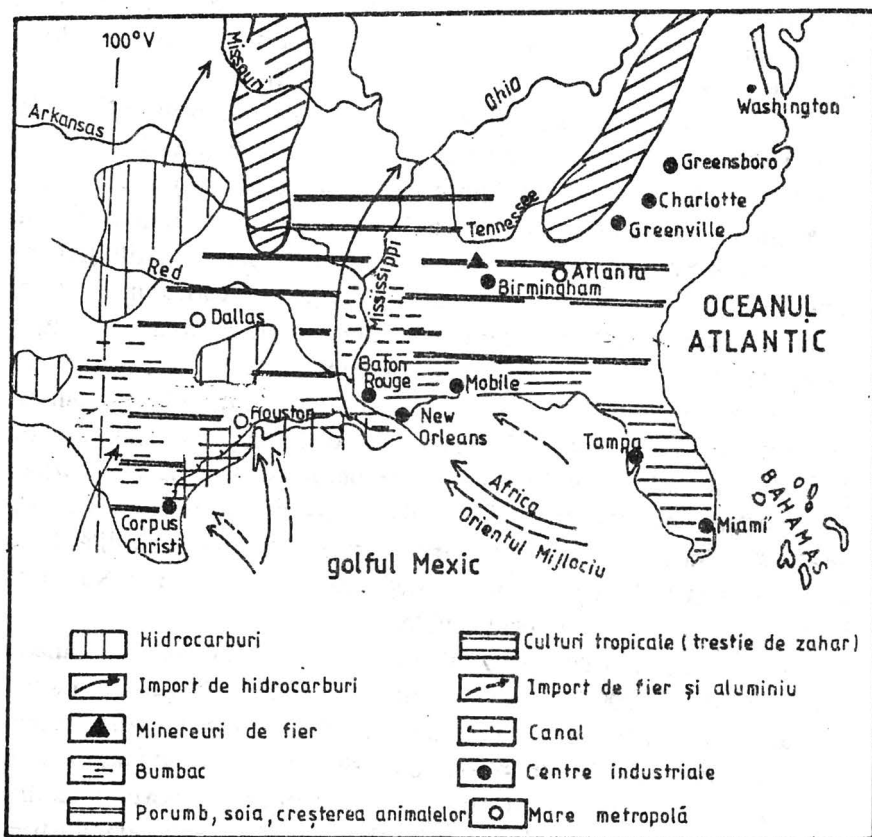

fig. 49

8.3.2 VECHIUL SUD (Sudul Interior)

Se întinde din Carolina de Nord până în Texasul Central sau aproximativ, fluviul Mississippi. Pe un relief destul de variat, care impune aspectele specifice ale peisajului, se grefează celelalte componente. Este vorba de Appalachii Sudici, culmi apărute pe seama cutărilor paleozoice (varisce) unde se întâlnește și cea mai mare altitudine din această parte a țării (vf. Mitchell, 2032m). Piemontul Appalachian străjuiește către est sistemul muntos și se continuă spre la Atlantic, cu o câmpie, care, se lățește către sud. Sunt foarte răspândite depozitele bine terțiare. Spre interior doar câteva platouri (Ozark) se ridică deasupra nivelului Câmpiei Mississippi, a cărei înălțime trece rareori de 250m.

Un climat temperat, subtropical, nuanțat de prezența Appalachilor, sau a altor înălțimi, caracterizează regiunea. Este expusă fie maselor calde și umede sosite din sud mai ales vara, fie maselor reci, uneori geroase, polar continentale, când precipitațiile pot cădea și sub forma de zăpadă. Estul este mai umed primind circa 1000-1500mm/an precipitații, în timp ce în vest, cantitatea coboară la 500mm/an.

O vegetație spontană de pădure asociată cu pășuni și fânețe, sub care se află un sol negru, se mai află încă pe terenurile necultivate.

Colonizarea a constituit o permanentă dispută între băștinași și europeni, aceștia din urmă obligând indienii să se deplaseze treptat către vest, deplasare legată și de extinderea culturii bumbacului din Alabama spre Mississippi și Texas. Aproape 9 milioane de oameni lucrau în primul rând pe plantațiile de bumbac în jurul anului 1850.

Războiul de secesiune ca și abolirea sclaviei, au însemnat instalarea unei noi epoci în sudul american. Unitatea sudului se manifestă și astăzi în multe elemente de spiritualitate, un loc de seama ocupându-l înlăturarea discriminărilor rasiale. Există astăzi pe lângă potențialul industrial al Vechiului Sud, un progres al sectorului terțiar.

Demografic, sudul se caracterizează printr-o mare stabilitate dar și un exod rural spre marile orașe (Dallas), un exod al negrilor spre sud, venind chiar dinspre nord-est și Marile Lacuri. Totuși, procentajul negrilor raportat la întreaga populație este în descreștere.

Vechiul Sud a fost dominat de agricultură până aproximativ în 1950, când investițiile, mîna de lucru numeroasă au declanșat valorificarea resurselor autohtone.

AȘEZĂRI (aspecte particulare)

NEW ORLEANS

- situat pe ambele maluri ale fluviului Mississippi, la 145 km depărtare de Golful Mexic
- un oraș original fie și prin numărul mic al populației, care vorbește o franceză ușor nuanțată
- intensă activitate portuară, având în vedere locul de întâlnire al navigației fluviatile cu cea maritimă
- activități industriale, financiar-bancare
- **funcția portuară-de transport:** de-a lungul fluviului și a unui canal se găsesc instalațiile portuare, iar un altul, paralel cu primul unește porturile până în Texas (Port Arthur, Houston); 12 lini de cale ferată; două mari aeroporturi.
- **funcția comercială – financiară:** comercializarea produselor: petrol, bumbac, orez, zahăr, cafea.
- **funcția industrială:** preponderent prelucrarea petrolului și gazelor naturale (petrochimie Nasco); siderurgia neferoasă (aluminiiu, Chalmette); industria lemnului, cherestelei, mobilei; industria conservelor, prelucrarea produselor cerealiere, trestiei de zahăr.

HOUSTON

- al doilea oraș al sudului după Dallas
- fondat în 1836
- centru reprezentativ al industriei petroliere, al industriei siderurgice
- centru direcțional al NASA (National Aeronautic and Space Administration), legat de baza de lansare de la Cape Kennedy
- situat foarte aproape de Golful Mexic, de care este legat printr-un canal
- o combinație reprezentativă, cu orașe satelit care au avut în ultimele două decenii a o accentuată expansiune și modernizare, păstrând totuși specificul american

- **funcția industrială:** exploatarea și prelucrarea petrolului și gazelor naturale; industria construcțiilor de mașini; industria materialelor de construcții; instalații situate de-o parte și de alta a canalului.
- **funcția de transport:** împreună cu portul Texas City, formează o grupare portuară foarte importantă; magistrale feroviare și rutiere; oleoducte și gazoducte; linii aeriene
- **activități comerciale și financiar bancare**
- **activități culturale** (învățământ universitar, colegii, muzee).

MIAMI

- aglomerare de centre și stațiuni balneare (Miami, Miami Beach, Hialeah, North Miami, Miami Shores, Miami Springs ș.a.)
- **funcția turistică:** asociată cu activități industriale (confecții, alimentară, poligrafică)
- **activități de transport**
- promenadă de 24 km, **Parcul Național Everglades**

TAMPA

- activități portuare, industriale, turistice, culturale etc.

DALLAS

- al doilea oraș al Texasului
- împreună cu suburbii (Garland, Mosquito ș.a.) depășește 1,5 mil. locuitori
- **funcția comercial-financiară:** piață a produselor agricole (animale, bumbac) din câmpia Mississippi și Preerie; tranzacțiile petroliere pentru Texasul de Nord; sediul unor mari bănci, agenții, antreprize comerciale.
- **funcția de transport:** centru important de comunicații feroviare și rutiere, nod de comunicații;
- **activități industriale:** utilaj petrolier; construcții de avioane; asamblaj automobile; mașini agricole; mașini textile.
- **activități culturale:** învățământ superior, muzee, teatre etc.

ATLANTA - 2 mil. loc.

- fondat în 1845
- **funcția de transport:** nod feroviar, rutier și aerian; al doilea aeroport al S.U.A. după numărul pasagerilor
- **funcția comercială:** piață a bumbacului; Sediul Companiei Coca-Cola
- **funcția industrială:** industria alimentară; construcții de avioane; industria metalurgică; industria textilă și a încălțămintei; industria confecțiilor

8.4 VESTUL AMERICAN

Ocupă 1/3 din suprafața țării, incluzând sistemul Cordilier cu cele două aliniamente muntoase (Stâncoșii și Cordiliera Pacifică) și Podișurile Interioare cu păduri și deșerturi, parcuri naționale. La început a fost supusă colonizării europene, urmându-i colonizarea de către populații sosite din Asia, proces desfășurat sub imperiul mirajului aurului și al bogățiilor vestului în general. O economie complexă bazată pe materii prime locale (cupru, plumb, metale rare), un comerț activ cu cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Este marcat de o puternică insularitate umană (Remy Knafou, 1986), cu trei puternice nuclee în Colorado, Oregon, Washington, cu o puternică dezvoltare a ramurilor industriale moderne. Vestul reprezintă încă o regiune atractivă, mai ales prin noutățile ce le oferă sub aspect industrial, agricol, spiritual. Există și disparități între cele 11 state în ceea ce privește valorificarea potențialului lor, dinamica socio-economică etc.

8.4.1 SUBREGIUNEA MUNȚILOR STÂNCOȘI ȘI A PODIȘURILOR INTERIOARE

Reprezintă o regiune foarte complexă din punct de vedere al peisajelor existente. Munții Stâncoși, continuarea celor din Canada, tineri comparativ cu Appalachii, străjuiesc întinsele câmpii și podișuri din est. Culmi care trec de 4000m sunt separate de văi adânci și

prăpăstioase, culmi și creste acoperite cu zăpadă, rămășițe ale ghețarilor cuaternari. Culmile montane delimitează dinspre est platouri și bazine sub forma unui "larg Culoar". Glaciația pleistocenă și-a spus cuvântul mai ales în partea centrală a Stâncșilor prin formele lăsate: circuri, creste, văi, lacuri. De asemenea sunt prezente formele dezvoltate mai ales pe bazalte unele aparținând vulcanismului terțiar, dar și manifestări postvulcanice, cum sunt cele din Parcul Național Yellowstone.

Dintre platouri, la granița cu Canada se află Podișul Columbiei Britanice (statele Washington, Oregon, Idaho), format pe roci bazaltice terțiare fracturate și denivelate. Altitudinile sunt cuprinse între 1000-3000m, Columbia și afluenții săi curgând în această regiune prin frumoase defilee.

Podișul Marelui Bazin, mai ales în statul Nevada, are altitudini cuprinse între 1000-1500m, la nivelul depresiunilor și peste 2000m în culmile care brăzdează în sens meridian unitatea. Având în vedere poziția obstacolelor formate de Cordiliera Pacifică (Sierra Nevada) și Stâncșii, peisajul în Marele Bazin este semideșertic cu veri foarte călduroase, ploi puține așa cum apar ele în Valea Morții (Death Valley).

Podișul Colorado (statele Utah, Arizona), unic în felul său are înalțimi ce oscilează între 1000-2550m. Este traversat de fluviul Colorado, care s-a adâncit cu circa 2000m. Și aici peisajul este deșertic (deșertul Mojave). Își dau mâna creând cele mai neasemuite peisaje, întinse păduri și pășuni, ape curgătoare și lacuri.

Febra aurului i-a făcut pe europeni (spanioli) să-și încerce puterile printre culmile acestui perete muntos din vest, în avântul lor către Pacificul atrăgător. Momentul culminant l-a constituit descoperirea aurului ceva mai departe în albiile râurilor din California (1848)*. Odată stabiliți aici, coloniștii au început însă practicarea agriculturii, singura

---

* Alte resurse de subsol din sistemul Munților Stâncși sunt: plumbul, zincul, molibdenul, aurul, argintul, cuprul. Ele au impulsionează dezvoltarea unor centre industriale de exploatare și prelucrare a lor. Printre acestea se numără Leadville, Coeur d'Alene, Cripple Creek (metalurgia nferoaselor), Butte, Anaconda centre ale siderurgiei cuprului, Coeur d'Alene (Idaho) exploatarea antimoniului. În podișurile interioare printre resursele de subsol se numără: cuprul exploatat în regiunea Morenci (Arizona) dar îmbogățit apoi la Salt Lake City, Bingham (Utah), New Mexico, Nevada. Se exploatează uraniul (New Mexico Colorado). Impresionante sunt

sursă de supraviețuire, dar imposibilă fără binefacerile irigațiilor-canal de irigații de pe timpurile amerindienilor. Cea mai mare parte a fermierilor erau mormoni, așezarea lor definitivă fiind în preajma Marelui Lac Sărat, regiune din statul Utah. Astăzi populația indigenă (indiană) locuiește în rezervații situate fie în mici orașe turistice, fie în regiuni irigate, care oferă condiții optime de trai, existând posibilitatea migrațiilor spre alte meleaguri.

Dacă muntele oferă condiții necesare comunității umane, deși nu întotdeauna foarte primitoare, despre podișuri mai exact despre deșerturi (circa 175000 kmp) nu putem spune același lucru. Deasupra regiunii strălucirea soarelui depășește 11 luni pe an, temperatura trecând de 50°C la umbră (Geografia S.U.A., 1993). Să nu uităm de existența Văii Morții, un fost lac situat la -85m sub nivelul mării, cu o lungime de peste 200km. Lipsa apei în cea mai mare parte a fost suplinită prin construirea unor baraje pe marile fluviu (Colorado – barajul Hoover) care furnizează apa pentru obținerea energiei electrice și pentru irigații (300000 ha), precum și barajele Roosevelt, Coolidge. În total se poate vorbi de o suprafață irigată de peste 7 milioane ha.

Treptat și din ce în ce mai multe minereuri au fost descoperite mai ales în Stâncoși (cositor, aur, argint, plumb, cupru). Odată* cu descoperirea, a apărut prelucrarea mai ales a minereurilor de cupru extras în cea mai mare mină din S.U.A. – Bingham, statul Utah (Podișul Marelui Bazin). Numai argintul și aurul, secătuite, solicită mari investigații. Suntem în prezența uneia dintre cele mai mari rezervații naturale ale lumii, Yellowstone National Park, cu cascade, gheizeri, fumarole, apoi Rocky Mountains National Park, Mesa Verole National

---

zăcămintele de cărbune și șisturi bituminoase încă insuficient exploatate și valorificate. Întreg spațiul cultivat este irigat, având în vedere potențialul oferit de Columbia, Snake și Colorado. Se cultivă bumbac, legume și fructe, plante furajere. În nord unde se află domeniul mormonilor se cultivă grâu, sfecla de zahăr, legume, se întâlnesc plantații de pomi fructiferi. În bazinul râului Snake se cultivă sfeclă de zahăr și cartofi. În regiunea podișului Columbiei Britanice, pe soluri formate pe depozite bazaltice și argile cuaternare, în condițiile unei tehnici speciale, se cultivă grâu de iarnă și primăvară în bune condiții. Se practică de asemenea creșterea oilor hiperintensivă; creșterea bovinelor; se practică transhumanța, vara la munte și iarna la podiș. Se folosesc drept hrană și plantele furajere.

* John Augustus Sutter, în anul 1848, a descoperit aur într-un curs de apă din California.

Park, Grand Canyon National Park ș.a. Toate acestea au generat o intensă dezvoltare a turismului, încă o binefacere pentru economia regiunii, începând cu parcurile naționale amintite, și continuând cu stațiunile de vacanță Sun Valley (Idaho), Aspen (Colorado), Squaw Valley, Salt Lake City capitala mormonilor, apoi Reno și Las Vegas – capitala mondială a jocurilor de noroc.

8.4.2 SUBREGIUNEA PACIFICĂ

Spre Pacific există o dublă cordilieră și anume: Munții Cascadelor și Sierra Nevada (California) spre podișurile interioare și Munții Coastelor spre litoral, culmi paralele cu țărmul.

Munții Cascadelor trec de la 4000m în timp ce Munții Coastelor se apropie de 2000m. Între cele două sisteme de culmi se găsesc depresiuni longitudinale discontinue astfel: în nord Puget Sound continuată cu Willamette, iar în sud Marea Vale a Californiei desfășurată pe o lungime de peste 600km, care comunică prin golful San Francisco cu Oceanul Pacific.

Un climat cu caractere contrastante există între nordul și sudul regiunii. Umed și foarte umed în nord, cu ploi tot anul și un maxim de iarnă și mediteraneean (californian) cu veri foarte uscate așa cum sunt cunoscute la Los Angeles.

Primul exod de proporții către vest a avut loc în anul 1843, de-a lungul traseului Oregon (Geografia S.U.A., 1993), rută începută pe râul Missouri. Traversarea preeriilor, pe văi care se îndreptau spre coasta Pacificului, printre Munții Cascadelor și Coastelor, unele terminându-se fie în Marea Vale sau depresiunea Californiei fie în valea râului Willamette, în prezent intens valorificate hidroenergetic și amenajate împotriva inundațiilor nu a fost comodă.

Printre așezările importante se remarcă: Seattle, Portland, Everett, Tacoma, Olympia, unele dintre ele cantonate în jurul golfului Puget sau în apropierea sa. Multe dintre ele au ca activitate principală pescuitul și industrializarea peștelui* ca și primirea sau expedierea unor mărfuri către statele din Asia și Pacific.

---

* Este vorba de somon, specie răspândită în bazinul Columbiei, iar orașul Astoria este cel mai vechi centru pescăresc (1811). De aici conservele de somon se îndreaptă spre toate regiunile țării. Se mai pescuiesc: ton, creveți, crustacee etc.

CALIFORNIA

Schiță generală

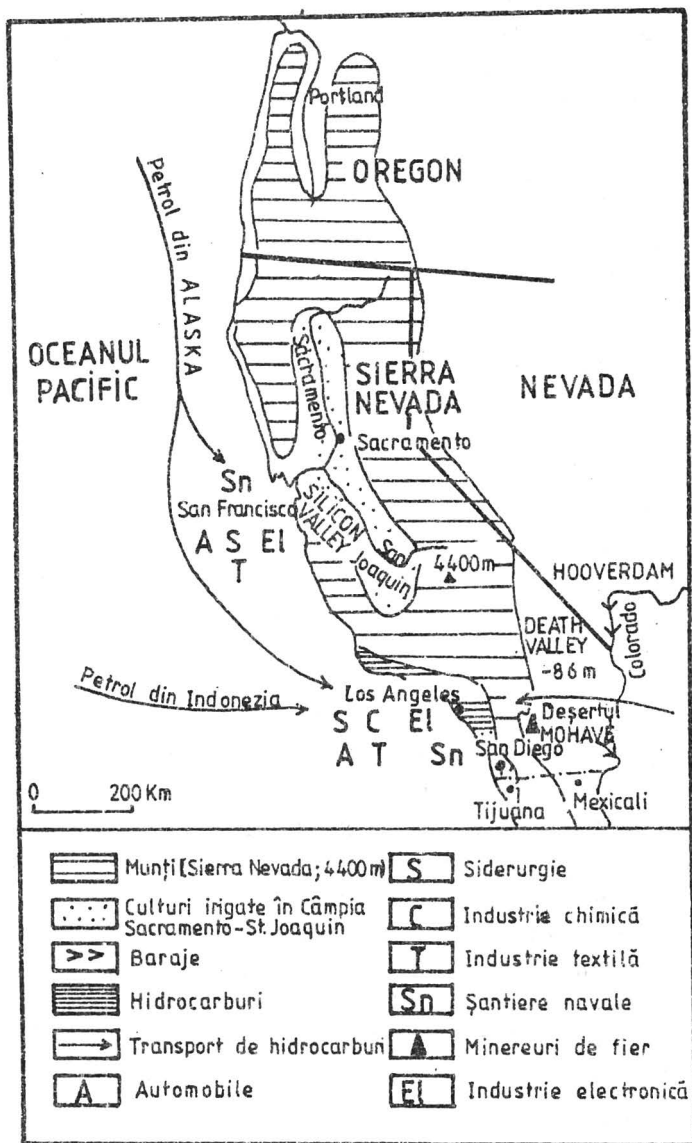

Fig. 50

Rolul economic al regiunii a crescut după al doilea război mondial. În acest cadru se disting:

- **Nordul**, cu importanță în exploatarea forestieră și industria construcțiilor de mașini (nave, nave aerospațiale) cantonate în golful Saund. Orașul Seattle are un rol important în această regiune, realizând și legăturile cu Alaska;
- **Sudul** cu două importante aglomerări urbane:

San Francisco – aglomerare (conurbație) de peste 5 milioane locuitori, strâns legat de activitățile din Valea Soarelui (Valea Imperială), un punct terminus pentru multe magistrale transcontinentale și port maritim situat în raza canalului Golden Gate. Este o mare așezare metropolitană, o cale ferată transcontinentală legându-l de Midwest sau de regiunea atlantică (fig.50, 51). Este orașul care a cunoscut de-a lungul timpului dezastre (cutremure, incendii) dar care s-a refăcut fiind astăzi un oraș ultramodern (fig.52).

Los Angeles – un ansamblu urban de 11 milioane locuitori, cu o dezvoltare industrială mai recentă, un pol al Californiei anexată Statelor Unite în 1848. Progresele înregistrate de această regiune sunt strâns legate de: mirajul aurului, cu explozie de populație sosită în preajma anului 1848; exploatarea hidrocarburilor mai ales după cel de-al doilea război mondial. Se deschide fațada pacifică spre Extremul Orient ca și cea dinspre Mexic către America Latină. Treptat California a devenit unul dintre statele puternice ale S.U.A., cu o populație de circa 26 milioane de locuitori.

Regiunea industrială livrează circa 12% din producția S.U.A. având o puternică bază siderurgică folosind și minereuri de fier din statul Utah – (Fontana) și petrochimică (Los Angeles, San Francisco). Aici se află primul constructor mondial de avioane Boeing. La fel de numeroase sunt unitățile industriei construcțiilor de mașini, textilă, alimentară. Această din urmă ramură industrială, valorifică materia primă oferită de una dintre cele mai puternice regiuni agricole ale S.U.A., Valea Soarelui (Valea Imperială sau Valea Mare). Pe seama

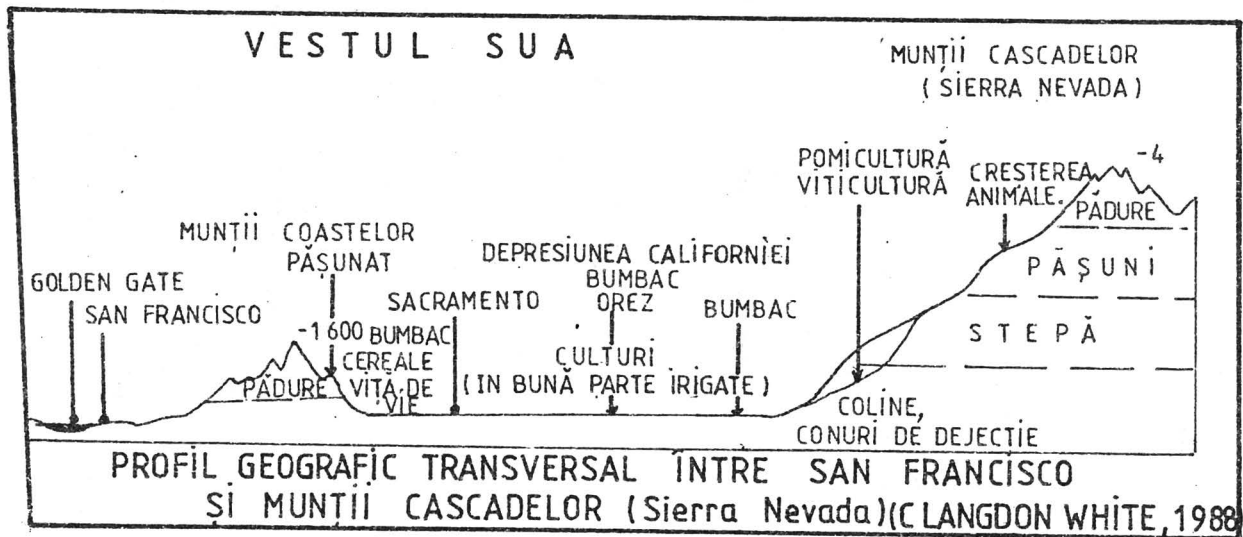

Fig. 51

SAN FRANCISCO

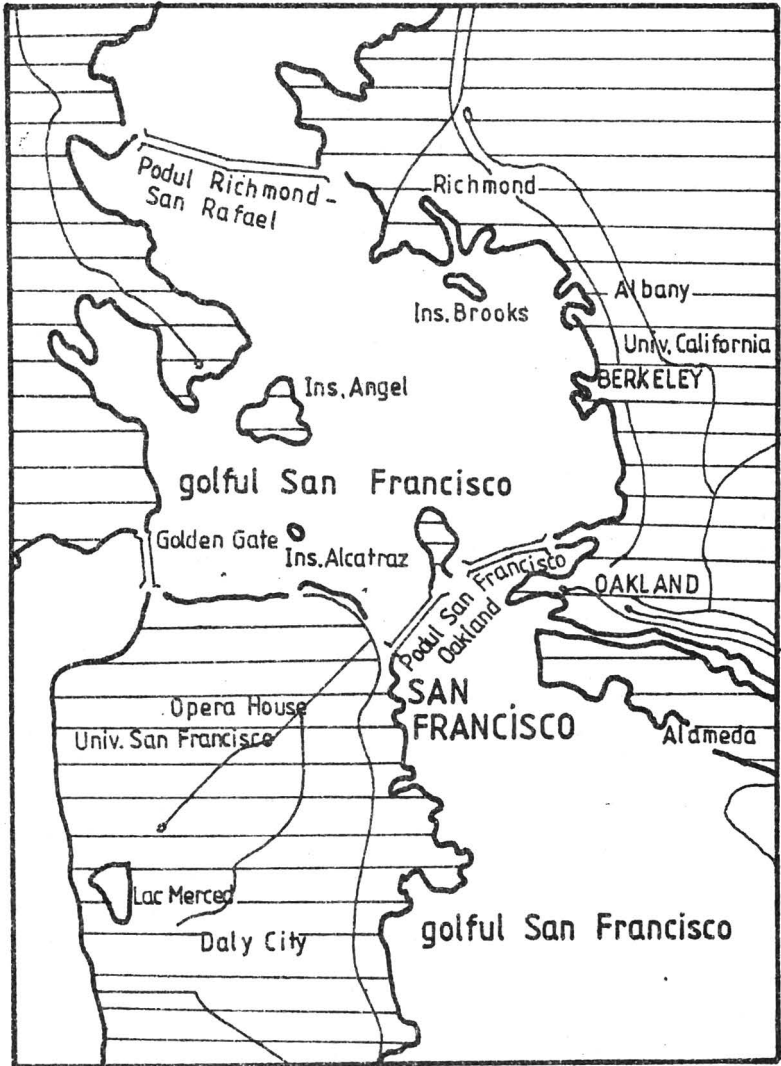

Fig. 52

irigațiilor, aparținând unor mari complexe hidroenergetice, utilizând o agronomie de vârf, în cele peste 60000 ferme se obțin recolte de excepție fie de fructe (citrice, piersici), măslina, fie de legume, bumbac. În aceeași măsură sunt dezvoltate avicultura, creșterea cornutelor mici și mari. Cele două râuri Sacramento și San Joaquin, supuse unui control riguros, în procesul de valorificare complexă (irigații, hidrocentrale, baraje pentru apa industrială și casnică) cca. 600km de canale, cu barajul Shasta, principalul baraj din program, pe Sacramento și Friant pe San Joaquin, începută încă din anul 1935 (Proiectul Văii Centrale), constituie o axa vitală a regiunii. Chiar și pe coastele însorite ale Munților Coastelor se cultivă vița-de-vie.

Tot aici se află concentrată industria electronică în "SILICON VALLEY", de asemenea aici se află Universitatea Stanford, cu un grad superior de calificare a întregului personal didactic și științific – HIGH TECH..

Exploatarea pădurii și industria lemnului reprezintă o preocupare majoră în economia statului Oregon care dă 20% din producția națională, după cum statul Washington este lider în industria peștelui, mai ales a somonului, a valorificării unor fructe (mere, pere, zmeură). În timpul colonizării pădurea acoperea aproximativ jumătate din suprafața S.U.A., adăpostită mai ales pe versanții mai umezi cu expunere vestică. Creșterea numărului așezărilor precum și dezvoltarea industrială, agricolă, a căilor de comunicație a necesitat utilizarea unei importante suprafețe lemnoase. Tăierea pădurii a fost într-un fel stopată prin hotărârile Serviciului Pădurilor, din cadrul departamentului pentru agricultură. Circa 75 milioane ha de suprafețe împădurite, din care nu lipsesc Pinul Douglas, și bradul și pajiști sunt administrate ca păduri și pășuni naționale, deși 75% din păduri sunt ale fermierilor și ale unor organizații particulare. Zeci de milioane de ha sunt supravegheate prin programe naționale. Se dă o atenție deosebită pepinierelor, tratamentelor, plantărilor, Sierra Nevada, reprezentând o regiune destul de împădurită cu stejar, brad, sequoia (Redwood), dar mai, ales cu Pin Douglas și cedrul roșu în care monitorizarea patrimoniului silvic este riguros efectuată.

STATELE

- Washington, Oregon, California, Montana, Idaho, Wyoming, Utah, Colorado(p), New Mexico, Arizona, Nevada

INDIENII

- în secolul alXVI-lea, înainte de sosirea europenilor erau mai puțin de 1 milion; astăzi, grație unei natalități crescute, trăiesc peste 1 milion
- 35% trăiesc în orașe, iar 65% în mediul rural din care 500000 în rezervațiile din vest.
- sunt împărțiți în 95 de triburi care vorbesc 41 de limbi (dialecte)
- sunt prezenți în toate statele, iar în est numai în Carolina de Nord sunt două grupe principale de triburi indiene: pieile roșii (Oklahoma) și rezervațiile din sud-est (Arizona, New Mexic, California)

CARACTERISTICI ECONOMICE

- dezvoltare industrială complexă: siderurgie, construcții de mașini, petrochimie, prelucrarea lemnului, industrie ușoară cu două concentrări: San Francisco și Los Angeles
- barajele de pe Columbia, importante furnizoare de energie electrică, apă pentru agricultură
- Valea Californiei: prima regiune agricolă irigată a S.U.A., bazinele Sacramento și San Joaquin – ploi rare și cad în cea mai mare parte iarna.
- Statul California (luat de la Mexic) s-a dezvoltat după 1848 sub administrația S.U.A., odată cu anexarea sa
- în cea mai mare parte apa necesară irigațiilor provine din sistemele hidrografice cu obârșie în Sierra Nevada; ea este dirijată prin conducte, canale, baraje spre terenurile cultivate și plantații
- Valea Soarelui, puternic grad de mecanizare a agriculturii, organizată în sistemul de ferme, folosind și mână de lucru străină, mai ales mexicani.

- există multiple posibilități, având o industrie adecvată, de prelucrare a produselor agricole, de conservare și refrigerare și nu în ultimul rând, comercializare; creșterea intensivă a animalelor, pescuitul.
- peisaje de o neasemuită frumusețe: Sierra Nevada, Coasta Pacifică, Valea Morții; turism montan, balnear, cultural, parcuri naționale, rezervații (stațiuni: Pasadena, Fresno, Squaw Valley, Yosemite ș.a.)

PUGETOPOLIS (Puget Sound)

- conurbație industrială (printre altele, constructoare de avioane, rafinarea petrolului sosit din Alaska)
- POLI DE ORGANIZARE a spațiului – Seattle (fondat în 1852), Portland (pe valea Willamette)

CONURBAȚIA Seattle-Tacoma

- peste 2 milioane de locuitori
- activități legate de construcția de avioane Boeing; șantiere navale, industria lemnului, celulozei și hârtiei; industria alimentară
- activitate comercială foarte susținută
- Portland, Seattle asigură legăturile cu Alaska, Australia, Asia Orientală

AȘEZĂRI (elemente particulare)

SEATTLE

- **funcția industrial portuară** (construcții de mijloace de transport aeriene, feroviare, maritime; industria lemnului și alimentară (pește, produse agricole); petrochimie pe seama petrolului adus din Alaska și Canada)
- centru pentru comercializarea pieilor și blănurilor

PORTLAND

- fondat în 1845
- situat la circa 170km de oceanul Pacific pe râul Willamette

- **funcția portuară și de transport:** transportul lemnului, cerealelor; importante căi feroviare și rutiere
- **activități industriale:** industria de exploatare și prelucrare a lemnului; industrie ușoară
- **activități turistice** (fluviul Columbia și împrejurimi)

SPOKANE

- important centru al comerțului cu grâu și al industriei aluminiului

FRESNO, SACRAMENTO (capitala Statului California)

- două centre cu intensă activitate agricolă, industrială, comercială
- Sacramento, centru al industriei aerospațiale

SAN FRANCISCO

- situat în nordul unei peninsule între Oceanul Pacific și golfulurile: San Francisco, San Pablo, Suisan.
- golfulurile comunică cu marea, iar între golful San Francisco și Oceanul Pacific se află podul Golden Gate
- depresiunea (golful) în care este situat orașul este încadrată de înălțimi care trec de câteva sute de metri.
- prezența curentului rece al Californiei explică timpul ceva mai umed de aici
- golful se prelungește prin văile Santa Clara și Napa spre nord și spre sud, văi puternic irigate și cultivate cu legume, fructe sau, se cresc animale pentru lapte și carne
- conurbația se dezvoltă spre nord (San Rafael) dar și spre sud până la valea Santa Clara
- **funcția industrială:** construcții de mașini (avioane, nave, automobile, mașini unelte); extracția și prelucrarea petrolului; industria textilă și alimentară
- **funcția portuară și de transport:** ajutat de porturile Oakland, Richmond, Vallejo, Redwood face legătura cu Orientul și Australia; San Francisco este și un nod feroviar, rutier, aerian;

în infrastructura transporturilor sunt incluse și construcțiile de tipul podurilor: Golden Gate, San Francisco-Oakland, Richmond-San Rafael.

- **funcția comercial-financiar-bancară**: sediul Bank of America; antreprize comerciale; bănci particulare; agenții de schimb și tranzacții.
- **funcția culturală și turistică**: universități (Berkley, Stanford); institute tehnice și de cercetare științifică, muzee (Opera House, War Memorial); parcuri, grădini.
- faptul că San Francisco este situat pe falia San Andreas, constituie permanent un pericol având în vedere evenimentele telurice care s-au abătut asupra lui de-a lungul timpului
- alt loc important îl ocupă activitățile sectorului terțiar (comerț, finanțe etc.)

LOS ANGELES

- situat pe o îngustă câmpie litorală, ușor vălurată, și coline submontane, formând un amfiteatru, cu străzi care coboară spre ocean
- fondat în 1781 de către spanioli care au dat denumirea de El Pueblo del Nuestra Senora la Reina de Los Angeles de Porciuncula
- a cunoscut câteva etape importante în dezvoltarea sa: descoperirea zăcămintelor de petrol, apariția Hollywood-ului, al doilea Război Mondial – când o serie de activități industriale s-au deplasat dinspre est către vestul S.U.A. (fig.53)
- conurbația Los Angeles s-a dezvoltat treptat incluzând orașe situate până la 100km distanță. Între orașele incluse se numără: Pasadena, Alhambra, San Fernando, Hollywood, Beverly Hills, Long Beach, San Pedro, Wilmington, Fontana ș.a.
- Los Angeles se remarcă și prin exotismul cartierelor sale – *cartierul opulenței* (Hollywood, Beverly Hills); *cartierul minorității de culoare* (Watts); *cartierul mexican* (East Los Angeles); *cartierul chinezesc* (Chinatown); Disneyland.
- orașul a apărut și s-a dezvoltat ca urmare a unor activități

Fig. 53

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://unibuc.ro>

comerciale legate de funcția portuară; de apariția și implicația cinematografiei – Hollywood, mai ales pe valea San Fernando, dar mai cu seamă descoperirea, exploatarea și prelucrarea petrolului (Ventura, Huntington, bazinul Willmington) . Această resursă a situat orașul pe locul al treilea în S.U.A. după Texas și Louisiana

- **funcția industrială:** pe primul loc se situează industria aeronautică și astronomică; urmează industria navală, petrochimia, montajul automobilelor, electronica, siderurgia feroasă și neferoasă (aluminiu - Fontana) industria alimentară, textilă; este un oraș cu pondere însemnată a activităților terțiare; industria ușoară
- **funcția de transport (portuară):** instalațiile portuare se găsesc amplasate mai ales în golful San Pedro, Long Beach; nod feroviar și rutier; 33 de aeroporturi (Lockheed, Santa Fe, Long Beach ș.a.); foarte densă este rețeaua rutieră
- **funcția culturală și turistică:** industria cinematografică (studiouri amplasate în nordul orașului); universități și centre de cercetare științifică aviație, astronomie; stațiuni turistice litorale și montane (Santa Monica, Hermosa Beach, Pasadena, Beverly Hills ș.a.)
- probleme actuale: alimentarea cu apă, urbanizarea (Géographie Terminales, 1993).

SALT LAKE CITY

- fondat în 1847
- centru cu multe activități industriale (metalurgie, electronică, armament) dar și un centru turistic, centru al mormonilor
- poziție inedită, în inima Podișului Marelui Bazin, pe lângă Marele Lac Sărat (Salt Lake)
- **activități industriale:** extracția și prelucrarea neferoaselor și argintului; electrotehnica; industria ușoară;
- **activități de transport:** nod de comunicații, magistrale care unesc estul atlantic cu vestul pacific al S.U.A.
- împreună cu alte centre (Provo, Ogden, Magna ș.a.) formează o regiune industrială

PHOENIX

- centru industrial (construcții de mașini; industrie textilă; industrie alimentară)
- activități de transport în inima statului Arizona, face legătura cu regiunea pacifică și Mexic

DENVER

- oraș situat la poalele M. Stâncoși, la circa 1500 m altitudine
- **funcție industrială**: exploatarea de cărbuni și neferoase (în apropiere) pe scama cărora s-au dezvoltat industriile extractivă și prelucrătoare; industria construcțiilor de mijloace de transport (avioane, material rulant); industria textilă.
- **funcție turistică**

HAWAII

Aliniamentul cel mai septentrional al insulelor pacifice* este cel al insulelor Hawaii. În extremitatea sa Orientală, unde vulcanismul este foarte activ, structurile bazaltice ating înălțimi de 4000 m, altitudine suficientă pentru a permite existența unor mici ghețari cuaternari. Reprezintă un arhipelag tropical care se întinde pe o lungime de 600 km. Fiecare insulă este constituită dintr-unul sau mai mulți vulcani bazaltici, care expulzează neregulat valuri de lavă.

Structurile care se află în fundamentul acestor insule sunt considerate ca având o vechime de 8 milioane de ani (pliocen).

În cadrul acestui climat cald și umed, comun acestor insule, micile văi - în partea superioară, se lărgesc rapid spre vărsare.

Regimul pluviometric al insulelor Hawaii este de o complexitate și varietate extremă, în funcție de expunerea față de alizee și de oscilațiile celor două centre de presiune ridicată, subtropicală, care există în Pacific. Pe versanții expuși către NE, precipitațiile depășesc 10 m, favorizând existența unei vegetații bogate, sempervirescente, de talie mijlocie însă, dezvoltată pe un sol afectat de bauxitizare rapidă. Versanții de sub vânt nu primesc decât maximum 500 mm/an.

---

* Oceaniei

Insulele Hawaii au fost anexate SUA în 1898, mai ales datorită poziției lor strategice, în mijlocul Pacificului de Nord. În 1959 ele au obținut statutul de stat al uniunii statelor americane.

Populația insulelor se apropie de 1 milion de locuitori, 80% locuind în insula Oahu, dintre aceștia 700000, aflându-se în capitala Honolulu. Nici un stat american nu cunoaște o asemenea varietate a raselor: 1% reprezintă descendenții polinezienilor, 4% chinezi, 11% filipinezi, 27% japonezi, 30% americani, la care se adaugă metișii rezultați.

Datorită câmpiilor litorale înguste, există fenomenul de suprapopulare și o circulație aglomerată mai ales în zona capitalei.

Insulele dispun de trei categorii de resurse:

a. „armata“ care încadrează 20% din populația activă. Marina ocupă situl istoric de la Peral Harbour, locul agresiunii japoneze din 7 decembrie 1941.

b. două culturi tropicale de-a lungul câmpiilor litorale: ananasul și trestia de zahăr - 20 dintre plantațiile mari asigurând în cvasitotalitate producția de trestie de zahăr. Structura agricolă este încă concentrată în jurul culturii ananasului, Hawaii dispunând de o duzină de plantații mari. Sistemul de cultură, mecanizat și științific asigură 30% din producția mondială.

c. turismul care asigură principalele venituri. Turiștii sunt atrași de o publicitate eficace, care le „vinde soare, plaje, décor vulcanic și pitorescul populațiilor”. Echipamentul în stil florentin este spectaculos, mai ales în insula Oahu (Waikiki). Peste 4 milioane de turiști ajung în fiecare an în modernul aeroport Hilo.

Cu toate aceste aspecte atrăgătoare, se pot remarca însă cartiere suprapopulate, în special de către emigranți filipinezi.

Proprietatea funciară este concentrată într-un număr mic de ferme, aparținând marilor fermieri, în timp ce mica proprietate aproape a dispărut.

Echipamentele turistice pun probleme în ceea ce privește păstrarea echilibrelor naturale.

TERITORII DEPENDENTE DE S.U.A.

Guam - insulă în Arhipelagul Marianelor, în Vestul Oceanului Pacific, cu relief vulcanic. Din 1950 este teritoriu neîncorporat SUA, dar administrat de către Departamentul de Interne.

Hawland, Jarvis și Baker - reprezintă un atol în Pacificul Central, care este ocrotit din 1936 de Serviciul pentru Pescuit și Ocrotirea Naturii al guvernului SUA.

Johnston - situat în Pacificul Central administrat de Agenția Nucleară de Apărare a SUA.

Kindman Reef - insulă în Arhipelagul Line cu relief coraligen, administrat de Departamentul Apărării al SUA.

Arhipelagul Marianelor - arhipelag central Pacific, constituit numai din insule vulcanice care din 1976 este stat liber asociat SUA.

Midway - insulă în Pacificul Central, administrată din 1950 de Departamentul Marinei SUA.

Palmyra - insulă nelocuită în centrul Oceanului Pacific, administrată din 1976 de către Departamentul de Interne al SUA.

Puerto Rico - teritoriu în America Centrală insulară, reprezentând stat liber asociat SUA din 1952.

Samoa Americană - insulă vulcanică situată în zona central vestică a Pacificului, teritoriu administrat din 1967 de către Departamentul de Interne a SUA.

Insulele Virgine Americane - teritoriu situat în Oceanul Atlantic, administrate de SUA din 1954.

Wake - insulă în Pacificul Central, coraligenă, administrată de către Departamentul Aviației din 1950.

Zona Canalului Panama - teritoriu în America Centrală istmică; cuprinde 2 fâșii de 8 km pe ambele părți ale canalului.

Prin tratatul „Hay Varille” încheiat între SUA și Panama este recunoscută suveranitatea nord-americană încă din 1903.

În urma tratatelor din 1977 de la Washington privind canalul, se prevede neutralitatea și funcționarea lui până la 31.12.1999, dată după care controlul SUA va înceta.

Nr. crt.	Statul	Supraf Km ²	Populația Densitatea medie loc/km ²	Capitala	Porecla	Populația urbană %
1	Alabama	134 183	4 040 567 20-45	Montgomery	Statul bumbacului	58%
2	Alaska	1 524 671	550 047 sub 18	Juneau		
3	Arizona	296 163	3 555 228	Phoenix	Statul marelui canion	79
4	Arkansas	138 070	2 350 725	Little Rrock	Pământ al șansei	50
5	California	412 602	29 760 021 50-85	Sacramento	Statul de aur	90
6	Colorado	271 042	2 670 000 sub 18	Denver	Statul centenar	78
7	Connecticut	13 023	3 287 116 peste 100	Hartford	Statul constituțional	77
8	Delaware	5 348	666 166 peste 100	Dover		72
9	Dakota de sud	200 322	696 004 sub 18	Tankton	Statul coiotului	44

10	Dakota de nord	183 729	638 000 sub 18	Bismark	Statul indienilor sioux	44
11	Florida	152 256	12 937 926 50-85	Tallahasee	Statul însořit	80
12	Georgia	153 078	6 478 216 20-45	Atlanta	Statul piersicei	60
13	Hawai	16 770	1 108 229 50-85	Honolulu	Statul Aloha	83
14	Idaho	217 248	1 000 749 sub 18	Boise	Statul de mărgăritar	54
15	Illinois	146 640	11 430 602 50-85	Springfield	Statul preeriei	83
16	Indiana	94 357	5 544 000 50-85	Indianapolis	Statul Hoosier	64
17	Iowa	146 354	2 776 755 20-45	Des Moines	Statul Vigilent	51
18	Kansas	213 886	2 447 574 sub18	Tapeka	Statul Florii soarelui	66
19	Kentuky	105 027	3 685 296 20-45	Frankfort	St. Pășunilor	52

20	Lousiana	126 160	4 219 973 20-45	Baton Rouge	Statul Pelicanilor	66
21	Maine	86 359	1 227 928 sub 18	Augusta	Statul cu molizi	50
22	Maryland	27 500	4 751 468 50- 85	Annapolis	Statul Liber	76
23	Massachusetts	21 468	6 016 424 peste 100	Boston	Statul din Golf	84
24	Michigan	151 362	9 295 297 50- 85	Lansing	Statul Marelui Lac	73
25	Minnesota	218 577	4 375 100 20- 45	ST. Paul	Statul Stelei Nordului	73
26	Mississippi	124 062	2 573 216 20- 45	Jakson	Statul Magnoliei	44
27	Missouri	181 184	5 117 073	Jefferson City	Statul care are cu ce se mândri	53
28	Montana	382 559	779 065 20 -45	Helena	Statul Comoara	61
29	Nebraska	200.790	1 578 385 sub 18	Lincoln	Statul Cerealelor	80

30	Nevada	24 190	1 201 833 sub18	Carson City	Statul Argintului	56
31	New Hampshire	24 190	1 109 252 20-45	Concord	Statul de Granit	88
32	New Jersey	20 374	7 730 188 peste100	Trenton	Statul Grădina	69
33	New Mexico	316 332	1 515 069 sub 18	Santa Fe	Statul Pamânt al vrajei	88
34	New York	128 898	17 990 455 peste 100	Albany	Statul Imperial	45
35	Carolina de Nord	80 743	6 628 637 20-45	Raleigh	Statul Bătrânului nord	45
36	Carolina de Sud	80 743	3 466 703 20-45	Columbia	Statul Palmetei	47
37	Ohio	107 177	10 847 000 peste100	Columbus	Statul Castanului	75
38	Oklahoma	181 789	3 145 585 sub 18	Oklahoma City	Statul Timpuriu	68
39	Oregon	252 151	2 842 321 sub 18	Salem	Statul Castorului	67
40	Pennsylvania	117 866	11 881 643 50-85	Harrisburg	Statul Cheie de boltă	87

41	Rhode Island	3156	1 003 464 peste 100	Providence	Statul Mica Rodie	87
42	Tennessee	109 934	4 877 185 20-45	Nashville	St. Voluntarilor	58
43	Texas	695 079	16 986 510 sub18	Austin	Statul Stelei Însingurate	76
44	Utah	220 782	1 722 850 sub18	Salt Like City	Statul Stup	80
45	Vermont	24 983	562 758 20-45	Montpelier	Statul Munților verzi	32
46	Virginia	106 124	6 187 358 50-85	Richmond	Statul Domi- nionului cel vechi	63
47	Virginia de Vest	62 868	1 793 477 29-45	Charleston	Statul din munte	39
48	Washington	177 299	4 866 692 20-45	Olimpya	Statul permanent verde	72
49	Wisconsin	146 000	4 891 769 20-45	Madison	Statul Viezurelui	65
50	Wyoming	254 576	453 566 sub18	Chyenne	Statul Egalității	60
51	District of Columbia	174 000	606 900 peste100	Washington		

Nr. crt.	STATUL	ECONOMIE		ORAȘE	1. Atestate 2. Declarat stat 3. Primii coloniști
		Industria (resurse, ramuri importante)	Agricultura (sectoare, culturi import)		
1	ALABAMA	Extractivă Metalurgică Textilă (bumbac) Chimică, celuloză, hârtie	Creșterea animalelor Bumbac Porumb	Montgomery Birmingham Mobile Bessemer	2/17302
2	ALASKA	Pescuit Petrol Lemn	Creșterea animalelor	Fairbanks Valdez Seward Anchorage Nome Point Barrow	1784
3	ARIZONA	Textilă Metalurgie neferoasă Turism	Cereale Citrice Bumbac	Tucson Jerome Yuma Morenci	1598
4	ARKANSAS	Cărbune Petrol Gaze Lemn	Cereale Creșterea animalelor	Hotsprings	2/1836
5	CALIFORNIA	Aeronautică Petrol Chimie Turism	Creșterea animalelor Pomicultură, Legumicultură	Los Angeles San Francisco San Diego San Jose Richmond Oakland Long Beach	2/1850

1	2	3	4	5	6
6	COLORADO	Ind. Constr. Mașini, petrol carbune, gaze, neferoase turism	Creșterea animalelor Cereale Plante tehnice	Leadville Cripple Creek Central City Asper Climax	
7	CONNECTICUT	Mijl. de transport echip. Electric, ind. chimică	Creșterea animalelor Fructe Tutun Tutun, Bumbac,	Waterbury New Haven Bridgeport	
8	DELAWARE	Alimentară textilă	Legumicultură	Wilmington	1/1638 2/1776
9	DAKOTA DE SUD	Alimentară textilă	Cereale (grâu) Plante tehnice	Lead Sioux Fall	1861
10	DAKOTA DE NORD	Cărbune Chimică Alimentară	Cereale (grâu) Animale	Bismarck Farga Minot	1889
11	FLORIDA	Textilă Chimică Poligrafică, turism	Cereale Creșterea animalelor Pomicultură Legumicultură	Miami Orlando Tampa Jacksonville Fort Lauderdale	1565
12	GEORGIA	Ind. Lemnului Extactivă Textilă (bumbac, confecții)	Bumbac Tutun Arahide, cereale Creșterea animalelor	Columbus Macon Augusta Savannah	2/1732

1	2	3	4	5	6
13	HAWAI	Turism Alimentară	Trestie, ananas (pomicultura, legumicultură creșterea animalelor)	Pearl Harbor Honolulu Waikiki	
14	IDAHO	Extractivă, Lemn Alimentară	Creșterea animalelor Cereale Plante tehnice	San Vallery Idaho Falls	
15	ILLINOIS	Constr. mașini Extractivă Alimentară	Cereale Creșterea animalelor	Chicago Peoria Decatur	
16	INDIANA	Metalurgică Chimică (farmaceutică) Ind. mat. de constr.	Cereale, creșt. animalelor Plante tehnice	Columbus Evansville Elkhart South Band Gary, Fort Wayne	
17	IOWA	Alimentară Constr. mașini (agr. Transport)	Cereală Creșterea animalelor	Cedar Rapids Oskalopsa Dubuque Waterloo Davenport	
18	KANSAS	Aeronautică Alimentară	Cereale Creșterea animalelor	Wichita Hutchinson Galena	
19	KENTUCKY	Chimică, constr. mașini textilă (confecții)	Plante tehnice Creșterea animalelor	Louisville Lexington Frankfort Bowling Green	

1	2	3	4	5	6
20	LOUISIANA	Chimică, (sint) Alimentară Textilă	Bumbac, orez Trestie de zahar	New Orleans Baton Rouge	
21	MAINE	Ind. Lemnului Textilă, Turism Alimentară	Creșterea animalelor Pomicultură	Portland Lewiston Auburn Bath Bangor Sanford	
22	MARYLAND	Celulozăa, metalurgică, chimică Ind. Alimentară, textilă	Plante tehnice Creșterea animalelor	Baltimore Sparrow Point Annapolis Frederick Rockville Salisbury	
23	MASSACHU- SETTS	Constr. mașini Metalurgică Chimică Ind. Alimentară Ind. textilă	Creșterea animalelor Plante tehnice	Worcester Lawrence Northampton New Bedford Taunton Lowell Springfield	
24	MICHIGAN	Ind. Auto Turism	Creșterea animalelor Cereale Pomicultură	Detroit Marquette	
25	MINNESOTA	Extractivă Alimentară	Creșterea animalelor Legumicultură	Minneapolis Duluth St. Cloud Rochester, Austin	

1	2	3	4	5	6
26	MISSISSIPPI	Textilă Celuloză Lemn Alimentară	Bumbac Creșterea animalelor	Vicksburg	
27	MISSOURI	Mijl. de transport Textilă Chimică	Cereale Creșterea animalelor Plante tehnice	Kansas City St. Louis Joplin Jefferson City	
28	MONTANA	Textilă Alimentară Lemn Turism	Cereale Creșterea animalelor Plante tehnice	Anaconda Butte Billings Great Fall	
29	NEBRASKA	Alim. Constr. de mașini (agr.)	Cereale, Creșterea animalelor Plante tehnice	Omaha	
30	NEVADA	Extractivă Turism	Bumbac Creșterea animalelor	Reno Ely Las Vegas	
31	NEW HAMPSHIRE	Ind. pielăriei Textilă (lână) Chimică	Cereale Crest. Animalelor	Berlin Laconia Manchester Keene	
32	NEW JERSEY	Constr. de mașini Echip. Electronic Chimică (farmac.)	Creșterea animalelor Pomicultură Legumicultură	Nashua Newark Trenton Atlantic City Vineland Camden Cape May	

1	2	3	4	5	6
33	NEW MEXICO	Extractivă Alimentară Chimică	Creșterea animalelor Bumbac Legumicultură	Albuquerque	
34	NEW YORK	Poligrafică Metalurgică Alimentară Textilă	Creșterea animalelor Legumicultură	Buffalo Syracuse Rochester New York City Waterburg Niagara Falls	
35	CAROLINA DE NORD	Textilă (lână) Ind. tutunului	Bumbac Cereale Tutun	Durham Wilmington Charlotte	
36	CAROLINA DE SUD	Textilă (lână) Celuloză, hârtie	Cereale Bumbac Tutun	Charleston Columbia	
37	OHIO	Mijl de transport Chimică (plast) Textilă (conf)	Cereale Creșterea animalelor	Cincinnati Toledo Cleveland Akron Canton Dayton	
38	OKLAHOMA	Petrol Chimică Extract. (energet.) Alimentară	Cereale Bumbac Creșterea animalelor	Tulsa Durant	
39	OREGON	Alimentară Ind. lemn	Creșterea animalelor Legumicultură Pomicultură	Portland Bonneville The Dales	

1	2	3	4	5	6
40	PENNSYLVANIA	Ind. Metal Textilă Chimică	Creșterea animalelor Tutun Fructe	Philadelphia Pittsburgh Erie Scranton, Reading Harrisburg Allentown New Castle	
41	RHODE ISLANDS	Constr. mașini Chim. (plast)	Creșterea animalelor	Newport Warwick	
42	TENNESSE	Chimică Textilă Alimentară	Creșterea animalelor Bumbac Cereale	Chattanooga Memphis Knoxville Nashville	
43	TEXAS	Extract. Chimică (sint) Alimentară	Bumbac Creșterea animalelor Pomicultură	Houston Forth Worth Dallas El Paso San Antonio Wichita Falls Amarilo	
44	UTAH	Extract Textilă Alimentară	Cereale Creșterea animalelor Legumicultură	Bingham Canyon Provo Ogden	
45	VERMONT	Mat. c-tii Chimică (plast) Metalurgică	Creșterea animalelor Tutun Cereale Pomicultură	Burlington Barre Rutland Newport Bennington	

1	2	3	4	5	6
46		Chimică Textilă (lână, bumbac) Lemn	Tutun Cereale Pomicultură	Norfolk Richmond Hampton Porthmouth Newport News	
47		Alimentară Textilă	Cereale Tutun Bumbac	Fairmont Clarksburg Beckley Huntington	
48		Lemn Alimentară Metalurgică	Creșterea animalelor	Seattle Spokane Tacoma	
49		Ind. Hârtie Auto Ind. Chimică Textilă (încălț.)	Creșterea animalelor	Miwoukee Madison Appletown Fond Du Lac Racine	
50		Extract. petrol	Creșterea animalelor	Kenosha Atlantic City Casper Laramie Sheridan	
51		Poligrafică Alimentară	Pomicultură Legumicultură	Washington	

Nr. crt.	STATUL	Rezervații ale Indienilor	Sub ce alte nume (simbolice) este cunoscut statul
1	ALABAMA		Cotton state
2	ALASKA		
3	ARIZONA	DA	Apache State ,Baby State
4	ARKANSAS		Bear State, Bowie state, The Wonder State
5	CALIFORNIA	DA	Golden State, Land of Gold
6	COLORADO	DA	Cenntenial State
7	CONNECTICUT		Blue Law, Constitution State, Nutmeg State
8	DLAWARE		
9	DAKOTA DE SUD	DA	Coyote state, Blizzard State
10	DAKOTA DE NORD	DA	
11	FLORIDA		Golf State, Orange state
12	GEORGIA		Crocker State
13	HAWAI		
14	IDAHO	DA	Gem State
15	ILLINOIS		Corn State, Sucker State, Praire State
16	INDIANA		Hoosler State
17	IOWA	DA	Hawkeye State
18	KANSAS		Central State ,Juyhawer State, Sunflower State
19	KENTUCKY		Bluegrass State ,Freestone State, Bark and Bloody country
20	LOUSIANA		Creole State, Pelican State
21	MAINE		Lamber State

1	2	3	4
22	MARYLAND		
23	MASSACHUSETTS		Bay State Old Bay
24	MICHIGAN	DA	Lake State ,Wolfwerine State
25	MINNESOTA	DA	Bread and Butter State , North star State
26	MISSISSIPPI		Bayone State, Magnolia State
27	MISSOURI		Show Me State
28	MONTANA	DA	Mountain Statte, Treasure State
29	NEBRASKA		Antelope State, Blackwater State
30	NEVADA	DA	Silver State, Sagebrush State
31	NEW HAMPSHIRE		Granite State
32	NEW JERSEY		Mosquito State
33	NEW MEXICO		
34	NEW YORK	DA	York State, Excelsior State
35	CAROLINA- SUD		Palmeto State
36	CAROLINA-NORD		Torhee State
37	OHIO		Buckeye State
38	OKLAHOMA	DA	Sonner State
39	OREGON	DA	Beaver State, Webfoot State
40	PENNSYLVANIA	DA	Coal State, Keystone State
41	RHODE ISLAND		
42	TENNESSE		Hog and Hominy State

1	2	3	4
43	TEXAS		
44	UTAH		Beehive, State Mormon State
45	VERMONT		Green Mountain State
46	VIRGINIA		Ancient Dominion, Cavaler State
47	VIRGINIA- VEST		Panhandle State
48	WASHINGTON	DA	Chinook State, Evergreen State
49	WISCONSIN	DA	Badger State
50	WYOMING	DA	
51	DISTRICT OF COLUMBIA		

Nume dat unor grupări de regiuni, state, orașe etc.	Megalopodișuri Aglomerări	Parcuri Naționale (Rezervații reprezentative)
<p>-Pacific Coast (Coasta Pacifică)</p> <p>West Coast (Coasta Vestică)</p> <p>Pacific State (statele de la Coasta Pacifică)</p> <p>South(sudul S.U.A.)</p> <p>South Atlantic(situat în sudul coastei Atlantice a S.U.A.)</p> <p>Western State (statele vestice ale S.U.A.)</p> <p>Yankee State(statele din Noua Anglie)</p>	<p>BOSWASH -Boston, New York, Philadelphia, Washington D. C.</p> <p>CHIPPITS -Milwaukee, Pittsburg, Chicago</p> <p>SANSAN -San Francisco, San Luis, Los Angeles, San Diego</p>	<p>Shenandoah (Estul Extracordilier)</p> <p>Great Smoky Mts (Estul Extracordilier)</p> <p>Mammoth Cave (Estul Extracordilier)</p> <p>Hot Springs (Estul Extracordilier)</p> <p>Carlsband Caverns (Estul Extra cordilier)</p> <p>Yellowstone (Vestul Cordilier)</p> <p>Glacier (Vetul Codilier)</p> <p>Koottenay (Vestul Codilier)</p> <p>Mts. Rainer (Vestul Corsilier)</p> <p>Rocky Mountain (Vestul Cordilier)</p> <p>Grand Canyon Kings Canyon Mts Makinley Sequoia Yosemite Redwood Crater Lake Vestul Cordilier</p>

<p>Pan American (cele trei Americi)</p> <p>Middle States -New York -New Jersey -Pennsylvania -Delaware -Maryland(sttele din regiunea central-atlantică)</p> <p>Coast States (statele de pe coasta Atlanticului și a golfului Mexic)</p>	<p><u>Aglomerarea Los Angeles</u> Pasadena, Watts, Paramount, Anaheim, San Pedro, San Fernando Hollywood, Santa Monica Beverly Hills Burbank, East L.A., Long Beach, Santa Ana Culver City, North Hollywood, Glendale</p>	
--	--	--

BIBLIOGRAFIE

- Allix J.P., Soppelsa J,** (1981), Atlas, Edit. Belir, Paris.
- Bird, J.M.** (1980), Plate tectonics, American Geophysical Union, Washington DC.
- Biro, P.,** (1970) – Les Regions Naturelles du Globe, Paris
- Bras, A.,** (sous la direction) (1987) – Geographie, Paris
- Brunn, S., D.,** (1974) – Geography and Politics in America, New York
- Brunnes, J.,** (1994) – Human Geography, Rand McNally Company, Chicago
- Butland, G.,** (1992) – North and Latin America, a Regional Geography, London
- Cayd, C.,** (1994) – The North, Mc Grow Hill Company
- Cook, F.A. et al.** (1979) Thin - skinned tectonics in the crystalline Southom Appachians, London
- Dacier, G.,** (1983) – Geographie terminales, Paris
- Erdeli G., Braghină C., Frăsineanu G.** (1998), Geografie mondială, Ed. Spiru Haret, București
- Filipovici R., Bâgu Gh.** (1996) Resurse minerale de fier, Ed. Tehnică, București
- Freeman, A.,** (1990) – The American Empire, University of Chicago

- Garland, J.,** (1990) – The North American Midwest, John Wiley & Sons, New York
- Geedes, A.,** (1994) – Variability in Change of Populations in USA and Canada, Geographical Review
- Gottman, J.,** (1991) – Megalopolis, Oxford Press
- Harm, T., De Blij, Muller, P., O.,** (1988), Geography – Regions and Concepts, New York, Brisbane, Toronto
- Incze, A.,** (1979) – America de Nord și Centrală, Geografie Fizică, Editura Didactică și Pedagogică, București
- Jones, C., F.,** (1992) – Economic Geography, Mac Millan Company, New York
- Kendrew, J.,** (1990) – The Climates of the Continents, E.D. Company, Chicago
- Lester, R., B.,** (1995) – Probleme Globale ale Omenirii, Editura Tehnica, București
- Lester, R., B., Lanssen, N., Kane, H.,** (1996) - Semne vitale. Tendințe care ne modelează viitorul, Editura Tehnica, București
- Lopez, J.,** (1989) – Geographie A.B.C.D. (Paris), Collection dirigée par Patrick Isnard
- Marin, I., Nedelcu, A.,** (1995) – Geografie Economică Mondială
- Marin, I.,** (1989) – Geografia Continentelor, America de Nord, București
- Marin, I.,** (1995) – Continentele, Geografie Regională, București
- Martin, J., Pernet, L.,** (1985), coordonateurs, Geographie du temps present, Paris
- Miller, G.,** (1990) – Geography of North America, John Wiley & Sons, New York

- Neagu Udroi**, (1992) – America un loc sub soare, Edit. „Intact”, București
- Odum, N., W.**, (1987) – Southern Region of the U.S.A, University of North Carolina, Press Chapel Hill
- Prestone, N.**, (1994) – American geography, Inventory and Prospects, Syracuse University
- Putnam, E.**, (1996) – The American Regions, Thomas Cladwell Company, New York
- Roland F., Kienast R.**, (1989), Geographie terminales, Paris
- Knafu R.**, (sous la direction) (1986) Géographie terminales ABCD, Paris
- Selby M. T.**, (1996) Earth's Changing Surface, Oxford
- Stilgenbauer, F.**, (1994) – A New Map of U.S.A., Rand MacNally Company, Chicago
- Trewartna, A.**, (1997) – U.S.A., Population, N.J. Corbet Company, Los Angeles
- Wright, J.**, (1991) – U.S.A. and Canada, Appleton Cemtory Crofts, New York
- Zierer, M.**, (1990) – California and South West, john Wiley & Sons, New York
- *** Geography of North, America, New York, 1991
- *** World Year Book, London, 1989
- *** U.S.A. Geographical Society, Washington, 1990
- *** The World Almanac, Books and Facts, Boston, 1994
- *** The American Almanac, The U.S. Book of Statistics and Information, MacNally Company, New York, 1995

DATA RESTITUIRII

+8	2. DEC. 2003	13 MAR. 2012
~~1 MAR. 2003~~	2. DEC. 2003	06 IUL. 2012
	10 DEC. 2003	~~_____~~
1 MAR. 2003	~~_____~~	~~4 IAN. 2013~~
26. MAI. 2009	7 IAN. 2011	18 IUN. 2013
~~_____~~	9. IAN. 2011	21. MAR. 2016
26. IUL. 2009	19. MAR. 2011	~~_____~~
~~26 OCT. 2009~~	~~_____~~	
14. NOV. 2003	5. NOV. 2011	
15. NOV. 2003	3. DEC. 2011	
16. NOV. 2003	20. DEC. 2011	
18. NOV. 2003	23. FEB. 2012	

